ד' תשרי תשמ"ד, 14.9.83 מיספר 2402 72 עמודים
המחיר 100 שקלים (כולל מ.ע.מ.) שנה

העולם הזה

אנשי אש"ף חוזרים לבירות

הסורים משתלטים על לבנון

לפני שנה: הסורים עוברים על פני דגל ישראל בצאתם מביירו

הבידון האחרון

ולא סתם עוגה - עוגת עלית.
תוכלי לקנות אותה היום ולאפות בעוד חודש או בכל זמן שתרצי.
אותך יותר לא יוכלו להפתיע. אם הילדים רוצים פתאום ב־7 בערב עוגת שוקולד כל שעליך לעשות כדי להפוך אותם למאושרים, הוא לפתוח את הארון. אם האורחים יבואו במפתיע את לא „תתפסי" בידים ריקות. ההכנה קלה ומהירה. כן, לעוגת עלית יש את כל היתרונות שרצית.

חיים מודרניים

מעתה תוכלי להצטרף למיליוני נשים ברחבי העולם האופות עוגות נפלאות בשיטת האפיה הביתית הקלה.

הצלחה בטוחה

גם אם אינך נחשבת בעיני עצמך לאופה דגולה את תוכלי להיות כזאת - בחמש דקות. קראי את הוראות ההכנה המופיעות על האריזה היפה של עוגת עלית ובזה סיימת את החלק הקשה של האפיה. ההצלחה של העוגה בטוחה.

הצימוק שבעוגה כבר בפנים

המרכיבים של עוגת עלית זהים לחומרים שקנית בעבר עבור העוגות שאפית. אבל, במקום לזכור לקנות את כל החומרים ולערבב אותם, עלית עשתה זאת עבורך.

תערובת מוכנה, לאפיה קלה ומהירה!

עוגת עלית

את אפית

עוגת עלית את אפית

אל תחכי, כבר הערב את יכולה להגיש עוגת עלית; שוקולד, שיש, או צימוקים, לשמוע „כמה טעים - את אפית?" ולענות בפה מלא - „כן!".

להשיג ברשתות ובחנויות המזון.

עלית

כתבת השער הקידמי:

אנדרטה בדמשק

כעת ברור: מהההרסתקה בלבנון הרווי־חה רק סוריה. מן הדין שיקימו בדמשק אנדרטה לכסילים שיזמו אותה, אריאל שרון ורפאל איתן. המוצא היחיד מהתופת: להסתלק משם מייד, בלי תנאי.

7

סיפור השער האחורי:

מדוע נרצחה כרמלה?

האחות כרמלה בלאס היתה בחודש החמישי להריונה. המישטרה חושדת כי מסיבה זו רצח אותה עורך־הדין שימעון חרמון. החשוד טוען כי הוא עקר, וגיס הנרצחת מגולל את פרשת יחסיהם.

58

לויה יקרה

בשבוע שעבר זכה העולם הזה בקריאות־התפעלות רבות. „איך הספקתם?" נשאלו חברי־המערכת בכל הזדמנות. „ביום הראשון התפטר בגין, ושבוע אחרי כן, הופיע הגליון, שהכיל את סיפור־הענק על איש־השנה בגין. איזו מהירות!"

קוראים שידעו כי אני נמצא בו'נבה, שם השתתפתי בוועידת האו"ם על שאלת פלסטין (ראה עמודים 12-16), התפעלו כיפליים. איך הצלחתי לכתוב מאמר כה גדול, שהכיל עשרות עמודים, בו'נבה?

תורה על המחמאות — אך אין הן במקומן. איש־השנה מנחם בגין לא נבחר אחרי התפטרותו. הוא נבחר זמן רב לפני שמישהו העלה על דעתו שהוא יתפטר עוד לפני תום השנה.

ידיעה ביום א'

זהותו של איש־השנה מתבררת במשך זמן רב. למעשה, כבר בעונת־הפסח מתחילות

איש־השנה תשמ"ג
מיבחן

המחשבות שלנו להתגלגל לכיוון זה. בפרוס חודש תמוז — שלושה חודשים לפני המועד הסופי — מתעורר הצורך להתמקד באיתור המועמד הסופי, כדי לאפשר את העבודה הרבה של איסוף ומחקר. בחירה זו היא, כמובן, זמנית. בעודנו עובדים להכנת הכתבה הגדולה, אנו עוקבים אחרי המאורעות, תוך נכונות לשנות את הבחירה, אם תחייב זאת התפתחות חדשה.

ככל שחולף הזמן, כן קשה יותר לשנות את הבחירה הסופית. הכנת הכתבה על איש־השנה דורשת כמה שבועות. בפרוס חודש אלול, חודש לפני פירסום הגליון המכריז על איש־השנה, ניתן לעשות שינוי דראסטי רק במיקרה של חירום, כשהחלפת המועמד לתואר איש־השנה היא כה חיונית, עד כי יש להקריב את טיב הכתבה על מיזבח האקטואליות.

השנה היה ברור לנו כבר לפני שלושה חודשים שאיש־השנה הוא בגין. תשמ"ג היתה שנה של מחדלים בכל השטחים, והאיש האחראי לכל המחדלים, על פי חוק ועל פי ההגיון, היה מנחם בגין.

נטיית־הלב היתה, כמובן, לבחור במישהו המסמל את תנועת־השלום — אמיל גרינצוייג, למשל. אך בבואנו לבחור באיש־השנה, לא הלכנו מעולם אחרי נטיית־הלב, אלא אחרי צו היושר האינטלקטואלי. האחריות שלנו היא כלפי האמת, לפי מיטב הבנתנו.

כך, בחודשים תמוז ואב, עשינו את כל ההכנות לבחירת בגין. כאשר נכנס חודש אלול, עברו הכנות אלה לשלבים מתקדמים של ביצוע. מכיוון שידעתי שעלי לנסוע לו'נבה, אף החשתי את העבודה.

עליתי למטוס לו'נבה ביום הראשון, ה־28 באוגוסט, בשעה 06.00 בבוקר. השארתי אחריי את כתבת־הענק, כשהיא לא רק כתובה וערוכה, אלא כבר מסודרת בעמודים („מעומדת", בלשון המיקצוע). השער הוכן כבר כמה שבועות לפני כן.

הספקתי בקושי לרדת מן המטוס בו'נבה ולהסתדר בבית־המלון, כאשר הגיעה אלי הידיעה שמנחם בגין התפטר. חברי־המערכת טילפנו אלי, ושאלו מה לעשות לגבי הכתבה על איש־השנה. ביקשתי אותם להוסיף פסוק אחד בילבד — זה המציין שהוא התפטר מתפקידו. לא היה צורך לשנות אף מילה אחת נוספת בכל עשרות העמודים. הכל התאים — החל בתמונת־השער רבת־המשמעות של ליף וכלה במסקנות.

בכל 33 השנים שבהן בחרנו באיש־השנה לא הועמדה הבחירה במיבחן כה נוקב עוד לפני שהתפרסמה.

שלו לא סירב!

מאיר שלו הוא בחור נחמד. כולנו אוהבים אותו. כשבאה רניאלה שמי והציעה לראיין אותו במיסגרת המדור החדש, חשבון נפש (העולם הזה 2401), הסכמתי בלי היסוס.

רניאלה ריאיינה את שלו, ובין השאר דיברה עימו על יחסו למילחמת־הלבנון. הוא מתח ביקורת חריפה ביותר על המילחמה, אך כששאלה אותו אם סירב לשרת בה, אמר שקראו לו רק כדי לבדר חיילים, ובעיניו לסרב ללכת ללבנון לבדר חיילים זוהי התייפיפות־נפש אמיתית, ולכן הלך.

ברור לו, הוסיף שלו, שאינו רוצה להיות בלבנון כחייל. באותה המידה ברור לו שצבא אינו יכול לתפקד כשיש כל־כך הרבה סרבנים. זוהי הבעייה שלו בקשר לפרשת אלי גבע, ועד היום אינו יכול להחליט אם להצדיק את מעשהו או לאו.

זוהי דעתו של שלו, והוא זכאי לדעתו כמו כל אזרח אחר. הוא גם זכאי לכך שבראיון תובא דעתו כלשונה וכרוחה.

למרבה הצער, אירעה תקלה. בשעת הטיפול בפרשה, הושמטה באחד השלבים מילה קטנה בת שתי אותיות: „לא". המשכתב הבין כי שלו סירב לשרת בלבנון כמבדר־חיילים, בעוד שלמעשה נאמר ש ל א סירב.

די היה בכך ששלו יצלצל למערכת ויעמיד אותנו על הטעות, כדי שנתקן אותה. כפי שהסברתי פעמים רבות במדור זה, אנו ממהרים לתקן טעויות ומישגים — לא רק כדי למלא חובה מוסרית כלפי מי שנפגע מהם, אלא גם כחובה כלפיך. אנחנו רוצים שהקוראים יסמכו על המידע המתפרסם בעיתון. אפשר לבקש תיקון בחיוך.

אך נראה כי איש בעל חוש־הומור כמו שלו מאבד את חוש־ההומור שלו, כשזה נוגע לו עצמו. תחת לטלפן לנו, פנה לעורך־הדין. הלה, אחד דויד אבולעפיה, סבר כי זוהי ההזדמנות ההיסטורית להוכיח את עצמו.

הוא שלח לנו מיכתב של שני עמודים צפופים, ובו קבע כי פעלנו „שלא בתום־לב, מתוך ידיעה שהעובדות וההשקפה המיוחסת למרשי בפיסקה דלעיל הינה בניגוד גמור למה שנאמר."

לכן תבע עורך־הדין הנכבד לשלם 200 אלף שקלים לקרן של רפאל איתן, ולהתנצל בכל עיתוני המדינה (מלבד שערים וביטאון נטורי־קרתא) ועוד ועוד.

אז כדי לסלק כל ספק, אני חוזר ומכריז: מאיר שלו לא סירב לשרת בלבנון כבדרן.

מאיר שלו לא סירב לשרת בלבנון כבדרן.

מאיר שלו לא סירב לשרת בלבנון כבדרן.

ושלום על ישראל.

עם שלום

מאחרי הקלעים

בו'נבה

עורך העולם הזה, שהיה בין ה־ מוזמנים לוועידת האום לשאלת פלסטין, מדווח על הפגישה עם מנהיג אש"ף יאסר ערפאת ועל אירועים שונים.

12

חרות בשבי המועמדים

יצחק שמיר זכה בקולותיהם של מתנות אחרים, בעוד **שדויד לוי** זכה רק בקולותיהם של תומכיו. אחרי ההתמדדות מתגעגעים בחרות **לעזר וייצמן** וחוששים מפני הקרב הבא. המכריע על ההנהגה. דיווח על יחסי־הכוחות החדשים.

9

מירדף בנקים

בנק הפועלים **נושף בעורפו של** בנק לאומי **במירוץ למקום הראשון בבנקאות הישראלית. הקרב בין השניים מתנהל בשקט, ללא כותרות, אך מעורב בו יותר כסף, בדולארים ובשקלים, מאשר כל ה־ תוצר הלאומי הגולמי של ישראל בשנה.**

30

הנשיאים נגד פרס

הנסיון הכושל של **שימעון פרס** לחזר אחרי המיפלגות ה־ דתיות יסתום כנר־ אה את הגולל על הקריירה שלו. **יצחק נבון**, שיתפוס את מקומו בראשות המ־ ערך, **וחיים הרצוג**, לא ניסו לעזור לו השבוע, וגם אחרים חיכו לכישו־ לונו.

6

מישפטי תשמ"ג

גל האלימות בעיקר־ בות נפילת הבורסה, מעשי רצח, אונס ו־ סחר בסמים הסעירו כשנה החלופת את בתי המישפט בארץ. **העולם הזה** בחר את 12 המישפטים הגדולים. לפי מניין החודשים העבריים.

19

מיכחולים דוקרים

קריקטורה טובה יכולה לב־ טא בצורה תמציתית רעיון בן אלפי מילים. הקריקטו־ רים זאב, מייק, שי־ לה, מושיוק, זיק ולוריא, בחרו את ה־ קריקטורות של תשמ"ג.

42

לצד המנצח

ח"כ רוני מילוא, שאירגן את מחנהו של **יצחק שמיר**, מספר כיצד חכיר את מפקד לח"י, מדוע התאחב בו ואומר: „במשך שנים חלמתי ששמיר יבוא במקום בגין!"

10

רחל מרחלת על כל השנה

סיפור הרכילות הבולט ביותר בתשמ"ג היה המשבר ביחסי **אוסירה** (בתמונה) **ויצחק נבון**. מרוכלים אחרים שרית־ קו את הקוראים, הם **דן בן־ אמוץ, אילנית, אילנה רר־ ביבא, אריק איינשטיין**, ואחרים.

52

תצלומי השנה

מתוך אלפי סירטי צילום ועשרות אלפי הדפסות־מגע פירסם העולם הזה **במשך השנה אלפי תצלומים. מתוך בתצלומים שפורסמו, בחרו צלמי־המערכת** ציון צפריר, ענת סרגוסטי **וציפי** מנשה **את התצ־ לומים הטובים ביותר שלהם.**

25

תיסלם

יזהר אשדות, כוכב לה־ קת הרוקנרול **תיסלם**, עורך חשבון־נפש אישי ומיקצועי. „היינו ילדים, בסך־הכל," הוא אומר, ולכן ההצלחה סיחררה אותם. „עכשיו, כשהפ־ סקנו להופיע, התחילו כולם לשכוח אותנו?"

40

רץ בתשובה

מסע הריץ הוא סרט על תחרות שוד־מת, המוסרט בימים אלה בפארים. לראשונה בתולדות הקולנוע הסכימו ביניהם המפיק והבימאי, כי ההסרטה לא תיערך בשבתות. הסיבה: בימאי הסרט **רייצ'ארד דמ־ בו** חזר לפני זמן קצר בתשובה.

48

לגיהנום ובחזרה

10 שנים אחרי ששוחרר מן השבי המצרי, מגולל עמוס לויטוב, בפעם ה־ ראשונה, את סיפור שנותיו בשבי. בגילוי לב הוא מתאר את ער־ למו הפנימי של שבוי ואת מערכת־היחסים ש־ נרקמה בינו ובין חבריו

55

המדורים הקבועים:

תשבצופן	4	קולנוע	48
מיכתבים	4	נמר של ניר	50
במדינה	6	רחל מרחלת על כל העולם	52
הנדון	7	אנשים	60
תשקיף	8	ספורט	62
יומן אישי	17	הוروסקופ	63
תמרורים	32	אנשים בעולם	64
עולם קטן	33	לילות ישראל	66
זה וגם זה	34	מדריך שידורים – בישראל ובירדן	68
		שידור	69
		זה היה „העולם הזה"	70

תשבצופן

2402

מאת **נדיב אבידן**

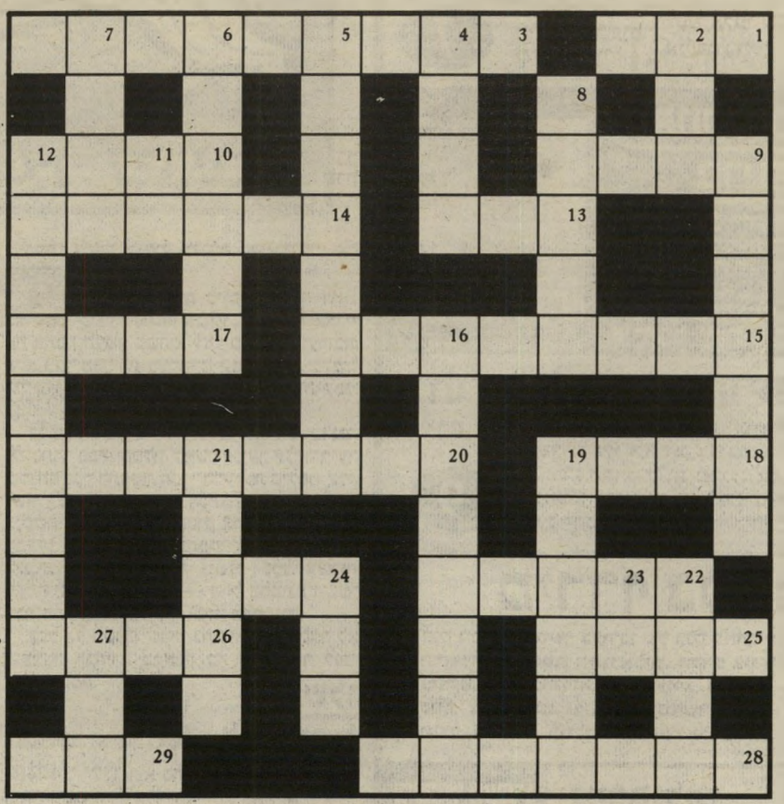

מאוזן:

1. לחם בגין הצינה — כך אומרים (3)
3. הברדק התחיל אדוני השר אחרי הארוחה (3, 3, 3)
9. פרקו חברה (4)
10. אי, אי, אי, הוא לא מצליח עם פצצות (4)
13. ששש... הוא חוזר מהעבודה (3)
14. שר או חי או הוגה (3, 3)
15. ספק אם אפילו מרק ספיץ היה זוכה שם במדלית זהב (5, 3)
17. אשת המשורר ממש שגעון! (4).
18. במקום ההוא קיים משהו פרקטי (4)
20. הפלג בממשלה שאפשר לסמוך עליו? זה ענין של השקפה (4, 4)
22. גם בקטמון רואים את הנשיא (5)
24. סכינאי שמאלי (3)
25. שליטה עצמית של משורר בכלי שיט (4)
26. משמיע טון סמכותי (4)
28. חברת מגיות חסרת מדיניות (7)
29. מכשיר מרתק (3)

מאונך:

2. עוף לא לאכילה (3)
4. זבל ש... מוצאים בשדה (4)
5. בוס גאה שר את שיריו (3, 5)
6. שחורים נמצאים כל הזמן בתנועה (6)
7. גם לוסי השתנתה בחוה (4)
8. סמי מתאר וכלום לא נשמע (5)
9. בתל־אביב הוא קטן, אבל בהברה אשכנזית הוא גדול (4, 3)
11. כלי מצוה שלמה (2)
12. עוד ניוכח לדעת מה שהביטיח המת לסומא באופטימיות מוגזמת (4, 5)
16. זה מה שקורה כאשר מתרגשים מחיי המין של הסופר (6, 2)
19. כנוי לסרק שמאפשר יציאה (3, 3)
21. רחצי כר קטן בפרקי האצבעות (5)
22. מרים אף בטון מפלגתי (4)
23. בשש? זה תלוי בו (2)
24. פעילות חודשית (3)
27. עולה משאירה טיפ עם חורים (3)

בהשתתפות גזדי דגן

פתרון תשבצופן 2399

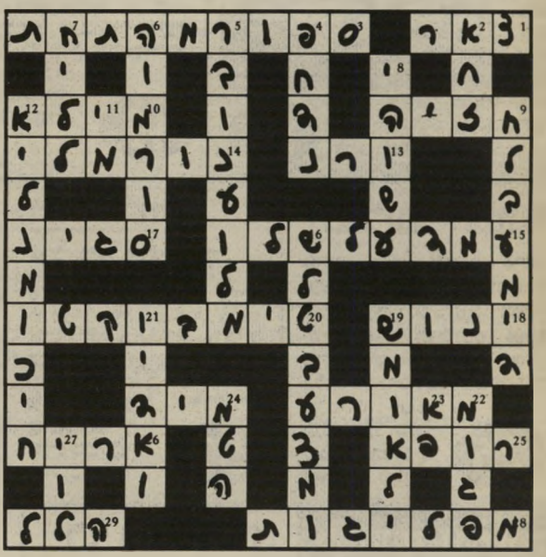

מכתבים

ברכות

קוראים מברכים את „העולם הזה" לרגל השנה החדשה.

שנה טובה ומבורכת!
משה פרסקי, נתניה

שנה טובה — שנת הצלחה, שיגשוג, ברכה ושלום.
„מוטורולה ישראל" בע"מ, תל־אביב

לאורי אבנרי — שנה טובה ומאושרת.
ע'סאן אל־חאג'־יחיא, פתח־תקווה

● ● ●

אני אוהב אתכם. חבריי האסירים

הגיבורים האמיתיים של מילחמת לבנון הם אנשי „יש גבול".

לא בכל יום מזדמנת לו, לאדם, האפשרות להיות גאה על חבריו היושבים בכלא. בימים אלה יושבים בכלא הצבאי שניים מחבריי וידידי הקרובים, שסרבו לשרת את התוקפנות הישראלית בלבנון. הראשון הוא סמל רוברט בנוולג'י מירושלים שלגביו הופעלה לראשונה התקנה הדראקונית, המאפשרת לצבא לכלוא סרבני מילחמת־לבנון לתקופה בלתי־מוגבלת. השני הוא סגן אורי רם מתל־אביב, שחברותנו החלה לפני שנים, כאשר למדנו יחד באוניברסיטת חיפה.

אלה הם שניים מ־85 סרבני־המילחמה שנכלאו עד כה בכלא 6, שלהערכתי הם גיבוריה האמיתיים של מילחמת־לבנון.

אני גאה שיש לי חברים אשר מסרבים להשתתף בפעולות רצח, חבלה ושוד, המהווים חלק בלתי־נפרד מהפלישה התוקפנית ללבנון.

מינהגו של עולם הוא, שרוצחים ושודדים יושבים בבית־הסוהר. ואילו אצלנו עולם הפוך: כתוצאה מהמילחמה בלבנון יושבים בבית־הסוהר סרבני הרצח והשוד, אותם שסרבו ומסרבים לקחת חלק בפישעי המילחמה של ישראל בלבנון. אני מתמלא סיפוק על שזכיתי להימנות, יחד עם חברי הכלואים, על חברי יש גבול, המסרבים להצטרף אל המיסדר של הישראלי המכוער, זה הכובש, המשחית והמרכא את חרויות האדם של שכניו.

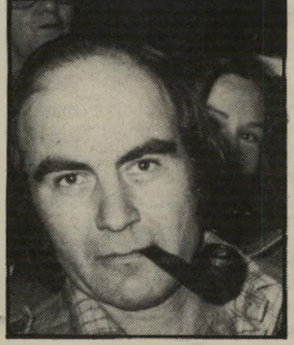

קורא ספירו
גא בחבריו

אני מבקש לומר לחבריי הכלואים: אני אוהב אתכם וגאה בכם, אשרי שזכיתי כי כאלה הם חבריי.
גדעון ספירו, ירושלים

● *מאז שנשלח המיכתב, נכלאו עוד ארבעה מאנשי יש גבול.*

● ● ●

„מדוע הלשון הנסה?"

בדיווח על מיפגש בין עסקנים בגדה ומושלים צבאיים לשעבר, („העולם הזה" 24 באוגוסט 83') הזכר שמו

בעיות ולבטים בחיי המין

מאת

ד"ר **מרדכי זידמן**

הוצאת רשפים

המכון הישראלי לספרות נשים קוסמטיקה ופדיקור

★ **קורסים**
ספרות נשים - קוסמטיקה - פדיקור מניקור
הוצאת שיער בחשמל לצמיתות (אפילציה)

★ **סלון ומכון יופי**
תסרוקות, תספורות, החלקות, סלסול, צביעות, פסים, טיפול פנים, איפור, הוצאת שיער לצמיתות (אפילציה) ובשעוה

★ **הכנת כלות**
* מחירים עממיים * שרות מעולה

1983

ת"א, דיזנגוף 190 (יחפת 4) 226066, 229388

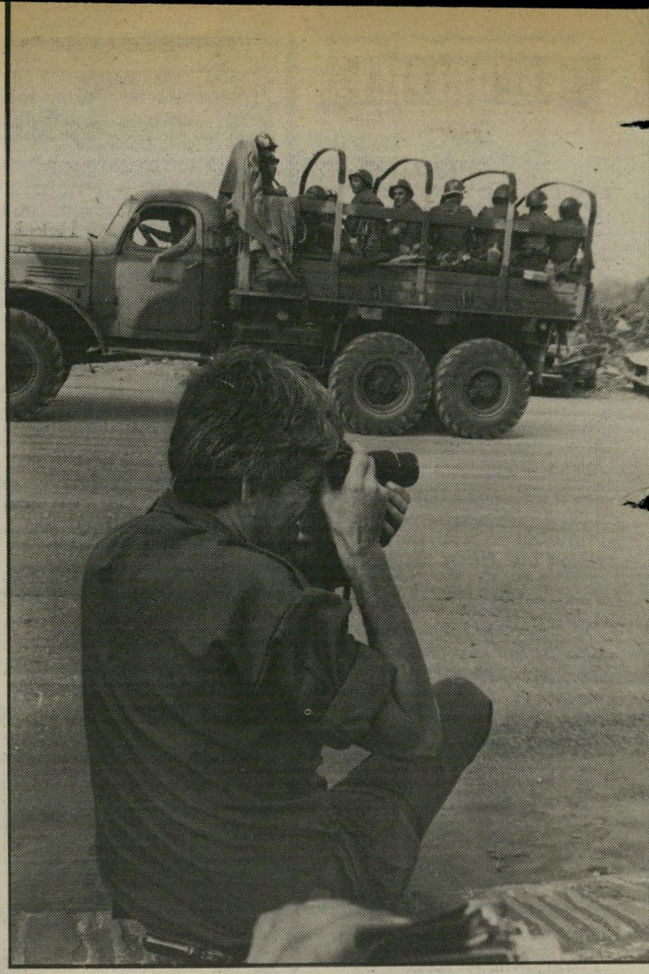

תצלומו של חנוך גוטמן
איחר להביא

של הקורא – מושל צבאי לשעבר.

בניגוד לנאמר באותו דיווח, לא נוכחו שם אנשי אגודות הכפרים. הם הוזמנו אך לא הופיעו.

לעומת זאת נוכחו שם 20 ערבים. ביניהם חבר הפרלמנט לשעבר עלי שריף, וכן מוחמד נאצר, שהודח לפני כמה חודשים מראשות אגודות הכפרים במחוז חברון, כאשר ביקש להקים גוף פלסטיני־פוליטי.

אפשר להתווכח על כך אם אגודות הכפרים הן אכן „אחת התופעות המאר־סות, קוויזלינגים", או אירגון שאומנם הסתייע בעבר על־ידי המינהל היש־ראלי אבל עתה — כאשר ראשיו מגלים את מגמותיהם הפוליטיות — אין מניחים לו להמשיך ולפעול.

אך מדוע להשתמש בלשון גסה („החבורה העכורה כולה, החל במוש־לים צבאיים משומשים כמו מנחם מילסון וצבי אל־פלג...") כלפי מי שחולקים על דעתם?

צבי אל־פלג, תל־אביב

● ● ●

עוד תצלום של השנה

בין הצלמים שבחרו את עבו־דותיהם המוצלחות בתשמ"ג („העולם הזה" 5 בספטמבר 83') נפקד מקומו של חנוך גוטמן.

מרוע שכחתם את חנוך גוטמן, שהיו לו השנה כמה סקופים של ממש — התינוקת הלבנונית שידיה נחבשו, שוטרים המכים את שובתי אל־על ועוד?

אילנה שמיר, חולון

● *חנוך גוטמן נענה לבקשת העולם הזה לבחור מבין תצלו־מיו, אך הוא הביא אותם למע־רכת באיחור, אחרי נעילת ה־גיליון. אחד מהם, שבו נראה אלוף אביגדור בן־גל מצלם שיירה של צש"ף המתפנה מביי־רות הנצורה – בראש העמוד.*

● ● ●

הפרישה של מנחם בגין

על הודעת ההתפטרות של ראש־הממשלה ועל הניסיו־נות להקים ממשלה חדשה.

כל הכבוד! ההחלטה להכתיר את מנחם בגין כ„איש־השנה" היתה נכונה.

התפטרותו העצובה הינה הוכחה מצויינת לכך. האיש שאמר „אינני יכול עוד" התכוון בוודאי לכל מה שכתבתם: בכל עניין הוא נכשל והכשיל, כל דבר שניסה לעסוק בו — השתבש, והאחריות למצבנו תרבץ לעד על שיכמו.

ראובן חזן, גבעתיים

הרצח הראשון בעולם אירע בשל קינאת־אחים, האחים קין והבל. השנה כמעט חרב העולם בגינו של מנחם בגין, שזרה שינאת־אחים בארץ ומיל־חמות בחוץ. טוב שהלך!

רחל צור, תל־אביב

מרכז חרות הצביע, הכריע בעד איש המחתרות והריגול יצחק שמיר, נגד איש האיגודים המקיצועיים וענייני החברה דויד לוי.

שמיר מנסה להקים ממשלה חדשה, שימעון פרס מתאמץ להכשילו אך יתכן שאיש מהם לא יצליח לזכות בכס הרם. התביעה להקמת ממשלת ליכוד לאומי יכולה להוביל למצב, שבו יהיה רק מועמד אחד מוסכם על שתי הסיעות בכנסת — יוסף בורג.

יסה נאמן, חיפה

אין ספק, כי אריאל שרון היה אחד הגורמים העיקריים לניצחונו של יצחק שמיר על דויד לוי. מאליו עולה החשש, כי שרון לא העניק את תמיכתו זאת לשם שמיים, וכי בתמורה הובטח לו תפקיד בכיר בממשלה.

בימים אלה מתקרב יום השנה הראשון לטבח בצברה ושאתילא. בעיקבות רצח זה קמה ועדת־חקירה, שמסקנותיה לגבי שרון היו חד־משמעיות.

אם עתה, פחות משנה אחרי המיקרה הנורא, יתחיל יצחק שמיר את תפקידו כראש־ממשלה בקריאת־תגר על מסקנות ועדת־החקירה, יהיה זה אות מבשר רעות לעתיד.

דליה בקר, תל־אביב

● ● ●

הקרחת והתחת

„העולם הזה" (24 באוגוסט 83) בדק את ראשיהם של כוכבי־הבידור, מצא כמה קר־חות, כמה פיאות נוכריות וכמה שערות מושתלות. ה־קורא, שהוזכר בכתבה, נעלב מאוד.

כל הכבוד לשבועון. כנאמן לסיס־מתו מזה שנים, „ללא מורא, ללא משוא פנים", הוא קרע את המסווה — תרתי משמע — מעל ראשיהם הפוחזים של בעלי הפיאות בארצנו, שהסתובבו להם

קורא גאון
נעלב

ברחובות ללא שום פיקוח.

דעת־קהל לא הבחינה בשערוריה, עד שבאה כתבת אמיצה, לוחמת, העשויה ללא חת, והיפנתה אצבע מאשימה.

כאזרח הארץ הזאת, החרד לגורלה, אני מציע לחקור גם נושא כאוב אחר: נשים עם פרונקל על התחת. אין ספק שגם עניין זה ירטיט לבכות.

יהורם גאון, תל־אביב

אלופי המשק

מחקרו של שלמה פרנקל על האלופים (במיל'), השולטים בתישלובת הביטחונית־כלכלית („העולם הזה 24 באוגוסט 83), ראוי שישולב בסיפרי האזרחות בבתי־הספר התיכוניים.

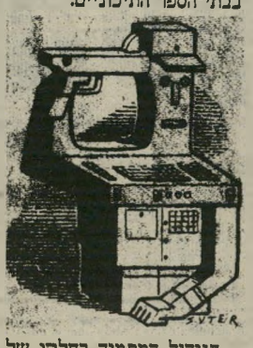

הגידול המתמיד בחלקו של תקציב־הביטחון, על חשבון סעיפי־תקציב אחרים, מעורר את השאלה: מה יהיה אחרי שהביטחון יבלע 100 אחוז מתקציבה של ישראל? באין לה לאן להתרחב, לא תשאר בידי התישלובת האדירה אלא אפ־שרות אחת — להרוס את עצמה.

יוסף זלין, ראשון־לציון

לידיעת הקוראים

מיכתבי קוראים מת־פרסמים בקיצורים המת־חייבים מתוכנם ומשיקולי מקום. עדיפות תינתן למיכתבים קצרים, מוד־סים במכונת־כתיבה, ש־צורפה אליהם תמונת הכותב. מיכתבים בעי־לום־שם לא יפורסמו. אין המערכת מחזירה את המיכתבים שנתקבלו בה.

"קונטיקי" - לפני אלפי שנים, הרחק בדרום האוקינוס השקט.

לפני אלפי שנים, במקום הנקרא היום פרו, חי גזע של אנשים בהירי עור שסגדו לאל קון-טיקי. בין האינדיאנים של דרום אמריקה עדיין מהלכת האגדה המספרת איך קדמונים אלה בנו להם רפסודה ענקית ושטו בה מערבה לעברו האחר של האוקיינוס השקט.

אגדה זו הינה ההשראה שעמדה מאחורי מסעו המופלא של תור היירדאהל ברפסודה "קון-טיקי". הוא האמין שאנשים מבשת אמריקה יישבו את פולינזיה, וכדי להוכיח את התיאוריה הוא הפליג במרחבי האוקי־נוס השקט עד איי מארקזס, מקבוצת האיים הפולינזיים. המבקרים באיים אלה יכר־לים לראות פסלי אבן ענקי־ים, הדומים לפסלים שבאיי הפסחא. תור היירדאהל נפ־גש שם בזקן אינדיאני שסי־פר לו על המנהיג הפולינזי הגדול "טיקי" — שאנשיו סגדו לו כבן השמש לאחר שהביא אותם אל חופים אלה לפני דורות על דורות.

"קונטיק" היום הוא שמו של משקה חדש — תערובת מעודנת המכילה ג'ין, מיצי אשכוליות ולימו־נים טריים, בתוספת תבלי־נים טבעיים אחרים; לפי המירשם הסודי הידוע רק לבעלי מיבשלת השיכר מהעתיקות ביותר בהולנד.

ה"קונטיקי" נפלא כמש־קה בפני עצמו, קר או על הקרח. ה"קונטיקי" הוא גם משקה לעירבוב ומרענן עוד יותר כשמגישים אותו עם לימונדה, סודה או מי טוניק, והוא נפלא לשימוש בקוקט־יילים. ומה יכול להיות מת־אים יותר מאשר להרים כוס קוקטייל "קונטיקי" מיוחד לזכר מסעו המפורסם של תור היירדאהל ולזכר האלים העתיקים ההם?

דרום פאסיפיק

2 כוסות קטנות "קונטי־קי"; 1 כוסית קטנה שרי ברנדי; 1/2 כוסית קטנה ברנדי; 3-4 טיפות אנגוסטו־רה ביטרס.

נער את כל החומרים עם קרח וסנן לתוך כוס. הוסף קוביות קרח טריות וקשט בדובדבן לקוקטייל. לתוס־פת ברק ותסס, הוסף מי טוניק או סודה לפי הטעם.

קונטיקי

הקוקטייל הצונן של הקיץ

חוף הדקלים

2 כוסיות קטנות "קונטי־קי"; 1 כוסית קטנה ורמוט (אדום) מתוק.

מזוג לתוך כוס, בחש והוסף קוביות קרח. סלסל פרוסת לימון על גבי מקלון והוסף לקישוט.

יבוא ושיווק בלעדי: החברה הסקוטית למסחר בע"מ, רח' גרזנברג 26 תל-אביב. טלפון 03-622891/2

קמרה אובסקורה
המרכז ללימודי צילום

- למודי בוקר, אחה"צ וערב למתחילים ולתלמידי שנה א' ושנה ב'.
- מערכת לימודים גמישה.
- מסלול מיוחד לתלמידי שנה ג' (בת"א) בהדרכת פיל פרקש, מרצה בכיר במחלקה לצילום ע"א ז'ואשא.
- לכל הלומדים, קורסים נוספים ברישום, ציור, תולדות האמנות ועוד.
- הסדר מיוחד לחברי קבוצים.
- תחילת שנת הלימודים: 9.10.1983
- פרטים והרשמה 10.00 – 20.00

מספר המקומות מוגבל

ת"א, אלנבי 57, 298291, 298191
י-ם, בצלאל 6, 233502, 223573
חיפה, הנביאים 13, 662773

טלפון לקבלת חוברת הסבר

למד צילום בחברה טובה

הקרב האחרון של שימעון

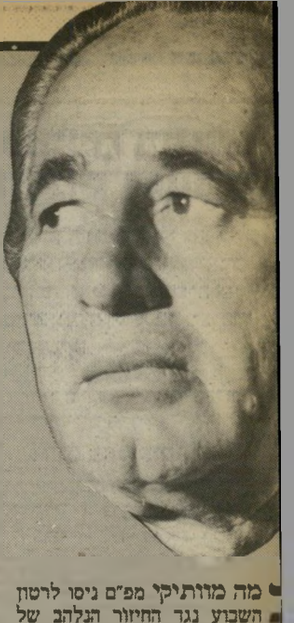

מה מוטיבים מפ"ם ניסו לרתום את השבוע נגד החיזור הנלהב של אנשי מיפלגת־העבודה אחרי ח"כי הסתדרות־ישראל.

"זה מחזה מחריד," טענו, במידה מסוימת של התחסדות. "אתם עולים וגילו על בגין במחוות שלכם כלפי מפלגתו הרדים." אחד מראשי מפ"ם אף הגדיל לעשות, וזרש להחרים את אגודת־ישראל האנטי־ציונית ואת הליכוד בשל־אמתן.

ח"כ שימעון פרס הגיב בחמת־זעם. הוא הוקיע את "הפוריטניות המזויפת", ושאל: "מה יקרה אם בבחירות הבאות שוב יהיה מיספר המנדאטים בכנסת שווה בין הליכוד? גם אז נלכוד קרוב לזה של הליכוד? גם אז נדרשו להחרים את האגודה, ולהעניק את השילטון מיוזמתכם לימין?"

המו"מ שלו כולל את הח"כים חיים ברל"ב. יצחק רבין, משה שחל, עוזי ברעם, אברהם כץ־עוז, ויקטור שם־טוב (מפ"ם) שולמית אלוני (ר"צ), וכן את שר־המישפטים לשעבר, חיים צדוק, המקיים קשרים מצויינים עם המיפלגות הדתיות.

שחל, ברעם וצדוק האמינו מאז ומתמיד בשותפות אמיצה עם הדתיים על חשבון הליכוד, וניצלו את האשראי שלהם באגודה ובמפר"ל לבחירת שני הנשיאים האחרונים ממיפלגת־העבודה, נבון וחיים הרצוג. למרבה האירוניה שני אלה אינם מסיעים, ואפילו מחבלים, במאמציו של פרס. נבון, מכיוון שהוא מבין מי עתיד לרשת את פרס אחרי כישלונו להרכיב ממשלה, והרצוג, הסבור שתמיכת המערך מובטחת לו ממילא, וכדאי לו לחזר גם אחרי הליכוד, כדי להשיג את תמיכתם בבחירתו מחדש.

חמ"מ מחמרנת

ציפייה לעריקה המיידית של תמ"י אינה מתממשת.

השר אהרון אזן גרם, אומנם. לנזק עצום לממשלת־בגין, אך ברגע זה מנהל את העניינים הח"כ המורשע, אהרון אבו־חצירא. מבחינה מדינית־אידיאולוגית מגדיר את עצמו אבו־חצירא כ"יונה מציאותית," כינוי מחמיא מדי, שאומץ על־ידי רוב האופורטוניסטים בפוליטיקה הישראלית. הוא היה הולך די בקלות לשותפות עם המערך, אלא שקהל בוחריו, שאותו הוא פוגש לעיתים תכופות בבתי־כנסת של מארוקאים בכל רחבי הארץ, דורש ממנו להמשיך בברית עם הליכוד.

שאיפתו העיקרית של אבו־חצירא באורח ממש פארדוכסלי, משמש שר־הפנים הוותיק כציר משומן במירכבת הליכוד. הוא עצמו נשאר עם שמיר, מסיבות הקשורות בקאריירה, וגם בתדמיתו העצמית. אנשיו ממשיכים בקשר עם הליכוד, מכיוון שהוא כופה זאת עליהם, ואילו מתנגדיו, המובלים על ידי בן־מאיר, נשארים במיסגרת ליכוד־מפד"ל כדי להדיחו. בשל כל הגורמים המורכבים האלה, לא תהיה תמ"י המיפלגה הראשונה שתלך עם המערך. אותם הדברים אמורים גם לגבי המפד"ל.

מודעי מאוחת

אשי המערך תלו השבוע מסויימות בשר־האנרגיה, יצחק מודעי.

דווקא חברי מועדון השישה אינם מועמדים לעריקה מיידית מהליכוד. התדמית העצמית של ח"כים כמו דרור זיידנמן או יצחק ברמן אינה מאפשרת צעד חד־צדדי כזה. רן תיכון הוא נץ, ואילו יגאל הורביץ קרוב בעמדותיו למצע התחייה.

השישה רצו בממשלת אחדות לאומית בעיקר כדי לבלום את אגודת־ישראל. הם מבינים היטב שממשלה כזו לא תקום בעת. ולכן לא יהיו הראשונים שינטשו את שמיר. אשר למודעי, הוא אומנם נץ קיצוני ואיש־ימין גם בתפיסותיו החברתיות, אך גם איש שאפתני ורגשני, השונא את ראשי חירות בכל ליבו.

השבוע אותת מודעי לפרס שיש עם מי לדבר, אבל גם הוא חש בנושא זה כגנרל בלי חיילים. אפילו תומכיו המובהקים ביותר במיפלגה הליברלית מסרבים לנטוש את חירות, מחשש, כי הח"כים של האגודה, אברהם שפירא הכפוף לאדמו"ר מגור, שלמה לורנץ הכפוף לרב שך, מנחם פרוש המקיים זיקה לרב שך, אך מחוייבותו פחותה מזו של לורנץ, ואברהם הלפרט, הכפוף לרבי מווישניץ — כולם כאחד מלאי טענות כרימון נגד הליכוד.

בעיקר הם מגלים יחס של שינאה אמיתית כלפי שר־האוצר, יורם ארידור, שנהג בהם "בשחצנות", ונרם להשפלתם בציבור. בכלל, אם הקריטריון להקמת ממשלה היה השינאה לארידור המגופה והשחצן, ניתן היה להקים בקלות ממשלה מקיר אל קיר. הח"כים שפירא (יונה יחסית) ופרוש (נץ יחסי) אינם מחבבים במיוחד זה את זה, אבל שניהם היו מעדיפים, בתנאים אופטימליים, ללכת עם המערך. עם זאת, שניהם חברו יחדיו לשכנע את מועצת־גדולי־התורה לאשר קואליציה עם שמיר, גם בלי חקיקה דתית חדשה.

הסיבה: אגודת־ישראל מבינה היטב שאם היא תבגוד בליכוד, ילכו בעיקבותיה רבים אחרים, בכללם חלק מהליברלים. פרס יוכל אז להקים ממשלה רחבה יותר, ואז יירד פלאים כוחו־המיקוח של האגודה עצמה.

שפירא מבין זאת היטב. הוא חותר, לכן, להקמת קואליציה מצומצמת. להערכתו, יש לשמיר סיכויים טובים יותר להקים ממשלה כזו. בשל עמדת המפר"ל ותמ"י מובן שהוא רוצה לסכל כל כוונה להקמת ממשלת־אחדות־לאומית. כך נחרץ, כנראה, גורלו של שימעון פרס.

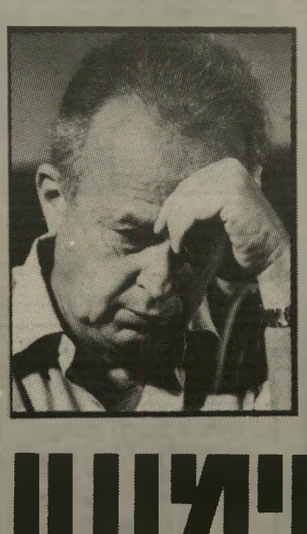

מוערון הנשיאים

סיונות המערך ללחוץ על הנשיא חיים הרצוג להזמין את פרס להרכיב ממשלה, אחרי התפטרותו של מנחם בגין, יעלו בתוהו. הנשיא כבר אמר במפורש שהשהיית ההתפטרות אינה מהווה פגיעה בו, ובזה אותת גלויות שאין בדעתו לפגוע בליכוד. אשר ליצחק נבון, הוא מחכה להרכבת ממשלת שמיר, כדי לקבל לידיו את ראשות מיפלגת־העבודה.

ברחוב הירקון 110 יודעים הכל שימי פרס בראשות המיפלגה הם ספורים, וגם הברית עם רבין באה מאחר מדי. פרס עצמו ייאלץ להציג את מועמדותו של נבון, כאקט אחרון של אצילות והקרבה עצמית למען המיפלגה.

נבון, איש די ביניוני הנופל בהרבה ככישרונותיו מפרס, יקבל את מינוי, מכיוון שיש לו סיכויים לנצח בבחירות, בעיקר אחרי שהתברר שאת הליכוד יוביל יצחק שמיר. ולא דויד לוי.

המסקנה: שמיר עשוי להצליח להקים ממשלה, שלא תחזיק מעמד אלא חודשים ספורים. נראה שעוד בשנת תשמ"ד ייערכו בחירות כלליות, שבהן יתמודד יצחק שמיר כראש הליכוד עם יצחק נבון כראש המערך.

חיים ברעם ■

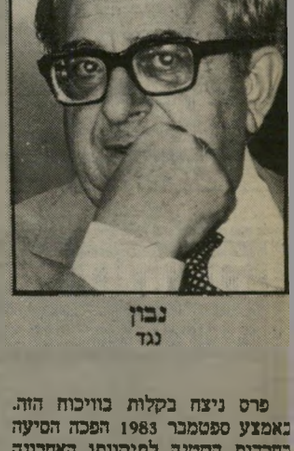

נבון
נגד

פרס ניצח בקלות בוויכוח הזה. באמצע ספטמבר 1983 הפכה הסיעה החרדית הקטנה לתיקותו האחרונה של היו"ר.

נשיאים מחבלים

רגע זה מהווים ארבעת הח"כים של אגודת־ישראל, וכן שר האנרגיה יצחק מודעי, את שתי החוליות החלשות ביותר במעשה־המרכבה של שר־החוץ, יצחק שמיר. פרס יודע היטב, שאם לא יצליח הפעם להרכיב ממשלה, ייבחר יצחק נבון כמועמד המיפלגה לראשות־הממשלה. לעובדה זו מודעים גם שני היצחקים, נבון ורבין. זהו ההסבר היחידי לברית הפיתאומית שנוצרה בין פרס ובין רבין, וגם להתבטאותו של נבון בטלוויזיה, שעל הנשיא להעניק מנדט להרכבת הממשלה לצירוף הכוחות החזק ביותר, ולאו דווקא לסיעה הגדולה בכנסת.

פרס פועל, כמובן, במרץ רב. פורום מונעת על־ידי גורמים ריגשים־יצריים, שאין להם כל קשר עם הפוליטיקה. הוא רוצה לנקום בשר־הפנים, יוסף בורג, והצליח למשוך למשימה זאת את שותפיו־לשעבר מקרב צעירי־המפר"ל, זכולון המר ויהודה בן־מאיר. שני אלה שרויים עתה במאבק לחיים ולמוות עם סיעת למיפנה של בורג, ועבורם מהווים חכ"י תמ"י, אבו־חצירא ובן־ציון רובין, תיגבורת רצינית. עם זאת מתעקש בן־מאיר להמשיך בשותפות עם הליכוד, והמר, המתעב את בן־מאיר, אינו יכול להרשות לעצמו להיפרד ממנו עתה.

כך מהווה כיום יהודה בן־מאיר נכס יקר מפז ליצחק שמיר, הבוס שלו במישרד־החוץ. בעטיו של בן־מאיר ממשיכה סיעת המפר"ל כולה בברית עם הליכוד, ושומרת אף על תמ"י כתוך המתנה.

באורח די אירוני משחק בורג לתוך ידיהם של מתנגדיו. הוא מסרב להתקרב לסוף דרכו הפוליטית כ"בוגד בליכוד", והכריח את כל סיעת למיפנה, המתעבת את חירות, ללכת בעיקבותיו.

האיש החזק בסיעת למיפנה, רפאל בדנתן, השואף מזה שנים לחידוש הברית עם המערך, ויתר בחירוק־שיניים. כמוהו נהג גם ח"כ אברהם מלמד, יונה צחורה על פי עדותו שלו, המקווה לרשת את בורג כמנהיג למיפנה, וממילא גם כמנהיג המפר"ל.

אבו־חצירא וצעירי המפר"ל משתפים גם את המנהיג־לשעבר, יצחק רפאל, בקשר שלהם נגד בורג. כך.

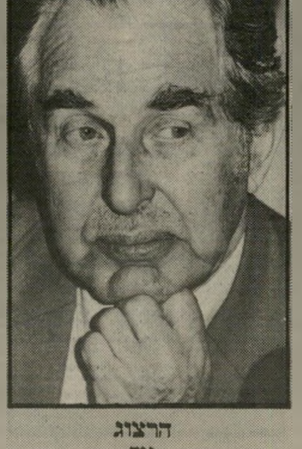

הרצוג
נגד

במדינה

העם

מה קרה לבגין?

גם המאמין הדרוש כדי להתפטר גדול מדי. מה מצבו האמיתי?

מנחם בגין לא בא לישיבת הממשלה, שהיתה עשוייה להיות האחרונה. הוא לא היה חולה. הוא "לא הרגיש בטוב".

הוא רחה מיום ליום את הליכתו אל נשיא־המדינה, כדי להתפטר. היתה לכך כוונה פוליטית מובנת — לאפשר ליורשיו להסתדר בשקט. אך בהדרגה גבר החשש שהיתה לכך גם סיבה אחרת: פשוט לא היה לבגין חשק לעשות מעשה כלשהו, וגם המאמץ להתפטר היה גדול מדי עבורו.

כל זה הגביר את החשש שמשהו יסודי מאוד אינו כשורה. האם בגין חולה בגופו? האם הוא נתון במצב נפשי כה חמור, עד כי אינו מסוגל עוד לתפקד?

סימנים רבים העידו על כך שאחת משתי הסיבות — ואולי שתיהן — נכונות.

משהו קרה למנחם בגין — ומשהו זה חורג בהרבה מתחום הטכסיס הפוליטי או התסבוכת המיפלגתית.

עשור למחדל

ביום־הכיפורים רצה אלוהים לשבור את השחצנות הישראלית, אך גם הוא לא הצליח.

זה היה לפני 10 שנים.

לפתע קרה מה שאינו יכול לקרות: באמצע יום־הכיפורים צפרו הצופרים, נפתחו שידורי הרדיו.

זאת היתה רק ההתחלה. המצרים עשו דבר שהם לא היו מסוגלים, לכל הדיעות, לעשותו: הם חצו את התעלה וכבשו את קו ברלב.

העיניים ראו את המחזה שלא יכול היה להיות: שבויים ישראליים בסוריה ובמצריים, שנראו כמו שנראים שבויים בכל מקום: מדוכאים, עלובים, נפחדים.

יום־הכיפורים 1973 צריך היה לזעזע את דעת־הקהל הישראלית כפי שלא זועזעה אי־פעם. הוא צריך היה לשבור את תדמית האדם־העליון הישראלי, הצבא שלא ינוצח, האמונה של אנשי־אפס־ועוד.

דתיים יכלו לומר: אלוהים מאס בשחצנות הישראלית, והעניש את עמו. **הדבר הוליד עכבר.** אבל הדבר הוליד עכבר.

במשך זמן־מה דיברו הכל על "המחדל" הנוראי. מנחם בגין זיעזע את אמות־הסיפים של הממשלה בהאשמה שהמילואים לא גויסו בזמן. אריאל שרון ניהל את מילחמות־הגנרלים, וסוגדי־דיין, שאלילם הכזיב, הפכו סוגדי־שרון.

אבל למרות הזיעזוע הגדול, לא רצה הציבור להגיע אל שורש הרע: היהירות, שהביאה לזילזול נורא בעולם הערבי הסובב; החמדנות, שהעדיפה שטחים על פני השלום; שיכרון הכוח, שראה בכוח הצבאי את חזות הכל.

וכך, באיחור של ארבע שנים, העניש הציבור את המערך ובחר בליכוד. למעשה העניש את עצמו, כי כל התכונות הפסולות של המערך, שהובילו למילחמת "יום־הכיפורים, קיימות בליכוד במהדורה מוגדלת, והובילו למילחמת־הלבנון.

התחלה, שיא, סוף. בפרוש יום־הכיפורים תשמ"ד נראית מילחמת יום־הכיפורים רחוקה. מילחמה קרובה יותר, שטרם הסתיימה, מאפילה עליה.

מילחמת יום־הכיפורים היתה "פשוטה" בהשוואה למילחמת־הלבנון. למרות האבידות הקשות, היתה מילחמת־אוקטובר מילחמה קצרה — היא נמשכה פחות משלושה שבועות. היו לה התחלה, מיפנה, שיא וסוף.

ואילו מילחמת־הלבנון, שבה הפ־

(המשך בעמוד 9)

הנדון:

הממשלה אינה יכולה להודות בכישלון, ולכן משרתים החיילים בלבנון

בני ערובה

כ**ל אחד** מן הצדדים הלוחמים בהרי־השוף מאשים את האחרים בביצוע מעשי־טבח מחרידים. יתכן שכולם צודקים.

15 חודשים אחרי שנכנס אל האיזור הזה, בלב קל ובחדוות־ניצחון, נסוג ממנו צה"ל בלב כבד.

הוא הותיר אחריו תוהו־ובוהו, זרע לפורענויות חדשות.

■ ■ ■

ד**עולם לא יאשים** אותנו במעשי־טבח אלה כפי שהאשים אותנו, בצדק, בפרשת צברה ושאתילא. הפעם איננו שולטים בשטח, והפורעים אינם עוברים דרך קווי־צה"ל, באישור מפקדיו ותוך קבלת בירכתם.

אבל העולם יטיל עלינו גם הפעם אחריות עקיפה למעשה.

לפני שצה"ל נכנס לשטח, היה קיים בו איזון עדין, שהתבצע במשך מאות בשנים של איבה הדדית וחיים־בצוותא. לכל עדה, לכל כפר, לכל מחנה־פליטים היתה מיליציה משלו, מוזיינת כראוי, כדי לעמוד על נפשו.

אריאל שרון ורפאל איתן נכנסו לחנות־חרסינה זו כשני שוורים נוגחים, והרסו את האיזון העדין. הם הגבירו את כוח הפלאנגות, פרקו את הנשק מן הפלסטינים ובעלי־בריתם הזמניים, כתמימות של ילדים, התולשים כנפיים מזבובים, סידרו את העניינים בלבנון.

התוצאות נראות עתה בשטח. הכל שונאים את הכל, כמו קודם לכן, אבל הפעם חסרה מערכת האיזון החמוש. שמנעה פעמים רבות בעבר שחיטות הדדיות. שרון ואיתן הרסו אותה.

לכן, אל יתפלא איש אם יקולל צה"ל, בנסיגתו, כשם שקולל בכניסתו.

זוהי התוצאה הבולטת ביותר של ההרפתקה בלבנון: כ ל הצדדים בלבנון שונאים עתה את ישראל.

■ ■ ■

כ**דאי להזכיר** לרגע את תמונתה של לבנון, כפי שהצטיירה בכלי־התיקשורת של ישראל לפני 15 חודשים.

לבנון, כך נאמר אז, היתה מדינה מאושרת. הכל חיו שם בצוותא, באהבה ובאחווה — נוצרים ודרוזים, סונים ושיעים.

עד שבאו הפלסטינים הרשעים, "המחבלים" ימ"ש. הם התנכלו ללבנון החופשית, המאוחדת. הם ערכו שחיטות נוראות ורצחו 100 אלף לבנונים חפים־מפשע.

יחד עימם באו הסורים המנוולים, שביקשו גם הם להפר את השלווה ולהרוס את המדינה.

ואז בא שרון הטוב, חובב־הלבנון, הרס את תשתית "המחבלים" והבים את הסורים. סוף־סוף תקום לבנון מאוחדת, מאושרת, עצמאית וריבונית.

הכל יודו לנו. הכל יאהבו אותנו, ותשקוט ארץ־הלבנון 40 שנה.

מה נותר מן התמונה הזאת?

אף לא פרט אחד. הכל היה כזב. הכל היה שקר. תערובת של בורות טו־טאלית ושטיפת־מוח — כפי שאמרנו כבר אז.

אין עוד "תשתית המחבלים" בביירות ובדרום־לבנון — אך מילחמת־האזרחים הלבנונים מתחדשת עתה ביתר שאת.

גם לולא היו קיימים פלסטינים וסורים עלי אדמות, היו הפלאנגות והדרוזים רוצחים זה את זה, והמוסלמים והנוצרים היו לוחמים איש ברעהו.

הם עשו זאת במשך מאות בשנים לפני שהמוני הפליטים הפלסטיניים ברחו מפני צה"ל אל תוך לבנון, והקימו שם את מחנותיהם האומללים. עכשיו נפרק מן המחנות האלה הנשק הדרוש להגנה עצמית, ורוב הגברים שלהם נכללו באל־אנצאר. אך המילחמה נמשכת והשחיטה מתחדשת.

קונספציה שיקרית ומטופשת גרמה לאסון. בעליה גררו את ישראל אל תוך הרפתקה נוראה, שעלתה עד כה ב־517 קורבנות־אדם מישראל, ואלפים רבים מקרב האחרים. אך בעלי הקונספציה ממשיכים לנאום ולכתוב, בביטחון עצמי שלא פחת במאומה.

■ ■ ■

ד**בה נזכור** את מטרות ההרפתקה הזאת. מה נקבע על־ידי שרון ושות' כאשר ה־517 היו עדיין בחיים?

יש להזכיר את המטרות המקוריות שוב ושוב, כדי לבדוק אותן מחדש לאור המציאות המת־פתחת.

היו שלוש מטרות:

להרוס את "תשתית המחבלים" ולגי־רש אותם מלבנון.

לסלק מלבנון את הצבא הסורי.

לכונן בלבנון "סדר חדש", כך שלבנון המאוחדת, תחת שילטון הנוצרים, תהיה למדינת־חסות ישראלית.

נוסף על שלוש המטרות האמיתיות האלה, שנכנסו כל המישלחות, וביניהן כל המישלחות הערביות, הופיע עבר־אל־חלים חדאם, שר־החוץ הסורי. הוא נכנס לאולם כמלך, ועיני הכל היו מופנות אליו. שום נאום בוועידה — מילבד נאומו של יאסר ערפאת — לא זכה בהקשבה כה דרוכה. בעוד שכימעט איש לא התייחס לנאומו של הנציג המצרי (איש גם לא מחא לו כפיים), זכה הסורי בתשומת־לב מירבית.

ברגע זה חשוב מה אומרים ומה חושבים הסורים. זה חשוב למדינות־ערב, לברית־המר עצות ולארצות־הברית.

מדוע?

מפני שסוריה מחזיקה עתה בידיה את כל המפתחות בלבנון.

באמצעות בעלות־בריתה היא שולטת שם על הקרקע. היא מובטחת מפני כל התקפה ישראלית. כי יש לה כיום ערובה סובייטית מוחלטת למיקרה שתותקף (אך לא למיקרה שתתקיף).

תמונה של ואליד ז'ונבלט במיפקדת מיפלגתו בחצביא הכבושה

היתה קיימת המטרה הרשמית שהעניקה למיבצע את השם: "שלום הגליל". כלומר: למנוע אפש־רות של פגיעה בשטח ישראל משטח לבנון.

מה נותר מכל אלה?

■ ■ ■

ל**גבי** "המחבלים", המצב הוא ברגע זה כך: העיר טריפולי, השניה בגודלה בלבנון, מרחק של שעת־נסיעה מביירות, הפכה מעוז הכוחות הפלסטיניים הנאמנים ליאסר ערפאת. זוהי כיום מעין ביירות שניה.

בבקעע קיים ריכוז גדול של כוחות פלס־טיניים שונים. הסורים מנסים שם לשבור את הכוחות הנאמנים לערפאת, הדוגל בקו מתון, ולכפות עליהם הנהגה אחרת, הדוגלת באיבה נצחית לישראל.

לפי הידיעות, חוזרים כל הכוחות האלה אל האיזורים שפונו על־ידי צה"ל. לדיברי הדוברים הרשמיים של ממ־שלת־לבנון, הם עולים על ביירות כדי להיאחז בה מחדש.

יתכן מאוד שבעוד כמה חודשים יחזור המצב לקדמותו, ו"תשתית המחבלים" תתבסס מחדש בביירות עצמה.

■ ■ ■

ד**מטרה השניה** לא הושגה אף למראית־עין. הושג בדיוק ההיפך.

מילחמת־הלבנון הפכה את סוריה לשליטת לבנון, ועל סיה יישק דבר.

ראיתי זאת במו עיני בוועידת־ז'נבה. אחרי הסובייטים עצמם דאגו להודיע על כך למי שצריך.

מצריים נמצאת מחוץ לקהילה הערבית. סעודיה שפופה ואחוזת־פחדים מול פני הסכנה האיראנית. עיראק עסוקה במילחמה המטופשת שהתחילה בה. מדינות־הנפט עומדות לפני שוקת סדוקה, ביגלל העודפים בשוק־הדלק.

העולם כולו מחזר אחרי חאפט' אל־אסד, בן עדה המהווה 7% בסוריה הקטנה והחלושה.

איש אינו מעלה עוד על דעתו שיתכן הסדר בלשהו בלבנון שלא על דעתו. הוא, יותר מכל אדם אחר, יקבע בסופו של דבר מה יתרחש בלבנון.

כל זה הושג על־ידי אריאל שרון, כאשר החליט לתקוף את הצבא הסורי ולהשמיד את הטילים הסובייטיים על אדמת לבנון. מבחינה צבאית, היה זה מעשה חסר־משמעות, מאחר שטילים אלה הפריעו לחיל־האוויר הישראלי פחות מאשר הטילים הסמוכים, שעל אדמת סוריה עצמה. אך זה הכריח את הסובייטים להעניק לסוריה הגנה גלובלית.

517 החללים הישראליים מתו גם בשביל זה: כדי להסוך את סוריה למ־דינה מס' 1 בעולם הערבי.

■ ■ ■

ד**מטרה השלישית** נראית כיום כבדיחה. "סדר חדש" בלבנון? זה הסדר הישדנושן: כולם שונאים את כולם, כולם שוחטים את כולם.

"סדר"? תוהו ובוהו!

אין שילטון בלבנון. מה שמתיימר להיות "ממשלה" אינו אלא עירייה של חלק מן העיר ביירות. גם בביירות המערבית שילטונה רופף. מחוץ לעיר ערכה כקליפת־השום.

מדינת־חסות ישראלית? אילו היה מימשל זה מסוגל ביכלל לשלוט, היה מהווה מדינת־חסות אמריקאית. אך גם לזה אינו מסוגל.

הפלאנגות הוכיחו עצמן כמישענת קנה רצוף. הן לא רצו להילחם לצד צה"ל, כאשר פלש אריאל שרון ללבנון כדי למסור להן את הארץ. הן חיכו עד שצה"ל יכבוש את המדינה ויפתח לפניהן את שערי מחנות־הפליטים, כדי שיוכלו לערוך בהם טבח. כיום אינן מסוגלות אף לעמוד בפני המיליציות הדרוזיות.

את מסקנות הסופי על "הסדר החדש" של אריאל שרון בלבנון חורצים חיילי צה"ל, האומרים פה אחד, לעיני המצלמות: לצאת מכאן, ומהר!

■ ■ ■

מ**ה נותר** מכל ההרפתקה האומללה הזאת, העקובה־מדם וזוועת־ההרס?

אפשר לטעון: שלום הגליל. צה"ל תפס את דרום־הלבנון, ומשם אי־אפשר יהיה להתנכל ליישוב־הצפון.

אך האם יש בזה ממש?

במילחמת־הלבנון איבדה ישראל חיים רבים יותר מכפי שיכלה לאבד בשנים רבות של פיגועים.

הילדים משחקים בקריית־שמונה בלי פחד. על כך אפשר לברך. אך באיזה מחיר הושג הדבר? וכמה זמן זה יימשך?

איש אינו יכול להשלות את עצמו שקו־האוואלי יגן על חיילי צה"ל. כבר השבוע פשטו כוחות צה"ל מן הקו הזה צפונה, וערכו סיורים בשטח שנטש זה עתה. אין ספק שאחרי שתושג הכרעה כלשהי במילחמת־האזרחים בשוף, יתפנו הכוחות העויינים לעריכת פיגועים בצה"ל באיזור הכבוש בלבנון.

יתכן שלא ייהרגו אנשים בקריית־שמונה (וגם זה אינו בטוח). תחתם ייהרגו אותם האנשים בשרות־מילואים בין חצביא וצידון.

■ ■ ■

ך**והי, למעשה,** התוצאה הממשית היחידה: חלוקת לבנון הפכה עובדה של קבע.

אין זו חלוקה סימטרית. מצב הכיבוש הסורי שונה ממצב הכיבוש הישראלי.

ישראל יושבת בדרום בארץ עויינת. השפעתה על המתרחש בביירות קרובה לאפס. עליה להתכונן למילחמת־גרילה ממושכת, לא רק מצד "מחבלים", אלא גם מצד השיעים נאמני־חומייני, הסונים השומרים אמונים לזיכרו של גמאל עבד־אל־נאצר, הדרוזים, ומי לא.

מצבם של הסורים טוב יותר לאין שיעור. הם יושבים במיזרח ובצפון, כשהם יכולים להישען על מיגוון רחב של כוחות מקומיים, המכירים בעמדת־הכבוכה שלהם. תהיה להם יד בכל המתרחש בשילטון המרכזי בביירות. הם, ולא האמריקאים, יקבעו בסופו של דבר את הרכב המימשל הלבנוני.

מן הדין שיקימו בדמשק אנדרטה לאריאל שרון ולרפאל איתן. אילו היו סובנים סוריים, לא יכלו להשיג יותר.

■ ■ ■

ך**מה יהיה עלינו?** מה יהיה על חיילי צה"ל, אנשי המילואים, שיצטרכו להחזיק בשליש הדרומי של הארץ המקוללת, מבלי לדעת מדוע ולשם מה?

נראה כי נגזר עליהם להישאר שם, כמטרה חיה לכל גורם עויין, במצב שיידרדר ויילך כמו בגדה המערבית. להישאר שם לצמיתות.

כי אין ממשלה בישראל אשר תעז להגיד לעם־ישראל את האמת המשר־טה: המילחמה הזאת היתה הרפתקה אומללה. היא תובננה בידי בסילים. היא נבשלה לחלוטין. עלינו לצאת משם מהר, בלי שום הישג, בלי שום תנאי.

זה לא יכול להיאמר, מפני שבממשלה החדשה יושבים השותפים לפשע: אריאל שרון, יצחק שמיר וכל האחרים.

חיילי צה"ל, המשרתים כיום בלבנון, הם בני־הערובה של איוולתם.

תשקיף

שרון חושש מארנס

הפומבי שנותן השר אריאל שרון להתקפותיו על שר־הביטחון, משה ארנס. נועד למנוע פירסום מידע על מחדלי שרון כשר־הביטחון בתקופה שקדמה למילחמה בלבנון.

שרין מקווה שהגירסאות, שרצו לפרסם חומר נגדו, ייאלצו לגנוז לתקופת־מה.

ארידור נחלש

שר־האוצר, יורם ארידור, יהיה המפסיד העיקרי מן ההתמודדות על תפקיד ראש־הממשלה בתנועת־החרות. בהתמודדות התברר, שכמעט כל הצירים שנחשבו כאנשיו של ארידור תמכו בגלוי במועמדותו של דייד לוי, וארידור נותר חסר כוח עצמאי משלו במרכז תנועת־החרות.

בחרות רווחת ההערכה, שאם ייאלץ ארידור להתפטר מראשות מישרד־האוצר, יהיה עליו להתפטר גם מתפקידו כיו"ר המזכירות.

ברית לוי־ארנס

אחד הח"כים של חרות, המקורב לשר־הביטחון משה ארנס ולסגן־ראש־הממשלה דויד לוי, מבקש ליצור חזית ביניהם, כדי להבטיח שלקראת הבחירות לכנסת ה־11 יעמוד אחד מהם — ילא יצחק שמיר — בראש הליכוד.

דאגה לשלום בגין

למרות ההודעות הרשמיות המרגיעות, מגלים מקורביו של ראש־הממשלה, מנחם בגין, דאגה רבה לבריאותו.

פגישה חשאית עם הרבי מגור

אחד מראשי תנועת־החרות נפגש השבוע בחשאי עם הרבי מגור, השולט באחת הסיעות של אגודת־ישראל.

הרבי מגור תומך בעמדות המדיניות של תנועת־החרות. הפגישה נועדה לשכנע אותו להפעיל את השפעתו כדי שאגודת־ישראל לא תערים קשיים על כינון הממשלה, בראשות הליכוד.

טדי מקפיא את מערכת הבחירות

מטה־הבחירות של ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, הודיע השבוע למישרד יחסי־הציבור, שהוא קשור עימו, על הקפאת הפעילויות הקשורות בתעמולת־הבחירות לעיריית ירושלים.

לפי הערכתו של קולק, לא יתקיימו הבחירות המוניציפליות במועדן.

בן־מאיר — לליכוד?

במפר"ל יש רוגז רב על סגן־שר־החוץ, יהודה בן־מאיר. לרוגז שותפים גם אנשי סיעת הצעירים שבן־מאיר נמנה עימה.

בן־מאיר חותר להקמת חזית בין הליכוד למפד"ל לקראת הבחירות לכנסת ה־11, ובסיעתו סבורים שאם לא יצליח בכך, הוא יבקש להקים חטיבה משלו במיסגרת הליכוד.

מתנגדים לקבל מישרד־האוצר

איגוד העובדים הליברלים מתנגד בכל תוקף לכך שהמיפלגה הליברלית תקבל לידיה את תיק האוצר, במיסגרת החלוקה־מחדש של מישרדי הממשלה.

לטענת עסקני האיגוד, אפשר יהיה לתבוע את התיק הזה רק אחרי הבחירות לכנסת, ולא עתה. כאשר דרישה כזאת תכניס את המיפלגה הליברלית לסבך בעיות שהיא לא תוכל להתמודד עימו.

ראשי הסניפים למען נבון

במיפלגת העבודה נוצרה חזית חדשה של ראשי הסניפים הגדולים למען בחירתו של יצחק נבון כמועמד המיפלגה לראשות הממשלה.

עוזי ברעם, העומד בראש סניף ירושלים, הצליח לרתום למערכה זאת גם את אליהו שפייזר, העומד בראש סניף תל־אביב, שנמנה לאחרונה עם תומכי יצחק רבין במיפלגה.

הורביץ יוציא עיתון פוליטי

הח"כ ואיש־העסקים יגאל הורביץ שוקל הוצאת עיתון פוליטי, בעיקבות עיתון־הספורט החדש. שהוא עימד מאחריו.

עדיין לא ברור אם יהיה זה שבועון או יחרון.

בעיות לבנקים

בצמרת מישרד־האוצר ובמערכת־הבנקאית שוררת דאגה רבה, בעיקבות ההסדרים הכבדים שנגרמו למערכת הבנקאית. כל הבנקים הספידי סכומים גדולים כתוצאה מההידרדרות הנמשכת בבורסה, וכמה מהבנקים הספידי כסף רב בעיסקי־היהלומים.

הסימן למצבם החמור של הבנקים הוא שהם חדלו, למעשה, להגן על המניות הקרובות להם בבורסה, ויש השואלים עד מתי יובלו הבנקים להגן על מניותיהם שלהם.

רוק ל"יש גבול"

פסטיבל רוק, שהכנסותיו יהיו קודש לקבוצת "יש גבול", יתקיים בערב שימחת־תורה בפארק אכזיב, בהשתתפות מיטב אמני־הרוק הישראליים.

מבקר המדינה יבדוק הנסיעות

מבקר־המדינה יתבקש בקרוב להביע את דעתו על הנוהג הרווח בעיריית תל־אביב, כאשר חברי מועצת־העירייה נוסעים לחו"ל בשליחות חברות עירוניות.

תלונה על עורך־דין לזמיר

היועץ המישפטי לממשלה, יצחק זמיר, יכריע בימים הקרובים בעניין תלונה שהוגשה לו נגד עורך־דין.

המדובר בנחמן אמיתי, יושב־ראש בית־הדין המישמעתי של לישכת עורכי־הדין במחוז תל־אביב. התלונה עוסקת בחשד של מתן עדות סותרת, כאשר הופיע כעד־הגנה במישפט מנכ"ל חברת המגדר, שלום הלוי, ועוזרו.

שינויים בייעוץ המישפטי

בהנהלת חברת העובדים נשקלים שינויים בשיטה הנהוגה היום לגבי ייעוץ משפטי לחברות ההסתדרותיות.

בתקופה האחרונה נגרמו לכמה חברות נזקים חמורים כתוצאה ממחדלים בתחום הייעוץ המישפטי, וכדוגמה בולטת מוזכרת פרשת המכירה של מניות "טבע" לקבוצת "דנות", למרות מאמציו של קונצרן "כור" למנוע את העיסקה.

תובעים הכסף מנהרי

גיזברות המיפלגה הליברלית שבליכוד החליטה להגיש תביעה פלילית נגד יו"ר התאחדות הסוחרים בתל־אביב, אם לא יחזיר למיפלגה סכום של עשרות אלפי דולרים.

לפי טענת הליברלים, מכר נהרי דירה ברחוב הרצל, שהיתה שייכת למיפלגה, ולא העביר את הכסף, אלא שהוא שומר אותו בחשבון־בנק המשמש רשימה עצמאית שהקים בבחירות למועצת עיריית תל־אביב.

ברנס והשופט העליון

לפני שבדע נדחמו נוספיה של יאבטת־החוסים, המשייטת בחופי אילת, לראות שני אורחים שעמדו ושוחחו במשך כל הנסיעה: עמוס ברנס, החנון המפורסם, והשופט העליון לשעבר, חיים כהן.

השניים מצאו את עצמם במיקרה באותו בית־המלון באילת, השופט לרגל ביגוי מישפטנים, וברנס לצורך ערב־ראיונות בעיר. אחרי שיחה קצרה החליטו השניים לבלות את היום יחדיו ביאבטה.

הבנקים מחכים למנדלבאום

ראשי הבנקים ממתינים לצעד שייעשה מצד נגיד בנק ישראל משה מנדלבאום בעניין הקנסות הנגבים מהם על גרעונות הנזילות.

הבנקים טוענים, שהחריגות הגדולות נבעו ממשיכות־ענק בממטבע זר מצד לקוחות כתוצאה ממדיניות מישרד־האוצר.

המישטרה נגד מסיקה

מפקד מישטרת בת־ים, יעקב גמרמן, הסתכסך באחרונה עם ממלא־מקום ראש עיריית בת־ים, דויד מסיקה.

הסיבה: מסיקה הגיש תלונה נגד תושב העיר, שנמנה בזמנו עם מחנהו ושהתפרע בבניין העירייה. המישטרה המליצה להעמידו לדין, ועתה מבקש מסיקה לבטל את התלונה.

אנשי לוי נגד וינר

מקורבי שר־הבינוי־והשיכון, דויד לוי, זועמים על מנכ"ל המישרד, אשר וינר, חבר מרכז־חרות. הם טוענים שהתנהגותו הרחיקה ממחנה לוי תומכים רבים.

סגן ראש־הממשלה עצמו יתן, כנראה, גיבוי לווינר, כאשר יתבקש להדריחו.

סליחה, טעות בניסוח

בשער האחורי של העולם הזה (31 באוגוסט 83') הופיעה תמונתה של אורית שוחט, בתו של שייקה ירקוני ז"ל, בתוספת פסוק שיכול היה להיראות כאילו צוטט מפיה. למעשה, היה זה פירוש שנתן העולם הזה להודעת מישפחתה.

אורית עצמה לא אמרה את הדברים האלה, ו"העולם הזה" מתנצל על כי הוסיף לצערה בשל סירסום מוטעה זה.

לקוראי

העולם הזה

בשל חג־הסוכות תוקדם הופעת הגליון הבא של השבועון.

הוא יוסיע ברחובות תל־אביב ביום השני בערב, ויהיה מצוי בקיוסקים ברחבי הארץ ביום ג'.

חרות: הקרב לא הוכרע!

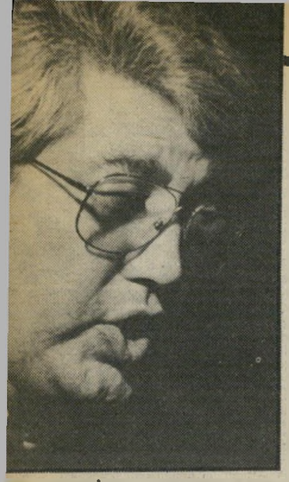

מתמודד לוי
מחנה גדול

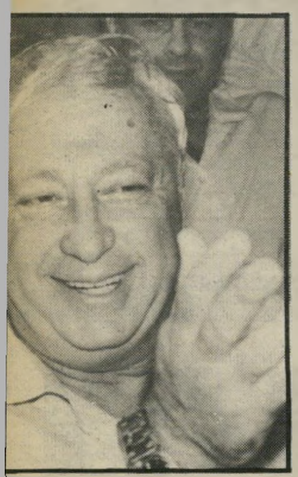

מתמודד שרון
כוח מגובש

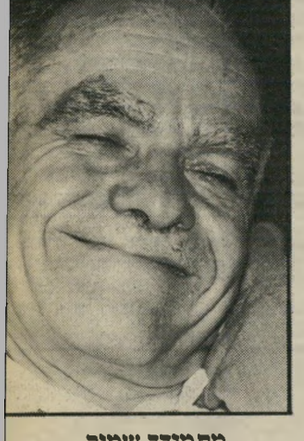

מתמודד שמיר
התיישבות עובדת

ש שנים התנהלה המילחמה במעמקי הארמה. מאז עלה ה־ליכוד לשילטון לא העז איש להודות בכך, שיורשיו של מנחם בגין מתאר־גנים במחנות, וממתינים לרגע שבו הוא יעלם ממרכז הבמה הפוליטית.

מהיום שבו הודיע בגין על כוונתו להתפטר, חדלו היורשים להסתתר. הקרב מתנהל כבר על פני הארמה.

הבחירות, שבהן היו צריכים חברי מרכז חרות לבחור מועמד חדש ל־ראשות־הממשלה, מנעו את קיום המאבק האמיתי. אך עתה נפרצו כל הסכרים. למרות שמרכז חרות בחר ביצחק שמיר — המאבק לא הסתיים, הוא רק מתחיל.

על תפקידו של מנחם בגין, כמנהיג תנועת החרות וראש הליכוד, מתמר־דים לפחות שישה שרים חברי חרות, וחבר מרכז אחד, שהושעה בעבר מפעי־לות מיפלגתית ומבלה כיום את מרבית זמנו בקיסריה.

איש מהמתמודדים, מילבד שמיר, לא יסכים שכינוס המרכז האחרון יהיה סוף פסוק לשאלת הירושה.

● מחנה לוי

באופן פארדוכסאלי, המחנה הגדול ביותר הוא של המפסיד בהתמודדות הראשונה. סגן ראש־הממשלה ושר השיכון והבינוי, דויד לוי, קיבל אומנם רק 302 קולות של חברי המרכז, אך יצחק שמיר, קיבל את קולותיהם של כל שאר המחנות והשרים — 436 בסך־הכל.

מחנה לוי כולל את הקבוצות הבאות:

דויד לוי — מחנהו המצומצם מכיל 125 איש בלבד. אלה הם החיי־לים, חברי מרכז לא ידועים, רובם ספרדים. לפחות 20 מהם יתמכו באריאל שרון, כאשר הוא יתמודד על ראשות המיפלגה. הבולטים במחנה הם: הח"כ המיועד, דויד („דודו") מור — יהלומן וקבלן, ונציגה הכלכלי של זאיר בארץ — ידיד אישי הן של לוי והן של עזר וייצמן, ויועצו של לוי לענייני תיקשורת, חנן אברמסון.

קליינר־רייסר־אפל: במחנה זה כ־100 חברי מרכז. בראשו עומדים מיכאל קליינר וחברו הטוב, הקבלן דויד („דודי") אפל, שותפו לעסקים של הקבלן שלום אהרון גניש. יריבי מחנה לוי טוענים שעלייתו המטאורית של הקבלן אפל היא בזכות הדלת הפתוחה בפניו תמיד במישרד־השיכון. אפל הוא יושב־ראש סניף צפון תל־אביב של חרות, הסניף הגדול בארץ. קודמו בתפקיד היה מיכאל קליינר. הוא בין המעטים בחרות, שהדלת בביתו של עזר וייצמן בקיסריה, פתוחה למענם.

מיכה רייסר הוא יושב־ראש אגף האירגון של התנועה, ונאמנו של לוי מזה שנים. מיכאל קליינר, לעומת זאת, תמך בעבר במשה („מישה") ארנס ובאריאל שרון, ואילו עתה הוא תומך בלוי. הוא לעולם לא יתמוך בשמיר, שהוא שנוא־נפשו. אפל לעולם לא יתמוך בשרון ובשמיר. לדידו צמד זה מסכן את הדמוקרטיה הישראלית.

אחד מקבלני הקולות הגדולים של איש, ותיקי תל־אביב והשכונות, שהת־אחדו סביב חבר מועצת עיריית תל־אביב ואחד מסגני ראש־העירייה, אריה קרמר. אומרים שהוא לקח אליו את נאמני יוסף קרמדמן המנוח, והצליח לשכנע אותם בחשיבות ההצבעה לטובת לוי.

מחנה מצא הוא קבוצה לא מוגדרת כוחה, שבראשה עומד האיש החזק של הסניף הירושלמי, יהושע מצא, יו"ר מועצת־המנהלים של שיכון ופיתוח הממשלתית.

מלבד מחנות אלה התייצבו לצד לוי, מבחינה מוסרית בעיקר, האישים הבאים: יושב־ראש ועדת החוץ וה־ביטחון של הכנסת, אליהו בן־אלישר; סגן שר הבינוי והשיכון, משה קצב; סגן שר־האוצר, חיים קופמן; יושב־ראש מועצת־המנהלים של מיפעל הפיס, גידעון גדות, שהסתכסך עם שר־האוצר יורם ארידור; הזוג יוסף ויעל רום. יוסף רום הוא מתומכי ארנס, אך אחרי שזה הלך עם שמיר, מחנה שבו נמצא יריבו החיפאי המושבע של רום, מאיר כהן אבירוב, הזדהו רום ואישתו עם לוי. אישים אלה בקושי מייצגים את עצמם ואין להם חיילים במרכז.

● מחנה שרון

המחנה השני בגודלו, במרכז ה־מגובש והמיליטנטי, הוא מחנהו של שר־הביטחון לשעבר, אריאל שרון. מחנה זה מונה כ־70 אנשי שלומציון, תנועתו של שרון שאחרי בחירות המהפך, בשנת 1977, הצטרפו כגוש אחד למרכז חרות. אליהם מצטרפים כיום עוד 30 איש בערך, אנשי מרכז נאמני שרון, הבאים דווקא מאנשי לוי. סך הכל כ־100 איש.

לא ברור, לעומת זאת, אם ח"כ דויד מגן, נמנה גם היום עם אנשי שרון. כמעט שהיה פיוס בינו ובין לוי ערב ההצבעה. גם לא ברור איפה עומד אלי לנדאו, לשעבר רובהו של שרון.

אם אכן הצביע מחנה שרון בצורה ממושמעת ובהתאם להוראת מנהיגו, הרי שרון הוא שהפך את שמיר למנצח. בסיטואציה הפוכה הוא יכול היה להכתיר את לוי.

שרון עצמו מצוי במצב מיוחד. אחרי שנאלץ לפרוש מתפקידו, בחודש פברואר שעבר, הוא עשה את מה שלא היה מעלה על דעתו לעשות קודם לכן. הוא החל מבקר בסניפי התנועה ונפגש עם חברים מהשורה. בדרך זו הוא צבר עוצמה רבה. כשהיה שר־הביטחון הקבוצה, הוא דויד צבי, חבר מועצת עיריית תל־אביב, וחברו של אפל. צבי היה זה שחשף באחרונה שורה של אי־סדרים בחברת השיקום הממש־לתית־עירונית בתל־אביב, חלמיש.

מחנה קרמר מונה יותר מ־30 שימשה לישכתו מרכז גיוס תומכים. עתה הוא נאלץ לבקר במקומות מרוחקים כדי לזכות בתמיכה.

שרון ידע, שאם יתמודד בשלב כה מוקדם הוא לא יצליח, ועוד עלול לגבש קואליציה נגדו, לכן העדיף לדחות את השלב שבו יתמודד על ראשות המיפלגה, ולתת את קולותיו הבטוחים למועמד שלו.

יש לזכור שבמרכז הנוכחי של התנועה רשומים 40 חברים הנמצאים למעשה בתחיה. מכיוון שהמרכז הנוכחי נבחר בשנת 1978, עדיין לא נמחקו מהרשימה. קבוצה זו באה ביום הבחירות ונתנה את קולותיה, כאיש אחד, לשמיר. יתכן מאוד שאם שרון

(המשך בעמוד 18)

מתמודד ארנס
החמצה זמנית

מתמודד אריזור
פחות מעשרה

מתמודד קורפו
ותיקים וירושלמים

במדינה

(המשך מעמוד 6)

עילה ישראל כוח־שריון שלא נפל מזה שהפעילה במילחמת יום־הכיפורים, שונה לחלוטין. יש לה התחלה, אך אין לה סוף, כל מטרותיה השתבשו (ראה הנדון). האנדרלמוסיה שולטת בכל מהלכיה.

בית־קברות ליוקרה. אך יש לשתי המילחמות תכונה משותפת אחת: הן חיסלו פוליטיקאים וגנרלים בסיטונות.

מילחמת יום־הכיפורים חיסלה את יוקרתה של גולדה מאיר, כשם שמילחמת־הלבנון חיסלה את יוקרתו של מנחם בגין.

כוכבו של משה דיין דרך במילחמת ששת־הימים, ושקע במילחמת יום־הכיפורים. כוכבו של אריאל שרון דרך במילחמת יום־הכיפורים, ושקע במיל־חמת־הלבנון.

הרמטכ"ל דויד אלעזר גונה על־ידי ועדת־אגרנט והתפטר, הרמטכ"ל רפאל איתן גונה על־ידי ועדת־כהן והלך.

מוסר ההשכל: אפשר לתכנן התחלה של מילחמה, אך קשה לנחש מראש איך תסתיים — אם בכלל.

האם ביירות בוערת?

ה„מחבלים" חוזרים. ביירות עומדת ליפול. יש שחיטות. מי אשם?

קשה להגדיר את מצב־רוחו של האזרח הישראלי, שעקב השבוע אחרי המתרחש בשטח שפונה על־ידי צה"ל בלבנון.

היתה זאת תערובת של מבוכה, מועקה, תיסכול ועם אין־אונים, שלא היתה לו מטרה מסויימת.

היה ברור לו שמשהו אינו בסדר, שהמילחמה על 517 הרוגיה היתה לשווא, שמישהו רימה אותו. הוא שמע שה„מחבלים" חוזרים לביירות, וכי המישטר הלבנוני אשר הוקם על־ידי ישראל עומד ליפול. הוא שמע על מעשי־טבח נוראים. הוא ראה תמונות של הרס ופליטים. והוא לא הבין איך כל זה קרה.

בשאתה חלש — התקף! האיש שהיה אחראי למילחמה יותר מכל אדם אחר — אריאל שרון — התנהג כאילו רצה לכוון את הזעם הזה אל עצמו.

תחת לשבת בשקט, התחיל שוב לעשות מהומות. הוא האשים את יורשו, משה ארנס, בתוצאות המצב שהוא פרי המילחמה שלו. הוא מתח ביקורת על הנסיגה, על העיתוי שלה, על שיטתה.

אדם בכיר בעולם־התיקשורת היש־ווה השבוע את שרון לדיקטטור מודקן, שאיבד את הקשר עם המציאות. „כשאריק שואל בממשלה מדוע אין הכוח הרב־לאומי תופס את השטח שפונה על־ידי צה"ל, הוא מדבר כאדם החי על הירח. איזה כוח רב־לאומי? האם אריק אינו יודע שהנשיא רגן אינו יכול להרשות לעצמו להכניס את המארינס לקרב?"

גם שאר טענותיו של שרון היו ברמה דומה. אך יתכן כי שרון פעל על פי הכלל שהיה מקובל עליו תמיד: כאשר אתה חלש, התקף. מרוב מהומה, ישכחו על מה הוויכוח.

אולם תעלוליו של שרון לא שינו את המצב. כל ידיעה שבאה מלבנון הוכיחה לאזרח הישראלי, שהמילחמה האומללה של שרון בלבנון הסתיימה — אם אכן הסתיימה — ביצירת מצב הרבה יותר גרוע מכפי שהיה לפני שהתחילה.

מפלגות

ניקמת אבו־חצירא

השר לשעבר מנסה לגמול לחברי לפני כניסתו לבלא.

לפני יותר משנתיים ערכו כמה

(המשך בעמוד 18)

שמיר זכה מן ההפקר בקולותיהם של ארבעה מועמדים אחרים — בעוד שלוי זכה רק בקולות של מחנהו — בפעם הבאה זה ייראה לגמרי אחרת

כך התאהבתי בשמיר!"

הוא היה בחדשות. הוא היה הממליך. האיש שלו עדיין לא ראש־ממשלה, אבל הוא בר עשה את שלו. השבוע נפגשה עמו כתבת עולם הזה, שולמית יריב, והיא מדווחת:

באחד משיאיה של הדרמה הפוליטית מתחוללת בימים אלה, ניצב רוני מילוא לצידו של יצחק שמיר, וניהל לפני ומאחרי הקלעים את מאבק הגדול על הירושה.

עיתונאים עקבו אחר כל הגה שיצא מפיו של מילוא, צלמי טלוויזיה שיחרו לפיתחו, שפופרת הטלפון נראתה כהמשך של זרועו וידו.

במרכז 1000 חברים, וצריך היה להאבק על כולו של כל אחד מהם. כשנודע למילוא כי שמיר חלה, הוא נאנח אנחת רווחה.

מילוא גר בדירה מרווחת, אך צנועה (קומה רביעית, ללא מעלית) בקירבת צהלה. אשתו וילדיו נמצאים בארצות־הברית.

מילוא אריב וידידותי, נמרץ, מעשי ושאפתן אך לא אינטלקטואל.

מספר מילוא:

הורי הגיעו ארצה בשנות העשרים, אבי מווילנה ואמי מריגה. שניהם ממישפחות דתיות. שניהם דיברו עיברית עוד לפני שבאו ארצה, ומישפחותיהם היו ציוניות.

אמא הגיעה עם הוריה ואחיה. הם הכירו זה את זה בארץ והתחתנו כשהיא בת 19 והוא בן 21. אמי עבדה בחנות הוריה, מיסעדת תנובה ברחוב אלנבי, ואבי עבר כטכנאי־קירור של מקררי גלידה.

האוירה בבית היתה רוויזיוניסטית. אבי היה חבר באצ"ל, ונעצר בלטרון, ואילו אחיה של אמי, שהיה בכלא עכו, היה אחד משלושת האנשים שפרצו ראשונה מהכלא. הדרך, מנחם מלצקי נפצע בבריחה ואושפז בבית־חולים רמב"ם בחיפה. כתבי ז'בוטינסקי היו הספרים הראשונים שקראתי, את המרד של בגין לא חדלתי לקרוא.

אבא עבד קשה מאוד כל חייו. קם כל בוקר בחמש ויצא מהבית. במשך השנים עבד בכל המיפעלים שייצרו גלידות: קרטיב־ארטיק, אדניר ולבסוף בויטמן. הוא רכש לעצמו המון ידידים, אנשים העריכו אותו מאוד. כשנפטר, לפני ארבע שנים, הספיד אותו יגאל הורוביץ: „לא היכרתי אדם חרוץ ומוכשר כמותו!".

כשנפטר אבא מכרנו את חלקו בויטמן, אחי לא רצו להמשיך בדרכו. כשבאו חברים לבקרנו אמרו, שאינם יודעים אם אבא הותיר אחריו ירושה גדולה, אבל הוא השאיר לנו את חבריו שיעשו במקומו למעננו הכל.

ילד מפונק

עד לשנים האחרונות של חייו, לא היה לו כמעט כסף. גרנו בילדותי בדירת חדר וחצי ברחוב בורוכוב בתל־אביב. בדירה הצטופפו הורי, אנחנו, שלושת הבנים, וסבא וסבתא. שבע נפשות בחדר וחצי.

מרחוב בורוכוב עברנו לגור ברחוב אלקושי, ויותר מאוחר ברחוב ליליאן, שהיה באזור של פרדסים באותו זמן.

אבא היווה דמות דומיננטית במישפחה. מעולם לא הרים עלינו יד. את הבית ניהלה אמא, והוא סייע לה בשבתות וחגים. תמיד דאג שמא נחסר משהו, על אף שכסף לא היה מצוי בשפע.

לבר־מיצווה קיבל כל אחד מאתנו זוג־אופניים. רק כשהצטרף לויטמן התבסס, סוף סוף, כלכלית.

אני, צעיר האחים. הבכור, שלמה, בן 41, מהנדס ייצור ומנהל את אלקטרה תעשיות. הוא בחור שעשה הכל במו ידיו. הוא היה בחיל־האוויר, ואשתו שירתה שם כקצינת־מיפקדה.

את שם מישפחתנו מילקובסקי שינינו למילוא, כאשר עזר ויצמן, שהיה אז מפקד חיל־האויר, הציע לאחי לעברת את שמו.

אחי השני, מתי, בן 39, נשוי לחסיה בגין ויש להם שלושה ילדים. יש לו עסק של ייצור מיכשור לקירור ומיזוג־אוויר.

אני בן 34. בגלל הבדל הגילים בין האחים הגדולים לביני, יכולתי להיות שובב גדול, ולא פחדתי מחברי בשכונה, היה מי שסידר איתם את החשבונות.

כשאלישבע, אשתי, באה לבקר בביתנו בפעם הראשונה, היא נדהמה מהשקט בבית. בבית לא דיברו. היינו אוכלים, באופן קבוע ובסדר קבוע, אותו אוכל כל יום. כל בוקר שתי פרוסות־לחם מרוחות בגבינה עם פרוסות עגבניה. בצהרים תמיד צלי־עוף בתוספת אורז, ובערב שוב שתי פרוסות־לחם, ביצה וגבינה.

כולנו הרבינו לקרוא, גם בזמן הארוחות.

הקשר ביני לבין אחי חזק מאוד, גם אם איננו מדברים הרבה. הורי היו אנשים יפים מאוד. אחי הגדול יפה־תואר.

הייתי ילד מופנם ומפונק מאוד גם על־ידי אחי הגדולים. החולשה שלי או הייתה למכוניות, ושיחקתי, כשנעליים שימשו אותי במקום דגמים שונים. המילים הראשונות שהוצאתי מפי נגעו אך ורק למכוניות.

התחלתי ללמוד בבית־ספר בן־יהודה, ומההתחלה הייתי המוביל בכיתה. בכיתה ד'ת לא אהבתי את המורה, אירגנתי הפגנה לפני הכיתה, אחד המפגינים זרק אבן, נישברה שימשה, והועברתי לכיתה אחרת. תמיד הייתי בוועד הכיתה.

כשהלכתי ללמוד בתיכון חדש, השתייכתי תחילה לצופים, ואחר־כך הצטרפתי לבית"ר. הייתי החרותניק היחידי בבית־הספר. גם שם נבחרתי למועצת התלמידים, וליושב־הראש שלה.

בית־הספר היה שמאלני מובהק. פעם, אחרי שרות רוני מילוא גוייס רק אחרי גמר לימודיו באוניברסיטה כקצין מישפטים ושירת בפרקליטות הצבאית.

ויכוח מר, ניבאה לי המנהלת, שושנה וויץ, „אתה עוד תהייה חבר כנסת!".

כשנבחרתי לכנסת, פגשתי אותה והיא נזכרה בזאת: „אמרתי לך!"

היו לי חברות מגיל 14. תמיד אהבתי את בנות המין השני. היתה לי אז חברה יפה מאוד, לפני שהיתה חברתו של שלמה ארצי. עד היום הוא מזכיר לי את זה. היא היתה חברתי במשך שנתיים, היתה חברה בתנועה המאוחדת.

את אלישבע, אשתי, הכרתי אצל חברים. באתי עם חבר וראיתי אותה, יפה מאוד ובלונדינית. אמרתי מייד לחבר — זאת מוצאת־חן בעיני! התחלנו לצאת, ואז הסתבר שלמדנו באותו בית־ספר עממי. כשנפגשנו הייתי בן 17 והיא בת 16. יצאנו חמש שנים עד שהתחתנו. אלישבע גרה ברחוב הקליר, אביה חייט, ולכן אני לבוש מאז נישואי לא רע.

אחר־כך הלכתי ללמוד מישפטים באוניברסיטת תל־אביב, וסיימתי את לימודי בהצטיינות. הייתי אסיסטנט של אמנון רובינשטיין, שהיה אז דיקן הפאקולטה. אלישבע למדה באותה תקופה, אחרי ששרתה בצבא, מיקרוביולוגיה, והמשיכה לתואר שני בגנטיקה. לפני חצי שנה זכתה בתואר דוקטור בגנטיקה מולקולרית.

לצבא גוייסתי רק אחרי הלימודים, ואני משרת בפרקליטות הצבאית, כקצין מישפטים.

לא טיפוס רומנטי

אלישבע בחורה מאוד מוכשרת. עצמאית, טובת־לב ונדיבה. נישואינו טובים מאוד, אבל כל אחד מאיתנו פיתח את הקריירה האישית שלו.

אני יודע מעט מאוד על תחום המדע שהיא עוסקת בו, רק מה שהיא סיפרה לי. והיא מתעניינת מעט מאוד בפוליטיקה.

אני מאוד מאושר שהצליחה בתחום שלה ושאני הצלחתי בתחום שלי. אף פעם לא באה לאסיפות או השתתפה בוויכוחים פוליטיים. באוניברסיטה ירדו עליה תמיד בגללי.

אנחנו נשואים 10 שנים. אני לא טיפוס רומנטי, אינני מחבר שירים. אני מאוד סגור. את החלטותי אני מקבל אחרי התייעצות עם עצמי בלבד. אינני מתחלק באלה, אשתי ידעה תמיד שזה כך, ואין לה טענות. לדירה חשוב שאעשה מה שטוב לי.

חיי הנישואים שלנו מתנהלים על מי־מנוחות. אף פעם לא רבנו בבית. הכל נעשה בהבנה הדדית.

נער בגימנסיה תיכון חדש נבחר כיו"ר מועצת התלמידים. מילוא הצטרף לבית"ר והיה החרותניק היחיד בבית־ספרו.

יש לנו שני ילדים, אריאל בן 8 — יצחק שמיר היה הסנדק שלו — ואפרת בת 4.

אני אוהב בחורות יפות כמו כל דבר יפה, אבל אף אחד לא יכול לומר שראה אותי יוצא בערב עם בחורה. אני יודע שהיו שמועות שאני מתגרש. מעולם לא טרחתי להכחיש אותן, אבל אני לא מתגרש מאלישבע. נסענו עכשיו ביחד עם הילדים לארצות־הברית, והם נשארים שם שנה. היא קיבלה מילגה מאוניברסיטת בראון, ההצעה שקיבלה היא חלום של כל מדען.

היא התלבטה הרבה בגלל הידיעה ששאר לבד, אבל אני לחצתי שתיסע, כי היא לא תיסלח לעצמה בעתיד, על שהחמיצה את ההזדמנות. כשהיגענו לארצות־הברית צילצל יורם ארידור וביקש שאחזור ואקח את מחלקת ההסברה בתנועה.

לא נפוטיזם

הודעתי שאחזור רק אחרי שאבקר עם הילדים בדיסני־לנד. היינו שם כולנו ביחד והיה נהדר. המזל שלי הוא שהיא עסוקה כל כך. יש, כמובן, מטפלת בבית. נכון שבחיי זוג, אם האשה עסוקה כל־כך, זה לא אידאלי, אך אילולא הייתה עסוקה, זה היה חמור מאוד, גם כך זה לא קל. היא גם נוטלת על עצמה את ניהול כל החשבונות והטיפול בילדים. הייתי מוכן להוריד ממנה חלק מהעומס ומהפעילות המקשה עליה, אבל היא ידעה שלא יהיה לי טוב, וכתוצאה מזה, גם היא תסבול.

בפוליטיקה התעניינתי מילדותי. אני זוכר שהייתי הולך לאסיפות וצועק עם כולם „בגין לשילטון". הייתי חבר בבית"ר, ותמיד במרכז הפעילות. בתקופת מרדכי נמיר נבחרתי לראש עיר־הנוער. כשלמדתי באוניברסיטה, נבחרתי ליושב־ראש הסתדרות־הסטודנטים הארצית.

בגיל צעיר הצטרפתי לתנועת־החרות. את בגין תמיד הערצתי. הקשר שהיה לי איתו היה קשר של חבר מהשורה עם מנהיג. מעולם לא היה לי קשר אישי איתו. אף פעם לא ביקרתי אצלו במיסגרת לא פורמאלית.

לביתו באתי פעם בשנה, עם כולם, לברכו בימי הולדתו.

אני חושב שהקשר המשפחתי, בעיקבות היותי

הנכד עוד לפני שמונה שנים התכבד מילוא להחזיק בנכדו של שמיר בברית. הוא תומך בשמיר כבר 10 שנים.

גיס של חסיה בתו, דווקא הפריע לי. ב־1981 הייתי מועמד להיות סגנו של המר במישרד־החינוך. כשהוצעתי לתפקיד על־ידי המר, הציע בגין את מרים גלזר־תעסה במקומי. קיבלתי זאת בהבנה.

טענו שנבחרתי לכנסת בזכותו. זה פשוט לא נכון. נבחרתי בזכות הצבעתם של 1000 חברי המרכז. בגין העדיף אז את אריה נאור בגלל היותו בנה של אסתר רזיאל־נאור, ואת אליהו בן־אלישר. המרכז לא בחר בהם, ואחרי הקמת הממשלה מינה אותם בגין לתפקידיהם — את בן־אליישר למנכ"ל משרד ראש־הממשלה ואת נאור למוכיר־הממשלה.

בגין מעולם לא התבטא, אפילו בעקיפין, שיש לו עניין כלשהו בבחירתי. אני מעריך שנהג כך, כדי שלא יואשם בנפוטיזם. באותה תקופה מאוד כעסתי על כך, אך בדיעבד אני חושב שבגין צדק. אני סבור כיום, שדווקא בחירתי, אחרי מאבק קשה, עזרה לי במאבק הקשה הנוסף, על מישרת יושב־ראש הסיעה בכנסת. היה קרב קשה על המישרה, בגין לא השתתף בהצבעה, וניצחתי.

הקשרים הקיימים היום נוצרו אחרי שנבחרתי ב־1981. אז התחלנו להיפגש, בעיקר בעיקבות בעיות של הקואליציה.

החלטה סנטימנטלית

ערב ראש־השנה הלכתי לברכו. הוא נראה טוב, והיה במצב־רוח מצויין. הוא נזהר שלא לתת שום רמז על העדפתו את זה או אחר מהמועמדים להנהגת המיפלגה. בשיחה התברחנו.

אני מקווה שלא יתפטר מהכנסת. הוא היה חבר־הכנסת הכי ממושמע, לא הפסיד אף הצבעה.

זה נכון שלאחרונה בגין נראה לא טוב, אבל לפני כחודש, כשעלה נושא חוק הארכיאולוגיה, ישב ואמר בדיוק כיצד יצביע כל חבר־כנסת.

אני יודע שהנפגעים בלבנון גמרו אותו. ישבתי אצלו יום אחד, בתקופה שרנו על ההיערכות מחדש בלבנון, והוא טען שצריך לעשות זאת מהר ככל־האפשר. בדיוק אז, נפל גבר בן 40, אבא לארבעה ילדים, זה ממש חתך אותו. זה גמר אותו, נושא הקורבנות.

אינני חושב שביקור הקאנצלר הגרמני היה משמעותי כל כך.

מישהו, שביקר אצל בגין סיפר לי, שבשיחה עימו אמר לבגין, שיצטרך להתייעץ עם אשתו. לדברי האיש, המבט של בגין הסגיר את מחשבותיו — אילו יכול היה גם הוא להתייעץ עם אשתו...

הוא אדם מאוד סנטימנטלי. כשהרכיב את הממשלה, וידעו שחיים לנראו חולה קשה, פנו אליו ואמרו שלא ימנה אותו לשר, אך הוא עמד על דעתו ומינה אותו. יש לו יחס חם והוא מאוד נאמן לחבריו.

בנו, בני — בחור לא רגיל, חכם, מוכשר מאוד, נחבא אל הכלים, צנוע מאוד — אינו מסכים בשום אופן להיכנס לפוליטיקה.

מעריך את בן־גוריון

ספר שלי עם שמיר התחיל ב־1972. קראתי אז את ספרו של ג'ראלד פראנק המעש, העוסק בהריגתו של לורד מוין בקהיר. יש שם, בספר, תיאור בלתי־רגיל של יצחק שמיר כמפקד לח"י, שפקד על ההריגה. מסופר שם על אופיים של אליהו חכים ואליהו בית־צורי, ועל מערכת־היחסים שלהם עם שמיר. ביקשתי שיסדרו לי פגישה איתו.

מאותו רגע נוצר הקשר בינינו. נוצרה אצלי הערצה ואהבה אל האיש. נפגשנו כל שבת כמעט, בשעות הבוקר. הכימיה עבדה, כנראה, בשני הכיוונים. שמיר אהב לצאת ולטייל, הייתי בא לביתו ברחוב חיסין בתל־אביב, והיינו יוצאים ומדברים שעות, על כל נושא שבעולם, על ספרים, על פוליטיקה ועל נושאים אחרים שצצו.

לשמיר יש הערכה עצומה למאו־צה־טונג, הוא ראה בו מצביא ומנהיג גדול. רק הוא יכול היה, לדעתו, להביא לידי כך ש־800 מיליון סינים לא יהיו רעבים. הישג זה נראה אדיר בעיניו.

שמיר גם מעריך ואוהב את התרבות הצרפתית. אין לו שום התייחסות לתפל, הוא מתייחס רק לעיקר. רכילויות וקנוניות לא מעניינות אותו כלל. אפילו אסתטיקה לא מהווה אצלו גורם. הוא יכול ללכת לבוש באותה חליפה שנים. טקסים אינו אוהב. אף פעם לא ראו אותו בחבורה.

אך עם כל אלה יש לו עולם ריגשי ופנימי עשיר. הוא קשור מאוד לאישתו ולשני ילדיו, הוא חם ולבבי מאוד בבית, עם הרבה חוש־הומור, אבל לאישתו ולילדיו הוא קורא בשמותיהם המלאים.

יש לו חולשה אחת — לאכול בצורה מסודרת וקבועה. יש לו קשר לאנשים שליוו אותו לאורך הדרך. לאחד יעזור להשיג דירה, לשני יעזור לפרסם מאמר שכתב. היום יש לו קשר אמיץ עם מיכאל דקל, ועם רייב קימחי, חברו מתקופת המוסד.

הוא מעריך מאוד את בן־גוריון, למרות פרשת אלטלנה. הוא משוכנע, שאילו עמד בן־גוריון בראש הממשלה במלחמת יום־הכיפורים, לא היינו מופתעים. כשעבד במוסד הכיר את בן־גוריון, וזה היה מקים על הרגליים את כולם, גם בגלל הסיבה הקסנה ביותר.

לא הייתי אומר שאני איש סודות. את סודותיו הוא שומר לעצמו. אבל הוא סיפר לי כמה סיפורים מרתקים על עבודתו במוסד. אילו יכלו חברי מרכז התנועה לדעת מה ששמיר עשה במוסד, היו בוחרים בו פה אחד.

אחרי בחירתו כמועמד לראשות הממשלה, ראיינו את איסר הראל בהארץ. איסר אמר, שאילו היה שמיר נשאר במוסד, ולא מתפטר יחד איתו, בגלל פרשת המדענים הגרמנים במצריים, היה מקבל את ראשות המוסד. אך, כאמור, הוא

בעל ואשה מילוא הכיר את אשתו, אלישבע, כשהיו בני 16. הרומן ביניה התנהל במשך חמש שנים, עד לנישואיהם לפני עשר שנים. לאחרונ עזבה אלישבע את הארץ עם שני הילדים. אף לא אחד ראה את מילוא יוצא עם בחורו

אינו קרייריסט ועזב בגלל חילוקי דעות עקרוניים.

מאז שהיכרתי אותו, ליוויתי אותו לאורך כל הדרך כבר 10 שנים.

כשהיה שמיר יושב־ראש הכנסת, ואני נכנסתי לכנסת, אמרתי שהוא יהיה ראש־הממשלה הבא אחרי בגין. באותה תקופה עזר וייצמן היה בשיאו. אמרתי לדן מרגלית, שאם יוסל עלי לקבוע למי מיטב הסיכויים, ומי המתאים ביותר, אבחר בשמיר. אמרתי שאישן בשקט כשאדע שהוא ראש־הממשלה.

אחרי שדן מרגלית היה איתו באוסטרליה, והם בילו יחד במטוס 20 שעות, הוא בא אלי ואמר — „צדקת!"

היחסים בינינו לא היו אף פעם על בסיס של כריאות. כשנבחר, ראגו לפרסם שהובטח לי שאהיה שר בממשלה. לא היה ולא נברא, מעולם לא הבטיח לי, או למישהו אחר. התמיכה שלי בו באה בעיקבות אמונתי בו, גם כשאף אחד לא האמין.

החלום — שמיר במקום בגין

מה שמאפיין את שמיר, זה כוחו האנליטי, ויכולתו לקבל החלטות. הוא איש חכם מאוד, קורא הרבה. כשנבחר לשר־חוץ, רטן שנותר לו זמן לקריאה רק בשבתות.

אדם מוכשר מאוד, בעל כושר מנהיגות.

כל מועמד שהיה ניצב מולו לא היה זוכה בתמיכתי. זה לא עניין של דויד לוי דווקא.

שרון כארזמטי יותר מלוי. איך קיבלו אותו בישיבת המרכז? אבל מיבחנו של ראש־ממשלה אינו מיבחן של כאריזמה. עובדה שרוב בני עדות־המיזרח במרכז בחרו בשמיר. שמיר לא רצה בהתמודדות הזאת. הוא אינו בנוי להתמודדות כזאת, הוא לא הטיפוס שישלח פרחים.

אחרי שנבחר, הרגשתי מצויין. אך אנשים טענו שאני אופורטוניסט. בשבילי היה ברור שאני מניח את עתידי הפוליטי בספק, שאם הוא לא ינצח אשלם על כך בעתיד. אני הייתי ממש בחזית. היתה לי אמנם הרגשה שייכבר, אך לא הייתי בטוח בכך. כשנבחר צילצלתי מייד לאלי־שבע.

הרגשתי מצויין, לא רק בגלל שניצחנו בהתמודדות. במשך שנים זאת היתה שאיפתי העיקרית. זה היה חלומי, שכשבגין יפרוש, יבוא שמיר במקומו.

הקשר שלי איתו הוא יום־יומי, יש עכשיו עניין של הקמת קואליציה. אין לו קבוצה או חבורה, יש לו קשר עם אישתו וזהו. היא אינה נדחקת לאור הזרקורים. הם מאוד מאוהבים זה בזו. היא אשה מקסימה, תמיד צוחקת ומחייכת, אומרת את מה שהיא חושבת. היא יכולה להגיד על מישהו בצורה החלטית — זה אידיוט.

היא בולגריה במוצאה וללא שום העמדת פנים. מבשלת מצויין, ותמיד שואלת אם אתה רעב, ומציעה אוכל. אשה משגעת, עד היום הם גרים ברחוב חיסין בקומה רביעית ללא מעלית, בדירה של שניים וחצי חדרים.

אף פעם לא היה להם כסף. כמו כל עקרת־בית היא הולכת לשוק לקניותיה. היה זמן שעבדה במישרד־נסיעות. היא דוברת הרבה שפות. כששמיר בבית היא מכינה לו הרבה כוסות תה, הוא שותה בלי סוף.

ביום ההתמודדות לא יכולתי להיות לידו. כשיצא מהמצודה לאוהל־שם, הצמדתי שני בחורים מהחברה שלי, ואמרתי להם — אתם לא עוזבים אותו. אף אחד לא ידע מה הם עושים. בכל הצילומים הם מופיעים לצידו. רק למחרת, נפגשנו בשעת המשא־ומתן הקואליציוני, לא דיברנו כלל על ניצחונו. אין כאן יחסים של תודה, אלא הרבה חום.

אין ספק שמעמדי הפוליטי התחזק כתוצאה מבחירתו של שמיר. הגשמתי מטרה מאוד מרכזית בפעילות הפוליטית שלי. זאת הרגשה נהדרת. בינתיים אמשיך להיות יושב־ראש הסיעה בכנסת. אך מובן שבפוליטיקה קשה מאוד להתנבא.

עורך „העולם הזה" מדווח על ועידת ז'נבה

פנים אל פנים

כל האומות בניגוד לרושם שטופח בארץ, היתה זאת ועידה רבת־רושם. כל המדינות, מלבד ישראל וארצות־הברית, היו מיוצגות בה – על־ידי מישלחות במעמד מלא, או על־ידי „משקיפים". תצלום זה צולם רגע לפני הפתיחה הרשמית.

ד יה חם, חם מאוד.

ישבנו בקומה השמינית של בניין האום, במיסעדה המפוארת. במירפסת רכנו שני חיילים שווייציים על רובי־הצלפים שלהם, מוכנים ליירייה.

לוסיל מייאר, המזכירה הכללית של הוועידה — אשה שחורה חיננית מן הים הקאריבי, שניהלה את הוועידה בחיוך מקסים וביד־ברזל — הזמינה את 16 „האישים החשובים מאוד" לארוחת־צהריים חגיגית. יחד עימנו הוזמנו גם כמה מראשי המישלחות, נשיא הוועידה ונציג אש"ף.

באום אין חוכמות. כולנו לבשנו חליפות רשמיות וענבנו עניבות. ישבנו וסבלנו. לא היה מיזוג־אוויר, ומבעד לחלון הפתוח חדר רק אוויר חם מן האגם הסמוך.

השתגעתי להסיר את המיקטורן. לפחות. אבל איך עושים את זה מבלי לבייש את שם ישראל ברבים? איש אש"ף ישב מולי, ומדי פעם החלפנו כמה מילים. ראיתי שהוא סובל כמוני. „מדוע לא נסיר שנינו את המיקטורנים שלנו?" הצעתי.

„אם אתה תוריד, אני אוריד," השיב לי.

הבטנו איש ברעהו (או באויבו), ובתנועה מתואמת אחת הסרנו שנינו את המיקטורנים בו־זמנית. אדוארד סעיד, הפרופסור האמריקאי־פלסטיני הנודע, שישב לידי, הצטרף אלינו.

הדיפלומטים והאישים האחרים לא העזו ללכת בעיקבותינו. הם הוסיפו לשבת ולסבול.

„עכשיו אתה רואה מדוע מדינות כה רבות בעולם חוששות מסני שלום בין ישראל והפלסטינים." התלוצצה דיפלומטית דרום־אמריקאית שישבה בסמוך אליי. רק ישבתם יחד ליד שולחן אחד, וכבר שברתם את נוהלי־הטקס של האום. מה יקרה כאשר תקום מדינה פלסטינית ותכרות ברית עם מדינת־ישראל? ביחד אתם תשתלטו על העולם!"

רעיון דומה שמעתי כעבור יומיים, כאשר אכלנו ארוחת־צהרים בחברת גבר צפון־אפריקאי, ותיק של כמה מילחמות־שיחרור, המשמש כיום כיועץ לאחד הנשיאים באפריקה השחורה. הוא בא בחברת אשתו, יפהפיה שחורה מהממת בחליפה צהובה, והיה לי קשה לגרוע ממנה עין. „הפלסטינים שולטים כיום במשק ובחיי־הרוח של רוב המדינות הערביות. בנקאים יהודיים בעולם מנהלים את ענייני־ההשקעות של ההון הערבי. אם אי־פעם ישתפו היהודים והפלסטינים פעולה ביניהם, הם ישלטו במיזרח התיכון כולו."

אשתו, שהתגלתה כדוקטור למדעי־המדינה, חייבה את חיובה המיסתורי ואמרה: „הרי מסני זה כולם מפחדים!"

● האם זה היה כדאי?

א קדים את המאוחר ואענה על השאלה, שבוודאי מטרידה רבים: מה עשינו בוועידה? מה השגנו? האם זה היה כדאי?

לפני שנסענו, ערכנו בארץ דיונים נוקבים. היה ברור לנו שנתקל בוועידה בבעיות קשות ביותר. ידענו היטב שאש"ף נתון ברגע זה במצב קשה ביותר, העלול למנוע מראשיו לעשות מחוות כלפי מחנה־השלום הישראלי. היו שחששו שמא נכנס למילכוד חסר־מוצא. החלטנו שכדאי לקבל על עצמנו את הסיכון הפוליטי (וגם הגופני), מפני שאסור לוותר על כל הזדמנות לפעול למען השלום, גם בתנאים קשים ביותר.

ידידינו בארץ בוודאי קראו במבוכה גוברת את הדיווחים שהגיעו מז'נבה. אלה היו מבולבלים, סתרו זה את זה ויצרו תמונה אבסורדית. כשחזרתי ארצה וקראתי את הדיווחים בעיתונים הישראליים, לא ידעתי אם לצחוק או לזעום. היה זה בליל של עובדות מקוטעות, שקרים גסים, זרון וסתם בורות, שגילה את מישאלות־הלב של העורכים בארץ יותר מאשר את המתרחש בארמון שליד האגם.

אם כן, מה השגנו? מה לא השגנו?

לדעתי, ההישג החשוב ביותר היה המיפגש הפומבי עם יאסר ערפאת. כפי שאסביר להלן, נולדה פגישה זו בתנאים קשים ביותר, והיתה לה משמעות מיוחדת מאוד על רקע המאורעות.

ההישג השני הוא נוסח ההחלטות שהתקבלו בוועידה. השפענו עליהן בנאומינו, ובעיקר בפעולת־הסברה מאחרי הקלעים. אין לי ספק שלולא היתה נוכחת בז'נבה מישלחת־השלום הציונית מישראל, היו מתקבלות החלטות אחרות.

ערכנו היכרויות עם עשרות שרים, דיפלומטים ואישים אחרים מרחבי העולם, ועזרנו להם להכיר ולהבין את בעיותיה של תנועת־השלום הישראלית.

למדנו הרבה מאוד על המתרחש ברגע זה סביב הבעיה הפלסטינית, ובעיקר בתוככי אש"ף עצמו. היה זה קורס מזורז של 10 ימים, שבהם חווינו את הבעייה הפלסטינית מבוקר עד לילה.

ערכנו מערכת־הסברה בעשרות ראיונות בכלי־התיקשורת — טלוויזיה, רדיו ועיתונים — בארצות רבות.

אלה היו ההישגים. היו גם כישלונות.

על אלה ועל אלה אני מתכוון לדווח.

● מילחמה — נגד מי?

ב סעם האחרונה הייתי בבניין־האומות בז'נבה ברצמבר 1973, כשעה שהתכנסה שם ועידת־השלום, אחרי מילחמת יום־הכיפורים. אז היו שם הנרי קיסינג'ר ואנדרי גרומיקו, ונציגי מצריים, ירדן וישראל. אמצעי־הביטחון היו מינימליים. כמה שוטרים, בסך־הכל.

הפעם היה הארמון המרובע, בעל החזות הגרמנית הקודרת (הוא נבנה למען חבר־הלאומים בשיא ימי הרייך השלישי, ערב מילחמת־העולם השנייה), מוקף בקילומטרים של גדרי־תיל. הסיפורים שהופיעו בטלוויזיה ובעיתונים לא היו מוגזמים. היה שם הכל: שיריוניות, מסוקים, חיילים בחגור־קרב מלא, כלבי־זאב נהדרים, צלפים, תותחי נ"ט, תותחים נגד ספינות וטנקים. השווייצים, שלא לחמו מזה מאות בשנים, היו מוכנים למילחמה.

נגד מי?

זהו שאלה שלא נמצאה לה תשובה.

היה מקום לחשוש מפני אפשרות של מעשי־טרור. אומנם, גם לכך היתה סבירות נמוכה מאוד. סוריה, לוב ועיראק השתתפו כולן בוועידה, ולא היה להן כל עניין בחבלה בה. ממשלת־ישראל שנאה את הוועידה, אך קשה להאמין שהיתה שולחת חוליות־טרור כדי להרוג את משתתפיה.

אם היתה בכלל צפוייה סכנה למישהם, הרי היו אלה אנשי ערפאת ואנשי־השלום הישראליים. אפשר היה להעלות על הדעת שכנופיית אבו־נידאל, בהשראת הסורים, תנכל להם.

משום־כך ניתן היה להבין אמצעים סבירים נגד טרור — חיפושים גופניים, חיפושים בתיקים, כמו בנמלי־התעופה. ואכן, עברתי כמה וכמה חיפושים כאלה מדי יום, בהיכל־האומות ובבית־המלון שבו גרתי, יחד עם מרבית המישלחות.

אך ההכנות למילחמה — נגד מי היו מכוונות? אילו מטוסים יכלו להפציץ את היכל־האומות? איזה צי יכול היה לתקוף את הוועידה בתותחים מן האגם? (ננקטו אמצעי־מנע גם נגד זה). איזה טור משוריין יכול היה לעלות על ז'נבה כדי להשמיד את הארמון על יושביו?

הדבר היה מגוחך בעליל. אם כן, מדוע זה נעשה?

יש לכך רק תשובה אחת: היתה זאת פרובוקציה מכוונת, במיסגרת מסע התעמולה הקיצוני שנערך נגד הוועידה מטעם ממשלות ארצות־הברית וישראל.

שתיהן ראו סכנה גדולה בעצם קיומה של ועידה בינלאומית גדולה, מכובדת ומרשימה, לדיון רציני באחת הבעיות הגדולות של הדור: גורלו של העם הפלסטיני. הן עשו את הכל כדי למנוע אותה.

שניים מישראל בצד השמאלי של האולם, ביציע מיוחד, ישבו 16 הגברים והנשים שהוזמנו באופן אישי כ„אישים חשובים מאוד". למעלה נראים מתי פלד ואורי אבנרי. מאחורי אבנרי וליד פלד: הוגה־הדיעות הפלסטיני־אמריקאי הנודע אדוארד סעיד. מתחתם, מישלחות האומות לפי סדר הא"ב.

הופעלו לחצים כבירים על המדינות שלא להשתתף בה: הופצו מראש ידיעות רבות על כישלונה. אך בסופו של דבר נכשל החרם: כמה ממשלות מערביות הסתפקו בשליחת „משקיפים", אך לבסוף היו כל ממשלות העולם מייצגות בוועידה, מלבד ממשלות־ישראל וארצות־הברית. השתיים רצו לבודד, ונשארו מבודדות.

ברזומנית הופעלה ההשפעה הכבירה שיש לארצות־הברית ולישראל על כלי־התיקשורת. מסופקני אם אי־פעם הופעל לחץ כזה על עולם־התיקשורת כדי שלא לסקר מאורע. לחץ זה הצליח במידה רבה — עיתונאי אמריקה גנזו את האירוע הבינלאומי בכל עשרת ימי קיומו, עיתוני גרמניה ומדינות אחרות נהגו לפי אותו כלל.

הוכח שלא רק בבריית־המועצות ובעולם הקומוניסטי ניתן להשתיק מאורע, כאילו לא היה ולא נברא, אלא גם בעולם המערבי הדמוקרטי.

לרבים היה זה שיעור מדהים ופוקח־עיניים, המוכיח עד כמה התקרבו שתי מעצמות־העל זו לזו בגישה ובשיטה.

מצב־המילחמה בז'נבה נועד לשרת את אותה המטרה. וושינגטון וירושלים הצליחו לשכנע את נשיא צרפת, פראנסואה מיטראן — שהוא כמעט עבד נרצע לאמריקאים ולממשלת־ישראל — שלא להרשות את קיום הוועידה בבניין יונסקו בפאריס. „מטעמי ביטחון". הוועידה הועברה לז'נבה. השווייצים לא יכלו למנוע את קיומה, בגלל ההסכם הקיים בינם ובין האום, אך הם יכלו לעשות את הכל כדי לחבל בה. וכך עשו.

הידיעות על אמצעי־הביטחון הסנטימנטיים הטביעו על הוועידה מראש חותם של חוסר־בשרות וחוסר־מכובדות. ברור שלא עמדה להיערך ועידה דיפלומטית, אלא מעין התוועדות של העולם התחתון, של טרוריסטים ומחבלים, שהיו זקוקים להגנה מיוחדת.

העיתונאים הישראליים והאחרים, ששירתו מגמה זו בכל כוחם, הפיצו במשך ימים ידיעות מגוחכות ודזוניות על „פאניקה" שפרצה בקהילה היהודית בז'נבה, על בריחה המונית של היהודים מן העיר, על זעם נורא של תושבי־העיר על „המצור". כל אלה היו שטויות במיץ עגבניות.

כשבאתי לז'נבה מצאתי את היהודים והיהודיות יושבים ליד בריכת־השחייה של מלון אינטרקונטיננטל, כשהם משמיצים בנחת את הערבים, שישבו ליד השולחנות הסמוכים. בעיר עצמה לא ניכרה שום תכונה. מכיוון שכל אתרי הוועידה — היכל־אומות, מלון אינטרקונטיננטל, נמל־התעופה — שזכו לשמירה, רחוקים ממרכז העיר, לא הרגישו התושבים בכל אי־נוחות. הם התלוצצו על הצבא ועל אמצעי־השמירה.

ברגע האחרון בא עניין המטוס החטוף. הוא נחת לשעה קלה בנמל־התעופה של ז'נבה, האתר השמור ביותר בעולם באותו יום. מייד החלה התעמולה הישראלית להפיץ שזה קשור בוועידה, שנשיא הוועידה נמצא במטוס. זה היה כמובן שקר. לחטיפה לא היה כל קשר לוועידה, ואיש מבאי־הוועידה לא נמצא בו.

אך השקר עשה את שלו, והכל השתכנעו שמשהו נורא ואיום עומד להתרחש בכינום המחבלים בז'נבה.

ערפאת מברך

„אני מעביר להם את ברכותיי ואת הערכתי את עמידתם האמיצה," אמר ערפאת על כוחות־השלום הישראליים, בפנותו למקום שבו ישבו פלד ואבנרי. רבים באולם הסתובבו כדי לראות אל מי הוא פונה.

תעמולת־הזוועה הצליחה במידה רבה. בכמה ארצות נגנזו עצם קיום הוועידה, ודמותה סולפה בארצות אחרות.

(ורק בהערת־אגב: במשך דורות טענו האנטי־שמים כי היהודים שולטים בכלי־התיקשורת בעולם. מסופקני אם היה זה מן התבונה להוכיח בצורה כה גסה ובולטת שטענה זו אינה המצאה, אלא אמת לאמיתה. זה עלול להתנקם באחד הימים).

● פליציה, שגרידת ישראל

ע ברתי את כל מחסומי־הביטחון. הייתי מצוייד בתג שהכיל את תצלומי, ושאישר שאני משקיף, אחד מ־16 „האנשים החשובים מאוד" שהוזמנו באופן אישי מרחבי העולם. נכנסתי לאולם־המליאה כדי להשתתף במושב־הפתיחה.

באולם הענקי היה מקום לכל 157 המישלחות, שבאו להשתתף, רובן המכריע במעמד מלא, חלק כמשקיפות. בצד האחר של האולם ישבו נציגיהם של יותר ממאה „אירגונים לא־ממשלתיים" שהוזמנו, ביניהן חצי תריסר אירגונים ישראליים. בצד השני נשמר מקום ל־16 האישים שהוזמנו אישית.

חיפשתי את מקומי ולא מצאתי. הסתובבתי באולם, ואז ראיתי מראה שלא־ייאמן: בין המישלחות היה שמור מקום גם למישלחת מטעם ממשלת־ישראל. מאחורי השלט „ישראל" ישבה פליציה לאנגר, הפרקליטה הקומוניסטית, ומאחריה ח"כ תופיק טובי.

סליציה לנגר בשגרירת ישראל?

לא, המהפכה עוד לא אירעה. פליציה פשוט טעתה. גם היא לא מצאה את מקומה, והיה נרמה לה שמאחורי שלט זה יישבו האישים שהוזמנו מישראל. כרגיל, היא מיהרה לתפוס את מקום־הכבוד.

אחד מפקידי־הוועידה הראה לנו את מקומנו, וגם פליציה קמה ועברה לשם.

בסך־הכל הוזמנו ארבעה „אישים חשובים" מישראל, בעלי מעמד אישי: מתי פלד ואני מן האגף הציוני, טובי ולנגר מן האגף הקומוניסטי. ישבנו בצד האולם, יחד עם פארוק קדומי ויאסר עברי־רבו, נציגי אש"ף שניתן להם רק למחרת היום מעמד של מישלחת מלאה. אז עברו למרכז האולם.

● התקרית הראשונה

ע וד באותו יום אירעה הראשונה בסידרת התקריות, שגרמו לבילבול כה רב בארץ.

הוועידה נפתחה על־ידי מזכיר האום, בנאום שקול ויפה. האולם היה מלא עד אפס מקום. מלבד ישראל וארצות־הברית, לא נעדרה אף מדינה אחת.

כרזת הוועידה

ועליה המילים „ועידת האומות המאוחדות לשאלת פלסטין" הכרזה מראה ילד פלסטיני מחייך, המרים את ידו ומסמן באצבעותיו את האות ו'. צבעי הכרזה כצבעי הדגל הפלסטיני: אדום, שחור, לבן וירוק.

אחרי הברכות קם עבד־רבו, חבר הוועד הפועל של אש"ף, וקרא ברכה מטעם יאסר ערפאת. זה היה מיסמך מוזר ביותר. עברה יותר מיממה עד שהצלחתי לברר מה זה היה באמת.

הסתבר שאנשי אש"ף רצו להפגין את נוכחותם כבר בערב־הפתיחה, אך לראש מישלחת־אש"ף הובטחה זכות־הדיבור רק למחרת־היום. כדי לזכות בכל זאת באפשרות לדבר בפתיחה, נקטו טכסיס פרלמנטרי מתוחכם: הם חיברו מיסמך שהתיימר להיות ברכה של ערפאת, וזכו באפשרות לקרוא אותו מעל הדוכן בין שאר הברכות.

המיסמך חובר במהירות, כנראה על־ידי פארוק קדומי ועבד־רבו. לערפאת לא היתה כל נגיעה בו.

היה זה מיסמך קיצוני. הוא לא דיבר על שלום, הטיל על ישראל את האחריות הבלעדית לטבח במחנות־הפליטים, ולא הזכיר אף במילה אחת את מחנה־השלום הישראלי. הוא אמר שיש להחזיר בכוח מה שנלקח בכוח.

האזנתי לתרגום האנגלי הבו־זמני, ושמתי לב לכך שלא הופיע בברכה השם „ישראל". תחת זאת דובר כמה פעמים על „הישות הציונית" — הסיסמה של כל הערבים הקיצוניים הרוצים בהשמדת ישראל.

(פרט זה אפוף מיסתורין. מי ששמע את הנאום בערבית נשבע כי עבד־רבו דיבר בפירוש על „ישראל", ולא על „הישות הציונית". כאשר חולק הטכסט הערבי, כעבור יום, אכן הופיע בו השם „ישראל" בלבד, ולא היה בו זכר ל„ישות הציונית". האם העז המתרגם לשנות את הטכסט? קשה להאמין. האם היה מונח לפניו טכסט אחר, ששונה לאחר מכן? איני יודע. התעלומה נשארה בעינה.)

עוד בשעה שדיבר האיש, החלפנו — מתי פלד ואני — פתקים ועמדנו על הצורך להגיב מייד. התייעצנו עם אמנון זיכרוני ונעמי קיס (שני החברים האחרים של המישלחת מטעם המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני) והחלטנו לפרסם הודעת־הסתייגות.

סירסמנו מייד הודעה מטעם המועצה שבה הבענו „אכזבה" מן המיבנה. היא גרמה לסנסציה בוועידה, היתה לשיחת־היום בין העיתונאים, והדיה הגיעו תוך

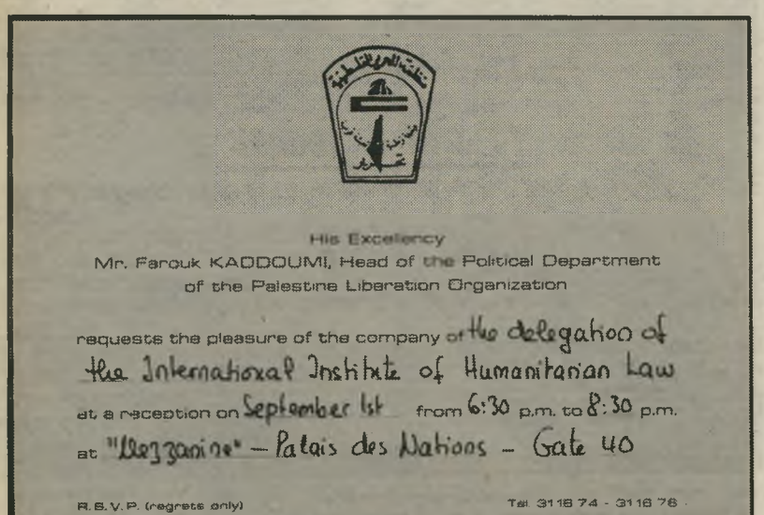

הזמנה שכזאת

הזמנה זו נמצאה בתא של „המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני", כשהיא מכוונת ל„משלחת המכון של חוק הומניטרי". היו שראו בכך דרך עקיפה להזמין את הישראלים. ההזמנה היא מטעם „הוד מעלתו, מר פארוק קדומי, ראש המחלקה המדינית של אירגון־השיחרור הפלסטיני."

(המשך מעמוד 13)

רקות אל מקומות רחוקים, כמו תונים וטריפולי. תופיק טובי היה מזועזע והבריז מזוהי חבלה בוועידה.

כוונתנו היתה לקבוע בבירור היכן אנחנו עומדים, כמישלחת־שלום פטריוטית ישראלית. לא באנו לסוכניו של איש. תפקידנו היה להשמיע בפה מלא את קול־השלום הישראלי — וכך עשינו.

● שני אדונים מדמשק

ד קומניסטים ניסו לטעון, לאחר מכן, שהוועדה זו קילקלה את יחסינו עם שני האנשים שעמדו בראש מישלחת־אש"ף: קדומי ועבד־רבו. לא היה בכך כל ממש, כי היחסים עימם היו משובשים עוד קודם לכן.

כשנודע לנו כי שניים אלה דווקא יעמדו בראש המישלחת, ידענו שיהיו בעיות. קדומי חיבל במשך שנים במגעים שלנו עם עיצאם סרטאווי. בתוך צמרת פת"ח הוא התומך הקיצוני ביותר בסוריה ובברית־המועצות. והוא גם לא מיהר להתייצב לצד ערפאת כאשר פרץ המרד בתנועתו.

עבד־רבו הוא האיש מס' 2 ב־חזית הדמוקרטית לשיחרור פלסטין", האירגון הקטן שבראשו עומד נאיף חוותמה. אירגון זה עומד להתאחד מחדש עם "החזית העממית לשיחרור פלסטין", אירגונו של ג'ורג' חבש החולה, שממנו פרש בשעתו. עבד־רבו הצעיר מקווה לרשת את מקומם של קשישים אלה. האירגון המאוחד יהיה, כמובן, פרו־סורי.

שני האנשים באו מדמשק. הם מייצגים את העמדה הפרו־סורית הקיצונית.

מדוע נשלחו דווקא הם לז'נבה? כשר־החוץ של אש"ף, זה הגיע לקדומי. אך היתה לכך גם סיבה נוספת. המרד בפת"ח נכשל, אך ההסתערות הסורית על אש"ף לא פסקה. אחדים מבין ראשי אש"ף מאמינים, שאחרי הכל יש לעשות נסיון להתפייס עם הסורים, מפני שניתוק מוחלט בין אש"ף וסוריה פוגע קשה ביכולת האירגון לתפקד.

על רקע זה גמלה בצמרת אש"ף ההחלטה לשלוח לז'נבה דווקא שני אישים שיוכלו לנקוט עמדה פרו־סורית עיקבית. פירוש הדבר: שני אישים שייזהרו מאוד־מאוד שלא להופיע בחברת ישראלים שאינם ערבים ו/או קומוניסטים.

צלם זריז צילם אותי כשאני עובר על פני קדומי, ותצלום פיקנטי זה פורסם למחרת היום בעיתונים רבים בעולם. אך שום צלם לא צילם את קדומי כשהוא לוחץ את ידינו או מברך אותנו לשלום — כי לא היה מעמד כזה. חברים אחרים במישלחת אש"ף המכירים אותנו מזה שנים, אמרו לנו שלום בידידות, אך לא בפרהסיה.

אין ספק שרצח סרטאווי השפיע גם על כך. העובדה שסוכנים סוריים ולוביים יכולים לשוטט בעולם ולרצוח את פעילי־השלום הפלסטיניים באין מפריע, ובאין יכולת להושיע, הטביעה את חותמה. "האם אתה רוצה שאני אהיה סרטאווי הבא?" שאל אותי, בשיחה פרטית, אחד האנשים.

מישלחת אחרת, שראו את הנעשה, תמהו על כך. לפחות שני שרי־חוץ כל אחד בנפרד — ביקשו לזמן אותנו ביחד, בנסיבות סודיות לחלוטין, אך נתקבלו בסירוב מן הצד השני.

מצד שני, עצם בואם לוועידה יחד עם ישראלים־ציוניים היוה גם הוא עובדה פוליטית משמעותית. מישלחת אש"ף באם ידעה מיהם הישראלים שהוזמנו — וביניהם גם אנשי מיפלגת־העבודה (שפחדו לבוא). הזמנה כזאת לא היתה אפשרית אילו התנגד לכך אש"ף, כי אז היה האום צריך לבחור בין השתתפותנו ובין השתתפות הפלסטינים. כך לפחות בעקיפין, הזמין אותנו האום בהסכמת אש"ף, ולמעשה בעידודו.

„תהיו סבלנים." יעצו לנו בשקט מכרינו הפלסטיניים. ביום התקרית הראשונה, „חכו לנאום של קדומי. אתם תופתעו."

ואכן הופתענו. נאומו של קדומי, שהוכן בקפדנות במשך שבועות מראש, נקט קו חד־משמעי למען השלום. הוא הזכיר שאש"ף דגל תחילה בהקמת מדינה חילונית דמוקרטית בכל הארץ. אך מכיוון שהיהודים פסלו רעיון זה, קיבל אש"ף את רעיון המדינה הפלסטינית הלאומית בחלק מן הארץ. הוא ציין כי אש"ף קיבל בשעתו בברכה את ההודעה האמריקאית־סובייטית (מאוקטובר 1977) שדיברה על זכות־הקיום של ישראל, ואת תוכנית־ברז'נייב (ממארס 1981), שדיברה על זכות כל המדינות. „ובכללן ישראל" (בפירוש), לחיות בשלום ובביטחון.

בסוף דבריו העלה קדומי על נס את „הכוחות המתקדמים" בישראל, והוסיף: „גם במחנה הציוני נשמע יותר ומקול אחד נגד המדיניות של ממשלת־בגין."

מבחינת קדומי, איזכור חיובי של זה של כוחות־השלום הציוניים היה ממש מהסכה, מחווה בלתי־רגילה כלפינו.

הגבנו על־כך מייד בפירסום הודעה שנייה, שבה קידמנו בברכה את הנאום. אך בניגוד להודעה הראשונה, זו לא זכתה בשום פירסום — עובדה המעידה משהו על גישת העיתונאים.

● פרשת מסיבת־הקוקטייל

כ ך נוצר למעשה מצב מוזר. קדומי העלה על נס את כוחות־השלום הציוניים בישראל, אך לא הושיט להם יד כשעמדו לפניו פנים אל פנים.

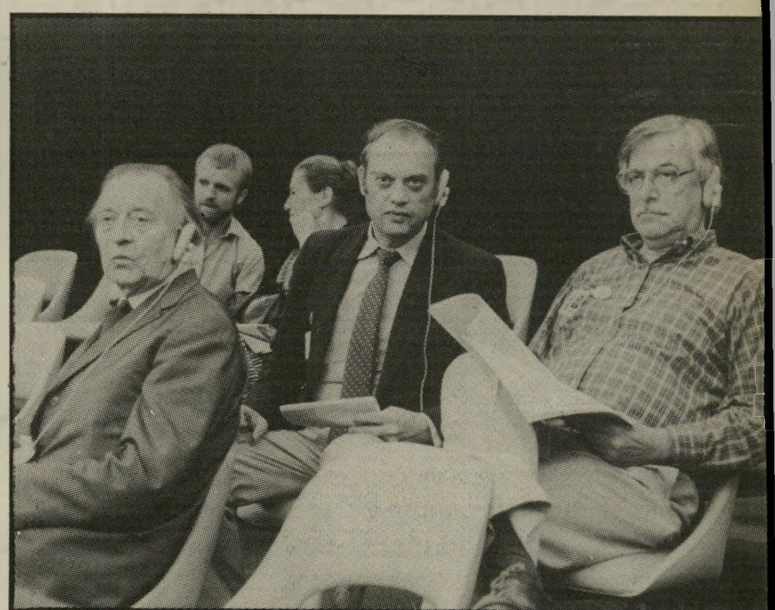

זה ליד זה ביציע של „האירגונים הלא־ממשלתיים" ישב ראזי חורי, נציג „אגודה אמריקאית־פלסטינית, לצד אמנון זיכרוני, נציג „המועצה ה־ישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני". בוועידה נקשרו יחסי רעות בין המשתתפים.

הדבר הגיע לשיאו בתקרית שנייה, קטנה לכאורה וכמעט היתולית, אך בעלת השלכות רציניות למדי.

זוהי „פרשת מסיבת הקוקטייל".

בין מסיבות־הקוקטייל הרבות שנערכו במהלך הוועידה מטעם מישלחות שונות, היתה גם מסיבה

„בבאזל נוסדה מדינת היהודים. בז'נבה
„אם תרצו,
אין זו אגדה!"

זהו הנוסח המוקלט של נאומו של אורי אבנרי, שנישא במליאה של „ועידת האו"ם לשאלת פלסטין", ביום השני, ה־5 בספטמבר 1983. הוא שונה בכמה מישפטים מן הנוסח הכתוב שחזכן מראש. מכיוון שהנאום אילתר מדי פעם בתגובה על אירועי היום.

ארזני הישוב־ראש, גבירותי ורבותי:

אני מודה לכם על ההזדמנות שניתנה לי לשאת את דברי בוועידה בינלאומית חשובה זו. הרשו לי להגיש, תחילה, את תעודת־ההזהות שלי:

ישראלי אנוכי. אני סבור שאני ישראלי פטריוטי. כחבר המחתרת, ואחר־כך כחייל בצבא הישראלי, לחמתי למען הקמת המדינה. אכן, היה זה בשדה־הקרב של מילחמת 1948 שנתקלתי לראשונה בבעייה הפלסטינית, ואני מעורב בה מאז ללא־הפסק.

כפטריוט ישראלי, אני מאמין שזה עתיד והביטחון של מדינתי תלויים בשלום.

אני מאמין שלא יתבן שלום במרחב שלנו בלי הפלסטינים.

אני מאמין שלא יתבן שלום עם הפלסטינים מבלי להכיר באירגון השיחרור הפלסטיני.

לכן אני מאמין שעל מדינת־ישראל ואש"ף להכיר זה בזה, ושהמגע הישיר בין שני העמים הוא תנאי מוקדם לשלום.

על רגל אחת

ארזני הישוב־ראש, אזרח שלום:

לפני אלפיים שנה התבקש רב מפורסם (הילל הזקן) להגדיר את עיקר היהדות בעודו עומד על רגל אחת. הוא אמר: „מה רעליך סני לחברך לא תעביד" (מה שעליך שנוא, לחברך אל תעשה). הייתי מתאים את הפסוק הזה ואומר: אני מוכן לתת לעם הפלסטיני בדיוק מה שאני תובע לעצמי.

אני תובע לעצמי את הזכות לחיות במדינה לאומית משלי, על דיגלה ודרכונה, ואת הזכות לבחור בממשלתי — טובה, רעה, או רעה מאוד. אני מאמין שיש לפלסטינים הזכות למדינה לאומית משלהם, על דיגלה ודרכונה, והזכות לבחור בממשלה משלהם — והלוואי שתהיה טובה.

הדחפורים עובדים!

ארזני הישוב־ראש, היכן אנחנו עומדים היום? הרשה לי לספר סיפור קצר. לפני שלוש שנים הקשבתי בכנסת לנאום של מר אריאל שרון, שהיה אז שר־התקשורת וממונה על ההתנחלות. כמה חבר־כנסת, ואני ביניהם, שיסענו את דבריו

קדומי מקשיב ראש המחלקה המדינית של אש"ף, פארוק קדומי, מאחורי קדומי יושב מימין, שפיק אל־חות, נציג אש"ף בבירות, ומשמאל שומר־ראש. במשך כל ימי הוועידה הפגין קדומי יחס קריר ביותר כלפי חישראלים, בניגוד בולט ליאסר ערפאת.

שאליה הזמין „פארוק קדומי, ראש המחלקה המדינית של אירגון־השיחרור הפלסטיני" בכרטיסים שעליהם הוטבע סמל אש"ף בזהב. כאשר הסתבר כי באותו יום יגיע גם יאסר ערפאת לוועידה, קיבלה מסיבה זו חשיבות כפולה ומכופלת.

כאשר חולקו הכרטיסים, הסתבר כי לא הגיעה הזמנה על שמנו. כמה מישלחות התעניינו בכך, וכאשר הסתבר להם שכך הדבר, פנו בהתרגשות אל מישלחת אש"ף ותבעו לתקן את המעוות. עד הרגע האחרון ממש נמשכו הוויכוחים הסוערים במישלחת אש"ף עצמה וסביבה.

נאמר לנו באורח פרטי שאנחנו יכולים לבוא. איש לא יעצור אותנו בכניסה. אם נתייצב במקום, מישהו ידאג להכניס אותנו. בתא, שהיה שמור למועצה הישראלית בחדר האירגונים הלא־ממשלתיים, נמצא באורח פלא כרטיס־הזמנה על שם בלתי־מחייב — איזשהו גוף בינלאומי שלא הגיע לוועידה. יתכן מאוד שמישהו ראג לשים אותו אצלנו,כדי שנשתמש בו.

סירבנו. עמדנו על כך שכגוף ישראלי, הממלא שליחות מטעם מחנה־השלום הישראלי, לא נוכל לבוא למסיבה אלא אם כן נוזמן באורח רישמי, בהזמנה שתישא את שמה של המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני. מכיוון שהזמנה כזאת לא באה, לא נכנסנו למסיבה.

יכולה להיווסד מדינת הפלסטינים...

בקריאות־מחאה. לפתע פרץ שרון בצחוק גס. הוא אמר: „אני אגיד לכם מדוע אני צוחק. כשעה שאתם יושבים כאן ומעוקים, הדחפורים מכשרים עוד קרקע, נסלל עוד קטע של כביש, קם עוד בית ביהודה ושומרון?"

ארזני הישבר־אש, בשעה שאנחנו יושבים כאן, ביום־שמש יפה בוצבה, עובדים הדחפורים בגדה המערבית, קמות התנחלויות חדשות, נסללים כבישים חדשים.

אני מדבר אליכם בתחושה נואשת של דחיפות. עובדות נוצרות בשטח, בכל יום, בכל שעה!

מה לעשות?

מה אנחנו יכולים ל ע ש ו ת? זוהי השאלה האמיתית, ה י ח י ד ה.

אנו פלואים במעגל־קסמים. זה בלט מאוד ברוב הנאומים בוועידה זו. הכל יודעים עד כמה רע המצב, והכל היסיבו לתאר מצב זה — מי במילים נוטות, מי בסיגנון מתון יותר. אך מעטים, מעטים מאוד מבין הנואמים, הציעו הצעות מעשיות כלשהן לשינוי המצב.

מה ניתן לעשות?

פנסקציות בלכליות? הן לא יעילו. הן רק יגרמו לכך שהישראלים יתלכדו סביב ממשלה קיצונית עוד יותר.

פעולה צבאית? לישראל יש עדיפות צבאית בלתי־מעורערת.

שינוי בגישת ארצות־הברית? רק אופטימיסט אופטימי מאוד יכול להאמין בכך.

לגנות? למחות?

לקרוא להוועידה ביקלאומית, כפי שהציע כאן היום הנציג הסובייטי בוודאי. וועידה כזאת תהיה יידושה, אך איך להכריח את ממשלת־ישראל וארצות־הברית להשתתף בה? הרי זאת השאלה!

ישראל האחרת

ארזני הישבר־אש, אני מאמין שיש נקודה אחת, ו א ח ת ב ל ב ד, שכה ניתן לשבור את מעגל־הקסמים הזה: דעת־הקהל הישראלית.

ישראל היא מדינה דמוקרטית. מי שמשנה אצלנו את דעת־הקהל, משנה את מדיניות הממשלה, משנה את הממשלה עצמה.

מהי דעת־הקהל בישראל?

הרשו לי לתאר בצורה סכמטית, פשטנית מאוד, בכל הנוגע לבעייה הפלסטינית.

יש מיעוט אחד המאמין שיש להחזיק לצמיתות בגדה המערבית וברצועת־עזה, אף במחיר מילחמה ניצחית, כי זהו דבר האל.

יש ישראלים רבים שאינם מאמינים באלוהים, אך המאמינים כי אלוהים הבטיח לנו את הארץ. (צחוק באולם). אלה שולטים כיום בישראל. שום דבר לא ישנה את דעתם.

בצד השני יש מיעוט אחר, יותר קטן ופחות חזק, אך חשוב ובעל־משמעות, הדוגל בבנות בשלום.

זהו אותו חלק של העם הישראלי שהפגין אחרי הטבח הנורא בצברה ובשאתילא. 400 אלף איש השתתפו בהתפרצות יחידה־במינה של מחאה מוסרית. זה מקביל להפגנה של 600 אלף שווייצים כאן בז'נבה, להפגנה של ארבעה מיליון מצרים בכיכר־השיחרור בקאהיר, של 25 מיליון אמריקאים בהפגנה אחת, במקום אחד, בוושינגטון.

בין שני המיעוטים האלה מצוי הרוב הגדול של העם הישראלי, המתנדנד בין שני הקצוות.

מדוע הוא מתייצב מאחורי הממשלה של מר בגין ומר שמיר? מדוע הוא תומך במדיניות סיפוחיסטית קיצונית?

האמנה הפלסטינית

ארזני הישבר־אש, יש לכך סיבה פשוטה מאוד: בליבם של המוני ישראל טופחה האמונה שהשלום אינו אפשרי. שאף אם נחזיר את הגדה המערבית ורצועת־עזה, וגם אם תקום מדינה פלסטינית, ל א יהיה שלום, ל א יהיה פיתרון, ל א יהיה ביטחון. להיפך, המדינה הפלסטינית תהיה בסיס להתקפה על ישראל, במרחק של 25 קילומטרים מדירתי שעל שפת־הים של תל־אביב.

למרבה הצער, אין מחסור בהצדקות פלסטיניות וערביות, שניתן לנצלן כדי לחזק פחדים אלה, כגון האמנה הפלסטינית. הצדקות האומרות שהקמת המדינה הפלסטינית היא רק שלב ראשון לפיתרון אחר, שונה לגמרי, וכו'. השימוש הסלקטיבי בהצהרות אלה, תוך העלמות עמורה מכל האחרות, הוא נשק יעיל בידי התעמולה המבקשת לשכנע ישראלים הגונים ושוחרי־שלום שתוכנית־השלום שלנו תוביל לאסון.

עליכו לשכנע את הציבור הישראלי שפיתרון זה — הקמת מדינה פלסטינית בגדה המערבית וברצועת־עזה, שבירתה תהיה ירושלים המיזרחית, ואשר תחיה לצד מדינת־ישראל בגבולות 1967, שבירתה תהיה ירושלים המערבית — היא ההמשך הסופי של הסיכסוך, הבסיס לשלום לצמיתות, שלום לדורות.

עקרונות תאומים

ארזני הישבר־אש, א י ך לשכנע?

קודם כל יש להבהיר לחלוטין, ואני רוצה להדגיש זאת במיוחד באוזני המישלחות העסוקות כרגע זה בגיבוש ההחלטות שתתקבלנה בוועידה זו, יש להבהיר לחלוטין ששני העקרונות — העיקרון של זכות הפלסטינים למדינה משלהם והעיקרון של זכות מדינת־ישראל לחיות בשלום ובביטחון — הם שני עקרונות־תאומים, עקרונות הקשורים זה בזה בקשר בלי־ינתק, שני הצדדים של מטבע אחד.

כל תהיה־נה שום דו־משמעות ב־עניין זה! הקשר הוא מוחלט, ויש להדגיש זאת בכל הצהרה, גם בזו שתתפרסם בתום ועידה זו.

השבויים והנעדרים

ארזני הישבר־אש, הקשבנו לנאומים המצ־יינים של היושב־ראש יאסר ערפאת ושל מר פארוק קדומי, שר־החוץ של אש"ף. הם היו מאוזנים היטב, וברורים לכל מי שרגיל לפענח הצהרות פוליטיות. אני מברך עליהם בכל לבי. אך הם לא היו מן הסוג שיש בו כדי לשנות את דעתם של בני־אדם, בני־אדם רגילים מן הרחוב, בעניין הנוגע ליסודות חייהם.

דרושים לנו מ ע ש י ם, דרישות לנו מחוות, שאנשים רגילים יכולים לראות אותם, לשמוע אותם, להתרגש מהם.

כאשר היושב־ראש ערפאת הזמין אותי, באמצע הקרב על ביירות, לחצות את הקווים ולהיפגש עימו בעיר הצבורה — זאת היתה מחווה. כאשר הוא קיבל, בראשית שנה זו, מישלחת מטעם חמועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני, וכאשר פירסמנו הדעה משותפת על כך ברזומנית בתל־אביב ובתוניס — זאת היתה מחווה. כאשר הוא נפגש עם האלוף פלד ואיתי כאן, אחרי נאומו המרגש באולם זה, וביטא את הסולידריות שלו עם המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני, וכשחיבק אותנו פומבית — זאת היתה מחווה.

נאום במליאה

אורי אבנרי בעת נאומו. כמו כל הנואמים, התבקש אבנרי להגיש את נאומו מראש בכתב. כדי לתקל על עבודת התרגום מעברי־זמני, אך חוא עסה מדי פעם מן הטכסט המוכן. כדי להגיב על אירועי היום.

דרושות הרבה־הרבה מחוות נוספות, בצורות שונות, כדי לשכנע את דעת־הקהל הישראלית.

אזכיר רק דוגמה אחת, חשובה בי יותר: החלפת מחירה של השבויים בי־מיידי בגורל הנעדרים. היו יכולים להשיג מאוד על הציבור הישראלי.

שדים ורוחות

האם ניתן בכלל לשנות את דעת־הקהל בישראל?

הרשה לי, ארזני היושב־ראש, לספר עוד סיפור. פעם, אחרי שנאמתי בכנסת נאום דומה לדבריי כאן, קם מר בנין ואמר: „מר אבנרי, מבין 120 חברי־כנסת, 110 מתנגדים לכל מילה שאמרת עכשיו" עניתי לו: „ארזני ראש־המשלח, אני יודע זאת היטב. זה היה עושה עלי רושם גדול, אלמלא זכרתי ששבוע לפני ביקורו של הנשיא אנור אל־סאדאת כאן בכנסת התנגדו 110 מבין 120 חברי־כנסת להחזיר אף מילימטר אחד מאדמת סיני!"

די היה במחווה דרמאתית אחת, שזיעזוזה את דעת־הקהל בישראל עד היסוד, כדי להסוך דבר בלתי־אפשרי לעובדה פוליטית.

משום־כך חשוב כל־כך הדו־שיח. יש הכרח מוחלט בדו־שיח בין כוחות־השלום הפטריוטיים בישראל ובין אש"ף, מכיוון שהוא מוכיח שישראלים ופלסטינים י כ ו ל י ם לדבר זה עם זה, שאויבים י כ ו ל י ם להיות לידידים, ש י ש אפשרות אמיתית לוו־קיום של שני העמים בארצנו.

בשני הצדדים של המיתרס מצטייר האויב כשטן. הרמטולוגיה באה במי־קום הפוליטיקה הרציונלית. מוטל עלינו לשנות, קודם כל, את התדמית של ה־אויב. להמיית שהוא אנושי.

כפי שאמר פעם נשיא תוניסיה, חביב בור־גיבה: יש להוציא את המיסטיקה מן הסיכסוך הערבי־ישראלי. רק כך אפשר להוכיח לבני־אדם נורמליים שהשלום אפשרי, ושהוא שווה מחיר כבד.

גיבורי השלום

כמובן, דרוש אומץ־לב.

אין מיקצוע ממוזן יותר במרחב שלנו מאשר המיקצוע של „השכנת־השלום".

נזכור־נא את סעיד חמאמי, פטריוט פלסטיני רגול ואיש־שלום. שעימו פתחתי בדו־שיח ב־1974. הוא נרצח בידי קיצוניים ערבים.

נזכור־נא את האיש המיוחד־במינו, המנהיג הפלסטיני עיצאם אל־סרטאווי, ידידי, אחי, שנר־צח בידי אנשי־אקדח ערביים. דמזו של עיצאם שותת, כדי לשכנע את דעת־הקהל הישראלית.

**אזכיר רק דוגמה אחת, חשובה בי יותר: החלפת מחירה של השבויים בי־מיידי בגורל הנעדרים. היו יכולים להשי־פיע עוד

(המשך מעמוד 15)

בוא מייר." אמר לי, ונתן לי מיספר של חדר.
ני מוכרח לגמור תחילה את הדג שלי," עניתי.
יא היסס. "בסדר, אבל אז תבוא מייד."
א כדאי לפי שעה לפרט מה התרחש במלון אינטרקונטיננטל בין חצות והשעה 4 בבוקר, בין
ות והחדרים. התכונה היתה רבה. בירדנו את הבעיות, ניתחנו מה שאירע, וקבענו מה יקרה למחרת
. משהו מכל זה דלף לעיתונות, ולמחרת היום פורסמו כמה סיפורים, רובם מטופשים ומצוצים מן
בע.

א אוכל לתאר מה בדיוק התרחש. אבל מומנט אחד ראוי לציון, מפני שהיה פיקנטי במיוחד: ישבתי
ד החדרים, מול אישיות פלסטיניתבכירה, וטילפנתי ארצה לרחל אשתי, כדי לשמוע מי נבחר
בו חרות כמועמד לתפקיד ראש־הממשלה. רחל השיבה כי הבחירה עדיין לא הסתיימה. כך נמשכו
זות עד שעה 2 בבוקר, כשרחל הודיעה לי שזה עתה נבחר שמיר ברוב גדול. כך נודע הדבר,
שונה, גם לצמרת הפלסטינית.

יה ברור: עם בואו של יאסר ערפאת לוועידה, השתנה הכל. רוח רעננה נשבה.
זדים נעלמו, ההיסוסים נגמרו. מישהו החליט, והחלטתו היתה סופית.

ם מישהו פיקפק במנהיגותו של יאסר ערפאת או התקשה לעמוד על טיבה, יכול היה לקבל ביממה
יעור מאלף. ערפאת הוא המנהיג מפני שהוא יודע להחליט, מפני שיש לו קו ברור, מפני שאינו
ר, מפני שאינו פוזל לצדדים.

וא בא לז'נבה, כשמנוי וגמור עימו לעשות מחווה כלפי תנועת־השלום הישראלית. היתה בכך
ה חד־משמעית. אומנם, הוא נפגש איתנו גם קודם לכן — פעם איתי בבניירות, ופעם עם מישלחת
מתי פלר, יעקב ארנון ואני בארץ ערבית. אך הפעם היתה לפגישה משמעות מיוחדת: היא נערכה
ה־מרד" בפת"ח ואחרי ההתקפה הסורית עליו על צמרת אש"ף.

היפגשו איתנו, הבריז ערפאת קבל עמו והעולם הערבי: הקו לא השתנה. אנחנו
רים לסיתרון של שלום. אויבינו לא יצליחו להטות אותנו מדרכנו.

● צילו של הנגוס

מחרת היום התנהל הכל כפיש נקבע מראש.
ערפאת נכנס לאולם המליאה, הובל ברוב כבוד לדוכן־הנואמים. כל המישלחות קמו על רגליהן
או לו כף. גם אנחנו קמנו, אך את מחיאות־הכפ'יים שלנו שמרנו לסוף נאומו.
וז מחאנו כף גם אנחנו. היה על מה.
ער לאותו רגע היו כל הנאומים בוועידה בבחינת דיקלומים של טכסטים משעממים ומוכנים. באום.
בכנסת, רוב הנאומים אינם אלא צירוף של מליצות מוכרות,קבועות כמו תפילות. בגלל הצורך

נים מדמשק פארוק קאדומי (במרכז) ויאסר עבד־רבו, שני הראשים
הפרו־סוריים של מישלחת אש"ף בז'נבה, הקפידו לגלות יחס
יר לישראלים, כדי שלא להרגיז את שר־החוץ הסורי. מימין: שומר־הראש של קדומי.

רגום בר־זמני לכמה שפות, מוכנים כל הנאומים בכתב ונקראים מן הנייר. העתקי הנאום נמצאים
איש בידי המתרגמים, וכך נעלם כל מגע בלתי־אמצעי עם המאזינים. (סטיתי מנוהג זה בנאומי,
ספתי מדי פעם הערות מאולתרות, כדי לשבור ניתוק זה.)
גם ערפאת קרא מן הכתב, אך איכשהו הצליח להעביר לשומעיו את הרושם שהוא מדבר מן הלב.
א הביט בעיני המאזינים. ידו לא נחו אף לרגע.
כבר עמדתי בעבר, בעת תיאור פגישותי עם איש זה, על ההבדל המהדים בין תדמיתו
לי־התיקשורת לבין הופעתו במגע אישי. זה בלט גם הפעם. גם המשתתפים והמשקיפים שלא נמנו
חוג־חובבי־ערפאת נלכדו.

הוא לא היה יהיר, שחצן או אימתני. להיפך, הרושם היה של איש רגיש, המבטא
ת הסאתום העמוק של מצב עמו.

("והו איש חם:" אמרה בתמיהה אשה שישבה בקירבתי, ושלא הכירה אותו קודם לכן.)
דבריו התקבלו בדממה מרותקת. נזכרתי בדבריו של צ'רצ'יל על רגעים מסויימים בחיי הפרלמנט
ריטי, כאשר כל המושבים נתפסים, המעברים מתמלאים, והכל חשים שזהו רגע היסטורי, או לפחות
מאתי. משהו כזה הורגש גם באותה שעה בהיכל־האומות. כל המישרדים הסמוכים בבניין ננטשו,
ל מי שיכול היה להיכנס לאולם — מזכירות, פקידי־אום, וכמובן כל חברי כל המישלחות, נדחק
מה כדי לראות את האיש ולהאזין.

הסאתום של העם הפלסטיני, חסר־המדינה וחסר־הבית, המסוזר והנרדף בארצות
בות, עלה מתוך דבריו. חשבתי על ועידת־אוויאן, שהתבנסה בשנות ה־30 לא
חק מכאן, על שפת אותו האגם, ושדנה בטרגדיה של הפליטים היהודיים

לא בדיוק. הבניין הנוכחי של *היכל־האומות* נבנה זמן־קצר אחרי־כן.

חסרי־המולדת. חשבתי גם על הנגוס האתיופי, שבא לבניין זה׳ אחרי שארצו
נכבשה בידי האיטלקים, ושתבע צדק מעולם אדיש ומתנכר.

● שיבעה העקרונות

מ בחינת התוכן היה זה הנאום המתון ביותר שהשמיע ערפאת מעודו. לא במיקרה נגנז על־ידי
כל כלי־התיקשורת שבהם יש לישראל השפעה, וגם בישראל עצמה.
הוא התבסס על החלטת־החלוקה של האו"ם. לאוזן ישראלית, זהו איזכור לא־סימפאטי, מפני שיש
בו רמז לגבולות־החלוקה. אך שום פלסטיני אינו חושב ברצינות על הגבולות האלה. כאשר ערפאת
דיבר על החלטת־החלוקה, הוא נתן (באיחור טראגי) גושפנקה רשמית להחלטה שקבעה כי יקומו בארץ
שתי מדינות: מדינה יהודית ומדינה ערבית.

איזכור ההחלטה מהווה הברה מפורשת בחוקיות קיומה של מדינת־ישראל.

אחר־כך הוזכיר את הצעת־ההחלטה הצרפתית־מצרית במועצת־הביטחון, שהציעה הכרה בו־זמנית
והדדית של ישראל ואש"ף. קבלת הצעה זו נמנעה. כפי שציין, על־ידי איום בווטו אמריקאי.
הוא הזכיר לחיוב את הצהרת שרי־החוץ סיירוס ואנס ואנדרי גרומיקו מאוקטובר 1977, המדברת
בפירוש על קיום ישראל בגבולות 1967 ועל זכות הפלסטינים למולדת.
הוא העלה על נס את תוכנית־השלום של ועידת־הפיסגה הערבית, שנערכה בעיר פאס, המדברת על
זכות „כל המדינות" במרחב לחיות בשלום.
אחר־כך הציע שיבעה עקרונות להסדר:

- אסור שמעצמה אחת תשתלט במרחב ותגרום לבלקניזציה שלו. (הרמז: ניטרליזציה של המרחב.
הצעה שהועלתה לפני דור על־ידי לח"י).
- החזרת הזכויות של העם הפלסטיני היא „אחריות בינלאומית במיסגרת החוקיות הבינלאומית".
(משמע: הכרה בחוקיות, הכוללת את קיומה החוקי של ישראל.)
- יש לקבל את הצעת־השלום של ועידת־פאס. (כלומר: זכות־הקיום של כל המדינות הקיימות,
והקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצועה).
- זכות העם הפלסטיני להגדרה עצמית ולעצמאות לאומית, וזכות הפליטים לחזור הן הבסיס
לשלום במרחב. („זכות השיבה" פירושה, בניסוח הערבי המקובל, הזכות לבחור בין שיבה ופיצויים,
בהתאם להחלטות האום).
- הרתעת „התוקפנות הצבאית הציונית" והפסקת התמיכה הבלתי־מוגבלת של ארצות־הברית
בה.
- דחיית המדיניות האמריקאית־ישראלית „הקוראת לנו להיכנע." (הכוונה לתוכנית־רגן).
- „אנו מקבלים בברכה כל יוזמות־השלום המבוססות על ההכרה בזכויות עמנו... במיסגרת
החוקיות הבינלאומית והחלטות האום הנוגעות לבעייה הפלסטינית... במיסגרת זו אנו קוראים לוועידה
בינלאומית, בחסות האום ובהשתתפות שתי מעצמות־העל, יחד עם שאר הצדדים הנוגעים בדבר." (זוהי
סיסמה המופצת לאחרונה על־ידי הסובייטים, והכוונה היא לוועידה שבה ישתתפו ארצות־הברית
וברית־המועצות כיושבי־ראש, ישראל, אש"ף והמדינות הערביות, כרוגמת ועידת־השלום בו'נבה משנת
1973).

מובן שכל זה נוגד לחלוטין את המדיניות של ממשלת־ישראל. אין צורך להסכים לכל מילה בה.

אך כל בר־דעת יבין כי זהו קו ברור וחד־משמעי, החותר לשלום ישראלי־פלסטיני
על בסיס של הקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל,בגדה וברצועה.

● „היו"ר מחכה לכם!"

ד חלק המרגש ביותר של הנאום בא לקראת סופו.
ו איני יודע איך הצליח ערפאת להבחין־בנו בקרב כ־700 האנשים שישבו באותה
שעה באולם. אך לסתע סנה לעבר שנינו — מתי סלד ואני — ודיבר במישרין
ובאופן מופגן אלינו.

„אני משתמש בהזדמנות זו כדי להצביע, מכאן, על הכוחות היהודיים הדמוקרטיים והמתקדמים,
בתוך ישראל ומחוצה לה, שרחו את המילחמה, שרחו את הפלישה, שדחו את הטבח בצברה ובשאתילא,
שדחו את מדיניות־ההתפשטות, והמתייצבים לימין הזכויות של עמנו. אני מעביר להם את ברכותיי
ואת הערכתי את עמידתם האמיצה. הבה נגשים,ביחד, את החזון של שלום לדוגמה בארץ השלום, ונגיש
אותו כמתנה של כולנו לתרבות האנושית, איש לצד רעהו, תוך שיתוף־פעולה עם כל הכוחות הנאצלים,
שוחרי הצדק והחרות, בעולם כולו."

סנייתו לעברנו היתה כה בולטת, עד כי מאות הצירים הסתובבו כדי לראות אל
מי הוא סונה.

בתום הנאום התכונן ערפאת לרדת אל תוך האולם, לגשת אלינו ולברך אותנו אישית, לעיני כל.
אך הדבר נמנע ממנו על־ידי אנשי־הביטחון. נשיא הוועידה, המזכירה הכללית וכמה מאנשיהם הקיפו
אותו, והובילו אותו אל מאחרי הבימה.

כעבור כמה דקות בא אלינו עימאר שקור. „היו"ר מחכה לכם," הודיע לנו.

מתי פלד ואני הצטרפנו אליו. אמנון זיכרוני ונעמי קיס ישבו בחלק אחר של האולם, ולא יכולנו
לקרוא להם. כשראו זאת תופיק טובי ופליציה לנגר הבינו מה מתרחש, ומיהרו להצטרף אלינו. זאת
לא היתה הכוונה, אך איש לא אמר להם להישאר במקום. נכנסנו ארבעתנו לחדרה של לוסיל מייאר,
המזכ"לית החביבה.

בחדר ישבו כתריסר דיפלומטים, רובם שחורים, מסביב לערפאת. ברגע שראה אותי נכנס (הייתי
הראשון) קם ממקומו וחיבק אותי. אחרי־כן חיבק את מתי פלד ואת שני הקומוניסטים.
הצלם האישי שלו, שאותו הכרתי עוד בפגישה הקודמת, הוכנס לחדר וצילם את הפגישה. היה ברור
שנועדה כהפגנה.

בגלל ריבוי הנוכחים,היה קשה לנהל שיחה עניינית. אחרי הברכות שאל את מתי ואותי: „איפה
הייתם אתמול?" מתי השיב, שלא באנו למסיבה מפני שלא הוזמנו אליה באופן רישמי. הוספתי: „קדומי
ורבו מתייחסים אלינו כאילו מתי פלד היה בגין ואני יצחק שמיר."

הוא צחק ואמר שנתן אתמול בשעה 3 הוראה להזמין אותנו. הבהרתי: „אנחנו לא באים בלי הזמנה."
ערפאת הזכיר את ההודעה שפירסמנו ביום הראשון, בעיקבות קריאת המיברק־כביכול. „אין דבר,
תבטלו אותה," אמר.

עניתי: „אבל ההודעה שלנו היתה נכונה!"
כאן התערב טובי: „מה נכון? זה לא היה נכון!"
מתי פלד העיר שהוא דאג לערפאת, בשעת ההתקפה של הסורים ואנשיהם עליו. „לא היה לך מה
לדאוג," השיב, „עכשיו הכל תחת שליטה."

משבתי אותו לרגע הצידה, וביקשתי ממנו לטפל באופן דחוף בעניין השבויים
והנעדרים. הוא הבטיח.

החלפנו עוד דברים במשך חמש או עשר דקות, הצטלמנו עוד פעם, ואז באו אנשי־הביטחון ודחקו
בו לסיים כדי להחיש את טיסתו מז'נבה. ההיסטריה השווייצית, שאפפה את הוועידה כולה, הגיעה
באותו יום לשיאה.

העיתונות ראתה בפגישה זו, בצדק, את עיקר הוועידה, וסוכנויות־הידיעות דיווחו עליה מייד. תוך
שעות הגיעה התגובה, שהסבירה במידה רבה את התנהגותם של פארוק קדומי ועמיתיו.

בטריסולי שבלוב קרא אבו־צאלח, מנהיג „המורדים" בפת"ח, לעיתונאים
בעזמדו בין אבו־מוסה ומחמוד לבדי, קרא באוזניהם ההצהרה שבה האשים את
ערפאת בבגידה, על כי נפגש עם שני ציונים ידועים כמו מתי סלד ואורי אבנרי.

(ההודעה לא הזכירה את העובדה שבפגישה נכחו גם תופיק טובי ופליציה לנגר. הדבר מעיד כאלף
עדים על היחסים בין „המורדים", שונאי השלום, ומוסקווה.)
בוגדים - דיינם מוות. היה בהודעה איום ברור על חיי ערפאת.
אין ספק שהוא ציסה לכך — והתעלם מן האיום.

(בשבוע הבא ידווח אבנרי על פעולות המישלחת הישראלית. המאמצים שנעשו מאחורי הקלעים
של הוועידה, והמגעים הגלויים והסודיים).

הכנסת של העולם

כל הפרלמנטים בעולם דומים זה לזה. כאשר ביקרתי בבונדסטאג הגרמני, היה נדמה לי שאני בכנסת. ידעתי היכן יושב המזכיר, מה מתלחשים בפינה, איך פועלת הפרוצדורה. יכולתי לתת עצות ל„ירוקים" (תרתי משמע) מה לעשות וכיצד לפעול. היכרתי אפילו רבים מן הטיפוסים, וכמעט שפניתי אליהם בשמות ישראליים.

בז'נבה השחתפתי בפעם הראשונה במושב של הפרלמנט העולמי — האום — ושוב הרגשתי כמו בבית.

זה בדיוק כמו בכנסת. בניין סגור ומסוגר, ששום אוויר צח אינו חודר לתוכו, ושמיזוג־האוויר בו אינו פועל כראוי. אחרי כמה שעות מתחיל החמצן באולם להידלדל, ועל הכל יורד מין טימטום עייף, שמקורו בטיב האוויר. ניסיתי לתקן זאת בכנסת, ולא הצלחתי. בז'נבה אף לא ניסיתי.

ישבים במיזנון (גם בז'נבה), מתוודעים לאנשים, מתראיינים אצל עיתונאים, מחליפים דיעות, מנסחים הודעות לעיתונות, מכינים נאום, והיום חולף. בערב נוטשים את המישכן בעייפות גמורה. „אני לא יודע מדוע אני כל־כך תשוש," תמה מתי פלר, שזוהי לו חווייה חדשה.

„בכל עשר השנים שבהן ישבתי בכנסת," השבתי לו, „לא היה יום אחד שבו לא הייתי שבור ורצוץ בצאתי מן המישכן."

יש, כמובן, הבדל אחר. הכנסת מחוקקת (לפעמים) חוקים, שיש להם ערך ממשי והמשפיעים על חיי האזרחים. היא גם בוחרת בממשלה, לפחות אחת לארבע שנים, וזה חשוב. ואילו האום אינו מחוקק ואינו שולט, והדבר מגביר את הרגשת התיסכול.

סבידור

אבל גם הכנסת, כמו האום, היא בעיקר מיקרופון גדול להשמעת דיעות ולמאבק על דעת־הקהל. מדברים אל האולם ומתכוונים אל העולם. יש הבדלים. בכנסת מת־לבשים ברישול. באום שולטים החייטים והספרים. הדיפלו־מטים נראים כאילו נבחרו בתחרות של דוגמנים. כולם — לבנים, שחורים, חומים — לבושים בהדר.

גם הדיבור תפור לפי מידה. מדברים בשפות רבות — אנגלית, צרפתית, ספרדית, ערבית, רוסית — אך תמיד בסיגנון אלגנטי. בייחוד מצטיינים בכך הכושים. כשאפריקאי מדבר צרפתית או אנגלית, גם פרופסורים בסורבון ובאוכספורד יכולים להתחבא. איזה טוהר של סיגנון! איזה ניקיון של מיבטא! לכל אלה אין, כמובן, זכר בכנסת, שם כמעט הכל מגמגמים בעברית עילגת.

ההבדל נעלם כאשר מדובר בתוכן. הדיפלומטים, כמו הפוליטיקאים, מצטיינים תמיד בכישרונם לדבר גבוהה־גבוהה על עניינים שאין להם מושג בהם. אחרי שהקשבתי לעשרה נאומים סטנדרטיים בז'נבה, הייתי מסוגל לחבר בעצמי את הנאום הסטנדרטי ה־11. כי רוב הנאומים היו צירופים שונים של אותם הפסוקים עצמם. שנלקחו מהחלטות קודמות שונות של המוסד הבינלאומי. אפשר לחבר בנקל נאום של 20 דקות מבלי להגיד אף מילה אחת שלא נאמרה קודם לכן — ונדמה שהאמביציה העליונה של כל דיפלומט היא לשאת נאום כזה.

מי שמצליח בכך, עטים עליו חבריו, לוחצים את ידו ואומרים לו בצרפתית או באנגלית: „יישר כוח!" כמו אצלנו.

יש הבדל גדול בצבע. מנחם סבידור של האום הוא שחור, יש אהוד אולמרט חום, יש אהרון אבו־חצירא צהבהב ורק ז'ק אמיר הוא כמו שהוא, שם ופה.

למרבה המזל נכחו בוועידה זו כמה אנשי־רוח ואנשי־הגות דגולים, שהוזמנו אישית כ„אישים חשובים מאוד", ואלה דיברו בסיגנון אישי וביטאו מחשבות חדשות. כך גם נציגי „האירגונים הבלתי־ממשלתיים", שגם להם ניתן לדבר מעל הדוכן. „זה כמו משכ־רוח רענן," שיבח אחד הדיפלומטים — והמשיך לנאום נאום שכל מילה בו כבר נאמרה עשרים פעם באותו יום.

הכל קבוע מראש. הכל מתנהל על־פי נוהג נוקשה. הכל נקבע מאחרי הקלעים, בוועדות סמויות — כמו בכנסת. אם אינך יודע מה קורה שם, אתה אבוד.

נציג ממשלת־ישראל לא השתתף במושב הזה. חבל. היה מעניין לעקוב אחרי התנהגותו. כי באום, נציג ממשלת־ישראל מהווה סיעת־יחיד, בדיוק כמו שהייתי אני בכנסת במשך רוב הזמן. לסיעת־יחיד קבועים דפוסי־התנהגות מסויימים, הנובעים מעמדה המיוחד, ואין לי ספק שנציג ישראל באום מתנהג כפי שאני התנהגתי בכנסת. אולי יכולתי לתת לו עצה אחת או שתיים.

משהו ירוק

נסענו מז'נבה לצירוך, כדי להיפגש עם קבוצה של יהודים צעירים, אוהבי ישראל ושונאי ממשלת־הליכוד.

מישהו השאיל לנו מכונית, ומתי פלר נהג בה. הוא היה היחידי שהצטייד ברשיון־נהיגה בינלאומי, ובשוויץ אין חוכמות.

הנסיעה ארכה שלוש וחצי שעות בכל כיוון, כדרך שבין תל־אביב לאילת. ואיזה הבדל!

בכל השעות האלה אין רואים מראה א ח ד שאינו כליל היופי. הכל מושלם ממש. גם במקום שבו נחצב הכביש בסלע, לא נשארה שום צלקת. יתכן שהשוויצים אינם שרים על הכבישים שסללו, וגם אינם רואים בכך הגשמה של צו־האלוהים או אהבת־שווייץ, אך הכבישים הותאמו לנוף ואינם פוצעים אותו, כמו אצלנו.

הכל ירוק. שדות. מדשאות. יערות ללא־ספור. עצים מכל הסוגים האפשריים. נדמה שלאורך הדרך כולה אין מישבצת חומה אחת.

והמים. מתי, צבר השתול ליד ירושלים, שם לב בעיקר למים. בכל מקום אגמים, נהרות, נחלים. שפע של מים המטריף את הדעת.

לאורך הכביש אין אף פיסת־ניירר אחת מושלכת, גם לא שקית־ניילון אחת, ולא קופסת־סיגריות או אף בדל־סיגריה.

התנועה באוטוסטראדה מתנהלת במהירות רבה מאוד, אך שווה וממושמעת. איש אינו עובר מנתיב לנתיב. אני משוכנע שבכלל אי־אפשר להגיד בשפה השווייצית (סוויצר־דויטש, משהו הדומה ליידיש): „לפתע סטה לנתיב השמאלי והתנגש חזיתי עם..."

ממילא מתבקשת השאלה: האם יש קשר בין כל אלה? בין שפע־הים, למשל, והתנהגות הרגועה של בני־אדם? בין יפי הנוף וחוש־הנקיון?

דיברנו על כך — מתי פלר, אמנון זיכרוני ואני — לאורך כל הדרך. אני משוכנע כי יש לנוף השפעה עצומה על תרבות של עם, על מצבו הנפשי, על כל פרט.

אני זוכר שבאימוני־הקליעה בצה"ל היו אומרים לנו, אחרי כל כמה יריות, להסתכל במשהו ירוק, כדי שהעין תנוח. הנה ארץ, שכל מבט בה רואה משהו ירוק ומרגיע. הרי זה מוכרח להשפיע על אופי האנשים.

ארצנו הצחיחה, החומה, גורמת לעצבנות ולקיצוניות. אי־אפשר להעלות על הדעת את הנביא ירמיהו מנבא בין לוצרן ואינטרלאקן, או את אליהו הנביא מכה בנביאי־הבעל בסנט־מוריץ. לכך דרוש נוף של ארץ־ישראל, שרב, גבעות חשופות. ואילו כאן ניבאו יוהאן קאלווין, הרפורמטור הרציונלי, וז'אן־ז'ק רוסו, שהטיף לשיבה אל הטבע.

בשווייץ יש סדר ויש מישטרה. אומרים שזוהי מדינת־מישטרה. מי שנתפס בקלקלתו, ובייחוד בקלקלה כלכלית, יכול לשבת חודשים ושנים במעצר־חקירה. אך השווייצים משלמים ברצון את המחיר הזה, כדי לחיות בארץ נקיה, בטוחה ומסודרת.

יש מעלות ומיגרעות לתרבות הזאת, והן שני הצדדים של אותו המטבע. כמו המעלות והמיגרעות שלנו.

נזכרתי שוב ושוב בסיפור הישן על הישראלי האוכל סנדוויץ' ברחוב בציריך והמשליך לבסוף את נייר־העטיפה. זקנה מרימה את הנייר ומהמרת אחריו: „אדוני, איבדת משהו!"

„אני לא זקוק לזה," קורא הישראלי.

„גם ציריך אינה זקוקה לזה," משיבה הזקנה.

מצפון של שור

אני מקנא במצפונו של מיכאל שור, מנכ"ל תע"ש.

לפני כמה ימים רואיין האיש על־ידי העיתונות. כשנשאל על הבעיות המצפוניות הכרוכות בייצוא נשק, השיב: „יש לנו קרוב ל־15 אלף עובדים. שמישלח־ידם ייצור נשק ותחמושת, ואם המדינה מחליטה על ייצוא — טובת אנשינו וטובת המדינה קודמת לשיקולים אחרים. אם המדינה החליטה שאפשר לייצא, מצפוני שקט."

יש כאן שני נימוקים, שרי בהם כדי להרגיע את המצפון: טובת העובדים והחלטת „המדינה".

מיכאל שור בוודאי אינו משולל כוח־דמיון, והוא יכול לתאר לעצמו למה משמש לפחות חלק מן הנשק שהוא מייצא: הריגת יריבים פוליטיים על־ידי רודנים שונים, השמדת כפרים על יושביהם במדינות מסויימות, ניהול מילחמות רשמיות ובלתי־רשמיות, דיכוי תנועות־שיחרור המבקשות לפרוק את עול השליטים המקיימים מישטרים של רעב, כדי להנציח את עושרם של מעטים.

ובצורה מוחשית יותר: הריגת גברים, נשים וטף, הריסת בתים, גרימת יסורים וכאב, שכול ויתמות.

אבל מה לעשות? זהו מישלח־היד של 15 אלף עובדים, והם צריכים לאכול. כמה טוב שאין מיומנות בגידול הרואין, למשל. אם ילד בניקראגואה צריך למות כדי שילד ברמת־גן יוכל לקנות זוג־אופניים — אז זהו זה. ילדי עירך קודמים.

השאלה היא: האם 15 אלף אלה מסוגלים רק לייצר תותו
ופצצות? האם מיומנותם אינה מספקת כדי לייצר שום דבר אז
האם הגאון היהודי אינו מגיע לרמה של הכישרון היפאני, למ
המסוגל לייצר מחשבים, מכוניות ומכשירי־רדיו?

כל עובר נהנה כשהוא מוציא מתחת ידיו מוצר מושלם ומשו
יותר. האם נהנה פועל תע"ש כשהוא מייצר פצצה טובה יו
מתקדמת יותר, המסוגלת להרוג ילדים רבים יותר בניקראגוא

ואשר להחלטות „המדינה": „המדינה" אינה מחליטה ד
„המדינה" בוחרת, בסך־הכל, ב־120 חברי־כנסת. אלף וא
שיקולים משפיעים על בחירה זו, אך נדמה לי שרצח ילו
בניקראגואה אינו מופיע במצע אף של מיפלגה אחת.

על הייצוא מחליטים כמה פקידים, בהסכמת שר אחד או שני
ואולי, מבחינה פורמלית, הממשלה כולה.

האם זה מספיק כדי שלא יהיו למיכאל שור שום פיקפוק
בכלל? לא רק כדי שימלא הוראות, כפקיד טוב ונאמן, אלא גם נ
שימלא אותן „במצפון שקט"?

האם אין המלים „מילאתי רק פקודות" מזכירות לו שום דב
אכן, אפשר לקנא בארם שיש לו מצפון כזה!

אותו הדבר? מה פיתאום?

ביום הרביעי, ה־21 בפברואר 1973, בשעה 4
אחרי־הצהריים, חדר מטוס־נוסעים לובי לתחום האוו
ברומם־סיני. כעבור 13 דקות וחצי כאשר כבר היה בדרך החז
הופל על־ידי חיל־האוויר הישראלי, ר־107 יושביו נהרגו.

בעיקבות האסון גינה העולם כולו את ישראל. ב־26 בפברו
נערך על כך דיון בכנסת. כדאי מאוד לקרוא כיום את פרטי הד
של אז.

מי שיעשה כן, יגלה תגלית מדהימה (אם כי לא מפתיע
שר־הביטחון משה דיין אמר בדיוק מה שאמר השבוע הרמטכ
הסובייטי — כמעט מילה במילה. הכנסת התאחדה כמו הסובי
העליון, והמימסד המדיני כולו אמר אז מה שאומרים הסובייט
כיום.

למשל:

משה דיין: „תקרית המטוס נבעה מרצף טעויות ומחדלים
המטוס הלובי ומערכת־הבקרה המצרית. טעויות ומחדלים א
הביאו את מערכת ההגנה האווירית הישראלית להנחה כי המט
הלובי חדר במשימה עויינת. המטוס חדר לאיזור צבאי סגור ח
נענה לאיתות ולהוראות שנתנו לו כוחותינו לנחות. על יכ
ההנחה שהמטוס חדר במשימה עויינת, הנחה שלאחר מכן נתב
שהיתה מוטעית, נתקבי
ההחלטה המיבצעית לאלץ ז
המטוס לנחות, וכאמור המט
נפגע, ניסה לנחות אך בשו
מגעו עם הקרקע התרסק."

דדו

מנחם בגין: „אנו דנ
בטרגדיה אמיתית ובעליל
כזב, באסון אנושי ובהסו
אנטי־אנושית..."

וכן הלאה. לא היה בכנ
איש שהטיל ספק בשיקו
המטכ"ל, חוץ ממני (ה
רק"ח).

דברי שוסטו בקריא
נרגזות ונרגשות לכל אורכ

פניתי במהלך הוויכוח אל הרמטכ"ל, דדו, הוא דויד אלעז
שישב בשולי האולם, ואמרתי: „אני חש חובה כלפי מצפוני, כל
החובה שהוטלה עליי על־ידי בוחריי, לומר היום כמה דבר
חמורים... אחדות־הדיעות הנוראה הזאת, שנשמעה היום מ
הדוכן הזה, כאשר הכנסת כולה, מחבר־הכנסת חזן ועד חבר־הכנ
בגין, דיברה במקהלה מדברת — אחדות כזו אינה קייב
בציבור... אני רוחש כבוד לרמטכ"ל של צה"ל. אני רוחש לו חינ
אנושית. אני מכיר אותו הרבה שנים, הייתי חברו לנשק. א
מעריך אותו כמפקד, כאדם... (אך ההחלטה שלו) היתה מוטע
מעיקרה. אני חושב שהיא היתה בלתי־חוקית... אנחנו עדים כ
היום לאורגיה של רחמים־עצמיים ותסביך רדיפה, בנוסח העול
כולו־נגדנו... אני רואה בוויכוח של היום כישלון חמור ש
הכנסת."

הצעתי להקים ועדת־חקירה ממלכתית, שתנהל חקי
פומבית לעיני העולם. ההצעה נדחתה כמעט פה־אחד.

באותו ויכוח סוער פה אלי בגין ואמר: „חברי־הכנסת אבנרי, י
לי סנטימנט אליך כאל חייל קרבי... עם ישראל, העם היהוד
מדינת־ישראל, צבא־ישראל — כולם עומדים היום לפני התקפ
אנטי־ישראלית ואנטי־שמית, לפני הסתה פרועה. מעלילים עלי
עלילות־כזב. בימים כאלה צריך לעמוד יחד. זוהי עצתי. אתה יכו
לא לקבל אותה."

אני משוכנע שכך נאמר כיום במוסקווה לכל מי שיש
פיקפוקים.

עכשיו נוצר מצב כזה:

כל הישראלים שהגנו אז על הפלת המטוס הלובי, מגנים א
הפלת המטוס הקוריאי וטוענים כי הסובייטים הם רוצחים.

מאיר וילנר, שגינה אז את הפלת המטוס הלובי, מצדיק כיו
את הפלת המטוס הקוריאי.

אני גיניתי את הפלת המטוס הלובי, ואני מגנה את הפל
המטוס הקוריאי. בעיניי, שני המעשים האלה היו מעשי־רצו

(המשך מעמוד 9)

תמורד, עוד במרכז הנוכחי, הם יתמכו
רוקא בו.

● מחנה שמיר

מחנה שמיר המצומצם מונה כ־80
חברים. הגייסות הם של סגן שר־
תחקלאות, מיכאל דקל. מאחוריו עומ־
ים בין 40 ל־50 חברים אנשי ה־
תיישבות. בדרך־כלל מפולג המחנה
ין דקל ומתיתיהו דרובלס, איש
מחלקת ההתיישבות של הסוכנות.
עתה תמך דרובלס, כמו דקל, בבחירת
שמיר וכך עשו גם אנשיהם.

אחת התופעות המעניינות בין אנשי
שמיר הוא רוני מילוא. במשך שנים
יצהיר פומבית, בניגוד מוחלט לשאר
נאבקים על הירושה, שלו יש יורש.
למרות זאת, המחנה שלו מצומצם
ביותר ומונה לכל היותר 30 איש.
ביניהם: מיכאל („מיקי") איתן (היש־
פונג) מסניף רמת־גן, עושה דברו של
מילוא. עדי הלפרן; ירדנה מלר —
מזכירת סיעת חרות בכנסת; לאה מגן
(לא קרובה של הח"כ) — מזכירתו של
מילוא; קלוד מלכה, עוזרו של מיכאל
דקל, ואחרים, לא ידועים.

● מחנה ארנס

שר־הביטחון הנוכחי, משה („מר־
שה") ארנס, לא יכול היה להתמודד על
הירושה, מפני שאינו ח"כ. את המירוץ
הנוכחי הוא הפסיד, ומחנהו התפלג
בהצבעה בין שני המועמדים. ארנס
מסוגל לרכז סביבו עד 75 חברי־מרכז.
נאמניו המוצהרים הם ח"כ יגאל כהן־
אורגד, שעתה התייצב בגלוי לימין
שמיר; אברהם אפל, אביו של הקבלן
דויד אפל; והקבלן דויד שטרן. השתיי־
כותו העתידית של רום למחנה לא
ברורה.

ארנס מקבל את קולותיו מוותיקי
התנועה בתל־אביב. בפועל אין ארנס
מפעיל את אנשיו, אך אין ספק שלקרב
הבא הוא יתכונן היטב.

● מחנה ארידור

הכישלון הגדול ביותר במצודת־זאב
הוא שר־האוצר יורם ארידור. בעבר
דובר תמיד על שיתוף־פעולה בינו ובין
דוד לוי, אחר־כך נוצרה מתיחות בין
השניים, על רקע מדיניותו הכלכלית
של ארידור. היו שניסו לפשר ביניהם,
והם אף צולמו כשהם משיקים כוסיות
בביתו של יהושע מצא, ערב חג הפסח.
אך המתיחות לא פגה. עד כדי כך
שארידור לא התייצב לימין שותפו
הטיבעי למאבקים, עוד מימי סיעת
תכלת־לבן בהסתדרות, שבה ישבו
השניים זה בצד זה.

בימיו הטובים מנה מחנה ארידור עד
70 איש. הוא היה החלק האינט־
לקטואלי כביכול של הצוות לוי־
ארידור. סביבו התגבשה קבוצה של
מכובדים כתעשיין נחמן פרל; נציב
שירות־המדינה נתן אברהם; גידעוו
גדות; צעירים כמו יקי סקולר, יושב־
ראש צעירי חרות ועוזרי ארידור —
אבי שטיינברג וגידעון סיטרמן —
ואחרים.

יש הטוענים שהתרחקותו של ארי־
דור מדויד לוי נובעת מקינאה. ארידור,
המחשיב את עצמו כאינטלקטואל, לא
יכול היה לסבול את הצלחת הפועל
מבית־שאן. אחרים אומרים שארידור
הוכיח את עצמו ככישלון, עד שגם
מקורביו עזבו אותו. הוא אינו בעל
יכולת חשיבה אנליטית. הוא רע־לב,
כעוס, חסר כישרון אלמנטרי
לתקשורת עם הזולת, ושבוי בידיה של
אשתו, אביבה, מורה בתיכון. ח"כ איתן
ליבני אף נתן בעבר פומבי לדיעה זו.

ואם לא די בזה, הרי באחרונה עשה
ארידור כמה צעדים גלויים לעבר מחנה
שמיר. הוא הציע והצליח להעביר
במזכירות התנועה, כשהוא היושב־
ראש, את מינויו של רוני מילוא ל־
תפקיד יושב־ראש אגף ההסברה. הוא
היה היחידי שביקר פעמיים את מיכאל
דקל, כשזה שכב בבית־החולים בתל־
השומר, אחרי ניתוח־לב.

עתה מצויים סביב ארידור פחות
מעשרה חברי מרכז. רבים עברו ללוי,
אחרים ימצאו את מקומם בקבוצות
אחרות בתנועה.

אך ברור שארידור רואה את עצמו
כאחד המועמדים לירושה. הוא צעיר
(50), משכיל ומאמין שיוכל לגבש
מחדש את אנשיו סביבו.

● מחנה קורפו

בארבעת הימים שבין הודעת בגין
על כוונתו להתפטר ובין בחירת שמיר,
בלט בהופעותיו באמצעי־התיקשורת
שר־התחבורה חיים קורפו. הוא בן 62,
מוותיקי האצ"ל וחרות. הוא תמך
בבחירת שמיר בטענה שכך, למעשה,
יחודש תוך שנתיים עד ארבע שנים,
מאבק הירושה בחרות. לכן בחירת לוי,
לעומת זאת, משמעותה בחירת יורש
לדורות.

האם קורפו רואה את עצמו מועמד
בפוטנציה? לכאורה, מדוע לא? למע־
שה, אין לו כוח במרכז, לצידו עומדים
בקושי 20 מאנשי הסניף הירושלמי.
השאר הלכו עם מצא.

אך לעומת זאת, הוא קיבל זריקת־
עידוד מיועצו הטרי לענייני־תיקשר־
רת, צחי הנגבי, בנה של ח"כ התחיה
גאולה כהן. לא ברור אם הנגבי, גייסך
הקולות הידוע, יעשה את העבודה
השחורה עבור קורפו בקרב הבא. בכל
מיקרה, קורפו ישחק תפקיד לא־שולי
בבחירות הבאות במרכז חרות.

● לאן דווקא ספרדים

ביחד עם 15 דרוזים, חבריו של ח"כ
אמל נאסר אל־דין, מגיע מיספר
החברים במרכז, המזוהים עם המחנות
השונים, עד 600 איש.

בבחירות האחרונות נוצר מצב מוזר.
לא כל מי שלא תמך בלוי הוא מנאמני
שמיר. אלא שלא היתה להם ברירה
אחרת, לפחות בשלב זה.

הרכבו של המרכז הנוכחי מוזר
ביותר. שליש ממנו הוא מוותיקי חרות.
אנשי המישפחה הלוחמת, שלא הצליחו
להיכחר בסניפים באופן דמוקרטי.
ראש־הממשלה מנחם בגין ויושב־ראש
אגף האירגון דאז, מיכאל דקל, הכינו
רשימה שמית של הצירים שחייבים
להיכלל במרכז החדש, שנבחר בשנת
1978.

במיבנה כזה מעריכים את הקולות
המזוהים ב־70 אחוז בערך. הקולות
הצפים והנעים, רובם של וותיקי
התנועה, מהווים 30 אחוז.

בחודש מאי, לפני שנה, נערכו
בסניפים בחירות לוועידה שהיתה
אמורה להיערך בחודש יוני. המילחמה
בלבנון שינתה את כל התוכניות. עתה
יפעלו גם מחנה שמיר וגם מחנה לוי
לקיום הוועידה שממנה ייבחר המרכז
החדש.

אנשי לוי מאמינים, שאם נבחרי
חודש מאי היו משתתפים בהצבעה
לבחירת היורש, היה סגן ראש־הממ־
שלה זוכה. הם מדברים על רוב של 51
אחוז לשר הבינוי והשיכון, לאו דווקא
מחברי־מרכז הספרדים.

לאנשי שמיר חשוב המרכז החדש,
כדי לחלק בו מישרות ותפקידים
לאנשיהם.

● רוב ברור לוייצמן

המרכז הנוכחי והחדש חשוב גם
לאפשרות שהכל מדברים עליה, רובם
רוצים בה ומיעוט אף עושה להגשמתה.

מדובר בחזרת עזר וייצמן לתנועה.
כרגע טוען כל צד לקשרים איתו. דודו
מור ומיכה רייסר, טוענים לדלת פתו־
חה אצל שר־הביטחון לשעבר. אך כך
גם ח"כ מאיר שיטרית שתמך בשמיר.

האם יחזור וייצמן לפעילות פולי־
טית? התשובה הכמעט ודאית היא כן.

שרון בעת הבחירה במרכז חרות
ניצחון שלומציון

לוי אחרי הבחירה
מחנה מורכב

שמיר ממתין לתוצאות
קואליציה רחבה

היא מתבססת על עשרות שיחות
שערכו איתו עשרות אישים.

השאלה היא רק באיזו מיסגרת.

ערב פרידתו שוחח איתו בגין על־פי
בקשתו. היו שראו בכך סימן לקריאה
לווייצמן לחזור לחרות. אחר־כך באה
הודעת ההתפטרות וטרפה את הקלפים.
באותו יום היה וייצמן נרגז ביותר. הוא
הודיע שלמקום שבו ילחמו כאריות על
הירושה אין לו מה לבוא. הוא האמין
שבקרבות אלה תהרס כליל תנועת
החרות. לכן הוא היה מעדיף ללכת
בראש רשימה עצמאית, אך הוא חושש
מהתוצאות.

שני המתמודדים בחרות, לוי ושמיר,
מאמינים כי וייצמן ישוב, אם כל אחד
מהם יקרא לו ויתן לו תפקיד מרכזי.
אם וייצמן לא יסתפק בכך, יש מוצא
אחר.

כך נוצרת האפשרות שרבים רואים
בה את הפיתרון גם לליכוד וגם ל־
וייצמן.

הפיתרון הוא ליכוד הליכוד תחת
הנהגתו של וייצמן.

הצעדים המתבקשים לכך הם איחוד
כל מרכיבי הליכוד. חרות תמיד רצתה
זאת. הליברלים יסכימו אף הם אם
יובטח להם, שבשתי הקדנציות הבאות
יישמר כוחם הנוכחי.

במרכז החדש יהיה רוב ברור ל־
וייצמן, כאשר מרבית הליברלים וחלק
מחברי חרות תומכים בו. משיחות איתו
נראה שהוא מגלה עניין ברעיון לכבוש
את צמרת חרות בדרך זו.

כך או אחרת, הקרב האמיתי על
הירושה בחרות רק החל. כל מי ש־
מעורב בכך טוען שיהיה שמח.

בן־ציון ציטרין ■

במדינה

(המשך מעמוד 9)

עשרות אנשי שמאל הפגנה שקטה ליד
מישרד ראש־הממשלה בירושלים.
המפגינים דרשו את העמדתו לדין של
שר־הדתות, אהרון אבו־חצירא, ונשאו
סיסמות שהגנו על המישטרה מפני
לחצים פוליטיים.

כשנסתיימה ישיבת הממשלה של
אותו יום, יצא שר־הפנים, יוסף בורג,
כשהוא מלווה בעשרות כתבים, צלמים
ואנשי טלוויזיה. הם מיקדו את תשומת
ליבם בו, כראש ועדת־השרים לענייני
האוטונומיה ז"ל.

בורג ראה את המפגינים, חצה את
הרחוב, והחל בוחן את השלטים באהדה
גלוייה, כשהוא גורר אחריו כ־50
אנשי־תיקשורת.

זאת היתה הפגנה פומבית של רצונו
הלוהט של בורג, לגמור את הקאריירה
של שר־הדתות ולשלוח אותו לבית־
הסוהר.

נסיונו של אבו־חצירא להעלות
פרשיות הקשורות בבורג (תיק
אפרסק) עלו בתוהו, נוכח מנגנון
משומן, ותמיכתו המוחלטת של מנחם
בגין בראש המפד"ל.

שלושה חודשים משפילים.
עתה, פחות מחודש לפני שהוא עומד
להיכנס לכלא ולרצות שלושה חודשים
משפילים מאין כמוהם, מנסה אבו־
חצירא להיפרע מבורג. הפעם הוא
מנסה להדיחו בעזרת המר, בן־מאיר
ורפאל.

זוהי הסיבה העיקרית המונעת
מאבו־חצירא לנתק את הקשר עם
צעירי המפד"ל ולהיכנס לשותפות עם
המערך.

חוק

היסורים בפרקליטות

הפרקליטים נזפו בחברם, שהתנגנן: „זה היה הימור. צריך להגיש רק תיקים בטוחים?"

גולת הכותרת של כינוס פרקליטי־
המדינה, שנערך בסוף פגרת בתי־
המישפט במלון חוף בנתניה, היתה
הצגתם של תיקים משפטיים יוצאי־
דופן, על־ידי נציגי המחוזות השונים.

הלנה ביילין, מפרקליטות מחוד־
המרכז, הציגה תיק משפטי, שבו זכתה
בשתי ערכאות. הנושא: שוד אבני־חן.
היה זה תיק בעל קשיים מישפטיים
רבים, שבו השקיעה הפרקליטה
המוכשרת מאמצים גדולים.

אחריה העלה נציג מחוז ירושלים
תיק מישפטי שבו זוכו הנאשמים.
הקושי המיוחד בתיק זה היה, שלא היו
בו, בעצם, כל ראיות. הפרקליטות
הסתמכה על חוש בלשי ושיחות בין
עדי־מדינה ואנשים בעלי עבר פלילי
על תיכנון שוד כלשהו. לא היתה כל
ראיה שתקשור את תכנוני השוד האלה
למיקרה שבכתב־האישום. התוצאה
היתה, כמובן, שבית־המשפט זיכה את
הנאשמים.

„אז מה?" במהלך הצגת המיקרה
קמה התרגשות רבה בין פרקליטים
ממחוזות אחרים. חלק מהם קמו על
רגליהם ומחו בתוקף על הגשת
כתב־אישום במיקרה כזה, כאשר אין
כל ראיות. נציג ירושלים לא התרגש
וענה למוחים: „אז מה? זה היה הימור.
צריך להגיש רק תיקים בטוחים?"

עמיתיו הפרקליטים היו מנומסים
מכדי להזכיר כי הימורים אסורים
במדינת־ישראל, וכי בתי־המישפט
אינם אולמות קאזינו.

נימוס, נימוס, אך פרקליטת מחוד־
המרכז, עורכת־הדין שרה סירוטה,
שאינה נוהגת להגיש כתבי־אישום
שאין בהם ממש, לא חסכה במלים. היא
הצטרפה בלשון שאינה משתמעת
לשני פנים לאותם שעמדו על כך
שתיק זה היה חסר כל שחר ועלה
למדינה סכום ניכר בשעות־עבודה של
פרקליטים ושופטים. גם הנאשמים
שילמו בכסף, חרדה ועינוי־דין.

רצח, אונס, סחר־בסמים וגל אלימות, בעקבות נפילה הבורסה, הסעיר את בית המישפט בשנת תשמ"ג

12 המישפטים הגדולים

מאת
אילנה אלון

חשר: אנס קצוץ־לשון

ב ראשית שנת תשמ"ג נידון ישראל שלם, חייל צעיר בשירות חובה, לשש שנות־מאסר. שלוש שנים מתוכן היו בפועל ושלוש שנים על־תנאי. אולם עונשו העיקרי של האנס הצעיר נגרם לו דווקא בידי קורבנו.

אחרי שהצליח שלם לבצע אונס אחד בטרמפיסטית, מצא כי הדבר קל למדי. הוא נטל את מכוניתו של אביו ויצא לכביש־החוף, כדי לחפש טרף. הטרמפיסטית הראשונה היתה אשה נשואה, ששלם הציע לקחתה לחיפה. בדרך, ליד קיבוץ געש, אמר כי עליו לבקר חבר לכמה דקות, ואחר יביא את האשה למקום חפצה. הוא סטה לשביל צדדי והחנה את המכונית מתחת לגישרון צר. שם, באפלולית, אנס את האשה, השליך אותה מהמכונית עירומה ואת בגדיה זרק אחריה.

המישטרה לא הצליחה לאתר את האנס. אולם ארבעה חודשים אחר־כך התלוננה צעירה אחרת, חיילת יפהפיה, כי כאשר חיכתה לטרמפ ליד קאנטרי־קלאב, בכניסה הצפונית לתל־אביב, עצרה לה מכונית שבה נהג גבר צעיר. הוא אמר לה, כי יסיע אותה למקום חפצה, אך ביקש שתחכה לו כמה דקות כאשר יבקר חבר בקיבוץ געש.

הכל חזר על עצמו: תחת הגישרון ניסה הנהג לאנוס את הצעירה.

אולם הפעם לא הלכו הדברים כשורה מבחינתו של האנס. הצעירה התנגדה בכל כוחה, היא היכתה, שרטה ונשכה. כאשר ניסה הגבר לנשקה, תפסה את לשונו בין שיניה ונשכה עד זוב דם.

הגבר ההמום ניקש רחמים, אך הצעירה משכה אותו בין שיניה עד לכביש הראשי, שם עמדה לקחתו למישטרה. אולם כאשר הרגישה כי לשונו עומדת להינתק ולהישאר בפיה, שיחררה את הבחור — שברח מייד.

הפעם לא היה למישטרה כל קושי למצוא את החשוד. הוא הגיע בכוחות עצמו לבית־חולים, כדי לטפל בלשונו הנשוכה. הוא הודה בשתי האשמות, וביקש את רחמי בית־המישפט. בגלל פציעתו הקשה, החליטו השופטים להקל ברינו, וגזרו עליו רק שלוש שנות־מאסר בפועל.

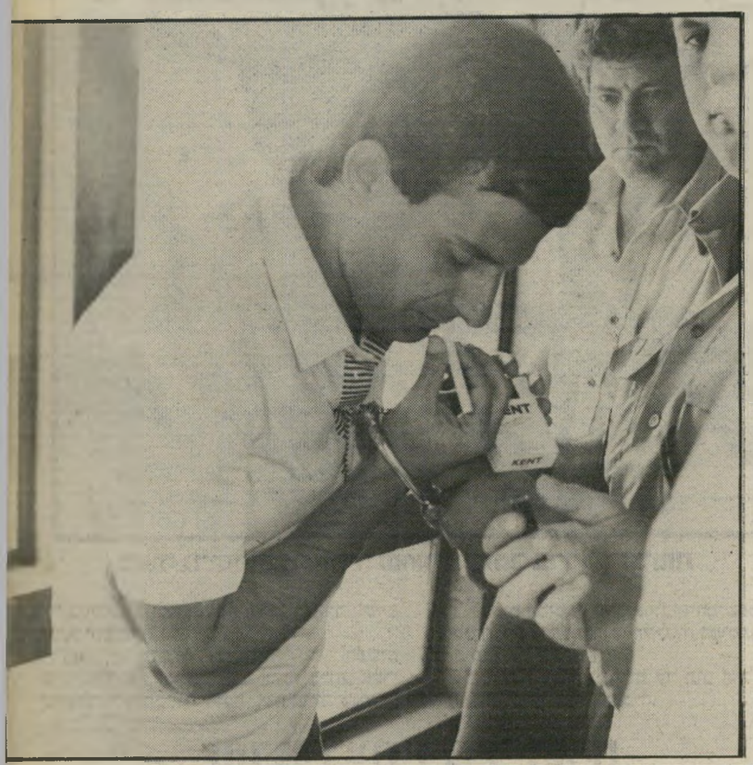

רוני קלדרון (באזיקים): הסגרה מארצות־הברית

חשון: הברחת המיליונים

ב ערב ראש־השנה שעבר נעצר ישראל זילברברג, בעת שמטוסו נחת בנמל התעופה בן־גוריון. המישטרה ערכה חיפוש ומצאה במיטענו פינקס־כתובות ורשימה שבה 32 שמות רשומים כשפת־סתרים.

זילברברג, שעזב את ישראל לפני שנים רבות, עבר להתגורר בשווייץ, וניהל שם חברת־השקעות ענקית. לפי חשדה של המישטרה, השקיעו בחברה זו ישראלים רבים, וזילברברג עזר להם להבריח את כספם לשם.

כאשר ניסתה המישטרה להמשיך לחקור את זילברברג למחרת, הסתבר לה כי בלילה הספיק להתייעץ עם עורך־דין, והוזהר כי אם יגלה סודות על לקוחותיו השווייציים וחשבונותיהם, הוא עלול לעמוד לדין בשווייץ על עבירות חמורות ביותר. על כן דרש את זכות־השתיקה, וביקש שלא לומר דבר, כדי לא להפליל את עצמו בשווייץ.

הפרקליטות הגישה כתב־אישום נגד זילברברג. צו־עיכוב־היציאה מהארץ, שהוצא נגדו, בוטל, וזילברברג נסע לשווייץ ולא חזר עוד לישראל, מכיוון שחלה קשה. המישפט נמשך בהעדרו, בנוכחות סניגורו, עורך־הדין פרופסור דויד ליבאי, והוא זוכה מכל אשמה. השופט יצחק ברא"ז קיבל את טענות הסניגור, כי זכות־השתיקה משתרעת גם על הפללה עצמית בארצות זרות.

המישפט, שהחל בחשון, הסתיים לקראת סוף השנה בזיכוי מלא. פרקליטות־המדינה, שנדהמה מהרחבת ההלכה של זכות־השתיקה, הגישה עירעור על פסק־הדין. שילטונות המס אינם מוכנים בשום אופן להשלים עם הלכה זו,

ישראל זילברברג: זכות־השתיקה

המצמצמת מאוד את אפשרויות החקירה שלהם. 32 האנשים, ששמם הוזכר במיסמכי זילברברג, לא הועמדו לדין עד היום.

כסלו: הרואין וכדורגל

א חרי הליבי־הסגרה ארוכים, נפתח בחודש כסלו מישפטו של כדורגלן־העבר רוני קלדרון. הוא נאשם כי יחד עם אחרים הבריח לארץ כמות של קילוגרם וחצי הרואין שנקנה בתורכיה ונארז בפאריס.

קלדרון שיחק עד 1977 בנבחרת־ישראל ונחשב לאחד מכוכביה. אולם אחרי כמה כישלונות בעסקים, עזב הכדורגלן את הארץ יחד עם בני מישפחתו ועבר להתגורר בארצות־הברית. נראה, כי שם נקלע לחבורת מבריחי־סמים ועשה איתם עסקים. ניסים לביא, עבריין ישראלי נודע, השתחרר ב־1981 מהכלא וחיפש קשרים עם קלדרון. הם התחילו לבצע עיסקי־סמים יחד.

קלדרון הזמין מארצות־הברית את חברו, ג'ורג' ראפילד, גבר צעיר ויפה־תואר, שהיה אמור להיות הבלדר. במיזוודתו, מתחת לבגדיו, הוסתרה כמות ההרואין הענקית, והוא נסע ארצה. הקשר התגלה, ראפילד ולביא נעצרו. מישפטו של לביא נערך בדלתיים סגורות והוא חזר לכלא, לחמש שנות־מאסר. קלדרון הוסגר מארצות־הברית אחרי חצי שנה, והועמד גם הוא לדין.

קלדרון הודה בכל ההאשמות. סניגורו, עורך־הדין צבי לידסקי, הביא חבורה מכובדת של כוכבי־עבר ומאמני־כדורגל, שהעידו לטובת הנאשם. אולם כל זה לא עזר. בית־המישפט קיבל את בקשת התובעת, רחל גודשמיט, והטיל על קלדרון שבע שנות־מאסר בפועל ועוד שלוש על־תנאי.

גם התביעה וגם הנאשם עירערו על העונש לבית־המישפט העליון. לפני חודשיים התברר העירעור. בגלל חומרת העבירה והברחות הסמים הרבות שהפכו למכת־מדינה, החליט בית־המישפט העליון להחמיר בעונשו של קלדרון. הוא נדון לעשר שנות־מאסר בפועל.

טבת: אונס טלוויזיוני

פ אול גרינוואלד התפרסם בישראל בשל כמה וכמה עלילות. עיקר פירסומו בא לו כמנהלה של אוניית הטלוויזיה אודליה, אשר שידרה כמה חודשים מחוץ למים הטריטוריאליים של המדינה.

בחודש טבת נעצר גרינוואלד בעיקבות תלונתה של אשה צעירה, נמוכת־קומה, שהאשימה אותו באונס. האשה סיפרה קודם כל את סיפורה לידיעות־אחרונות, פנתה לעורך־דין אשר הפנה אותה למישטרה.

היא סיפרה כי הכירה את גרינוואלד כאשר ישבה בבית־קפה בדיזנגוף סנטר, שם הי מישדרדיו. הוא פנה אליה ואמר כי היא נראית ל מתאימה להנחות תוכנית בשם מצפון האומו שהוא מתכוון להפיק. כדי לבחון את כישרונותי הזמין אותה גרינוואלד למיבחן־דבר.

האשה, שהיא נשואה ואם לילד, התפתתה. היא באה למיבחן בליווית בעלה, והוא חיכה בחדו השני כאשר החלו הבחינות. אולם כאשר התארן הזמן, אמר הבעל כי הוא ילך הביתה להשכיב א הילד, ואילו האשה תסיים את המיבחנים.

לדברי כתב־האישום שהוגש נגד גרינוואלד

(המשך מעמוד 19)

הפכו המיבחנים מוזרים ומקוריים מאוד אחרי לכתו של הבעל. המפיק כיבה סיגריות דולקות על זרועה של האשה, כדי לבחון את כוח־הסבל שלה, וגם ביקש ממנה לשחק תפקיד ראשי בתסריט־אימים שביים לנגד עיניה.

הגבר אמר לנבחנת כי עליה להעמיד פנים שהיא נמצאת עם בעלה בביתם, כאשר פורץ נכנס לבית ומתכוון לרצוח את הבעל. כדי להציל את

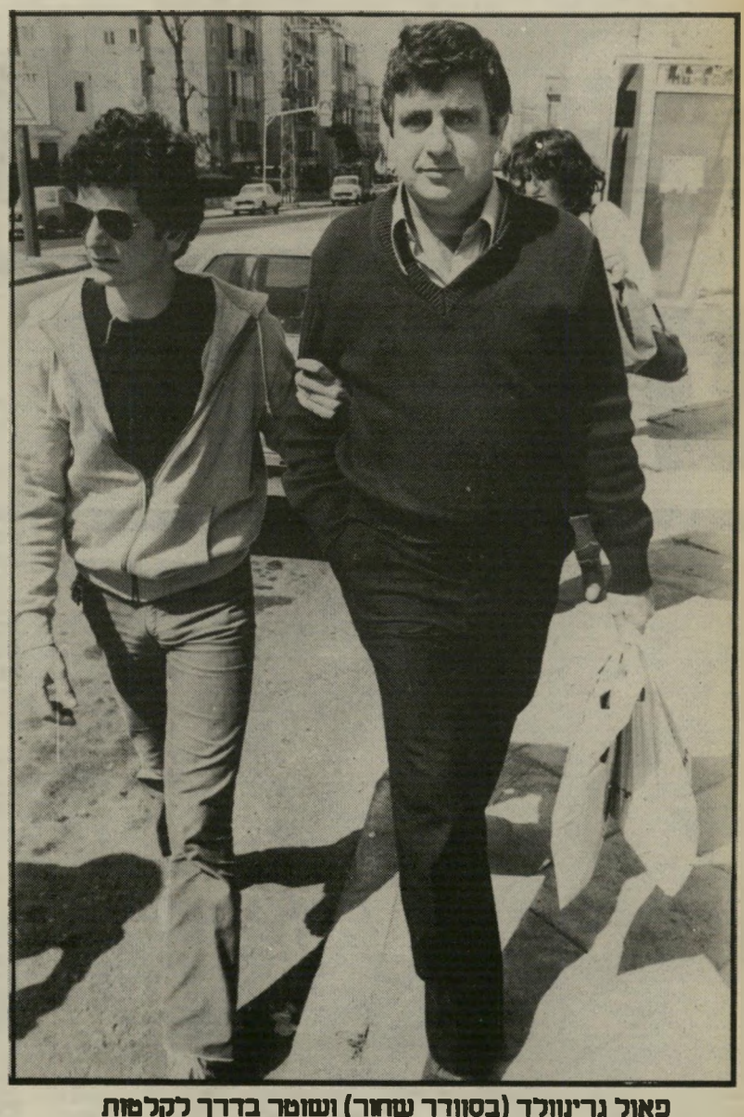

פאול גרינוולד (בסוודר שחור) ושוטר בדרך לקלטות

חיי בעלה, על האשה לפתות את השודד לקיים איתה יחסי־מין.

במהלך מישחק טלוויזיה זה הפשיט גרינוואלד את האשה ואנס אותה בכוח. אחרי שהתלבשה והתכוונה ללכת, אנס אותה שנית.

מייד עם תחילת המישפט הפתיע הנאשם את השופטים, את התובע, עוזי שראטר, ואת הסניגור, אהרון שלנגר, כשטען כי לא אנס את האשה, אלא היא אשר פיתתה אותו כדי לקבל ממנו טובות־הנאה לבעלה. כדי להוכיח את דבריו, הבטיח להמציא קלטת (קאסטה) של טלוויזיה שבה, לדבריו, צולם הכל.

המישפט נדחה כמה וכמה פעמים, עד שגרינוואלד, בליווית סניגורו וצלם העולם הזה, הלך למקום־המיסתור והביא לבית־המישפט את הקלטות. רק אז הסתבר, כי הקלטות המיסתוריות הן ריקות.

גרינוואלד עצור בינתיים עד תום ההליכים, והמישפט ימשך אחרי הפגרה.

שבט: רצח בגלל סמים

א חד המישפטים המוזעזים ביותר של השנה החל אומנם בשנה שעברה, אך נמשך חודשים ארוכים גם השנה, וטרם הסתיים.

הרקע לרצח היה תפיסתה של בלדרית־הסמים חגית ולדמן. כדי למנוע את גילויים הוציאו חברי רשת־הסמים להורג את שני המקשרים, שיכלו

שמעיה ושרה אנג'ל: יריקה על השופט

במישפט זה עומדים לדין שמעיה אנג'ל ואשתו, שרה אנג'ל, וכן חיים שושן, על רצח שולמית שלי ומישל נחמיאס.

להביא למאסר.

התובעת, נורית אחיטוב, העלתה כעדים מיספר גדול של שוטרים וכן שני עדי־מדינה, נחום (״מנדו״) קלימון וישראל ישורון. השניים סיפרו על הרציחות ועל חלקם של אנג'ל ואשתו בפשעים. גם חגית ולדמן עצמה העידה, וסיפרה על חלקה בפרשה ועל החינינה שקיבלה מהנשיא לקראת עדותה במישפט.

המישפט רצוף רגעים דראמתיים, שבהם מתפרצים הנאשמים, צועקים על העדים ומקללים את בית־המישפט. אנג'ל הרחיק לכת כאשר במהלך המישפט ירק על השופטים וזרק מצית על התובעת.

הסניגור, דויד יפתח, מייצג את הזוג אנג'ל. ואילו שושן מגן על עצמו, אחרי שסירב בכל תוקף כי ימונה לו סניגור. גם מישפט זה יתחדש בתחילת השנה הבאה, ואז ישמעו עדויות־הגנה.

אדר: הרמטכ"ל המטרטר

ב חודש אדר זוכו רס"ן דויד מופז ואחדים מפקודיו, שנאשמו בהכאה ובהתעללות בסטודנטים וילדים בגדה.

המישפט, שנערך בבית־הדין הצבאי ביפו, הפך לאחד המישפטים החשובים במדינה. הוא החל כמישפט שיגרתי נגד קצין אלמוני וכמה חיילים,

רמטכ"ל רפאל איתן יוצא מבית־הדין הצבאי ביפו

והפך לכתב־אישום נגד המימשל הצבאי וכל צמרת צה"ל.

במישפט הועלו סיפורים מזועזעים על התעללות באזרחים: מכות בקרשים וברזלים, יריות לעבר דודי־שמש, סימון מיספרים בטוש שחור על זרועותיהם של ערבים ביום־השואה.

היו גם עדויות על כך שהכריחו ערבים לשיר את התיקווה, לספור כוכבים ולנבוח ככלבים.

הנאשמים כפרו באשמות.

הסניגור, עורך־הדין יהודה רסלר, ביקש להזמין כעדי־הגנה את אלוף הפיקוד, אורי אור, ואת הרמטכ"ל (אז), רפאל איתן. הוא הוכיח לבית־המישפט כי הרמטכ"ל עצמו הורה בכתב „לטרטר מסיתים", וכי נתן הוראות להעניש בהגליה, בעונשים קיבוציים, להטיל אחריות על אבותיהם של קטינים שזרקו אבנים.

הסניגור ביקש להוכיח, כי אם אומנם נעש

מעשים חורגים על־ידי הנאשמים, היה זה בעיקבות הוראות שניתנו להם מדרגים גבוהים. בית־המישפט, שמצא את רוב הנאשמים זכאים, התחמק מלקבוע מימצאים לגבי הוראות הדרגים הבכירים. הוא רק ציין, כי חלק מהוראות אלה נוגדות את החוק הבינלאומי.

על פסק־הדין המזכה לא הוגש עירעור, אולם בעיקבותיו שונו ההנחיות בשטחים הכבושים. המישטרה התבקשה לחקור בעניינם של סגן אלוף שלום לוגאסי ואלוף־מישנה משה הרטבי, אשר על־פי העדויות במישפט, ביצעו בעצמם עבירות שונות נגד אזרחים ערבים בגדה.

ניסן: רפובליקת בננות

ב מיסגרת תביעה על שכר־טירחת־ארכיטקט, הועלו מדי יום בבית־המישפט המחוזי בתל־אביב פרשיות של שחיתות ומירמה בעיריית תל־אביב ובעסקיו של המיליארדר שאול אייזנברג.

האדריכלים מרדכי בן־חורין ושותפו תבעו את המיליארדר לדין, בגלל יתרת שכר־טירחה עבור תכנון בית־אסיה, שטרם שולם להם, לדבריהם. במהלך תביעה שיגרתית זו פרשו הארכיטקטים לפני בית־המישפט מדי יום פרשית שחיתות אחרת שמשכה את כותרות העיתונות.

בן־חורין, נמוך־הקומה והממושקף, הציג את עצמו כלוחם למען טובת הציבור, אשר יצא למילחמה בשיטות הנלוזות של אייזנברג וחברת בית־אסיה. הנתבעים מצידם, הציגו אותו כארכיטקט כושל, שעשה שינויים אין־ספור בתוכניות וגרם עיכובים והתייקרויות למיבנה.

בן־חורין האשים את אנשי אייזנברג בכך שהשיגו אישורים בעירייה בעזרת שוחד, התייחסו למדינת־ישראל כאל רפובליקת־בננות, וסיפרו כי הם קונים שופטים במיזרח הרחוק.

התביעה שהחלה בקול רם גוועה בשקט, מייד כאשר הושגה פשרה לקבוע את ערך הנכסים בידי מעריך. מרגע שזכה בן־חורין בכסף, נגמרה מילחמתו למען הצדק. ההשמצות נפסקו, והצדדים המשיכו את דיוניהם בידידות ובשקט.

שאול אייזברג: שקט וידידות

(חמשך בעמוד 22)

רק בדיסקונט אתה יכול לקבל מערכת מיקרו מחשב - ללא מזומנים.

לזה אנחנו קוראים

„תנופה"

לעסק שלך.

עד עכשיו ידעת שמערכת מיקרו מחשב יכולה לתת תנופה גדולה לעסק שלך.
עכשיו אתה גם יודע היכן לקבל מימון עבור מחשב כזה. בכל אחד מסניפי בנק דיסקונט.
אתה מקבל לרשותך מיקרו מחשב ותכנה אצל אחד הספקים המשתתפים במבצע ונהנה מתנאי ליסינג עדיפים בתכנית "תנופה" של בנק דיסקונט.
באמצעות אי די בי ליסינג.
בתכנית "תנופה" של בנק דיסקונט אתה מקבל מערכת מחשב לעסק שלך ללא מזומנים, ובנוסף אתה זוכה בחסכון כספי גדול. איך?
קרא את הטבלה ותיווכח בעצמך.

דוגמא למערכת מחשב שעולה – 300,000 שקל:

	בתכנית "תנופה"	בתכנית "ליסינג" רגילה
דמי שכירות	6,900.- ש'	8,100.- ש'
ביטוח סיכונים	חינם	300.- ש'
סה"כ תשלום חדשי (60 תשלומים חודשיים צמודי מדד)	**6,900.- ש'**	**8,400.- ש'**
1% עמלה	אין	3,000.- ש'
ביול חוזה	אין	2,250.- ש'
מימון בינים	אין	9,000.- ש'
סה"כ תשלום במזומן	**אין**	**14,250.- ש'**
מחיר אופצית רכישה בתום תקופת השכירות	תשלום סמלי	3,000.- ש' צמוד למדד

הרווח שלך: 14,250 שקל במזומן
ועוד 1,200 שקל לחודש x 60 תשלומים = 72,000 שקל
ועוד כ- 3,000 שקל בתום תקופת השכירות **ועוד** ביטוח חינם.

וזה עוד לא הכל,
אם תחכור מחשב בתכנית "תנופה" תקבל, בכפוף להמלצת הסניף, כרטיס "אשראית דיינרס עסקית" שנתי חינם. אשראית דיינרס עסקית – הכרטיס עם 18 היתרונות... (חשוב מאד לך ולעסק שלך). עכשיו, כל שעליך לעשות הוא להתייעץ עם מומחים איזו מערכת מחשב מתאימה לצרכיך. אחר כך תוכל לבוא לדיסקונט לקבל תנופה לעסק שלך, כי בבנק דיסקונט רוצים שתצליח. המבצע יתקיים בתקופה מוגבלת ותקף לגבי מערכות בכל סכום (מינימום – $2,500.).

דיסקונט נותן תנופה לעסק שלך

יש עם מי לדבר.

בנק דיסקונט

(המשך מעמוד 20)

...ייך:

...לחמת אחים

...חודש אייר התגלתה לציבור בארץ פרשה ...שהפכה כבר מזמן אגדה בין המישפטנים. ...חמת האחים שמואל („סמי") ומשה יוחננוף, ...ד־הממון, הגיעה לבית־המישפט בישראל, ...ר האח שמואל ביקש לפסול את הבורר בין ...ים ולהדיחו מתפקידו.

...מילחמה רבת השינאה נטושה בין שני האחים ...שנים רבות. לשווא הם מנסים להיחלץ ...תפות ברכוש אדיר, השייך להם בכל העולם. ...להסדיר את ענייניהם המישפטיים, מעסיקים

שמואל יוחננוף: 2 מיליון דולר

משה יוחננוף: 700 דולר לבורר

האחים כמעט את כל מישרדי עורכי־הדין הנודעים במדינה. את האח שמואל מייצגים במישפט הנוכחי מי שהיה שר־המישפטים, שמואל תמיר, ועורך־הדין יהודה מוריץ. את האח משה מייצג מי שהיה ראש לישכת עורכי־הדין, אמנון גולדנברג.

מלבד עורכי־דין בישראל, מעסיקים האחים עורכי־דין נוספים בארצות־הברית ובהולנד, מקומות שגם בהם הם מקיימים מישפטים בסיכסוך שביניהם.

האח שמואל הצהיר בבית־המישפט, כי הוא מוציא שני מיליון דולר לשנה במילחמת האחים שהוא מנהל, כי הזניח את בריאותו, את מישפחתו ואת חייו החברתיים כדי להתעסק במישפטים אלה.

הנהנים העיקריים מסיכסוך זה הם עורכי־הדין, הנגררים אחרי הניצים לכל אתרי־הזוהר בעולם — מקירסאו לאקפולקו ולריביירה הצרפתית.

התביעה הנוכחית הוגשה על־ידי האח שמואל, כדי לגרום להדחתו של עורך־הדין יהושע רוטנשטרייך, מי שהיה ראש לישכת־עורכי־הדין. העילה להדחה הוא סכום של 700 דולר, שקיבל הבורר מהאח משה, בלי להודיע על כך לאח שמואל.

השופט עקיבא אריה הגין שמע את הטיעונים הממושכים ואת הסיכומים שהוגשו לו בתיק. הוא הבטיח לתת את החלטתו בתחילת השנה הבאה.

סיוון: שחיתות באוניברסיטות

...פתע, כמו כדור־שלג, החלו מתגלגלות ...בתי־המישפט ובמישטרה פרשיות שחיתות ...ונות. הקשורות באגודות הסטודנטים. חקירות ...דבר זיופי־בחירות, שוחד וגניבות מהאגודה, ...תנהלו באוניברסיטת תל־אביב.

החקירות הסתיימו בהגשת כמה כתבי־אישום, ...ד אנשים שעמדו בעבר בראש האגודה או ...תפקידי־מפתח בה. אלי קראוס, מי שהיה ...שב־ראש האגודה בתל־אביב, נעצר עד תום ...הליכים והואשם בעבירות של קבלת שוחד ...גניבות. התובעת, דבורה ברלינר, אספה נגדו ...ומר־ראיות מרשים, וסניגורו, עורך־הדין יעקב ...ינרוט, לא טמן ידו בצלחת, והעלה האשמות ...ברות לא פחות נגד אנשי־צמרת אחרים באגודה, ...אינם עומדים עדיין לדין. בעת חקירתו של אלי ...אובן, מי שהיה גם הוא בעבר יושב־ראש ...אגודה, השמיע הסניגור האשמות חמורות על ...כירת טופסי בחינות תמורת שוחד מיני, על ...ניבות מכספי־האגודה ואף על אלימות נגד ...יבים בקמפוס.

לפתע התברר, כי האגודות המכובדות, שמהן ...מחו חברי־כנסת ועסקנים של חירות ...הליברלים, כמו מיכאל קליינר, רוני מילוא ...מיכה רייסר, הן בעצם חממות לשחיתות ...קונויות.

...פרשה שנייה שהתפוצצה בשלהי השנה ...שעברה היתה פרשת איסט־א ואיסט־א ליינס. ...פרשה זו מאיימת לפרוץ השנה לבית־המישפט

אלי קראוס: השמאל ניצח

בגילויי שחיתות נוספים בין עסקני־הסטודנטים ומנהלי החברות.

אחת התוצאות מכל הפרשות האלה היתה, קרוב לוודאי, כאשר בבחירות האחרונות באוניברסיטות של תל־אביב, ירושלים וחיפה התברר, כי בפעם ראשונה אחרי שנים רבות ניצח השמאל את הימין.

תמוז: רצח הברוקר

...תמוטטות הבורסה בחורף השנה גרמה ...לגל של פשעים נגד ברוקרים. תביעות אזרחיות שונות הוגשו נגד בנקים ומנהלי קרנות־נאמנות וייעצי־השקעות. נסיונות של סחיטה ואיומים על חייהם של יועצי־השקעות הביאו למישפטים פליליים.

רצח יעקב אלטרוביץ היה הבולט שבין העבירות הקשורות בבורסה. מישפטם של גיל בן־גל ורונן שגיא, הנאשמים ברצח זה, נפתח בסוף השנה. השניים, בני־טובים מצפון תל־אביב, נאשמים בכך כי בגלל סכסוכים עיסקיים שנפלו בין הנרצח ובין בן־גל, החליטו לרצוח את הברוקר.

בן־גל שכר את רונן, והבטיח לו שכר של 25 אלף דולר, אם יחסל את אלטרוביץ. השניים ביצעו, לדברי כתב־האישום, פעולות עיקוב אחרי קורבנם, ואף התאמנו באש חיה על עוברי־אורח. באחת ההזדמנויות פצעו אשה בפתח־תיקווה.

ביום המיועד לרצח הסיע בן־גל את אלטרוביץ, שהיה המבצע בבורסה עבור חברת מוריץ את טוכלר. לביתו. שם ארב לו שגיא, שירה בקורבן ופגע בו 11 פגיעות. שניים מהכדורים פגעו באנשים שהלכו לתומם ברחוב ופצעו גם אותם.

שני הנאשמים כפרו באשמה. מישפטם יתחדש בשנה הבאה.

גם שני האחים אלפרון הנודעים עומדים כעת לדין בעבירה של סחיטה באיומים מיועץ השקעות אחר, שברח מהארץ ועיקבותיו נעלמו.

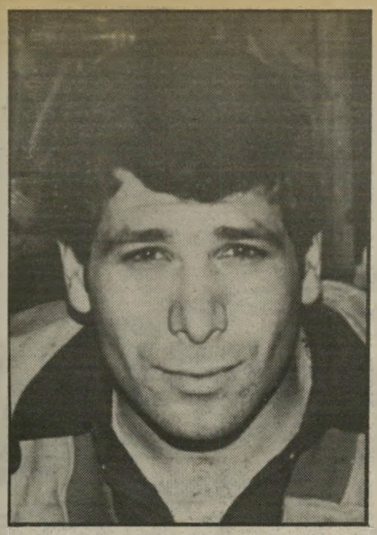

גיל בן־גל: אש חיה

אב: רצח מפקד הכלא

...הו מישפט נדיר בהיסטוריה של מדינת־ישראל. העולם התחתון הפר את קוד־ההתנהגות הקובע, כי אין פוגעים באנשי־מישטרה ועובדי בתי־סוהר. בחודש דצמבר 1981 נרצח רוני ניצן, שהיה מפקד בית־המעצר ברמלה.

המישטרה השקיעה מאמצים רבים בפענוח תיק זה, שהיה חשוב מאוד ליוקרתה ולאמינותה. ואומנם, השנה הוגש כתב־אישום נגד הרצל אביטן, אמנון דויד ויעקב שמש. הם נאשמים בביצוע הרצח ובשוד מיפעל התכשיטים קרן־אור, שבמהלכו נהרג השומר, כדי להשיג את האמצעים לבריחה מהארץ. בחודש אב נפתח מישפטם של השלושה.

קורבן רוני ניצן: הפרת הקוד

אביטן ושמש הצליחו לברוח מהארץ, והליכי הסגרתם לישראל מצרפת ארכו זמן רב. את אביטן מצאה המישטרה בפאריס, על־ידי עיקוב אחרי אורית ארביב, אהובתו ואם בנו של אביטן. היא נעצרה בנמל התעופה בלוד, כשעמדה להצטרף לאביטן בפאריס, ובארנקה נמצא רשיון נהיגה בינלאומי בשמו החדש והכתובת שבה התחבא אביטן בפאריס.

אורית, שהיתה אז בחודש השלישי להריונה, נעצרה והואשמה. גם היא בשוד קרן־אור. היא הודתה בכך שלחצה על הפעמון, שאיפשר את פתיחת דלת המיפעל לשודדים. בעדותה המרשימה בבית־המישפט טענה, כי הרצל אביטל כלל לא השתתף בשוד זה. אורית נידונה לשמונה שנות מאסר בשל חלקה בשוד. היא עירערה על חומרת העונש.

התובעת, פנינה דבורין, העלתה על רוכז־העדים במישפט רצח ניצן את עו־ד המדינה אלי אבוטבול. הוא סיפר, כי שכר דירה עבור שמש, כדי שזו תשמש לו מקום־מיסתור. הוא גם שמע מפי שמש רמזים על רצח ניצן ועל שוד קרן אור. שמש נתן לו את שללו בתכשיטים, כדי שימכור אותו. חלק מתכשיטים אלה נמצאו בביתו של אבוטבול על־ידי המישטרה.

בשנה שעברה היה אבוטבול עצמו גיבורו של אחד ממישפטי־השנה. הוא היה עו־ד מדינה במישפט המרעילים. אז יצא יחד עם בתו, זהרה ועם אהובתו, מירה לווינשטיין, לכצע רצח עו־ד מדינה במישטרת גיבעתיים. הם נתפסו בכף ואבוטבול הפך בעצמו עו־ד מדינה. בעיקבות אותו מעצר חשפה המישטרה את קשריו של אבוטבול לרצח ניצן ולשוד קרן־אור, והוא הפך עו־ד מדינה גם בתיק זה.

הנאשמים כופרים באשמות, וסניגורו של אביטן, עורך־הדין דויד יפתח, העלה את הגירסה כי רצח ניצן בוצע בידי עמוס מסיקה, סוחר־סמים שנרצח בנתיים גם הוא.

אלול: העידעור של השר

א...חרי יותר משלוש שנים, שבהן הסעירו מישפטיו את הציבור בארץ, הסתיים סוף־סוף בחודש האחרון של השנה עידעורו של השר לשעבר אהרון אבו־חצירא, בבית־המישפט העליון.

אחרי שזוכה לפני שנתיים בבית־המישפט המחוזי בירושלים מעבירות שוחד ושחיתות, הורשע השר החייכן במישפט שהתנהל לפני השופטת ויקטוריה אוסטרובנסקי־כהן בתל־אביב, אשר גזרה עליו מאסר על־תנאי. בעיקבות פסק־הדין התפטר אבו־חצירא מהממשלה.

הסניגורים, שלמה תוסיה־כהן ורם כספי, אשר במהלך המישפט ביקשו לפסול את השופטת, עידערו על הרשעת השר. התובעת, פרקליטת מחוז־המרכז עורכת־הדין שרה סירוטה, עידערה על זיכויו של השר מסעיפי־אישום אחדים ועל הקלת־העונש.

בית־המישפט העליון החליט פה־אחד להחמיר בעונשו של אבו־חצירא, וגזר עליו שלושה חודשי־מאסר בפועל. בכך הביע בית־המישפט העליון את דעתו כי עבירות של אנשי־ציבור יש לדון בחומרה.

מאחר שבכך נתמצו הערכאות המישפטיות, אין עוד אפשרות לטעון כי השר לשעבר הוא חף־מפשע.

אהרון אבו־חצירא: מאסר בפועל

"כפריס" - מגע זוהר לטעם הטוב שלך...

תכשיטי "כפריס" מלאכת מחשבת של זהב, יהלומים ואבני חן אחרות, ישירות משולחן עבודתו של הצורף.

תכשיטי "כפריס" לכל אישה היודעת להעריך יוקרה. לנוחותכם אולם תצוגה רחב ידיים בו'מוצגים מאות דגמים של תכשיטים בקשת רחבה של מחירים.

ועכשיו לקראת החגים לישראלים בלבד:

* מתנת חג לנשים: מוצרי קוסמטיקה מתוצרת Germaine Monteil על כל קניה מעל 6000 ש'.
* 30% הנחה לקונים ב-3 תשלומים
* 38% הנחה לקונים במזומן.

שעות פתיחה: יום יום בשעות 08.30 — 17.30.
ביום ו' בשעות 08.30 — 16.00.

מפרץ חיפה, שד' ההסתדרות, טל. 04-740391

אימפקט

מדוע כדאי לרכוש וילה של וילאר, האם בזכות: האיכות הגבוהה? אמינות החברה? מהירות הבניה? או המחיר הקבוע?

כן!

התשובה לכל השאלות היא: בפירוש כן.
בזכות כל המעלות הללו ועוד רבות נוספות כדאי לרכוש וילה של וילאר.
וילאר הינה חברת בנייה ציבורית אשר לאחר 25 שנות בנייה, רכשה לעצמה מוניטין של חברה אחראית ואמינה הבונה בתים באיכות בנייה ורמת גימור שאין שניים להם.
אך זאת רק ההתחלה. כדאי לך מאוד לרכוש וילה של וילאר גם בזכות העובדה שתוך 5 חודשים ממועד ההזמנה היא תהיה מוכנה לכניסה וכמובן בזכות העובדה שהמחיר הוא קבוע וסופי והוא מתחיל ב-485 $ למ"ר בלבד.
כולל הכל מכל כל.

ועדיין לא סיפרנו לך אלא על מעט מהיתרונות הבלעדיים של וילאר.
אז אם יש לך מגרש ואתה מתכונן לבנות עליו, כדי לך לבנות וילה של וילאר.
לפרטים נוספים והזמנות פנה אלינו או שלח את התלוש המצ"ב.

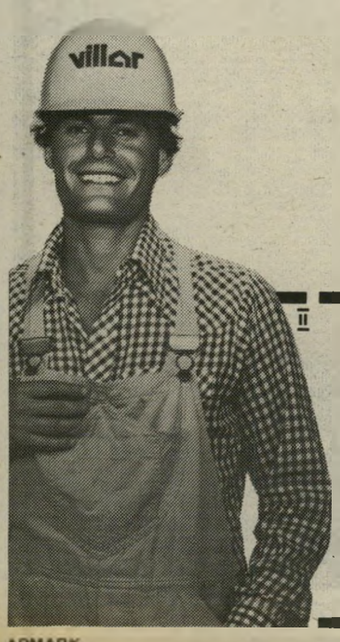

וילאר. זה לא בשמיים

villar

לכבוד
וילאר
רח' המרד 29, תל-אביב 68125,
טלפון 652205.

אבקש לשלוח לי פרוספקט צבעוני ללא כל התחייבות מצדי.

שם .....

כתובת .....

ברשותי מגרש באיזור .....

☐ עדיין אין ברשותי מגרש

ADMARK

מתוך אלפי סירטי צילום ועשרות אלפי הדפסות־מגע בחר **העולם הזה**, בשנ

תשמ"ג, אלפי תצלומים לפירסום ומאלה בחרו השבוע צלמי העיתון א

תצלומי תשמ"ג

ב**גיליון ראש־השנה** הציג העולם הזה את תצלומי השנה של טובי צלמי־העיתונות בארץ. השבוע מבקש העולם הזה להראות כי לא תמיד הסנדלרים הולכים יחפים, והוא מציג על פני העמודים הבאים, את תצלומי השנה של צלמי העולם הזה.

בשבועון־חדשות מצולם כהעולם הזה, ניתן מישקל רב ומורגש לתצלומים. לעיתים, על חשבון החומר הכתוב. אחרי הכל, „תצלום אחד," קבע אבי־אבות שבועוני־החדשות המצו־למים, לייף האמריקאי, „שווה אלף מלים!"

בדרך־כלל מהווים התצלומים חלק אינטגרלי של הכתבות בעיתון, ללא איורים בלבד לחומר הכתוב. את התצלומים האלה מביאים בכל שבוע, 52 שבועות בשנה, היישר מאתרי האירועים, שלושת צלמי העולם הזה: ציון צפריר, ענת סרגוסטי וציפי מנשה.

השבוע בחר כל אחד מהם את התצלום הטוב ביותר, לדעתו, שצילם במשך השנה. המערכת הסכימה בהחלט עם בחירה זו, אם כי הקדימה את חבריה הצלמים, כאשר בחרה לגיליון ראש־השנה, לכתבת איש השנה תשמ"ג, במספר תצלומים שלהם, אשר כל אחד מהם היה זכאי, בזכות עצמו, לתואר תצלום השנה, כפי שאפשר להיווכח מהתצלומים בעמוד זה:

● מימין: יעקב חזן, שימעון פרס, ויקטור שם־טוב ויצחק רבין, בהפגנת ה־1 במאי בתל־אביב. פרס ושם־טוב מושיטים בשימחה את ידיהם קדימה, כשעל פניו של פרס שפוך חיוך רחב. בתמונה לא נראית הסיבה לעליזות משונה זו — מכונית מלאה פרחים, שעליה עמד בחור צעיר וצרור־פרחים גדול בידיו. את הפרחים התכוון להשליך על ראשי המערך. הם הבחינו בו והושיטו את ידיהם קדימה, לקלוט את הפרחים. ענת סרגוסטי צילמה בשבריר השנייה שלפני זריקת הפרחים.

● משמאל: מנחם בגין יורד במדרגות מן הבימה, כשהוא נשען הן על מקלו והן על שני שומרי־ראשו. התמונה צולמה באזכרה במלאת שנה למותו של משה דיין, זמן קצר אחרי ראש־השנה תשמ"ג. כבר־אז היה בגין חלש פיסית והתקשה מאוד לצעוד על רגליו שלו. בגין מרכז את מבטו במדרגות וברגלו המושטת קדימה.

● מימין למטה: אריאל שרון בהעידו לפני הוועדה לחקירת הטבח במחנות הפליטים. מולו יושבים אלוף (מיל') יונה אפרת ויו"ר הוועדה, השופט העליון יצחק כהן. שרון נראה כשהוא שולח מבט אחורה. נראה כי הוא מנסה לחייך, אבל החיוך מעוות לחלוטין.

● משמאל למטה: מישמרת־האבל הספונטנית, שהתכנסה בכיכר מלכי־ישראל בתל־אביב, מייד עם היוודע דבר רצח אמיל גרינצווייג. בחזית התמונה נראית אבוקה אחת, כשברקע אבוקות נוספות ושלטים. שלט גדול, הנושא את שמו של אמיל, נראה במרכז התמונה, וגרות־דולקים רבים מוצבים על המדרכה.

ענת סרגוסטי: צמרת המערך במיצעד ה־1 במאי

ענת סרגוסטי: מנחם בגין יורד מהבימה

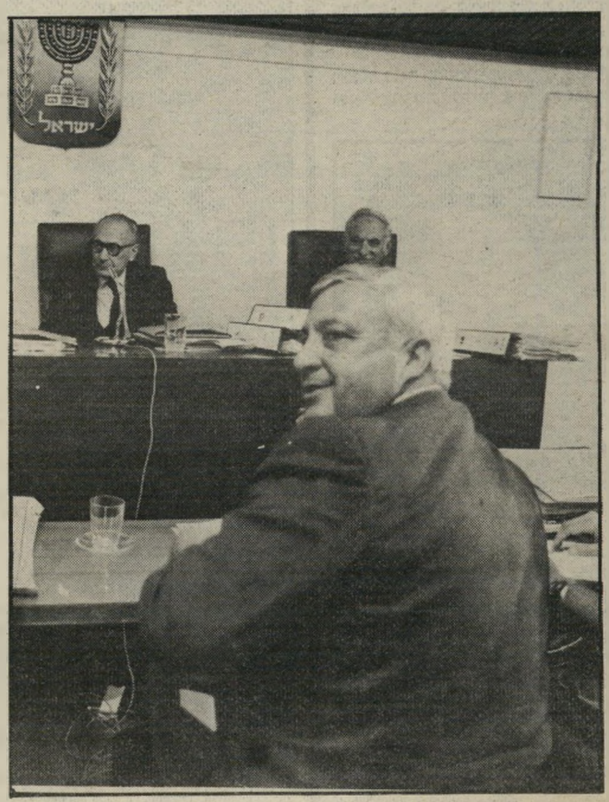

ציון צפריר: שרון בחקירת אירועי צברה ושאתילא

ציון צפריר: מישמרת אבל לאמיל גרינצוויג

ין צפריר: חלום שהתגשם

ין **צפריר** הוא הוותיק בין שלושת צלמי העולם הזה. אם כי ר מביניהם. ציון, צבר בן 27, ל לצלם לראשונה עוד לפני גיוסו ג. הוא קיבל אז במתנה מצלמת ס קטנה וצילם את המישפחה כה. כבר אז, בפעמים הראשונות ה את האובייקטים דרך העדשה, להיות צלם־עיתונות.

כשסיים את שירותו הצבאי קנה לעצמו ציון את המצלמה המיקצועית הראשונה שלו אולימפוס, ונרשם לקורס צילום בסטודיו 18.

את נושא צילום־העיתונות בקורס העביר צלם בהעולם הזה שלמה סתר, וכך נוצר הקשר הראשון בין ציון ובין העולם הזה.

כשסיים ציון את הלימודים הקים לעצמו מעברת־צילום מאולתרת בבית, והתחיל לעבוד כפרי־לאנס בירחון חדשות המישטרה. כעבור שנה נודע לו משלמה סתר, כי העולם הזה מחפש צלם־מערכת. ציון קפץ על התפקיד והתחיל לעבוד בהעולם הזה.

הוא עדיין זוכר את הכתבה הראשונה שעשה: „נסעתי עם שרית ישי," הוא מספר, „לעשות כתבה מצולמת על נישואי בתה של השחקנית רחל רביד עם השחקן מאיר סוויסה. זה היה בקיבוץ יפעת בצפון."

מאז עברו הרבה מאות סירטי צילום במצלמתו של ציון. הוא אדם שקט, צנוע ואינו מתרגש בקלות. לכן קשה לדלות ממנו מה היה האירוע או הצילום שריגש אותו ביותר משך חמש שנות עבודתו. ציון מוכן לומר רק, כי הוא אוהב מאוד לצלם אירועים פוליטיים. הוא גם אוהב מאוד לצלם צילומי ספורט, מכיוון שבסוג כזה של צילום דרושה זריזות מיוחדת וזה אתגר עבור צלם. לתפוס במהירות את הרגע הנכון.

כפוף על הכביש. ציון בחר להציג את התצלום של אלוף פיקוד־הצפון, אמיר דרורי, בצאתו ממתן עדות בוועדת כהן.

„חשבתי הרבה זמן על הצילום הזה,

צלם צפריר

מספר ציון. „חיכיתי בחוץ במשך חצי יום. אפשר לומר שזה צילום שתוכנן מראש. כולם הרי צילמו אותו בזוויות שיגרתיות ואני חיפשתי משהו לא שיגרתי, שייראה קצת שונה. חיכיתי לו מאחרי המחסום המישטרתי כשאני כפוף על הכביש, ואז, כשראיתי אותו בין הסורגים, לחצתי על המשחרר."

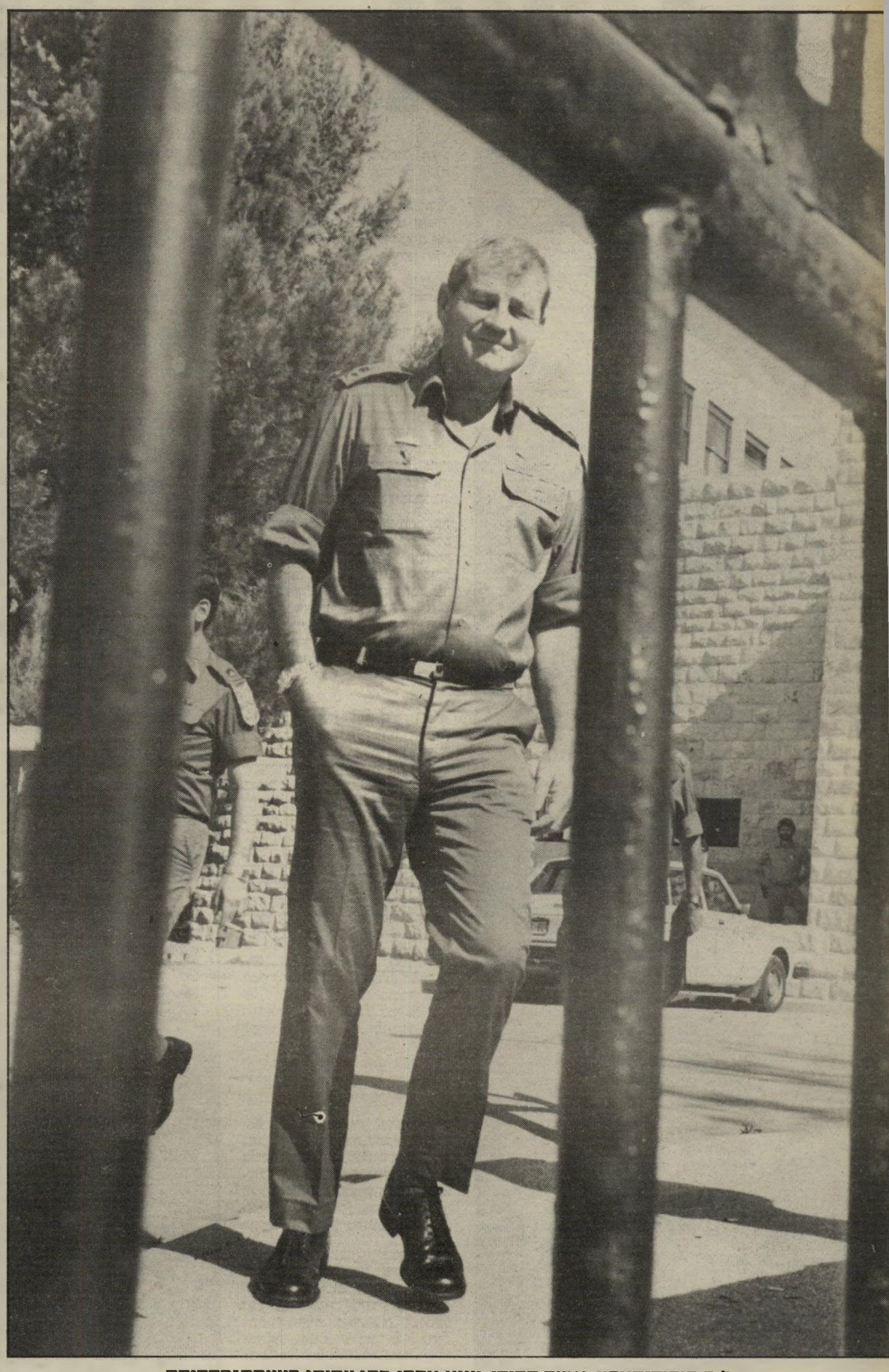

אלוף פיקוד־הצפון, אמיר דרורי, יוצא אחרי מתן עדותו בוועדת־בחקירה

ציפי מנשה: מדיום לאנשים

צ יפי מנשה הגיעה לצילום־עיתונות ישר מן השדה. והפעם הכוונה לשדה כפרי אמיתי. ציפי (29) ילידת כרכור, למדה בבית־הספר החקלאי בפרדס־חנה. אז עוד לא היה לה שום קשר לצילום או לאמנות. בפרדס־חנה היא פשוט חלבה פרות.

את המצלמה הראשונה שלה קיבלה אומנם כמתנת בת־מיצווה מההורים, אבל אחרי שצילמה את המישפחה ואת החברים בכיתה במשך כשנה, הניחה את המצלמה בצד ושכחה מהעניין.

אחרי הצבא עזבה ציפי את כרכור ועברה לגור בתל־אביב. „רציתי ללמוד ולא ידעתי מה," נזכרת ציפי. „יום אחד

צלמת מנשה

קמתי בבוקר ורגלי נשאו אותי למידרשה לאמנות ברמת־השרון. חשבתי שאהיה ציירת, אעשה אמנות או משהו כזה. אחרי כמה שיעורים בצילום, גיליתי שאני יודעת לצלם טוב יותר מאשר לצייר. הגעתי למסקנה שהצילום, כמדיום מיידי שעובר ליותר אנשים, מושך אותי יותר."

בכל זאת סיימה ציפי את לימודיה במידרשה — ארבע שנים של פיסול,

(המשך בעמוד 28)

נזירות הכנסייה הרוסית בעין־כרם בטקס ההלווייה של הנזירות שנרצחו

חייל שומר על פליטים ממחנה קלנדיה

ענת סרגוסטי: קריירה מגוונת

„התמונה המרגשת ביותר שצילמתי בימי חיי היתה של יאסר ערפאת," מספרת ענת סרגוסטי (30), צלמת העולם הזה וכתבת לענייני השטחים הכבושים.

„למען האמת, לא היה בצילום עצמו אתגר יוצא־דופן. ישבנו בחדר, בשיחה מגומסת, פנים אל־פנים. ההתרגשות היתה בגלל הנסיבות עצמן. פגישת צוות העולם הזה עם יו"ר אש"ף נערכה בלב ביירות הנצורה, תחת הפצצות כבדות של חיל־האוויר הישראלי, בסוף החודש הראשון למילחמת לבנון."

ההישג העיתונאי הגדול היה, לדיברי ענת, בעצם הפגישה, לא בצילום עצמו. למרות זאת, היא הקפידה להבליט זווית חדשה של האיש, שלא היתה מוכרת בישראל. „עד אז חשבתי, כמו כולם, שיאסר ערפאת מתגלח רק פעם ביומיים־שלושה, ושעל פניו מתנוססים דרך קבע זיפי זקן. כשעמדתי מולו התברר לי שלאיש זקן מלא, רובו שיבה. מבין השיבה מבצבצות כמה שערות שחורות, הגורמות לאפקט המכוער, הנראה בתמונות."

צלמת סרגוסטי

ענת הקפידה לצלם את יאסר ערפאת כך שהזקן ייראה בבירור.

ענת הגיעה מירושלים לתל־אביב לפני שלוש שנים. מאחוריה השאירה קריירה מגוונת. היא למדה במיכללה לצילום של הדסה, שאליה הגיעה מהמחלקה לדראמה של הטלוויזיה הישראלית, שם היתה מלבישה.

לפני כן הספיקה ללמוד באוני־ברסיטה העברית בחוג ללשון עברית.

„טוב שלא היססתי". בצילום הטוב ביותר שלה בשנת תשמ"ג נראים תושבים ממחנה־הפליטים קלנדיה, מצפון לירושלים, העומדים כשפניהם מופנות אל קיר. מאחוריהם עובר חייל צה"ל חבוש קסדה ובידו אלה, שומר על האזרחים.

סיפורה של התמונה בקלנדיה אופייני לעבודתה היום־יומית של ענת. עד לפני שנה היא הסתתרה מאחרי ערשת־המצלמה. יום אחד החליטה להיות כתבת. מאז היא מדווחת באופן קבוע על המתרחש בשטחים הכבושים, בעזרת המצלמה ומכונת־הכתיבה כאחד.

„באותו יום הסתובבתי בגרה, וראיתי התקהלות של חיילים ליד מחנה־הפליטים קלנדיה. עצרתי את המכונית, וכשירדתי, התברר לי שעל קלנדיה הוטל עוצר בגלל הפגנה שנערכה במקום. כשהגעתי למרכז המחנה, הבחנתי מייד בעשרות גברים שנעצרו לחקירה. לא היססתי הרבה, חיכיתי רק שהחייל ייכנס לתחום העדשה — ולחצתי.

„טוב שלא היססתי," סיפרה ענת, „כי מייד אחר־כך סולקתי מהמקום על־ידי החיילים."

(המשך מעמוד 27)

...וע, ציור ואומנות. אבל את מירב ...: הקדישה לצילום.

כשגמרתי את המידרשה," מספרת ..., „ידעתי שאני רוצה לעבוד ...לום, אבל לא ידעתי באיזה תחום ...אופנה, פירסומת או עיתונות. כיוון ...י מצאתי עבודה, הלכתי ללמד ...ים בבית־ספר תיכון בגיבעתיים. זה ...מם אותי ללמד, אבל הייתי ...חה להמשיך כדי לפרנס את ...י."

...יפי הגיעה להעולם הזה לפני ... היא באה לשבוע, כצלמת־ ...יפה לציון, שיצא לחופשה ומאז ...ורה במערכת. ציפי התחילה ...מת המערכת ואחרי כמה חודשים ...חב תפקידה. כיום היא כותבת ...למת את המדור החברתי לילות ...אל.

...אין ברירה. „האירוע שריגש ... ביותר בשנה החולפת," מספרת ..., „היה הלוויית הנזירות שנרצחו ...סיה הרוסית בעיר־כרם בירושלים. ...הלוויה נמשכה כשש שעות. זה ...משהו שלא ראיתי כמותו קודם. ...קום עצמו ריגש אותי, הקינות ...יזמורים הדתיים. הנזירות נשאו ...מן את הגוויות של חברותיהן. ...הצילום המופיע כאן, צולם ממש ...ף הטקס. זה לא היה צילום מתוכנן. ...תי לצלם אותן בזעקה שלהן. לא ...תי להתקרב אליהן, מכיוון שהיה לי ...ס של כבוד אליהן.

...ברגע מסויים הבנתי שאין ברירה, ...ק בעדשה רחבה מקרוב. אוכל ...שיג את התמונה שרציתי."

אופל 84

אצלך תוך חודש!

מערכת השיווק המורחבת
והמשופרת של חברת
ליאו גולדברג בע"מ
מעמידה לבחירתך את
מגוון מכוניות "אופל"
בשלל דגמים פופולאריים
במועדי אספקה קצרים –
כבר מתחילת שנת הדגם.

OPEL

Reliability comes as standard.

ליאו גולדברג בע"מ

המניע להצלחת אופל שברולט וביואיק בישראל

משרד ראשי: ת"א, דרך פ"ת 65; דרך פ"ת 86, 03-251374; **חיפה:** דרך יפו 132, טל. 04-528285-7; **ירושלים:** שלומציון המלכה 15, טל. 231798, 02-234536; **סוכנים: חיפה:** בית המכונית יפו 19, טל. 04-512251; **נתניה:** מכונית נתניה, סמילנסקי 24, טל. 053-39423; **נצרת:** בישארה יוסף סרוג'י, רח' פאולוס השישי 56, טל. 065-54667; **באר-שבע:** רכב בן שושן, טרומפלדור 117, טל. 057-70705.

„בנק הפועלים" נושך בעורפו של „בנק לאומי" במירוץ על כתר הבנקאות בישראל ותוך התחרות על עיסקות כבירות, תמיכה בחברות כלכליות מקורבות, רכישת בנקים ועוד בנקים, מתנהל

דו-קרב הבנקים

כל אחד מימי הראשון בשבוע מתכנסת בקומה השלישית של בניין החרש שבשדרות רוטשילד 50 בתל־אביב, הנהלת בנק הפועלים. ישיבה נערכת באולם־הישיבות הדיהוט שם, כמו בכל חדרי הנהלה, הוא כמעט ספרטני. בראש שולחן יושב גיורא גזית (50), איש דריא־נשר, בעל בלורית שיער עבותה. הישיבה היא קצרה ביותר. לעיתים יא נמשכת 30 דקות בלבד.

ישיבה נוספת של ההנהלה נערכת כל יום רביעי.

גיורא גזית בא במקומו של האיש שמשו מרחף עד היום מעל לבנק הפועלים: יעקב לווינסון.

למחרת היום, בימי השני בשבוע, ערכת ברחוב יהודה הלוי 32, בקומה רביעית של בנק לאומי, ישיבת ההנהלה של הבנק. הבניין של בנק לאומי הוא חדש יותר ומרוהט בפאר. ת הרצפות מכסים מרבדים רכים, הקירות מקושטים בתמונות יקרות. בראש הישיבה יושב ארנסט יפת כסוף השיער, בנקאי בן־בנקאי. הישיבה תחילה בשעה 9 בדיוק, ונמשכת שעתיים.

כל אחד משני הבניינים האלה הוא מרכז לענף פיננסי בקנה־מידה ינלאומי. כאשר נערכות ישיבות־ הנהלה בשני חדרי־הישיבות האלה, מרוחקים מרחק של כמה מאות טרים זה מזה, מודעים המנהלים היטב אלה לקיומם של אלה. המערכה הכבדה בין שני הבנקים מתנהלת לעיתים בגלוי, לעיתים מתחת לפני השטח. בתחרות על עיסקות־ענק, באמצעות בנקים־עמיתים או חברות־השקעה שלכאורה אינן קשורות בבנקים הגדולים.

„לרדוף, להשיג!"

ד מילחמה האמיתית בין שני הבנקים התחילה לפני 13 שנים.

באותה שנה, 1970, התמנו שני אנשים צעירים יחסית לתפקידים מרכזיים. כל אחד בבנק שלו. שני האנשים גדלו כל חייהם במערכת שבה ממלאים כסף, הון גדול ורווחים תפקיד מרכזי.

יעקב לווינסון הוא בנו של מי שהיה גזבר ההסתדרות, גרשון לווינסון. ארנסט יפת הוא בנו של הבנקאי יעקב יפת, בעליו של הבנק שנשא את שמו. שני האנשים האלה כמעט ולא עשו בחייהם דבר שאינו קשור בפיננסים, בכסף, בבנקאות.

לווינסון היה בעבר חבר קיבוץ ראש־הניקרה. היום הוא כמעט שאינו נראה בציבור, אלא כשחליפת בנקאים שמרנית לגופו ועניבה על צווארו. הוא למד באוניברסיטה כלכלה ומדע־ המדינה — והקריירה שלו, כמו תולדות בנק הפועלים, מוכיחים שהוא למד היטב גם את הקשר שבין שני תחומי הלימוד שלו.

ב־1968 הצטרף לווינסון הצעיר — הוא היה אז בן 36 — להנהלת בנק הפועלים, אחרי שקודם לכן עבר במחלקה הכלכלית של חברת העובדים בוועד־הפועל של ההסתדרות.

איש „בנק לאומי" יפת
בנקאי בן־בנקאים

הפטרון של לווינסון היה ממליך־ המלכים הפוליטי והכלכלי של מדינת ישראל באותם הימים, פינחס ספיר. השר, שהתמחה בטיפוח אנשים צעירים, ראה את האפשרויות הגלומות בגבר דק־הגיזרה, בעל ארשת־הפנים החתומה, המוג הצונן ורצון־הברזל. כעבור שנתיים, והוא אז בן 38, התמנה לווינסון לתפקיד החשוב ביותר בבנק הפועלים. הוא הפך יו"ר ההנהלה, תפקיד המקביל למנכ"ל בבנקים אחרים.

לווינסון החליף בתפקיד זה את אברהם זברסקי.

ככל הנראה, ספיר לא הסתיר מלווינסון את מטרותיו. הוא רצה שבנק הפועלים יהפוך למכשיר הפיננסי הגדול והחשוב במשק. ספיר לא אהב את ארנסט יפת, שבאותה שנה התמנה כמנהל הכללי היחיד של בנק לאומי לישראל. ספיר חשב, וגם אמר, שיפת הוא „חצוף ועקשן".

לווינסון אכן זכה לגיבויו המלא של ספיר. הוא אמר בגלוי לכמה מראשי חברת העובדים ההסתדרותית, כי בכוונתו „לרדוף ולהשיג" את בנק לאומי בתוך 10 שנים. כתנאי לקבלת התפקיד, תבע לווינסון כי לרשות בנק הפועלים יעברו שני מכשירים פיננסיים רבי־עוצמה: קרן־ההשקעות של חברת העובדים, וקופת גמול. שריכזה בידיה מיליארדי לירות, מכספי הפנסיה של חברי־ההסתדרות.

ראשי חברת העובדים לא הסכימו בקלות לכך שבנק הפועלים יהפוך ראש וראשון לחברות ההסתדרותיות. אך לחצו של ספיר היה חזק, ולווינסון השיג את מבוקשו. עכשיו, כשהיתה בידו עתודת־הון אדירה כל־כך, יכול היה לגשת לביצוע תוכניתו.

כאשר קיבל לידיו יעקב לווינסון את בנק הפועלים, הוא היה הבנק השלישי בגודלו במדינה, אחרי בנק לאומי ואחרי בנק דיסקונט של מישפחת רקנאטי.

בנק הפועלים נוסד ב־1921 על־ידי ההסתדרות הציונית ועל־ידי ההסתדרות הכללית. הוא התפתח באיטיות יחסית. בסוף 1971, היא השנה הראשונה לכהונתו של לווינסון, הסתכם המאזן של בנק הפועלים ב־1.67 מיליארדי דולר — לעומת

איש „בנק־הפועלים" לווינסון
קיבוצניק בן־גיזבר

3.32 מיליארד דולר של בנק לאומי.

אך לווינסון גילה עד מהרה שבבנק לאומי יש לו יריב עקשן וחזק. היום כבר אין ספק שלווינסון לא הצליח במטרה שהציב לעצמו. הוא רדף אחרי בנק לאומי במשך 11 שנים תמימות, אך לא השיג אותו. המאזן של בנק לאומי עדיין גדול יותר — אף שרווחי בנק הפועלים גדולים, בשנים האחרונות, מרווחי בל"ל.

על אפו וחמתו של זנבר

ארנסט יפת, האיש שהשכיל לגונן על מעמדו של בנק לאומי, נולד בגרמניה ב־1921. ב־1933, כאשר עלו הנאצים לשילטון בגרמניה, עלתה מישפחת יפת לירושלים. ארנסט היה הבכור שבין ארבעת בניו של הבנקאי יעקב יפת, שייסד בירושלים את בנק יפת ביחד עם שני שותפים: הר"ר אלפרד פויכטוונגר ורוברט לוי.

מילחמה בשטח ההפקר

דאי לדתברנן היטב במודעה החדשה של בנק הפועלים, כדי להבין כיצד מתנהלת המערכה הכבדה בין שני הבנקים הגדולים.

הכותרת היא: „יש לך בנקאים למיקצוע." במודעה מופיעים תצלומים של מברג ומסמרים, צבת, גליל חוטים, מישקפיים, סרגל ומחוגה, מחשב ועט, סטטוסקופ, קובץ פיסקי־דין, רכיבי חשבון.

בשום מקום במודעה לא נאמר הדבר במפורש, אך הכוונה ברורה למדי. מודעה זאת מכוונת לבעלי עיסוקים ולמסגרים, לבעלי מתפרות, לגרפיקאים, לרואי־חשבון, לרופאים, לעורכי־דין ולסוכני נסיעות. זהו מיכלול שלם של מיקצועות, שחלקם מיקצועות חופשיים, והם מאפיינים את מעמד־הביניים של החברה.

על־ידי המודעה הזאת מנסה בנק הפועלים לפנות אל ציבור הלקוחות המוכר ביותר של שני מתחריו: בנק לאומי ובנק דיסקונט – אל הע צמאים ובעלי המיקצועות החופשיים.

מודעה זאת מהווה חלק מהמאמץ המודע של הבנק. בנק הפועלים חוק במיוחד בכל מה שכרוך בחברות גדולות מחד גיסא, ובפיקדונות של שכירים מאידך גיסא. שטח הביניים, של בעלי עסקים קטנים וב׳ינוניים, היה חלש — ובנק הפועלים מנסה לחדור אליו עתה כאשר אחד האמצעים לכך הוא מערכת פירסום אדירה.

ממיליונים למיליארדים

ם „בנק לאומי" מרכז את המערכה בתחום העשור להכאיב לבנק הפועלים. לאחרונה פתח בנק לאומי במסלול מיוחד לחברות גדולות. בבנק מסבירים, שזהו שינוי כ„צורת הטיפול". הם רוצים לגרום לכך שפקיד הבנק שיעסוק בחברות גדולות, יוכשר לכך במיוחד.

אחרי הכל, יכולים להיות הבדלים מהותיים בין צורת הטיפול בעסק המגלגל מיליונים בשנה, ובין צורת הטיפול בעסק המגלגל מיליארדים.

בנק לאומי מכוון את התפתחותו לשטח נוסף: הרחבת המעורבות של הבנק בעסקים לא־בנקאיים. עד השנים האחרונות התרכז בנק לאומי בעיקר בעיסקי רלא־נידי באמצעות חברות־ השקעות שלו, ובאמצעות חברת אפריקה־ישראל, שבה שותפים בעל־הון מדרום־אפריקה.

כיוון ההתפתחות החדש הוא: תעשייה מתקדמת, מיפעלים עתירי־ ידע ותחומי האלקטרוניקה והמ־ חשבים. לצורך זה גייס הבנק את האלוף (מיל׳) עמוס חורב, שהיה נשיא הטכניון.

ארנסט יפת נשלח ללמוד בגימנסיה רחביה שבירושלים, בית־הספר של ילדי העשירים באותה התקופה. אך הוא לא סיים את לימודיו, ובעודו נער התחיל לעבוד בבנק המישפחתי.

אחרי שנפטר אביו, ב־1939, התחילו המריבות בין הנער ובין מנהל־הבנק, אלפרד פויכטוונגר. בשלב הראשון במערכה נכנע יפת. הוא התגייס לצבא הבריטי, ושירת בו עד אחרי מילחמת העולם השנייה.

כאשר חזר, בוגר יותר אך עקשן לא פחות, גברו המריבות בין השותפים, וארנסט יפת נשלח על־ידי פויכטוונגר לגלות בחיפה, שם הוא ניהל את סניף הבנק.

יפת התנגד בתוקף לניסיונו של אלפרד פויכטוונגר למוג את הבנק המישפחתי בבנק איגוד, שבעליו היו כמה מיליונרים אנגליים ומשקיעים אמריקאיים. התנגדותו של יפת הצעיר

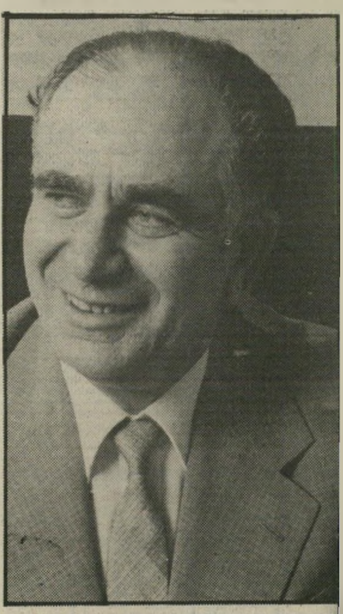

בנקאי איינהורן
ותיק בבנק

הכעיסה כל־כך את פויכטוונגר, עד שהוא החליט לפטר את יפת מעבודתו.

יפת מצא עבודה בבנק איגוד, דווקא, שאחרי שנים רבות נרכש על־ידי בנק לאומי. בנק יפת נרכש מאוחר יותר על־ידי בנק הפועלים, ושמו הוסב לבנק אמריקאי־ישראלי, אחרי שהוא אוחד עם סניפי אק־סצ'יינג' נשייונל בנק אוף שיקגו, שהיה ברשות בנק הפועלים.

ד"ר ישעיהו פורדר, שעמד בראש בנק לאומי כאשר נרכש בנק איגוד, הציע ב־1961 לארנסט יפת להצטרף להנהלת בנק לאומי – וחלפו 10 שנים עד שהתייצב יפת בראש הבנק, במקום הד"ר ארנסט להמן.

ברעתו של יפת לא היה להניח ללווינסון להצליח במשימתו. בנק לאומי היה מאז ומתמיד הבנק הגדול בישראל, ויפת נלחם בחירוף־נפש כדי להותירו במקום המכובד הזה.

בנק לאומי נוסד על־ידי חברת אנגלו־פלסטינה, שהתאגדה בב־ריטניה ב־1902, ופתחה ב־1903 את הסניף הראשון ביפו. החברה היתה המכשיר הפינאנסי של אוצר התיישבות היהודים. ב־1931 נערכו שינויים, ובנק אנגלו־פלסטינה ירש את החברה.

הבנק, שהיה המכשיר הפינאנסי של הסוכנות היהודית, הפך עם הקמת המדינה לבנק הממשלתי, וחלפו כמה שנים עד שהוקם בנק־ישראל, שירש את בנק לאומי בתפקידו זה. אך המשיכה להיות לקוח גדול וחשוב של בנק לאומי.

הטקטיקה של יעקב לווינסון במילחמתו בבנק לאומי היתה לבצר תחילה את מעמדו של בנק הפועלים. הוא העביר בזה אחר זה את המוסדות התעשייתיים והפינאנסיים של חברת העובדים אל בנק הפועלים. היה זה מאבק קשה, פוליטי לא פחות מכלכלי.

לפני תקופת לווינסון, התרכזה פחות מ־40% מכלל הפעילות הפינאנסית של חברת העובדים בבנק הפועלים. כאשר לווינסון סיים את תפקידו ב־1981, כבר עלה האחוז והגיע ל־80%, ויש הטוענים שיותר מכך.

כאשר הסתיים בהצלחה השלב הזה, בתוך זמן קצר יחסית, התחיל השלב השני: הרחבת הבנק על־ידי מערכת תקיפה של רכישת בנקים אחרים. הזמן היה כשר לכך. המיתון של שנות ה־60' הותיר כמה מהבנקים הקטנים של המדינה במצב קשה — והם נפלו כפרי בשל בירידים של הגדולים.

כשהוא נעזר בספיר, על אפו וחמתו של נגיד־בנק־ישראל באותם הימים, משה זנבר, רכש לווינסון בנקים והרחיבם.

ב־1971 רכש בנק הפועלים את בנק הלוואה וחיסכון, שעוד קודם לכן רכש בעצמו את בנק זרובבל. ב־1972 נרכש בנק יפת. באותה שנה נרכש בנק תל־אביב לפיתוח ומש־כנתאות. שנה אחר־כך רכש בנק הפועלים את השליטה בחברת אמפל, הפועלת בעיקר בארצות־הברית. זו החברה שבה סיים יעקב לווינסון את הקריירה שלו בבנק הפועלים.

בנק הפועלים יסד ביחד עם בנק האיגודים המיקצועיים הגרמניים את בנק קונטיננטל, וב־1974 הוא רכש את השליטה בהבנק למשכנתאות ולהשקעות בבניין. ב־1975 נרכשו סניפי אקסצ'יינג' נשייונל בנק אוף שיקגו.

נוסף על אלה שייכים לקבוצת בנק הפועלים גם בנק יהב של עובדי המדינה, בנק מסד, בנק עין־חי, בנק לחרושת, בנק אמפל, ובנק אוצר

בנקאי גזית
הרחק מתיקשורת

החייל, שנרכש לאחרונה. לבנק יש גם יותר מ־30 אחוזים ממניות קונצרן הענק כלל, הוא מחזיק בחלק מן השליטה בהחברה לישראל, יש לו חברת השקעות משלו, והוא הקים רשת עניפה של סניפים וחברות־בנות בחו"ל.

ההסתדרות נגד הסוכנות

אך גם בנק לאומי לא קפא על שמריו. היום הוא מחזיק בבנק איגוד, בבנק ערבי־ישראלי, בבנק עליה, בבנק קופת־עם, בבנק למשכנתאות, בבנק לפיתוח התי־עשייה, בבנק לפיתוח החקלאות, בלאומי ליסינג, בחברה להשקעות, בחברה לבטוחות ולהלוואות ובחברה למימון — ונוסף לכך ברשת של בנקים וסניפים בחו"ל.

המערכה בין הבנקים התנהלה לא פעם בחריפות רבה. הם התמודדו על רכישת בנק ארץ־ישראל בריטניה, שלבסוף נתפס על־ידי בנק־ישראל. לא תמיד המערכה היא ישירה: בנק לאומי עומד מאחורי קבוצת דנות, שרכשה את הבנק הבינלאומי הראשון. לא חלף זמן רב אחרי הקמת דנות, עד שקמה קבוצת־ההשקעות גרניט, הנתמכת על־ידי בנק הפועלים, ואשר רכשה את השליטה בחברת הדלק סונול.

המאבק גם אינו נערך היבטים פוליטיים. כל עוד שלטה ממשלת המערך, היה מצבו של בנק הפועלים טוב יותר, יחסית. אך בתקופת שילטון המערך לא קופח גם בנק לאומי, שכן לשני הבנקים היה "אבא" אחד — מכיוון שהמערך שלט גם בסוכנות.

מצב זה השתנה תכלית שינוי כשעלה הליכוד לשילטון. הליכוד שולט עתה בסוכנות היהודית, שהיא "בעל הבית" של בנק לאומי. אך המערך שבאופוזיציה שולט בה־סתדרות, "בעלת הבית" של בנק הפועלים.

השינוי המובהק הראשון היה בתקופת כהונתו של ייגאל הורביץ כשר־האוצר. הורביץ ביטל, ב־1979, את זכותו של בנק הפועלים להסדרי־הצמרה על הלוואות־פיתוח שניתנו מתוך כספי קרנות־ההסתדרות.

בשבועות האחרונים הערים שר־האוצר יורם ארידור קשיים על ניסיונו של קונצרן כלל לרכוש את החברה לישראל, בעוד שעיסקת הרכישה של מניות טבע על־ידי דנות – אושרה. בכלל שולטים, למעשה, בנק הפועלים ובנק דיסקונט, ואילו מאחרי קבוצת דנות עומד בנק לאומי.

יותר גדולים מישראל

מאבק החריף בין הבנקים אינו מתנע. לעיתים, גם שיתוף־פעולה. שני הבנקים מתאמים ביניהם את שער הדולר, שלכאורה הוא נתון לשיקולי היצע וביקוש, מאז המהפך הכלכלי של שימחה ארליך. יש ביניהם גם מידה רבה של תיאום בקביעת שערי־הריבית, שהיום הם הגבוהים בעולם המערבי.

דומה שבשנים האחרונות המאבק אינו חריף עוד כפי שהיה. בבנק לאומי התרגלו לעובדה שבני הפועלים נושף בעורפם, וקרוב מאו במימדיו לבנק לאומי. בבנ הפועלים התרגלו לכך שבכל שנה ה כמעט משיגים את בנק לאומי – א אינם משיגים אותו. זה אינו מונ מאנשי בנק הפועלים להצביע בגאוו על כך שהרווח לעובד בבנק שלה הוא הגבוה במערכת הבנקאית, ואי אנשי בנק לאומי משיבים ואומרי שאין בכך חוכמה גדולה. הרכ הלקוחות של בנק הפועלים – ריבו של לקוחות גדולים — מאפש חיסכון גדול בכוח־אדם, ולכן הרווחי לכל עובד נראים גבוהים יותר.

יתכן שלמיתון המאבק תרמה ג העובדה שחלו שינויים אישיי בהנהלות הבנקים. גיורא גזית, שהי החשב הכללי של מישרד־האוצר, הוב להנהלת בנק הפועלים על־יד לווינסון. הוא מכהן בתפקידו כב שלוש שנים. גזית מקפיד להרחיק או

כיצד הם גדלו

תרשים זה מתאר את התקדמותם של שני הבנקים הגדולים. ב־1971 היה המאזן של "בנק לאומי" 3.32 מיליארד דולר. באותה שנה היה המאזן של "בנק הפועלים" במעט מחצית מזה — 1.67 מיליארד דולר. ב־1982 היה המאזן של "בנק לאומי" 23.4 מיליארד דולר, ואילו המאזן של "בנק הפועלים הגיע ל־22.3 מיליארד דולר. "בנק לאומי" גדל בתקופה זו פי שבע, ואילו "בנק הפועלים" גדל באותה עת פי 13 ושליש.

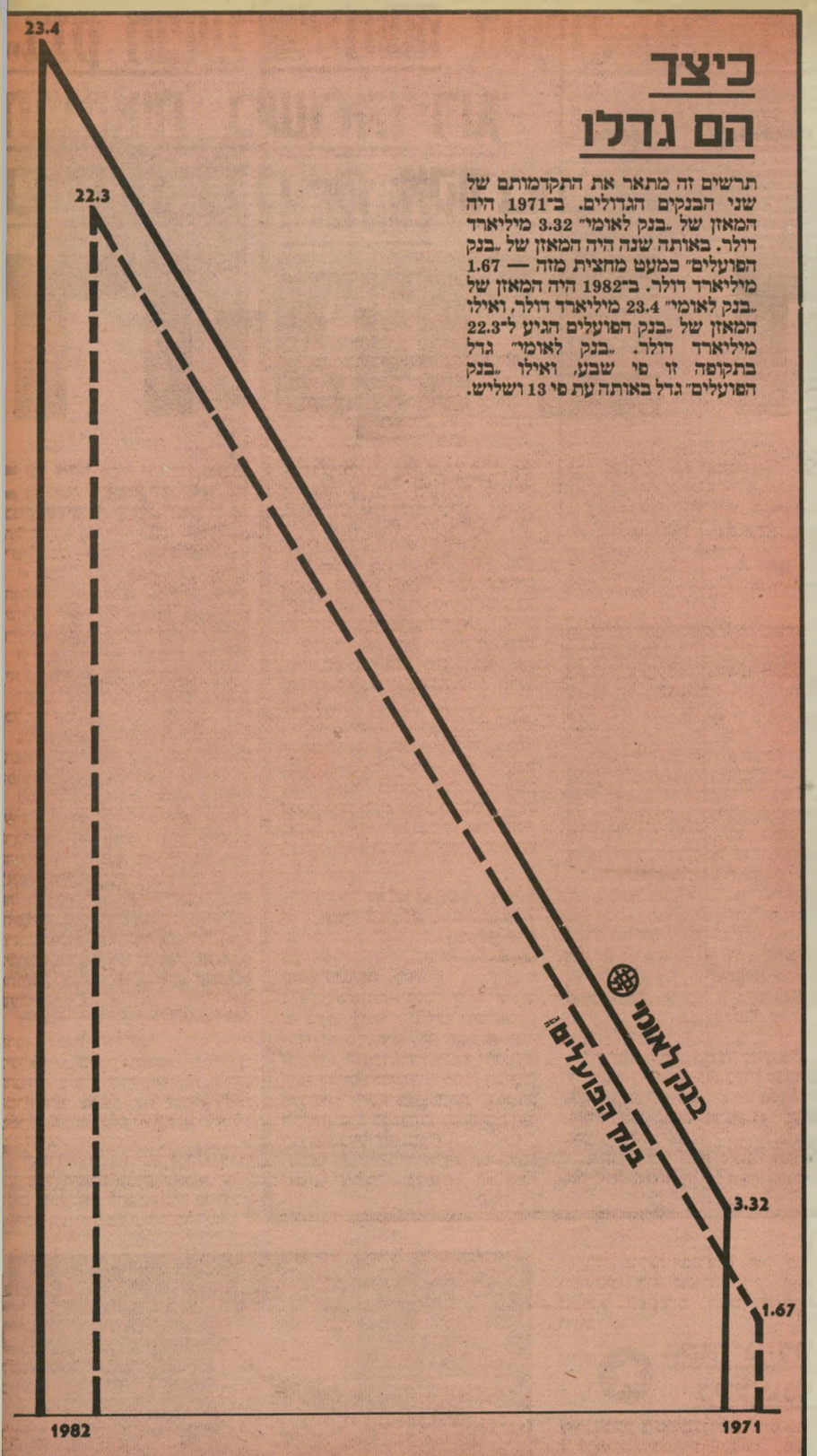

...קרב הענקים

(המשך מעמוד 31)

...בנק שלו ואת עצמו מזרקורי ה...יקשורת.

...בבנק לאומי הסיר מעליו ארנסט ...ת חלק מן האחריות, והעבירה ...לרדכי איינהורן, שהיה למנהל כללי

יו"ר ריינר
במאבק עקשני

...בנק. ארנסט יפת מסתפק ...וארים יו"ר מועצת־המנהלים ומנהל ...לי ראשי.

...איינהורן (53) בא לארץ ב־1944, ...בר בכל השנים בבנק לאומי. עד ...נים האחרונות הוא התמחה בניהול ...ערכת העניפה של בל"ל בחו"ל.

המאבק על הדירוג והמקום

שער הירחון המדרג
הישראלים טיפסו לצמרת

הירחון היבריטי דה בנקר הציב את בנק לאומי במקום ה־83 בין הבנקים בעולם ב־1982, לעומת המקום ה־95 ב־1981.

בנק הפועלים הוצב במקום ה־90, לעומת המקום ה־105, שתפס ב־1981.

כתב־העת האמריקאי פורבס, המפרסם את רשימת 100 החברות הגדולות בעולם מחוץ לארצות־הברית, הציב את בנק הפועלים במקום ה־65. בנק לאומי, על פי הרשימה של הפורבס, ניצב במקום ה־97.

על פי רשימת 500 הבנקים הגדולים בעולם שפרסם הירחון הבריטי יורומאני (ראה גלופה), ניצב בנק לאומי במקום ה־84 בדירוג הבנקים לפי נכסים, ואילו בנק הפועלים ניצב על־פי דירוג זה במקום ה־87.

על־פי דירוג אחד, הנערך לפי רווח נקי, תפס בנק הפועלים ב־1982 את המקום ה־50 בדירוג העולמי, ואילו בנק לאומי ניצב במקום ה־81.

לפי ביזנסוויק האמריקאי, בנק הפועלים הוא הבנק הגדול ביותר במזרח התיכון, ואילו בנק לאומי מפגר אחריו במעט. לפי אמריקך בנקר ניצב בנק לאומי במקום ה־77 בעולם בדירוג לפי נכסים, ואילו בנק הפועלים נמצא לפי דירוג זה במקום ה־83.

דולארים מול שקלים

הדירוגים האלה מתפרסמים בביטאונים הכלכליים החשובים שבעולם. בשני הבנקים הישראליים הגדולים מייחסים להם חשיבות רבה. הדירוג הגבוה שמשיגים הבנקים הישראליים ברשימת 100 הבנקים הגדולים שבעולם, פותח לפניהם דלתות רבות במגעיהם עם בנקים ועם קבוצות בעלי־הון בחו"ל.

שני הבנקים הישראליים תפסו להם מקום מכובד בצמרת הבנקאות העולמית, והם מתקדמים בהדרגה בדירוגים השונים.

בבנק הפועלים נוהגים להצביע בגאווה על ההתקדמות המהירה של הבנק בדירוגים. אך גם בנק לאומי מתקדם יפה בדירוגים האלה.

בבנק לאומי מצביעים על כך שבחישובים הנערכים על־ידי הביטאונים השונים יש הסיה גדולה לטובת בנק הפועלים. הסיה שמקורה במדיניות הפיחותים של ממשלת ישראל, ובהרכב ההון של שני הבנקים.

בעוד שמרכיב המט"ח במאזן של בנק לאומי מגיע לשני־שלישי בערך, אצל בנק הפועלים שני־שלישים מההון צמודים למדד בצורות שונות. מדיניות הפיחותים של ממשלת ישראל גרמה לכך, עד למהפך פיחות ה־7.5% של אמצע אוגוסט, שיש העדפה גדולה להצמדה למדד על־פני הצמדה לדולר.

כך, למשל, עלה הדולר מסוף 1970 ועד לסוף 1982 פי 96, בעוד שהמדד עלה פי 208. בין דצמבר 1982 ובין יולי 1983 עלה הדולר ב־41.2% בעוד שהמדד עלה ב־53.3%.

מכאן, שנכסי בנק לאומי ומאזני "סובלים" מן התרגום של הערך הדולרי לערך השיקלי, כאשר שערו של הדולר אינו "ריאלי", בעוד שבנק הפועלים נהנה מכך.

קטנים, אך משמעותיים

אך חישוב זה אינו מביא בחשבון את הירידה בערכו של הדולר עצמו. אם מביאים בחשבון גם ירידה זאת, ההפרשים אינם כה דרמאתיים. בבנק הפועלים גם מצביעים על כך, שהרכב הנכסים של שני הבנקים אינו שונה כל־כך בפי שטוענים אנשי בנק לאומי.

אך גם הבדלים קטנים בהרכב יכולים להיות משמעותיים. להרכב ההון של הבנקים יש משמעות החורגת מעבר לתחרות שהם מנהלים ביניהם בדירוגים של העיתונים השונים. אם אומנם יש בבנק לאומי מישקל מיוחד למט"ח, הוא יהיה מעונין ללחוץ למען מדיניות פיחותים מהירה יותר של השקל לעומת המטבעות הזרים, בעוד שלבנק הפועלים לא יהיה עניין מיוחד בכך.

יו"ר מועצת־המנהלים של בנק הפועלים הוא אפרים ריינר (59), שמילא תפקידים רבים בחברת העובדים.

בקנה־מידה בינלאומי

המאבק העקשני שמנהלים בנק לאומי ובנק הפועלים במשך יותר מתריסר שנים, היה ללא ספק אחד הגורמים לגידולם המהיר. גידול מהיר זה הפך אותם למעצמות פיננסיות אדירות בקנה מידה בינלאומי, שלעתים רומה שהן קצת גדולות על מימדיה של מדינת ישראל.

וזאת אפשר להדגים בעזרת המי־ספרים הבאים:

ב־1971 היה היקף המאזן של בנק לאומי 42% מן התוצר הלאומי של מדינת ישראל. היקף המאזן של בנק הפועלים באותה שנה היה 31% מן התוצר. ב־1982 היווה המאזן של בל"ל – 23.4 מיליארד דולר — 146% מהתוצר הלאומי של המדינה, בעוד שהמאזן של בנק הפועלים – 22.3 מיליארד דולר — היווה 139% מהתוצר הלאומי של מדינת ישראל.

כלומר: גם ארנסט יפת וגם גיורא גזית, כל אחד מהם לחוד, שולט על מערכת פיננסית גדולה יותר מן המערכת שעליה חולש שר־האוצר של מדינת־ישראל.

שלמה פרנקל ■

ממליך סמיר
הפטרון טיפח צעירים

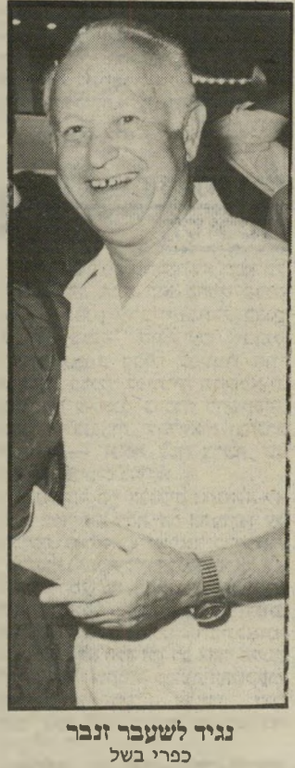

נגיד לשעבר זנבר
כפרי בשל

חמרורים

נתמנה ♦ למפקד המיכללה לביטחון לאומי, תת־אלוף **אביעזר יערי**, יליד מרחביה (53), קצין מודיעין ותיק, ובנו של מנהיג מפ"ם מאיר יערי, שהיה בשעתו קצין בצבא ה־אוסטרו־הונגרי של הקיסר פרנץ־יוזף.

נחוג ♦ יום הולדתו ה־46 של ח"כ המערך **רפאל אדרי**, יליד מארוקו, הנשוי ליוצאת דנמרק. עלה מראשות המועצה בחצור הגלילית לניהול חברת שיכון עובדים ההסתדרותית, לבית בהרצליה־פיתוח ולחברות בכנסת. הוצב על־ידי המערך, בבחירות 1981, כתשובה לשר השיכון והבינוי הליכודי דויד לוי, גם הוא יליד מארוקו ובן 46.

נחוג ♦ יום הולדתו ה־60 של הפרופסור לסוציולוגיה באוניברסיטה העברית, **שמואל נח אייזנשטט**, תלמיד־כוכב של מרטין בובר, שזינק אל הפרופסורה בגיל 28. חתן פרס ישראל ומחברם של 20 ספרים, בין השאר ביורוקרטיה וביורוקרטיזציה.

נחוג ♦ יום הולדתו ה־61 של פרופסור **עזרה זוהר**, ממנהלי בית־החולים תל־השומר, יליד אוסטריה, חניך מישמר־העמק. בגיל 14, כאשר התנדב לעבור בפלחה, בלע מדי יום, טרם יציאתו לשדה, שתי כפות מלח ואז, כאשר היה צמא, נמנע משתיה כדי להתחשל. זה האיש שהביא את הישועה לחיילי צה"ל הצמאים, כאשר בעת שירותו כסגן־אלוף בחיל־הרפואה ניתץ את המיתוס של משמעת־המים, ש־אסרה את השתייה על חיילים בעת מסעות. יתרה מזאת, הוא הכריח חיילים בתעסוקה, באימונים ובמסעות להרבות בשתייה ככל האפשר. זוהר, העומד על כך ששמו הפרטי יאויית בה"א בסופו (לא באל"ף), עסק גם בנושאים לא־רפואיים: אחרי מילחמת יום־הכיפורים תבע, בסיפרו בצבת המישטר, את שינוי פני החברה בישראל, הפך איש גוש־אמונים, נטש אותו, רץ לכנסת העשירית בראש רשימת עצמאות, אך לא הצליח לעבור את אחוז החסימה.

נפטר ♦ מהתקף־לב, בגיל 71, בסיאטל, במדינת וושינגטון שבארצות־הברית, הסנטור **הנרי מרטין ("סקום") ג'קסון**. נץ דמוקראטי קשוח, שזינק בגיל 27 ממישרת פרקליט מחוז נידח — שבה התפרסם ברדיפתו אחר אירגון אנטישמים אמריקאים, חולצות הכסף — לקריירה פרלמנטרית מזהירה בוושינגטון. שנות הקריירה שלו כללו: שש קדנציות כחבר קונגרס ושש כסנאטור*. ג'קסון, בנם של מהגרים נורווגיים, שזכה בכינויו סקופ בשל זעקת־המכירה היומית שלו כאשר מכר, כימי נעוריו, עיתונים לקיומו, לקח את הקריירה שלו כל־כך ברצינות, עד שהעיד ביום נישואיו "עד גיל 50 לא היה לי זמן להתחתן!" הקשר הישראלי של ג'קסון: תמיכה כמעט בלתי־מסויגת במישלוחי נשק לישראל והעברת תיקון ג'קסון, שהיתנה את שיפור יחסי הסחר בין ארצות־הברית וברית־המועצות בפתיחת־שערי ההגירה לפני יהודים.

נפטר ♦ בתל־אביב, בגיל 83, **יחזקאל סטימצקי**, שם־דבר במפיצי עיתונים ומוכרי־ספרים בארץ, שעלה ארצה אחר ששיתף פעולה עם זאב ז'בוטינסקי בהוצאת אחד האטלסים העבריים הראשונים, פרש רשת חנויות ספרים ברחבי הארץ, ובשנות הארבעים של המאה גם במרחב כולו: היו לו סניפים בביירות, בדמשק, בבגדאד, בקאהיר ובאלכסנדריה. לאחרונה שב לחדשות כאשר הופיע כעד בוועדת־החקירה לעניין רצח חיים ארלוזורוב.

נפטר ♦ בלונדון, בגיל 86, **סיר פרנסיס אוונס**, האיש שעימו פתחו הבריטים את יחסיהם עם מדינת ישראל, שממנה הסתייגו מאז יציאתם את הארץ במאי 1948, ובמיוחד מאז הפיל חיל־האוויר הישראלי חמישה מטוסי קרב־בריטיים בסתיו 1948. אוונס היה ב־1951 הציר הראשון של

* משך הכהונה בקונגרס האמריקאי היא שנתיים; בסנאט – שש.

ארצות־הברית: תחושת כישלון

העלייה הגדולה בגרעון המיסחרי של ארצות־הברית, שהגיע בסוף יולי ל־6.4 מיליארד דולר, הגבירה את הרגשת הדיכדוך והכישלון השוררת באחרונה בבית־הלבן.

עדיין לא ברור מי ישלם את המחיר, אבל משקיפים צופים שינויים מרחיקי לכת בהרכב האישי של ממשלת רונאלד רגן, עוד לפני תחילת מערכת־הבחירות בשנה הבאה.

בעיקר התערער באחרונה מעמדו של שר־החוץ, ג'ורג' שולץ. הכישלון האמריקאי בפיתרון בעיית לבנון, הביצה במרכז־אמריקה, הירידה בהשפעה האמריקאית באירופה — כל אלה גרמו לירידת קרנו של שולץ, שנחשב גם בעיני יריביו כאחד האישים היותר ההגונים המקיפים את הנשיא.

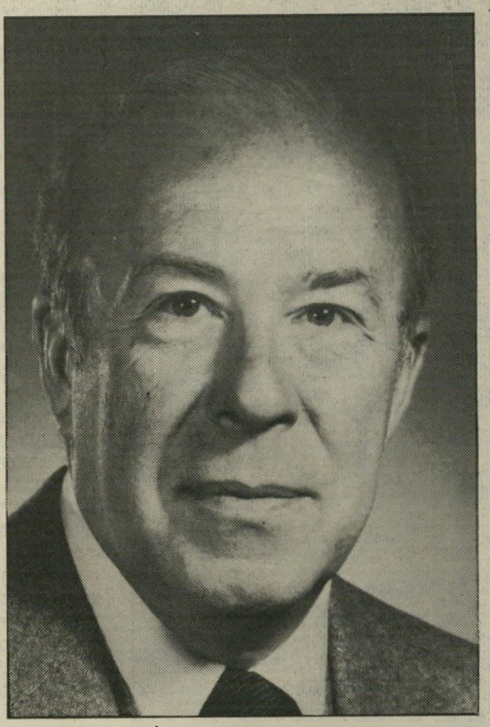

שר־החוץ ג'ורג' שולץ
בדרך הביתה

שולץ עצמו ממעט להתראיין, וכמה ממקורביו רמזו, שהוא שוקל התפטרות מתפקידו. במקביל חלה עלייה במעמדו של יועץ־הנשיא לביטחון לאומי, וויליאם קלארק, שהחליף את ריצ'ארד אלן. קלארק, איש ימין קיצוני, השתלט לחלוטין על ניהול העניינים במרכז־אמריקה, עמד מאחרי מינויו של הנרי קיסינג'ר כיועץ לענייני איזור זה, ומצליח לדחוף את נאמניו לתפקידי מפתח בממשל. גם השליח האמריקאי למיזרח־התיכון, רוברט מקפרליין, הוא איש של קלארק, שהוא ידיד אישי של הנשיא ובור מוחלט ביחסים בינלאומיים.

לעומת זאת, הוא מקיים מערכת מתוחכמת של יחסי־ציבור, מצליח לזקוף כל הצלחה לזכותו, וכל כישלון לחובתו של שולץ. כך הצליח קלארק למקד את כל הזעם על ההסתבכות האמריקאית בלבנון נגד שולץ, תוך כדי תיכנון מעורבות הדרגה יותר מאסיבית ועקובה מרם במרכז־אמריקה. שולץ סופג את כל הביקורת הנובעת מנפילת הנחתים האמריקאיים בבירות, ואינו מקבל את הגיבוי הדרוש מהנשיא רגן.

במיפלגה הדמוקראטית רואים בירידתו של שולץ אות מעודד להתמוטטות אפשרית של כמה נדבכים חשובים במישטר רגן. העובדה שניתן לנצח בבחירות הקרובות לנשיאות מגבירה את היריבות על המועמדות לתפקיד הנשיא.

בריטניה: בלונדית מחומצנת במוסקווה

„התאספנו כאן במוסקווה על רקע המיתון החמור ביותר שאירע בעולם הרכושני מאז שנות ה־30. הקפיטאליזם הופך דורסני ומסוכן, כשהוא ניצב בפני משבר כלכלי. הצעדים המילחמתיים של ארצות־הברית ושל חוגים אחרים בעולם הרכושני אינם מקריים. הם מאפיינים שיטה כושלת, המצוייה בהתדרדרות ומותקפת מכל צד.

„ארצות־הברית מגלה צביעות הראוייה לכל הוקעה, כשהיא קוראת לאי־התערבות באל־סאלבדור, ניקאראגואה ובוליביה. לפני שהם מטיפים מוסר לכל העולם, עליהם להוציא את הנשק שלהם מבסיס גוואנטאנמו בקובה, שכפו בכוח הנשק על מישטרו של פידל קאסטרו. ארצות־הברית הוכיחה שהיא איננה מעוניינת לשים קץ למירוץ החימוש. את המאבק הזה חייבים לנהל האנשים הפשוטים, העובדים, בכל העולם, הרוצים בכל ליבם בשלום.“

הנוסח נשמע די מוכר. האם זה נאום של מנהיג ברית־המועצות, יורי אנדרופוב, בוועד המרכזי של המיפלגה הקומוניסטית הסובייטית? הרצאת אורח של ח"כ מאיר וילנר? קטע לימוד (ישן) באלבניה?

טעות. את הדברים האלה אמר השבוע, במוסקווה, איש האגף

השמאלי של מיפלגת־העבודה (לייבור) הבריטית, מנהיג הכורים הפופולארי, ארתור סקארגיל.

מטבע הדברים, נאום כזה, מפיו של מנהיג בריטי בכיר, שאינו קומוניסט, עורר סערת־רוחות בבריטניה. סקארגיל — דמות ציבעונית ושרוייה במחלוקת, אבל גם מנהיג־פועלים מחונן שעשה רבות למען הכורים — עלה לכותרות לא רק בשל תוכן דבריו, אלא בעיקר בשל הסיגנון.

בנאומו במוסקווה, במיסגרת ועידת־שלום של איגודים מיקצועיים שמאליים, הוקיע סקארגיל את מרגרט תאצ'ר, ראש ממשלת בריטניה, כמחרחרת מילחמה. הוא הגדיר אותה בתואר „הבלונדינית המחומצנת“, שזכה כמובן, לציטוטים נרחבים.

דת, כדורגל וקומדיה של טעויות

אמריקאי חובב־כדורגל ביקר לראשונה בחייו בגלאזגו, עיר התעשייה הסקוטית. לפי עצת אחד מידידיו החליט לבקר במיגרשה של קבוצת הכדורגל סלטיק, שהתמודדה בדרבי יוקרתי עם יריבתה העירונית, ריינג'רס. האמריקאי התמים לא ידע כלל, שהירוקים של סלטיק מייצגים את מיליון וחצי הקאתולים של העיר, רובם ממוצא אירי, ואילו הכחולים של הריינג'רס, כולם פרוטסטאנטים. הוא פשוט קנה כרטיס, התיישב לו ביציע, כשהוא אינו מודע כלל לשינאה האלימה והקשה הקיימת בין אוהדי שתי הקבוצות.

סלטיק הבקיעה את השער הראשון. האמריקאי הריע בקול רם, מחא כפיים. שני סקוטים הניחו יד ככדה על כתפיו, והוא כמעט נתנק מארי האלכוהול שנרפו מהם: „אז מה, אתה אוהד של סלטיק?“ שאלו במיבטאם הכבד והבלתי־מובן. „לא“, ענה האמריקאי קצרות, ושב לצפות במישחק.

במחצית השניה הישוו הכחולים של הריינג'רס את התוצאה. האמריקאי שוב הריע ומחא כפיים. שוב הונחו ידיים כבדות על כתפיו: „ובכן, אתה כנראה אוהד של ריינג'רס“ שאלו שני הסקוטים. „לא,“ ענה האמריקאי. „אני פשוט אוהב כדורגל.“

אחד הסקוטים נעץ בו עיניים שטופות דם, פנה ממנו בבחילה גלוייה ואמר לחברו: „עזוב אותו, זה עוד אחד מהאתאיסטים הארורים האלה.“

כדורגל של חירשים. האוהדים הקבועים של שתי הקבוצות קנאים עד הסוף, מלווים אותן בכל רחבי אירופה. המישטרות המקומיות מקיימות גיוס כללי לקראת כל ביקור של קבוצה סקוטית. אוהדי ריינג'רס הרסו כמעט את מאדריד, אוהדי סלטיק התפרעו בפאריס ובאמסטרדם. „ממש אין מגוס ממהומה,“ גורס מפקד־משטרה גרמני. „אם הם מנצחים, באה ההתפרעות מרוב וויסקי. במיקרה של הפסד הם משתוללים מרוב תיסכול.“

אבל השבוע נקלעו אוהדי סלטיק הקאתוליים למצב ממש מגוחך. הם נסעו, באוטובוס מיוחד, למישחק קבוצתם במינכן, נדהמו לראות מיגרש ריק, והבינו במאוחר שסלטיק משחקת נגד ביירן מינכן בשווייץ, ואילו הם נקלעו להתמודדות בין שתי קבוצות של חירשים־אילמים.

הנהלת סלטיק גילתה הבנה לאכזבתם של האוהדים המסורים, והעניקה לכל אחד מהם כרטיס חינם למשחקה של הקבוצה בגלאזגו.

ראש ממשלה תאצ'ר
תקיפה באורח אישי

משנה את המסר של סקארגיל, אך נוצלה היטב על־ידי עיתוני הימין, כדי לפגוע באמינותו).

● בריטניה וארצות־הברית מוכנות לעימות גרעיני, ובלבד שלא להסיק מסקנות אופראטיביות מפשיטת־הרגל של השיטה הרכושנית.

● בכל העולם הרכושני מתנהלת תעמולת זוועה נגד ברית־המועצות. מנהיגי המערב מתעלמים בזדון מהצעות־השלום החיוביות של הנשיא יורי אנדרופוב, ומציגים את הסובייטים כתוקפנים.

● אינני מוכן לקחת חלק במסע ההשמצות נגד ברית־המועצות, ולהתעלם מהעובדה שהסובייטים בנו חברה סוציאליסטית, השוקדת על רווחתו של האדם.

● יש לגייס את האיגודים המיקצועיים בעולם כולו למאבק למען השלום, ולהשתתפות פעילה יותר בתנועות נגד חימוש גרעיני בכל רחבי אירופה.

„עוכר אנגליה“. הופעתו של סקארגיל במוסקווה הביכה מאוד את אנשי האגף הימני בלייבור, שמיהרו להסתייג מדבריו. סקארגיל עצמו לא התרשם. הוא שתה וודקה בחברת העיתונאים הבריטיים, ו„דג“ מהם מחמאות על נאומו, שהיה, לפי עניות דעתו, מרשים ביותר. העיתונאי הבריטי, נייג'ל ווייר, שאל אותו מדוע בחר דווקא במוסקווה כזירה לתקוף בה את תאצ'ר באורח אישי, וכל־כך בוטה. סקארגיל השיב שהוא מדבר בנוסח כזה נגד תאצ'ר גם באנגליה, והוא נחוש ברעתו לעשות זאת בכל מקום. הוא לא חושש להחשב כ„עוכר אנגליה.“ „כידוע לך, ממשלת תאצ'ר הורסת את המירקם החברתי של בריטניה, לא אני. אז מדוע היא הפטריוטית הגדולה, ואסור לי לתקוף אותה בחו"ל? זה לא שייך לעולם המושגים שלי.“

לשערוריית סקארגיל נוספה גם התבטאותו של ראש עיריית לונדון רבתי, קאן לווינגסטון, שהוקיע את הזוועות שביצעה בריטניה נגד העם האירי ב־200 השנים האחרונות. האגף הימני, בראשות רוי האטרסלי ופיטר שור, תקף את השמאל, ולמשקיפים רבים ברור שצפוייה מערכה קשה על נפשה של מיפלגת־הלייבור. השמאל דורש להציב עמדות סוציאליסטיות ברורות בנושאי חוץ ופנים, והימין טרם למד את הלקח מכישלונה של המיפלגה הסוציאל־דמוקראטית.

לתגובות־זעם וגם לעשרות בדיחות אנגליות, נוטפות ארס. „המחומצנת“ ונשיא ארצות־הברית, רונאלד רגן חברו יחד לאיים על שלום העולם, והם גם אחראים להרפתקת הרמים באיי פוקלאנד־מאלווינאס.

השמדה במזקום תעסוקה. נושא הרצאתו של סקארגיל היה „ההיבטים הכלכליים־חברתיים של פירוק הנשק על תעשיות האנרגיה“, ומנהיג הכורים אומנם הסביר לשומעיו, שאילו הקרישה תאצ'ר שלושה אחוז מתקציב החימוש שלה למיכרות הפחם, אפשר היה להציל תעשיה מסורתית זו, המעסיקה עשרות אלפי פועלים, בדרך־כלל באיזורי מצוקה בצפון־אנגליה ובוויילס. רוב ההצהרות שנכללו בנאום היו פוליטיות, וכולן עוררו ויכוח סוער בבריטניה:

● תאצ'ר משכללת אמצעי־השמדה המוניים, יותר ויותר מתוחכמים, כשמיספר המובטלים בבריטניה מגיע לחמישה מיליון בני־אדם, שהם כ־20 אחוז מכלל המפרסמים בארצנו (מיספר המובטלים האמיתי מתקרב „רק“ לארבעה מיליון, עובדה שאינה

..וגם זה...וגם זה...וגם זה...וגם זה...וגם זה...וגם זה...וגם זה...וגם זה...

החופש מת – יחי החופש!

איזה יום זה האחד בספטמבר: כל החגים מחווירים לידו. הילדים חוזרים לבית־הספר, והגאולה פורצת לחיינו הקשים. מאז ה־30 ביוני אני כבר עושה תוכניות, כמה דברים אני אספיק לעשות ב־1 בספטמבר. החלטתי שאקום מוקדם, כבר ברבע ל־8 אפזר את ילדיי — אחד לגן ואחד לבית־הספר — ואצא לדרור. אלך לקופת־חולים לשלם את המיסים, אלך לדואר להוציא כמה מיכתבים רשומים (בטח רפורטים), אחר־כך, בדרך לסופרמרקט, אקנה את הרוכסן הוורוד שקשה להשיג ליד הבית, וב־12 אגיע למערכת, לפגישה שקבעתי.

תוכנית מעניינת ורב־גונית כזאת לא הרבה אנשים יכולים להמציא. בהמצאות אני ממש טובה, אלא שביצוען לא כל־כך מסתדר לי. (למה נזכרתי פתאום במרידור? לא יודעת.)

אז ככה זה הלך. בבוקר הלכתי עם הילד הקטן לגן החדש (גן של הכי־גדולים), ואת בעלי שלחתי עם הילד הגדול, להתחיל את כיתה גימל. אמרו לי בגן לבוא בשעה 10 ולקחת אותו הביתה. אז הלכתי לבית־הספר, כדי לבדוק מתי צריך לקחת את הגדול. אמרו שב־12.

מפני שאני בדרך כלל אשה עובדת, יש לי לפעמים מטפלת. המתחילה לעבוד אצלי בשעה 1. מבית־הספר הלכתי לחברה ושאלתי אותה, אם הגדול יכול לבוא אליה אחרי הלימודים. עד שהמטפלת שלי תאסוף אותו. היא אמרה שכן. בינתיים השעה כבר 9 וחצי, וב־10 הקטן כבר מחכה לי. רצתי לבית־הספר ואמרתי לילד, שבמקום שילך לגן כיד לחכות לי שם, שילך לחברה וייחכה שם למטפלת. מבית־הספר כבר רצתי לגן (התחיל להיות מאוחר) ולקחתי את הילד הקטן, כדי להביא אותו למקום ששם המטפלת שלי עובדת, עד שהיא מתחילה לעבוד אצלי. מסרתי לה את הילד הקטן ואת הכתובת של החברה. אז נעצרתי לרגע, נאנחתי אנחה עמוקה, ורצתי לפגישה שהייתה לי ב־12 במערכת.

אחרי החגים, מה שלא יהיה, אני אלך לקופת־חולים, לדואר ולחנות של הרוכסנים הוורודים.

זה כמעט בטוח.

...ובאותו עניין

כשבני הגדול חזר מיום לימודיו הראשון בכיתה גימל, הוא סיפר לי שהמורה נחמדה והיא הבטיחה לא לתת להם שעורים בימי השישי. הוא גם סיפר, שהמורה חילקה לכל ילד דף, וביקשה מהם לכתוב על הדף מה היה הדבר הכי־שמח שקרה להם בחופש, ומה הדבר הכי־עצוב. ומה כתבת? שאלתי אותו. „כתבתי שהדבר הכי־שמח שקרה לי בחופש היה שבגין התפטר, והדבר הכי־עצוב שקרה לי זה שנסעתי עם כל המישפחה שלי באווירון והתרסקנו."

אין מה לעשות. זה הילד שיש לי. אני מקווה שלמורה שלו יש מנה גדושה של חוש־הומור, אחרת אי־אפשר להסתדר עם הילד הזה.

ספר במקום אספרין

אני בטוחה שזה מכוון נגדי באופן אישי: הפסיכולוגים האלה, שכל הזמן כותבים ספרים ומנסים להסביר לי את עצמי ולהעמיק את ידיעותיי במופרעויות השונות שלי, כמה אני פרנואידית ודאגנית ושיש לי התקפי חרדה ותי־סמונת־יידשע־מאמא ואובססיה למקרוני עם רוטב, וכל מיני דברים כאלה.

שנים שאני לא שמה עליהם כלום. הם כותבים ואני לא קוראת. רואה ספר כזה מגיע הביתה בעצמו, מעיפה אותו באלגנטיות לעבר בעלי ושואלת: „יש לנו מישהו מופרע, שאפשר לתת לו את הספר הזה?"

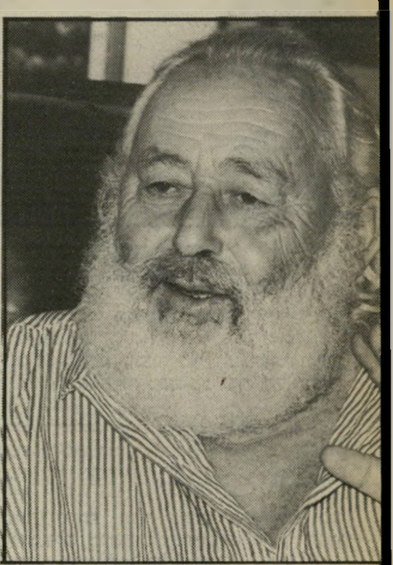

ד"ר רודי

לא רוצה פסיכולוגים ולא רוצה פסיכולוגיה. לא מודה בקיומו של המדע הזה. נקודה. (בטח גם את זה הם ינסו להסביר לי, איכשהו.) לא מבינה את השפה שלהם. המון מילים לועזיות.

אבל הם לא נכנעים. כותבים עוד ספרים ושולחים לי אותם הביתה. אולי אני אתפתה, אולי אני אשבר, אולי לא אשים לב שהספר עוסק בפסיכולוגיה ואתחיל לקרוא בו, ואחר כך לא אוכל להפסיק. כלום. אני לא קוראת. לא מעניין אותי.

עכשיו הם עשו איגוף מימין, ושלחו לי את סיפרו של ד"ר דויד רודי (אחד המפורסמים שבין הפסיכולוגים בארץ), לספר קוראים פסיכולוגיה לא לפסיכולוגים.

אבל אותי הרי לא יסדרו עם שם הספר. ככה. רק כדי לראות אם באמת הוא מתכוון אל העם ובשפתו הוא כותב, עילעלתי בספר קלות. נו, ומה אתם חושבים מצאתי? ספר רכילות שגעוני.

מסופר בו על אילנה, הנשואה לבעלה כבר 25 שנה, ועכשיו הם נפרדו והבעל כל הזמן מסית את הילד נגדה. מסופר בו על גבר אחד, שכל הזמן יש לו הרגשה שאשתו בוגדת בו. מסופר על שימעון, שהוא נער מפותח בן 17, אינטליגנטי ובעל

שער הספר

כריזמה. אבל הוא נוהג לגנוב מבתי חבריו, מפזר צ'קים ללא־כיסוי ומלווה כסף מבלי להחזיר.

רוברט, למשל, הגיע עם הוריו מרומניה כשהיה בן 10, ומאז הוא נורא נוירוטי, ביישן פאתולוגי. ילד מיסכן. אגב, אבא שלו היה בן 40 כשרוברט נולד, ואמא שלו היתה בת 36.

מה אתם אומרים? יש עוד המון גיבורים בספר הזה, ולכולם יש בעיות. ממש ללקק את האצבעות.

אני מספרת לכם על הספר הזה, כי שנים שאני בטוחה שגם אספירין עוזר רק למי שמאמין בו. כך שאם במיקרה אתם מאמינים בפסיכולוגיה, יכול להיות שהספר הזה יעזור לכם למצוא את עצמכם או לאבד את עצמכם — או משהו בין שניהם.

תודה על תשומת הלב.

רוטב ניומן

האמריקאים מגלים את העולם תמיד איכשהו מאוחר. זה אני אומרת בעניין האוכל שלהם. למשל, הם אף פעם לא שמעו שסלט־ירקות הוא ממש נפלא עם שמן זית וחומץ־יין. תמיד הם מגישים את הסלטים שלהם — כלומר, הדבר שהם קוראים סלטים — מתחת לערימה של רוטב סמיך עם טעם חזק מאד. כך שאי־אפשר בכלל להרגיש את טעם הירקות. בעצם, לי, שטעמתי מלפפון אמרקאי, העניין ברור.

בכל סופרמרקט יש להם עשרות בקבוקים של רטבים לסלט. כשאומרים להם שהכי־טוב זה שמן וחומץ, הם מסתכלים עליך כמו על פרימיטיב, וממשיכים לאכול את הדרייסה שפוכה על החסה.

פול ניומן, שהוא אמריקאי, מבין את הסחורה שלו, והוא יודע את הדרך שבה משכנעים בורים. הוא פשוט המציא רוטב לסלט, שנמכר בכל חנות מעדנים בתוך בקבוק, תמורת 1.40 דולר. מהכבוד שאני רוחשת לחתיך הכי־משגע באמריקה, קניתי גם אני את הבקבוק, וסחבתי אותו כל הדרך הביתה, כדי לגלות שניומן הגאון (בטח יש לו איזה סבא יהודי) פשוט הכניס להם את זה בסיבוב. הוא המציא רוטב המורכב מחומץ יין, שמן־זית, שמן־סויה, מים, קצת מיץ לימון, מלח, פילפל שחור ושום מרוסק.

זהו. עכשיו אתם יודעים, וכל שחקנית מתחילה יכולה לעשות לבימאי שלי ולעצמה רוטב לסלט כמו שפול ניומן וג'ואן וודוורד אוכלים בערב.

בתאבון.

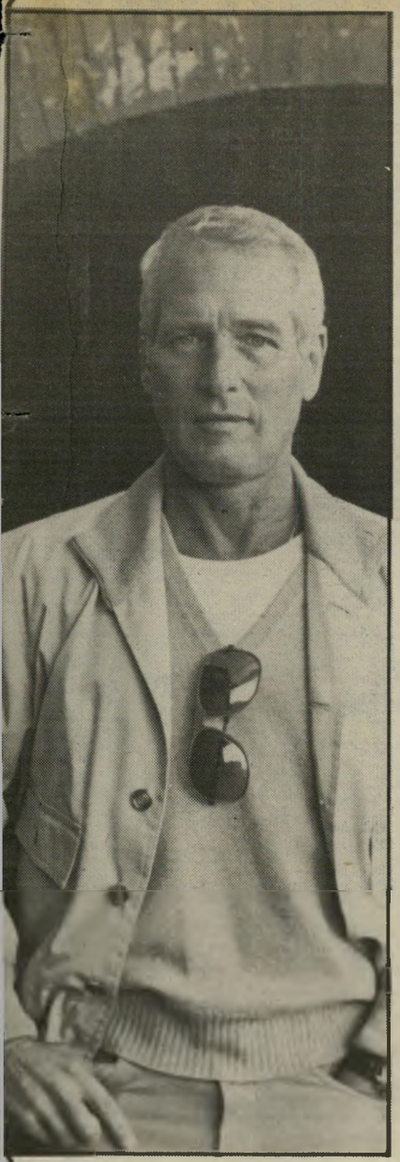

פול ניומן

מרביצים עליו מנה גדושה של חמאה — ורק אחר כך מלח.

לפעמים, במקום חמאה, הם מורחים על התירס מיונז וגם זה טוב מאוד.

התירס האחרון שאכלתי היה מרוח בחמאה, שעליה פזורים גבינה צהובה חריפה, מגורדת, ופילפל שחור. היה ממש טוב. כדאי לנסות.

...ודבר נוסף באמריקאית

בכל בית אמריקאי טוב מגישים לארוחת־ערב את החומוס והטחינה שלהם, כלומר המבורגר ונקניקיות על גריל ולידם צלחת ענקית עם תירסים מבושלים.

המבורגר ונקניקיות זה פיחס. אבל התירסים שלהם זו אגדה. יכול להיות שיש להם זן מיוחד, ונגד זה אין מה לעשות בארץ. אבל כמה טיפים להגשת תירס הצלחתי לסחוט מהקמצנים.

כשמבשלים תירס במים, מוסיפים למים כפית סוכר. אחר־כך, כשהתירס כבר מונח על הצלחת,

סתם תודה

זוכרים שבאחד המדורים הקודמים סיפרתי לכם שאין לי ספר־טלפון של איזור תל־אביב, וכמה קשה לי בחיים בגלל זה? הצעתי להחליף ספר־טלפון תמורת מקרר 19 קוב, או טיסה זוגית לפלמה־דה־מיורקה.

קיבלתי שלוש הצעות נחמדות, שאף אחת מהן לא הזכירה את עניין המקרר. איילה מתל־אביב ביקשה לתרום לי ספר, מישהו אחר נתן מיספר טלפון, ואדון אחר מיפו, בשם שלמה גרין, כתב מכתב אישי והציע לי לבוא אליו הביתה, לקבל את הספר.

הענין הוא, שגם אבא שלי קרא בהעולם הזה על יסוריי, ושלח לי את הספר הישן (איזור חיוג תל־אביב 1980). מאחר שאבא שלי ממילא חושב שאני חייבת לו את החיים שלי (כמובן, במידה מסויימת של צדק), לקחתי הספר ממנו, כדי שלא להגדיל את חוג האנשים שאני חייבת להם משהו.

ולמרות זאת, תודה גם לכל האחרים שנחלצו לעזרתי.

הודאה

טוב, הגיע רגע־האמת, וצריך להודות לפני אדם ולפני הבורא על החטאים.

צר לי לאכזב, אבל לפי דעתי — ממש לא היו לי השנה.

נכון שצעקתי, ולפעמים אפילו הרבצתי לילדים. נכון שלא פעם רבתי עם בעלי, כי אני צדקתי והוא לא. נכון שלא היתה לי סבלנות לאנשים מסויימים. נכון שנכנסתי לוויכוחים פוליטיים עם הרבה נהגי טקסי. נכון שאיחלתי איחולים איומים לנהגי־ישראל, ואם משאלותיי היו מתגשמות — היה מיספר הנהגים הישראלים יורד לחצי. נכון שרכלתי קצת, השמצתי קצת, שנאתי קצת, התעקשתי קצת והעלבתי קצת — אבל הכל ממש במידה סבירה.

אבל לא התחלתי במילחמה בלתי־נגמרת, לא הרסתי את החקלאות בארץ, לא הבאתי את הכלכלה לנורמות דרום־אמריקאיות, לא זרקתי אבנים בשבת על אף אחד, לא כפיתי את דעתי על אנשים אחרים, לא הצבעתי עבור שום מיפלגה, לא ירקתי על ראשי־ערים.

ובכל זאת, אם מישהו חושב שעשיתי לו עוול, שיידע שאני צמה ביום כיפור, ובעוד כמה ימים נתחיל את יחסינו מבראשית.

שיהיה לנו צום קל.

רוניאלה שמי

תן לי פלירט לשיניים

תן לי פעם אחת בבוקר ואחרי כל ארוחה ותן לי
עוד פעם בערב — לפני השינה:
פלירט נותנת הרגשה נפלאה.
פלירט משחת השיניים בעלת פעולה משולשת:
M (מיאציד MYACIDE) לחטוי הפה למניעת דלקות,
F (פלואור FLUOR) למניעת עששת,
C (סידן CALCIUM) לחיזוק זגוגית השן.
פלירט בניחוח נהדר, מלווה אותך שעות רבות.
נעים להיות עם מי שיש לו פלירט כי פלירט —

אני רוצה פלירט

חדש!
עכשיו במחדירי הכרות!

בלי

לוד טיה

להרגיש שונה

alice
אליס

להתפנתר על הבוקר

אליס ספורט הנעל הנוחה והגמישה
עם האימום האורטופדי, במבחר דגמים לכל הגילים
לסתם יום יום ולכל ענפי הספורט.
נעלי אליס ספורט עם שלושת הכפתורים הצבעוניים המזהים -
להשיג בחנויות הספורט והנעלים המובחרות.
המפעל: נוסבאום 29 בת־ים
אליס: נחלת בנימין 115 ת״א, טל: 839912
אליס: לוינסקי 61 ת״א

חשבון נפש

יזהר אשדות

„להיות סטאר זה לא העיקר!"

אשדות ביום
איך החתיכה ההיא? תיסלם!

אשדות בלילה
מה העניינים? תיסלם!

ה פשוט לא ייאמן! צה"ל יורד מהשוף, וב"כ, במהדורת־חדשות, מודיעים שתיסלם מתפרקת. הדברים איברו כל פרופורציה. לא ברור אם שמיר יצליח להרכיב ממשלה, ואנחנו הולכים להתראיין לכל ציבעי הרשת. ואיך שאנחנו יורדים במדרגות, תופסים אותנו מיומן החדשות ומראיינים אותנו ליומן.

אחר־כך אני הולך להתראיין בזה הזמן ודן מרגלית, שמראיין קודם את השר בן־פורת, עושה סוויטש אדיר, כדי לראיין אותי. באמת שאני לא מבין מה קורה פה. יאיר בכותרת לילה מתמודד מול מעריצה. אני מבין שעורכי החדשות זקוקים לקצת „צבע," אבל כשצה"ל יורד מהשוף?

נראה שבכל זאת עשינו משהו לאנשים, אחרת אני לא יכול להבין את ההיסטריה סביב הפירוק שלנו. ואני אומר את זה בשיא הכנות, אולי נשארנו באיזשהו מקום נאיבים, כמו שהיינו בהתחלה, וקשה לנו לתפוס שאנחנו בעצם „ניוז".

איפה היתה ההתחלה? אני זוכר את ההופעה הראשונה באוניברסיטת תל־אביב. בלי פירסום בעיתונים. לא ידענו אם יבוא קהל או לא. לא ידענו מה הולך להיות. בסוף נשארו איזה מאתיים איש בחוץ. זה היה הקהל הכי מבוגר שהיה לנו אי־פעם, קהל של סטודנטים.

אם אני זוכר משהו מההופעה הזאת? הייתי כל־כך עסוק בעניין של ההופעה עצמה, הייתי מפוחד עד מוות — רק לא לטעות, רק לגגן נכון. אני זוכר שראיתי אנשים רוקדים, מבסוטים.

אחר־כך הלכנו לבית של אמנון צבן והקשבנו לקאסטה שבה הקליט את ההופעה. היינו המומים, העברנו את הקאסטה מאחד לשני. באמת הקהל היה מבסוט.

אחר־כך הופענו בחיפה. היינו מבולבלים, חסרי ניסיון, לא הבנו את הקשר בין חדרי־ההלבשה לבימה. כשעלינו לבימה קיבלנו מכה!

כולם היו היסטרים, הקהל עמד על הכסאות ושר את כל השירים שלנו. הם ידעו את המילים בעל־פה, כשאנחנו־עצמנו עדיין נאבקנו ללמוד אותם בעל־פה.

היינו באופורייה טוטאלית ומתנו מפחד. זה לא פחד שאפשר להסביר אותו. הפחד הראשוני הוא לגגן בסדר, לא לעשות טעויות.

וזה היה קשה לגגן בתנאים כאלה של התרגשות כל־כך גדולה. זו היתה התרגשות שלא היכרתי בחיים שלי. אתה מרגיש בכל הגוף שיכרון כזה, מלווה בפחד. האדרנלין זורם בדם בצורה היסטרית, ואתה מאוד ספידי.

זה היה מצב נדיר, תיסלם לא היתה על הבימה מעולם קודם לכן, וכבר נפלה להצלחה היסטרית. להקות בחו"ל שנופלות על הצלחה משתפי־שפות קודם, מופיעות בערי־שדה, במועדונים.

„תנו לי רוקנרול!"

ה כל התחיל מזה שיאיר ניצני ואני עברנו בגלי צה"ל. יאיר כטכנאי ואני כעורך מוסיקלי. דני בסן השתחרר אז מלהקת חיל־האוויר והוא בא לתחנה להקליט כמה שירים, עדיין במסגרת הלהקה שלו. וככה הוא התגלגל לתקליטיה ויאיר ואני החלטנו להפיק אותו כזמר.

לא היתה לי כל שאיפה להיות בלהקה. רציתי להפיק. אבי הוא דיפלומט ומשך שנים רבות בילדותי התגוררתי בצרפת, בקמבודיה, ביוון ובאמסטרדאם. כשהייתי בתיכון, גרנו בהולנד וניגנתי שם בלהקות. אבל כשהגיע הזמן להתגייס לצבא, לא רציתי ללכת ללהקה צבאית. לי זה נראה שזה יכול להרוס בי כל כישרון מוסיקלי, כל יצירתיות. התעניינתי נורא במוסיקה. אז העדפתי להיות עורך מוסיקלי בגלי צה"ל. בסופו של דבר זה השתלם מאוד.

עטיפת תקליט — „תיסלם" 2*
בא לך לאכול? תיסלם!

הקלטנו שני שירים עם רני. עם יאיר עבדתי ארבע שנים ביחד, ועם השנים השתנה סגנון העבודה. בהתחלה עשינו הכל יחד. השיר הראשון שכתבנו, תנו לי רוקנרול, התחלק כך, שיאיר כתב טקסט ואני מוסיקה.

אני הייתי זורק יותר אקורדים, הוא יותר מילים: הלכנו לאולפני קוליפון, אספנו עוד כמה חברה, והשיר היה להיט.

דרך־אגב, יאיר ואני קראנו לעצמנו בשם יוסי ויוסי, כי היינו עדיין חיילים, ואני שירתתי בתפקיד מאוד רגיש של עורך מוסיקאלי, אז לא רצינו שירגנו. אחר־כך, דרך ידיד משותף התקשר איתנו אבי פרק. הוא רצה שנעשה הפקה מוסיקלית למני בגר, שהיה אז אלמוני.

בשעות האולפן של מני מצאנו שעות הקלטה לדני. מישהו אמר לאבי פרץ שתנו לי רוקנרול הוא שיר מצויין, והוא היה אז בעניין חו"ל.

הקלטנו את השיר באנגלית ואבי לקח אותו לפסטיבל מידאם. אז גם חיפשנו שם לחברת ההפקות שלנו. עדיין לא חלמנו על להקה. המילה תיסלם היתה אז מילה מאוד פופולרית בסלנג שלנו. מה העניינים? תיסלם. בא לך לאכול? תיסלם. איך החתיכה ההיא? תיסלם. אז זהו, החלטנו על תיסלם הפקות. ניסינו את זה בטלפון. היינו עונים: תיסלם הפקות, שלום. וזה עבד.

בקיצור, אבי הצליח למכור את התקליטון, וצמד המפיקים הידוע יאיר־את־יזהר מפשילים שרוולים ונכנסים לאולפן. היינו עדיי בסדיר.

אספנו שירים. לא היו לנ אילתרנו עוד שישה שירים, לנו עוד שיר אחד. התחלנו את שמונה השירים שהיו לנ זמן הסתובב באולפן יושי ש טכנאי. הוא הקליט שיר בשנ ככה לעצמו.

נדלקנו על השיר שק קינאנו. השיר שלו היה הרבה מהשירים שלנו, ואז אמרנו שלא ניקח אותו איתנו. שוח הוא מצא חן בעינינו. הוא מטיול בארצות־הברית וב ריקה, והוא ידע מה שהוא ר שלנו לא היה ברור אם אנח של להופיע בכלל, הוא מההת שהוא רוצה להיות כוכב. ציו להפקה.

„מי שיממן או

ה קלטנו תקליט בכלל לא חשבנו על הא ויזהר, צמד המפיקים. אני מ זה כי זה היה נורא מצחי בסך־הכל בני עשרים והרגשנו מספיק לדרוש מיקס בלוס־אנ לא יודע מאיפה היה לנו והחוצפה. זה היה סיפור של רולה, אבל היינו באופוריה.

לא שהתרגשנו מהעניין ש לאמריקה, אלא מהעובדה הולכים לעבוד באמריקה, הכי מדהימים.

היום מותר לגלות שלאבי שותף סודי בשם גרוסמן, מה לגלות, אבי פרץ מכסימום י מישהו.

הגרוסמן הזה היה תופעה: 23 עד 28, תלוי ביום ובסי גרמני־יהודי, שאבא שלו, כנו עשיר. כל מה שאני אספר בסימן שאלה, כי אני באמת היו לגרוסמן מכונית מרצדס — משהו מהסרטים. אבי ה הקלטות והוא אמר שהוא מ כמה שאנחנו רוצים.

הוא היה, כנראה, מתופף כי תמיד הסתובב עם מקלו

**מימין: דני בסן, יושי שדה (ללא חולצה), סמי אלמקייס, צוף, יזהר אשדות, יאיר ניצני.*

(המשך מעמוד 39)

...ית. הוא גר בשרתון בתל־אביב ...טון בירושלים, והיה מין מיליונר ...ראוואגנטי כזה. משהו בסגנון: ...י חבר'ה, אי וויל טייק יו טו דינר, ...ו יו וואנט טו איטז?", ואז היינו ...ם למיסעדה סינית, אחת ...זרות בתל־אביב. נגנבנו, מצאנו ...ר שיממן אותנו. והוא באמת ...את כרטיס־הטיסה לי וליאיר ...לנו ויזות. אני לא רוצה להמעיט ...של אבי. גם הוא השקיע המון

...ענו ללוס־אנג'לס כשכביסנו אלף ... שגרוסמן נתן לנו לבזבז ...ם הראשונים, וכשהכסף היה ...להגיע כל רגע. אני רק הש־ ...ת', ויאיר קיבל חופשה מיוחדת ...דש. מהצבא.

...בועיים הראשונים בלוס־אנג'לס

...היינו ילדים, בסך הכל! ...דרגע שהפסקנו להופיע, ...התחילו לשכוח אותנו!"

...ו כמה החיים קשים וכל הזמן ...נו שאנחנו לא יכולים לעמוד בזה. ...נו אולפן של מאה דולאר לשעה, ...נו לאבי. אמרנו — מה זה משנה? ...דולאר? תאמין לנו, זה הכי טוב ...בקיצור, שלח לנו כסף, צריך ...ם מיקדמה. התקשרנו לגרוסמן, ...מן אמר או־קי, אין בעיה.

...־קי, או־קי והכסף לא מגיע. ...נו לגרוסמן כל יום, והתשובה ...לנו היתה: „מה אתם דואגים ...אם דה מאן הוא פאייס." בקיצור, ...שלח לנו שני צ'קים של איזה בנק ...צי. כל הזמן היה לי ענינים עם ...ם שווייצים ומיספרים סודיים. ...ים לא חזרו, הם לא היו קיימים ...

...ר־כך גרוסמן נעלם, ובשלב יותר ...ר שמענו שהוא נכנס לבית־סוהר, ...גלנו, אלא בגלל מעשים יותר ...ים.

...ז חזרנו לארץ והחלטנו לה־ ...להקה. היינו צריכים מתופף ר ...סט. היו לנו המון דיעות קדומות, שעשינו, אבל אמר — מה יש? נלך על זה כמו על טריפ. התחלנו לעשות חזרות באיזה מרתף בשדרות בן־גוריון. ישבנו כל היום וניגנו, עברנו לבר־ברים והוצאנו שירים לרדיו. העניין התחיל לזוז, ואנחנו עדיין במרתפים. לא כל־כך ידענו מה קורה מסביב, ואז פיתאום התחלנו להתראיין, רדיו, טלוויזיה, באלאגן שלם.

עברנו לרישפון, עם לואי להב, והוא הפך אותנו ללהקה. פיתאום, ברישפון, התחילו להגיע מעריצות. בוקר אחד באו שלוש בנות, ככה בנות חמש־עשרה, עם כל מיני כתבות שהיו עלינו. זה היה נורא סימפטי. לא תארנו לעצמנו עד כמה הסימפטיה הזאת תיהפך בשלב מאוחר יותר למשהו מגנדר.

אחרי שבוע באו עוד כמה בנות. נחמד. ואז פיתאום התחילה ההיסטריה. די, מחקתי לעצמי את התקופה הזו. אני זוכר אותה באופן עמום. היינו גנובים. קרו לנו דברים. אני מתאר לעצמי שעשינו המון פאשלות. לא שעשינו פעם, יאיר ואני נכנסנו למשרד של אמ"י ואמרו לנו בואו, תהיו חברים באיגוד־האמנים. אמרנו לא רוצים להיות. אנשים בברנג'ה נפגעו, והתחילו להפיץ אגדות ושמועות. ישבה שם איזו מזכירה, שהיא בעצמה זמרת, ומאוד נעלבה.

לא התכוונו! היינו ילדים, בסך־הכל. והעיתונאים – דיברנו עם כולם. מי שרצה, דיברנו איתו. אבל גם בעניין הזה הפיצו עלינו שמועות. אני זוכר שבאיזו מסיבת עיתונאים ישב לידי אותן בכוונה. לא היינו מודעים למעמד החדש שלנו.

אני זוכר שעשינו פאשלות עם פועלי־הכמה. היינו רגילים להרכיב ציוד בעצמנו. פיתאום איזה שבעה איש עובדים בשבילנו. מפרקים, מסדרים לנו. לא ידענו איך להתנהג עם פועלי־הכמה.

פיתאום הגיעו מסביב הדים שמאוד לא אוהבים אותנו, שאנחנו ילדים שחצניים.

ובצדק, על החבר'ה שמסתובבים מלהקה ללהקה. רצינו שמות חדשים בלי ניסיון. הראשון שהגיע אלינו היה סמי אלמקייס.

סמי הוא טיפוס: הוא בא מקריית־מלאכי, היה בן 20 וכבר היה לו ילד והבת השנייה עמדה להיוולד. הוא היה נגן־חתונות, מתופף מבריק. שמענו המון מתופפים, אבל כששמענו אותו אמרנו — זהו זה.

יאיר נזכר, שכשהיה בגרעין נח"ל, הכיר באסיסט בשם צוף. את רוצה לדעת את שמו האמיתי? אני לא בטוח שהוא יאהב את זה, נו, טוב, אם כבר עושים מכירת חיסול, אז עושים, שמו הוא יצחק פילוסוף.

הלכנו לצוף. מצאנו פריק צעיר באיזו דירה בתל־אביב, בכלל לא בכיוון שלנו. הוא היה ממש פריק עד הסוף. הוא ממש לא אהב את המוסיקה איזה רכלן, נדמה לי שמהעיתון שלכם. בטעות ניתזה עליו טיפה מהקפה שלי, ואז התחילו להפיץ שמועות, שאני שופך קפה על עיתונאים.

עיתונאי אחד, פשוט אידיוט, לא מבין על מה הוא כותב, גם איתו היה לנו עניין. יש היום אינפלציה של עיתונאים. יש כל־כך הרבה עיתונים וכל עיתון צריך כתב־בידור, אז כל אחד נעשה כתב־בידור. יש מעט מאוד עיתונאים מיקצועיים. כל מיני לא־ משהו כמו 300 דולאר. בשאר ההופעות לא ראינו כסף. בהתחלה נגנבנו על מה שקורה לנו, היינו כל־כך דלוקים, שלא חשבנו על הכסף.

אני לא חושב שגנבו אותנו. חלק מהדברים לא נסגרו עד היום ואף אחד מאיתנו לא היה חכם דיו לעשות תחשיב. מצאנו את עצמנו בחובות אימים. ואז ביקשנו להפסיק להופיע. מצאנו את עצמנו במצב קשה. לא ידענו לאיזה כיוון ללכת.

קבל מעריצים בהופעת „תיסלם"
יבוא קהל? לא יבוא?

מבינים מרשים לעצמם לכתוב מה שבא להם.

וכלל, מגיע שלב טבעי שבו, אחרי שהעיתונאים מעלים אותך למעלה, הם מורידים אותך, אז העיתונאי ההוא כתב כתבה בשם השקר של תיסלם. ניגנתי בגיטארה חסרת חוט, כך שיכולתי לרדת לקהל, אז העיתונאי כתב שאני עושה את עצמי מנגן ושיושי עומד מאחורי ומנגן במקומי.

צריך לסגור את החנות

היינו כליכך תמימים שכל מיני בחורות פיתו אותנו. אתה פוגש בחורה, נרלק עליה, פיתאום, אחרי שבוע מסתבר לך שהיא גרופי יותר מתוחכמת, ושהמניעים שלה להיות איתך הם המניעים של גרופי, להתקרב ולהיות חלק מתיסלם.

למעריצות של תיסלם אין מודעות מינית. הן, בסך הכל, ילדות. יש להן מטרה להגיע לכוכבים, להיכנס למעמד התל־אביבי. אבל, היותר מבוגרות שבהן, זה משהו. אתה נתפס על בחורה. פיתאום, אחרי שבוע, אתה מגלה שהיא בעצם דלוקה על תיסלם, לא עליך.

היו מגיעות בנות מהפרובינציות, שמתות להיות „אין". לי, עצמי, זה קרה כמה פעמים. חשבתי שמצאתי את אהבת חיי ופיתאום הבנתי שזו שטות, שהבחורה בעצם רוצה, דרכי, להיות „אין".

בהתחלה אהבנו ללכת ביחד למסיבות ולהרגיש את הכוח שלנו. כלהקת תיסלם הלכנו לכל המסיבות בעיר, אבל יצאנו מזה נורא מהר. לא היינו בברנג'ה, ועד היום אנחנו לא בברנג'ה. לא אהבתי את המסיבות האלה ואת כל מה שכרוך בהם. הרגשתי שמה שקורה הוא ניהיליסטי. אנשים על ריק, על אוויר.

בסוף סיבוב ההופעות של ספטמבר '81 הסוס נגמר. פיתאום גילינו שאנחנו לא מרוויחים כסף. בהופעות הראשונות הרווחנו 30.000 לירות בחודש, שזה ברגע שהפסקנו להופיע, לאיזה תקופה של ארבעה־חמישה חודשים, התחילו לשכוח אותנו. התחלנו לעשות חזרות שהיו מאוד לא פוריות. היינו ברילמה מבחינה מוסיקלית, רצינו קהל מבוגר יותר, אבל לא רצינו לוותר על נוסחה שעבדה.

התחלנו להבין שלא ראינו לירה והתחלנו לחפש מי אשם, ואז התפוצץ העסק בינינו ובין אבי פרץ. הבנו שזה לא זה ובסך הכל לא היינו מרוצים ממנו.

בסוף תקופת הנפילה, במאי 1982, גמרנו חזרות והחלטנו להקליט. כינסנו מסיבת־עיתונאים להגיד — אנחנו כאן! היינו נבוכים. זה היה מאוד מוזר. למרות ההצלחה שהיתה לנו בעבר. היינו מאוד חסרי־ניסיון. זה היה יותר גרוע מלהתחיל מחדש.

היה לנו מישקע והרגשנו די רע במסיבת־העיתונאים הזו. התקליט הצליח. לא כמו הראשון. הראשון מכר 70.000. זו תופעה. השני מכר 15.000, שזה בהחלט טוב.

התחלנו להופיע, וזה היה קשה מאוד. בא מעט מאוד קהל והיינו ממש בדיכאון. איכשהו עברנו את החורף והחלטנו להקציב לעצמנו זמן. הבנו שזה לא זה. אין לנו אינטרסים משותפים. צריך לסגור את החנות.

סיפרו שהלכנו מכות? בחיים לא הלכנו מכות בתיסלם. ולא היו מכות בין יאיר ודני. אני לא יודע מאיפה הסיפור הזה. אם יש תת־קבוצות בתיסלם זה דני ויאיר, הם חברים הכי טובים.

ביני ובין יאיר היה, לאורך כל הדרך, קשר מיוחד, גם בתקופות קשות, והיו תקופות קשות. אבל יש איזה מכנה־משותף, רק שלנו והוא מאוד חזק.

מובן, שהיו מאבקים של כוח בין יאיר וביני לגבי דני. היה נתון קבוע, שהוא הזמר והוא המוביל. הוא היה הפרונט ונתנו לא קרדיט. אבל הוא לא מיק ג'אגר, הוא לא כותב, הוא שואר־מן מצויין, מיקצועי לחלוטין, יש לו כאריזמה והוא שולט על הבימה ובקהל. אני לא.

אשדות בהמתנה (על גשר הירקון בתל־אביב)
לא יודע לאן כל אחד הולך

לא היו מכות בתיסלם בחיים! היחידי שיכול היה ללכת מכות זה סמי, שיש בו המון אנרגיה אצורה, אבל גם הוא לא הלך מכות.

וכל הסיפורים האלה על רני שפירק את הלהקה — כדאי להבהיר אותו פעם אחת ולתמיד. לדני יש בית בקריית־גת. הוריו נפטרו והורישו לו את הבית. דני רוצה להתחתן עם החברה שלו, שהיא כעת בצבא. אין לו כסף. דני חשב שיהיה לו יותר זול לגור בקריית־גת. איך הוא הכיר את החברה שלו? הוריה שכנים של צוף.

אם לפרוש — אז בשיא!

אני לא יודע אם אני רשאי לדבר על הטרגדיה שעברה על צוף. אבל אם את כבר שואלת. צוף עבר תקופה ניגנו בחתונות ואילו הגרעין של תיסלם הוא הרבה יותר קוסמופוליטי.

כמו בית־ספר, כמו חממה

תל־אביב היא המקום שהכי מבאס להופיע בו. אנשים פה סגובים. הם כבר ראו הכל. מבחינתם תיסלם לא מחדשת שום דבר. אבל כשתיסלם באה לנתיבות, זה חגיגה יומיים לפני ושבועיים אחרי.

אני אוהב להופיע עם קהל שהוא בעניין ויש לנו כמה מעוזים, בעיקר בקריות, בדרום ובירושלים.

כעת הכל נגמר. תיסלם מתפרקת. אני יודע שזו תקופה שלא תחזור. אנחנו עדיין לא יודעים לאן כל אחד הולך. לא מדברים על זה אחד עם השני. אבל אפשר לנחש. אני בטוח שנעבור נורא קשה, היו לו כוחות על־אנושיים ממש. החברה שלו חלתה במחלה ממארת והוא בילה באולפן ובבית־החולים נון־סטופ. אני לא יודע איך הוא הצליח לעשות את זה.

זה היה קשה מאוד. יומיים אחרי ההלוויה נסענו לחזרות באילת. זה היה טוב שלא ביטלנו. זה היה קשה גם בתוך תיסלם. כולנו עברנו עם צוף את הטרגדיה.

אז התחיל להתבשל בנו הרעיון של להיפרד. לא הרווחנו הרבה כסף. כל אחד משך לכיוון שלו. אבל מה, החלטנו שאם לפרוש, אז לפרוש בשיא. החלטנו לצאת לסיבוב הופעות בקיץ, וזה היה פנטסטי.

אם יש לי חברה? כן, יש לי חברה. הכרתי אותה במסיבה לפני שנה וחצי. מה פיתאום מעריצה? הייתי יכול להיות חבר של מעריצה? החברה שלי גמרה עכשיו פילוסופיה וספרות.

לאף אחד מאיתנו אין חברה־מעריצה. קודם כל, הן צעירות מאיתנו בעשר שנים ובמנטליות — במאה שנה. אני יודע שאמנים אחרים יוצרים קשרים עם מעריצות, אבל תיסלם היא להקה שונה.

את שואלת אם פחדנו מבנזין? האמת היא, שניסינו להתעלם מהם. הם יצאו בתקופה שהיינו בחוסר־ביטחון נורא. הם באו במין מכה אדירה כזו של יחסי־ציבור ורדיו ועיתונות. שזה הפחיד אותנו מאוד.

הקרח נשבר מהצד שלהם. יעקב גלעד, המפיק, הציע לנו לעשות תוכנית־רדיו ביחד. בסיבוב האחרון, אירחנו אותם והבנו שהם ואנחנו זה שני עולמות. הם יותר מבוגרים מאיתנו. הם מהקריות, ויש להם מנטליות שונה. הם

אשדות בפעולה
אמרנו: הופה!

אשדות בנגינה
לא ראינו לירה!

אינטליגנטי, נעים־שיחה, פתוח

זהר אשדות הוא כוכב להקת תיסלם. כך ניתן להתרשם ממישאל מיקרי בין מעריצותיה השרופות של הלהקה.

תיסלם הפכה לתופעה בשדה הבידור הישראלי. הלהקה הצעירה הזו, שחברים בה יזהר אשדות, יאיר ניצני, דויד („צוף") פילוסוף, יושי שדה וסמי אלמקייס, היתה תחילתו של חזיון היסטרי, החוזר ונשנה בהופעות של להקות וזמרי רוקנרול בארץ.

„אילולא תיסלם," אמר יזהר אשדות, „לא היתה מתאפשרת ההיסטריה סביב דייוויד ברוזה."

בכך אולי הייחוד של הלהקה. קשה לומר שחברי תיסלם הם מוסיקאים מעולים, קשה עוד יותר להגדיר אותם כנגנים מצטיינים, אך בלי צל של ספק, הצליחה תיסלם להעיר משהו רדום במוסיקה הישראלית ומשהו רדום בליבותיהם הפועמים של מעריצה שגילם נע משנתיים עד 17.

יזהר אשדות, בנו של דיפלומט ישראלי, שירת כעורן מוסיקלי בגלי צה"ל, יחד עם יאיר ניצני, ששירת שם כטכנאי. בגלי צה"ל הם יסדו את הלהקה הפופולארית שאיש לא שיער את מידת ההצלחה הצפוייה לה.

להקה זו ידעה עליות וירידות. היתה תקופה שבו סיחרר הפירסום את חבריה, והם נהגו כילדים שחצניים העליבו עיתונאים, העליבו אמנים אחרים והלכו לאיבוד בתוך האופוריה.

בחשבון־נפש גלוי־לב, מגלה יזהר אשדות כי החבר'ז היו מודעים לפאשלות שלהם.

בסך הכל הם היו חיילים בשירות סדיר שנקלע לאור־הזרקורים, שקצת סינוור אותם.

אשדות הוא צעיר אינטליגנטי, נעים שיחה, פתוח המבין היטב מה קרה לו בלהקת תיסלם, על הטוב ועל הרע שבה. הוא חולם להמשיך כיוצר, ואין ספק שהוא יצליח גם כעצמאי.

משבר נוראי, כל אחד בצורה אחרת. כשאני רואה את ההיסטריה הזו בעיתונים, בטלוויזיה וברדיו, אני אומר — רגע, אנחנו באמת מתפרקים או שזה תרגיל של יחסי ציבור.

אני יודע שאם בנזין היתה מתפרקת, זה לא היה אותו סטוק. אני חי את עצמי 24 שעות ביממה. אני כותב כל הזמן. כתבתי שיר לאסתר שמיר. אני חושב שאני הולך לכיוון הפקה מוסיקלית. זה נעים מאוד להיות סטאר, אבל זה לא העיקר.

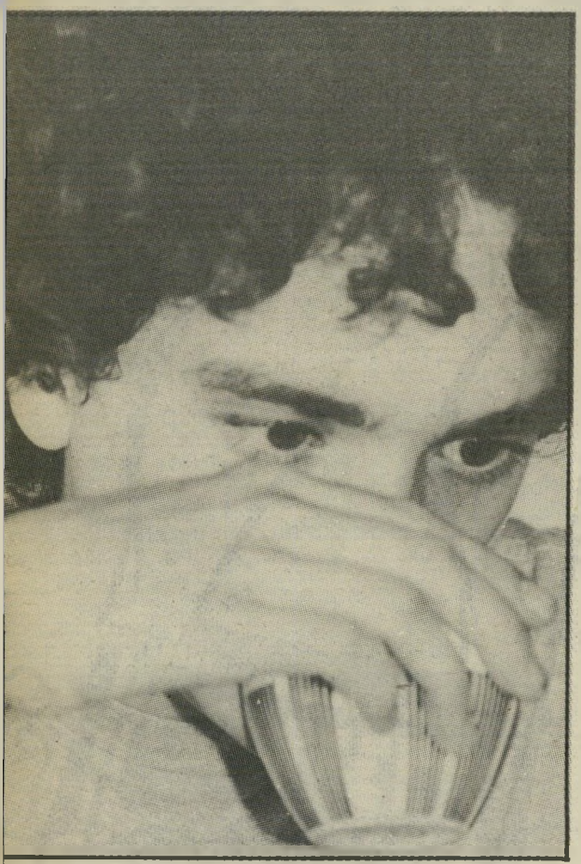

אשדות בהרהור
כן, יש לי חברה

רני, למשל, לא יכול בלי זה. הוא זקוק לבמה. אני יכול בלי. יושי גם הוא בעניין יצירה. יאיר, אני מתאר לעצמי, גם הוא יפנה לכתיבה והפקה מוסיקלית, ואילו סמי יחזור לנגן בחתונות.

באנו תפרנים, ויצאנו תפרנים

אני בעצמי רוצה לעשות מוסיקה שלי ולבצע בעצמי.

ארבע השנים של תיסלם נתנו לי המון ניסיון. זה היה כמו בית־ספר, כמו חממה וכשאני אצא מתיסלם זה יהיה דבר אחר לגמרי. פיתאום לא יהיה לי עם מי להתחלק. אני אהיה לגמרי לבד. לא, אני לא פוסל אפשרות להופיע כשותף בלהקות.

יאיר, לעומתי, בכלל לא ר להיות אמן סולו, ואילו צוף ימשיך ויכתוב בקצב האיטי שלו. רק יחזור לנגן בחתונות. הוא לא לעניין הזה של סטאריזם ותל־אביב לו אשה ושלושה ילדים, שהוא צ לפרנס, ולכן הוא גם היה הי מבינינו שהיה שכיר וקיבל משכו גם כשאנחנו לא ראינו לירה.

זה שהוא היה חריג בתיסלם ה את הבעיה שלו. הוא איש חריף, אינטליגנציה גבוהה, ולכן הוא מ

בעייתי וכל הזמן יש לו צרות. נפ חצויה לגמרי. הוא מקריית־מלאכי, עולם לגמרי שונה מדיזנגוף.

כמה שהיינו כוכבים, לא ר לירה. תיסלם קיבלה מבנק לאו עם חתימת החוזה איתם, סכום 50.000 דולאר. חלק מזה הלך משכורות, והרוב על חובות וכסף ל פרץ.

אולי בסוף החודש הבא נצא עם כ לירות, כדי למשוך עוד איזה חו חודשיים.

יש זמרים שבונים וילות, מצליחים פחות מאיתנו. אנחנו ב ללהקה תפרנים ויוצאים מכ תפרנים. אולי זו המנטאליות ש לאהוב את מה שאנחנו עושים ולל עם זה עד הסוף. ולמרות שלא הרוו כסף, לא יכולנו לעשות שום ח ולשנות, כי היינו תמימים.

המילה קריקטורה מקורה באיטלקית. „קריקארה" פירושו להחקיך או להגזים. בעברית פירושה הוא זאב. מייק, עוילה, מושיק, זיק, או לוריא

הקריקטורות של תשמ"ג

ראשון שצייר קריקטורות (יותר מחברתיות מאשר פוליטיות) לעיתונות, היה צרפתי אנונימי דומיה, בתחילת המאה ה־19. עיני רבים הוא נחשב גם היום לאבי הקריקטורה הפוליטית־חברתית. עבודותיו, שברובות מקו דגש על שופטים, פרקליטים, תובעים ונתבעים, מצוינות לשכות רבות של עורכי־דין בעולם ובישראל.

אפשר לפתוח עיתון ולא לשים לב לכתבה חשובה מיוחדת. אי־אפשר לפתוח עיתון ולא לראות את הקריקטורה המתפרסמת בו. למעשה, אין הבדל גדול בין קריקטורה לבין מאמר רגיל בעיתון, מלבד שהאחרון באמצעי הביטוי. מצד אחד תיאור מצב או הבעת דעה אישית מנוסחת במילים ומצד שני אותו הדבר, אבל מצויר.

כמו הרבה דברים אחרים, גם הקריקטורה לא נמצאה ביום אחד, אלא התפתחה מן הציור. הרגע שהמציאו את המצלמה, איבד הציור מלוזה את המילה את ערכו.

הצילום יותר מדוייק ויותר אמין. או חיפש הציור בעיתונות דרך חדשה — ומצא את מקומו בקריקטורה, שאינה תיאור ויזואלי־אובייקטיבי, אלא מבטאת התייחסות או עמדה מסויימת למתואר.

כך נולדה הקריקטורה הפוליטית כמאמר מצויר.

התצוקף והבאב. משך השנים הודיד הניסיון להעביר את המסר בצורה ברורה כל־כך, את החשיבות מהאמצעים האמנותיים. לדעה זו הסכימו רוב הקריקטוריסטים שעבודותיהם מופיעות בעמודים אלה. רובם אמרו, שבראש סולם התכונות הדרושות לקריקטוריסט טוב עומדת השקפת עולם ברורה, אחר־כך ראייה עיתונאית, חוש־הומור ולבסוף היכולת לצייר היטב.

כולם בעלי דעה מאוד ברורה, אבל הם מעורבים בפוליטיקה בעיקר באופן רגשי ואינסטינקטיבי.

מתוך הבנת הכוח שיש לקריקטורה הפוליטית פנה העולם הזה אל חמשת הקריקטוריסטים הידועים ביותר בארץ וביקש מכל אחד מהם לבחור את העבודה שלו, המייצגה ביותר, לפי רעתו, לשקף את השנה החולפת.

רוכם אמרו, שאינם יכולים למצוא עבודה אחת שתשקף את השנה כולה, ובמגמה למצוא מכנה־משותף הם בחרו את העבודה הקרובה ביותר לליבם והמתייחסת לשנה תשמ"ג. ואולי טוב שכך עשו. וכעת במבט כולל על כל העבודות, פרושה לפנינו שנת תשמ"ג מזוויות שונות.

זאב

את השישה אנו פוגשים במעט יותר־יום בעיתון ומשך הזמן לומדים להכיר את השקפת עולמם ואת חוש־ההומור שלהם. מי הם, מניין צמחו, במה הם בדרוז

רשות הדיבור לצחוק ולכאב.

זאב פרקש: שמאלה מהמרכז

ד"ר יהודה והוותיק בין הקריקטוריסטים הפועלים כיום בארץ הוא זאב פרקש מתארץ. סיפור חייו, המתפרש על פני 60 שנה, מרתק וקצרה היריעה מלספר אותו כאן.

הוא נולד בהונגריה. בגיל 12 החליט להיות עיתונאי ובגיל 13 הוציא עיתון בכפר הולדתו. לדבריו, היה הצייר הכי גרוע בכיתה, אבל אהב לקשקש פרצופים. כשהגיע הזמן ללמוד מיקצוע למד גרפיקה (כמו עמיתו דוש). הגיע ארצה ב־47 ומצא עבודה כגרי.

אבל יצר קישקוש הפרצופים לא חדל.

זאב פרקש (.זאב"): בגין הנאיד את כולם עם המכנסיים למטה

בעידודו של חבר החליט לכתת את רגליו בין מערכות העיתונים ולנסות למכור ציור. חיים איזק, עורך עיתון העולים המנוקד, אומר, היה הראשון שקנה ממנו עבודה ואחר־כך עוריאל קרליבך ממעריב וכך, תוך שבוע, היו שמונה עיתונים שהזמינו אצלו עבודות.

ב־1962 עבר להתארב, ושם הוא עובד עד היום. מיום בואו ארצה פורסמו קרוב ל־30 אלף קריקטורות שלו. הקו הפוליטי שלו התגבש רק אחרי מלחמת ששת־הימים, והיום לפי הרגשתו, הוא קצת שמאלה מהמרכז. הארץ בדיוק מתאים לו מבחינה זו.

פגמים במבט שני. לוואב לא היה קל לבחור את הקריקטורה שתייצג אותו.

קדם בחר חמש מתוך כולן: שתיים בנושא לבנון, אחת על מותו של שמחה ארליך, אחת על מנהיגותו הדיקטטית של מנחם בגין ואת זו המוצגת כאן. מאחר שאין, לפי דעתו, קריקטורה שיכולה לשקף את השנה כולה, הוא בחר קריקטורה ששמה את הנקודה על סוף השנה. בגין השאיר את כולם עם המיבנסיים למסה, הוא אומר, וזה הנושא המרכזי של השנה, כמובן חוץ ממלחמת לבנון.

גם מבחינה ציורית היא טובה בעיניו: "תמיד.

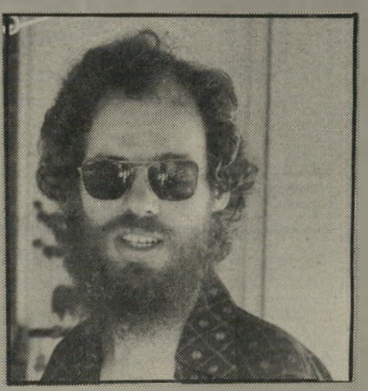

מושיק

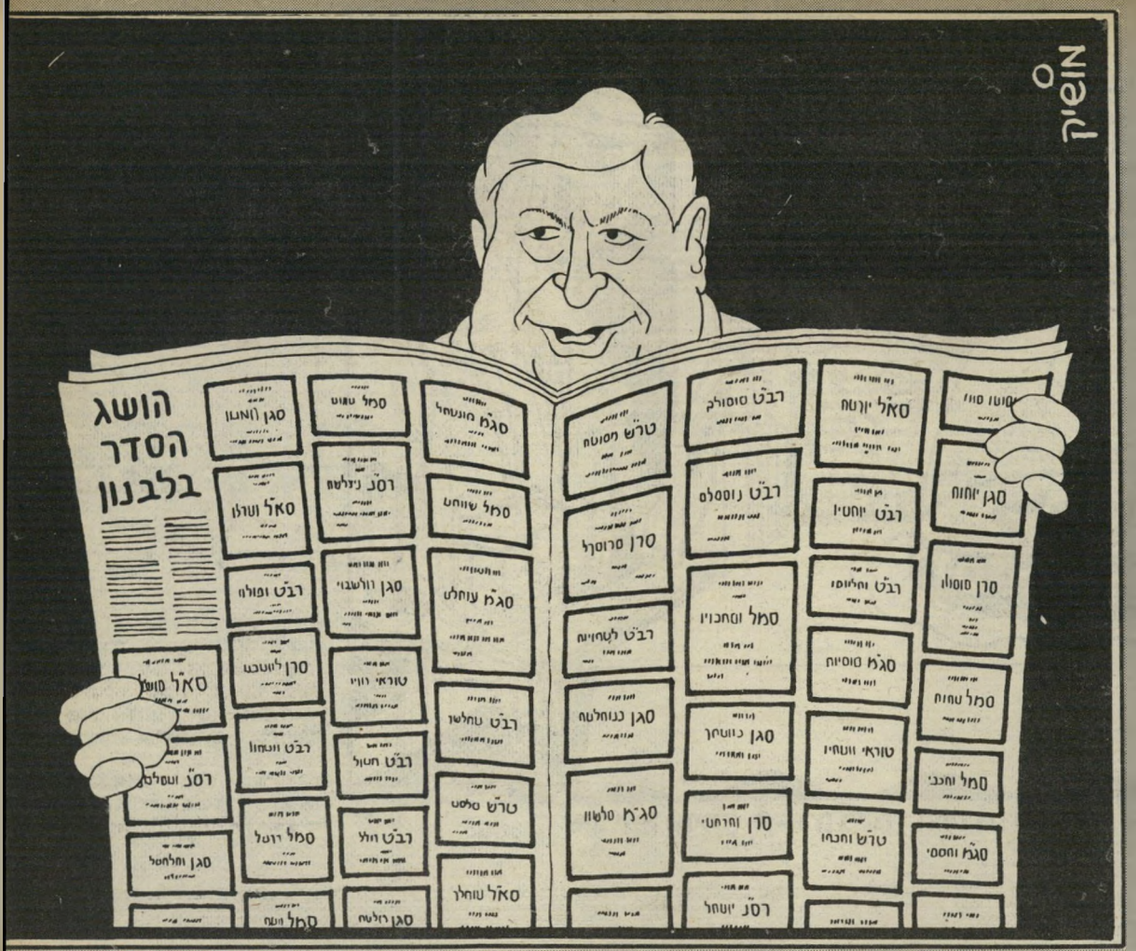

מושיק לין ("מושיק"): שרון הוא האחראי העיקרי לטרגדיה

שילה

יעקב שילה ("שילה"): היטלר עדיין מוכר

פוליטית על שביתת תופרי הפוזמקאות בדי
נס־ציונה. אמן.

כל הזמן באבמורד. למושיק לא הי
שום בעיה לבחור את הקריקטורה שתייצג או
כאן. לפי דעתו, הנושא הגדול מכולם והכ
מכולם היה, ללא ספק, מילחמת לבנון והמו
ששולם בחיי־אדם. כדמותו של שרון הוא רצ
את האחראי העיקרי לטרגדיה הזאת.

כמעט 60 אחוז מעבודותיו השנה עסקו בנוש
לבנון. "להיות קריקטוריסט פוליטי בישראל
לחיות כל הזמן באבמורד. כאיש מיקצוע אי
מחכך את הידיים בהנאה על השפע הבלתי־ד
של גירויים פוליטיים. אלא שאותם הגירוי
ממש הם טרגדיה אישית של אזרח ישרא
ואדם."

להמשיך להיות קריקטוריסט פוליטי, אבל להגיע למצב שבו יוכל יום אחד לצייר קריקטורה

יעקב שילו
בלי פקודו

ד"ר קריקטוריסט הקבוע של מעריב
מאז נסע רוש ללונדון כדי להיות ניס

(המשך בעמוד 4

במבט שני אני מתא פגמים בעבודותי, כאלה שבלהט העשייה לא הרגשתי בהם."

ברוך־כלל אין הוא מרוצה מהדברים שעשה בעבר והוא מוסיף: "אם יש דבר יותר מת מהעיתון של אתמול, זו הקריקטורה של אתמול."

מושיק לין: המתרגם

ד"ר קריקטוריסט של דבר, מושיק לין, הוא הצעיר שבחבורה. הוא נולד בקיבוץ נצר־סירני, שליד רחובות, לפני 33 שנים, וחי שם עד היום. למד ארבע שנים בבצלאל ואילו היה לומד שם עוד שנה, היה נחשב היום בוגר בצלאל.

בעבודתו כדבר הוא מגשים, למעשה, את חלום ילדותו. את שכרו הוא מכניס לקופת המשק ובתורתיות שלו הוא מדריך בחוג לרישום וממונה על הכרזות והמודעות של ועד־האוכל.

הוא מעורב בפוליטיקה יותר באופן ריגשי מאשר מיקצועי. הדברים מכאיבים לו והוא מתרגם את הכאב לציור. לא מזמן חתם על חוזה עם סינדיקט אמריקאי, שישיק עבודות שלו בכ־2000 עיתונים בצפון־אמריקה — מה שקוראים בארץ "פרץ החוצה."

אין לו חלומות להיות צייר. החלום שלו הוא

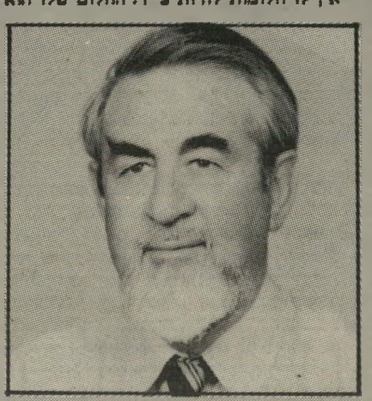

מייק

מאיר רונן ("מייק"): בנין חסר־האונים וארידור הנוקשה

(מעמוד 43)

— הוא יעקב שילה בן ה־46. הוא נולד
, היה קצין בשירות ולמד בבצלאל
ה שימושית, תוך התמקדות על איור
טורה.
עריב הוא נהנה מחופש־פעולה מלא.
, עורך העיתון מתערב רק כשהעובדות

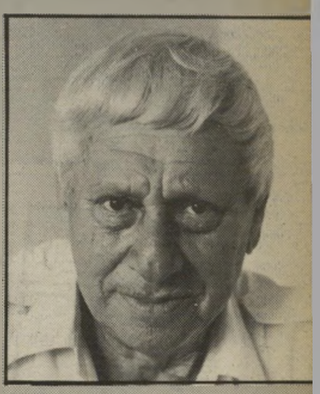

זיק

בונות. הדעה הפוליטית היא שלו.
משקיע המון עבודה, קריאה ולימוד
, מחשבה וקביעת עמדה נחרצת. שבלעדיה
דעתו קריקטורה טובה. "נכון שאי־אפשר
לעצמך פקודה, היום בשעה שלוש תהיה
. זו הסיבה שיש קריקטורות טובות יותר
פחות."
טרדה קלאסית. שילה כתר את
טורה המציגה את היטלר שעדיין מוכר את
עם נימה של נוסטלגיה לתקופה ההיא. כי

זאב יפה (.זיק"): האורח ליום ההולדת: סמל 517 חללי לבנון

רעתו, את השנה האחרונה. "צריך לזכור שקריקטורה היא לא תמיד רק הצחוק הרגעי. לפעמים אחרי הצחוק אתה חש את המרירות של התקופה."

✸ זאב יפה: קריקטוריסט הבית

קריקטוריסט הבית של העולם הזה הוא ז"ק (ראשי־תיבות של זאב יפה, קריקטוריסט).

בן 57, יליד לטביה, שרכש את השכלתו בגרמניה. למד ציור באקדמיה המפורסמת באוהאוז בדסאו. בגיל צעיר מאוד התחיל לכתוב פיליסטנים לעיתונות הגרמנית הסוציאליסטית, וצירף להם ציור, איור או קריקטורה.

הוא עלה ארצה כדי ללמוד בבצלאל וחזר לגרמניה כדי לעסוק בעיתונות. ב־1934 עלה שוב והצטרף לגבעת־ברנר. כמו כולם היה חקלאי בהתחלה, ורק אחר־כך החל עוסק במיקצועו.

הוא ממשיך לכתוב לעיתונות הלועזית בארץ (תחת שם העט ז"ק־זאב יפה. מאמריסט) ומשנת 1979 הוא הקריקטוריסט הקבוע של העולם הזה.

תקופת טרגי־קומית: למרות שהקריק־טורה שבה בחר ז"ק, התפרסמה כמה ימים לפני סוף השנה שעברה, לא היה מוכן לבחור אחרת.

בתקופה טרגי־קומית כמו זו הוא חושב שרק קריקטורה טרגי־קומית תמחיש את הרגשתו בשנה החולפת. האורח שבא לחגוג את יום הולדתו ה־69 של בגין הפך הסמל של ה־517 שאינם יכולים להשתתף ביום הולדתו ה־70 של ראש־הממשלה המתפטר.

רענן לוריא (.לוריא"): בגין (על הטבח): לא שמע, לא ראה, לא דיבר על הטבח

✸ רענן לוריא: קריקטוריסט העולם

צעיר מתל־אביב שיצא לעולם הגדול וכבש בו את מקומו תחת השמש, שהיא גם הסמל המיסחרי שלו והמופיעה בכל אחת מה־קריקטורות שלו — הוא רענן לוריא, שאמנם אינו פועל בארץ, אך שורשיו וראשיתו ישראליים לחלוטין.

הוא החל את דרכו ברוב השבועונים, התעכב לשירות די ממושך בצה"ל, עד הגיעו לרדיגת רב־סרן, והחליט, לפני 16 שנים, לשחק אותה בגדול.

עד מהרה הפך קריקטוריסט של לייף האמריקאי ומאז עבר את כל קשת ההצלחה, דרך גדולי עיתוני גרמניה, טיימס של לונדון ולאחרונה אסאהי שימבון של טוקיו, עיתון המופץ ב־13 מיליון גיליון ביום.

"תבחרו אתם." כאיש העולם הגדול הפך לוריא את היוצרות. הוא לא בחר בקריקטורת השנה שלו. "תבחרו אתם," הבריק להעולם הזה, והמערכת בחרה.

דניאלה שמי ■

לוריא

מרי פעם היה מצייר משהו לימי השישי, אבל אף פעם לא ממש קריקטורה פוליטית, בשל הצנזורה שהפעילו עליו בעיתון. לא נתנו לו יד חופשית והוא לא צייר.

בציפור הנפש עשה את הקריקטורות הפוליטיות הראשונות שלו בארץ, וכשנסגר העיתון ביקשו ממנו לעבוד עבור ידיעות אחרונות.

כאשר נכנס לעבודה התפטר רענן לוריא ומאז עובד מייק בידיעות אחרונות כקריקטוריסט וב"רוסלם פוסט כמבקר־אמנות וכעורך אמנותי. "ואני חושב שאני מבקר הרבה יותר טוב מאשר קריקטוריסט," הוא אומר וממשיך לצייר.

מרירות התקופה. את הקריקטורה המופיעה בעמוד זה בחר, כי יש לה הפשטות שהוא אוהב ומעבר לשני האנשים המצויירים בה משתקף מצב. מנחם בגין כאדם זקן וחסר־אונים, יושב על כורסה ומולו יורד אריזור כאיש נוקשה, עקשן ולא מתפשר. קריקטורה זו מבטאה. לפי

רגיש מאוד לעניין הגרמני והעבודה נראית שובה.

טרן עצמו פירסם את הקריקטורה הזאת פירסומה במעריב.

✸ מאיר רונן: יד חופשית

ריק" של ידיעות אחרונות הוא מאיר רונן, בן 57, יליד אוסטרליה. הוא למד בבית־ספר לאמנות במלבורן ותוך כדי ודים הבין שרמברנדט צייר יותר טוב ממנו, פנה לעיתונות.

1949 עלה ארצה. השפה שידע היתה ת והאפשרות היחידה היתה לפנות סלם פוסט. הוא התקבל לעבודה עורך מאמרים ואחר־כך כעורך מאמרים.

הו, ברוּק הנהדרת,

ישבנו ב"טייסט אוף סיצ'ואן". התפאורה כמו נבנתה
במיוחד עבורנו. עכשיו הכל יכול לקרות, חשבתי לעצמי.
היא הזמינה שרימפס בשומשום ואני בחרתי צלעות כחושות
צלויות בדבש. עיניה הגדולות היו רכות וחמות.
לידה הניח המלצר מנת נתחי חזיר ברוטב שום סיצ'ואני
ולפני מנת ברווז פריך. היא לגמה קברנה סובניון וחייכה.
החלטתי לטעום עוף ברוטב צדפות והיא בקשה פילה בקר
עם ליצ'י. שניהם היו תאוה לעיניים (במיוחד ברוּק)
קינחתי באננס מטוגן בשומשום, ונדמה היה לי שראשה סחרחר
עליה.
הו, ברוּק הנהדרת, כמה חבל שלא ישבנו באותו שולחן.

TASTE OF SZE-CHUAN

המסעדה הסינית סיצ'ואנית
מרכז מסחרי כפר־שמריהו
052-70448

לאחר ההצלחה הגדולה במכירת דירות בנות 4 חדרים מציע אברהם גינדי

חדר חינם

מבצע ל-10 דירות בלבד

5 חדרים במחיר של 4 חדרים
רק $73,000 במקום ~~$90,000~~

דוגמה של דירת 5 חדרים בלב נתניה

אפשרות לקבל את דירתך הישנה בשיטת TRADE IN. הלוואות בנקאיות נוחות עד $50,000 מכספי חברת אברהם גינדי בע"מ

"לב נתניה"

פרויקט יוקרתי במרכז העיר

חינם! כרטיס טיסה זוגי לאירופה במטוסי "אל-על"

דירות יוקרה דו-מפלסיות מגרש טניס פרטי ועוד...ועוד...

המחיר
מחיר ללא תקדים ל-10 דירות.
רק $73,000 בלבד במקום $90,000.

טיסה חינם ללא הגרלה
רק 10 מהירי החלטה שיממשו הצעה חד-פעמית זו.יזכו בכרטיס טיסה זוגי לאירופה במטוסי אל-על.

המקום
"בלב נתניה"במרחק של כ-5 דקות מהמרכז הסואן ומהים.

הדירה
דירות בנות 4-5 חדרים ב-2 מפלסים ופנטהאוזים עם מירב השכלולים.

שפע של שכלולים
- ★ מגרש טניס פרטי בפרויקט.
- ★ טלוויזיה במעגל סגור לזיהוי מושלם של אורחיך (בכל דירה).
- ★ לובי מפואר ומתקני משחקים לילדים.
- ★ חדר תרבות בכל בנין.
- ★ 3 כווני אויר.
- ★ 2 מפלסים בכל דירה.
- ★ 2 חדרי רחצה בכל דירה.
- ★ ריצוף כהה בסלון.
- ★ שטיחים מקיר לקיר בחדרי השינה.

ועוד שכלולים רבים כמיטב מסורת הבניה של אברהם גינדי.

זוהי עיסקת חייך
הצעה מהפכנית זו מאפשרת לך לרכוש דירת יוקרה בת 5 חדרים במחיר של 4 חדרים, בסביבה טובה ובתנאי תשלום נוחים במיוחד ללא מזומנים.

המחירים אינם כוללים מע"מ
הטיסה בהתאם לתקנון

פתוח במוצ"ש
לרגל המבצע יהיו משרדינו בת"א, ראשל"צ ונתניה פתוחים החל מצאת השבת.

משרדנו בלונדון
Morley house 320 Regent st.
London W1 R-5AB Tel. 6361748

אברהם גינדי

תל-אביב	פתח-תקוה	רמת-השרון	ראשון-לציון	נתניה
ככר המדינה ה' באייר 10	חיים עוזר 28	סוקולוב 84	הרצל 62 צמוד לתחנת הדלק סונול	הרצל 18

אברהם גינדי בונה דירות שאנשים אוהבים

במדינה

דרכי־חיים
אני חושדת בכל גבר

קראטה, ג'ודו, ומיטווחים משאירים מעט סנאי לשומר־ראש בחצאית.

לפני שלוש שנים הציגה עצמה צעירה לפני מנהל מישרד־חקירות. "המודעה," הסביר המנהל המופתע, "התכוונה לגברים."

"אני לא פחות טובה מהגברים. הייתי בחטיבה המרכזית של מישטרת תל־אביב," הגיבה הצעירה.

כיום בת ה־27, כחולת העיניים, היא שומרת־ראש מיקצועית.

היא מבקשת לציין שהיא מבאר־שבע. זה פרט הזיהוי היחיד המותר. "אנו כולם אוהבים עבודת ביטחון במי־שפחה. יש מסורת כזו במישפחתי."

דורה, ניצב־מישנה במישטרה, נפטר לפני כמה חודשים. הוא היה מפקד מרחב־הנגב של המישטרה.

אחרי שהיא סיימה את שרות החובה בצה"ל, התגייסה למישטרה, וליחידה המרכזית של מחוז תל־אביב. התאמנה בקראטה, בג'ודו, פעם או פעמיים בשבוע במיטווח ובעיקוב.

כאב־ראש אלגנטי. האם יש לה פנאי גם לתרגילים מהסוג האישי. שעליהם אין חובה לדווח לבוס? יש בכלל חיים הפרטים לשומרת־ראש?

היא נושמת עמוק ומתוודה: "לי־פעמים אני מקבלת טלפון כשאני עו־מדת בדלת, בדרך לפגוש חבר, שאינו יודע במה אני עוסקת. איך אני יכולה להגיד לו: שמע, בחור, בוא נבטל את הפגישה, אני לא יכולה. עליי לצאת לתפקיד.

"זה היה ביום השישי בערב. אני נא־לצתי להגיד: שמע, אני נורא מצטערת. הדודה שלי חלתה. אין מי שיישאר עימה. אם הוא האמין — בסדר, אפגוש אותו שוב. אם לא — חבל."

מדוע היא אינה מוותרת על כאב־הראש הזה? יש לה, הרי, גם מיקצוע נוסף. היא שמאית. יש לה מישרד ולקוחות, ופרנסה לא רעה. אז, מדוע, להיות גם שומרת־ראש?

"עבורי, זה ספורט אלגנטי. זה חסר לי."

אחרי שסיימה את שרותה במיש־טרה, ראתה את המודעה בעיתון ומאז היא שומרת־ראש צמודה, הידועה ביותר בתל־אביב.

פחד אשת־השר. יהלומן מבוגר נראה לאחרונה בחברת צעירה, המלווה אותו לבורסה. חלק התחילו לרכל. הם התכתבות אחזה עם תחברה לחגנת הטבע ותושבי הסביבה, נמנע הנסיון לצבוע את הנוף.

בוקי שוורץ הביע את מחאתו הראש קיבלה על עצמה את המשימה.

לפעמים מתנגדת אשת־היהלומן ששומרת־הראש תאבטח את בעלה גם בשעות הלילה, בכיתם. העיניים היפות של השומרת אשמות בזה.

היום שוב איננה שומרת־הראש הי־חידה בחצאית.

היחידה של שומרי־ראש בחצאיות הופתעו: "כנראה שעזב את העסקים והוא מתעסק עם צעירה," פשטה השמועה.

שגריר מדינה ידידותית וחשובה מאוד ביקש גורילה שילווה את רעייתו לכמה ימים עד שיחזור ארצה.

שר בממשלת ישראל נסע לחו"ל, ואשתו חששה להשאר לבדה. שומרת־

שומרת־ראש מיקצועית
"כולנו אוהבים עבודת ביטחון במישפחה"

פסלים, ציורים ומיצגים חיים בשדות תל־חי

דיסקוס בין לאומי והתכנסות האמנים ב־1980 בתל־חי נגעלו במיצג, שערך המורה לאמנות במידרשה למורי אמנות ברמת־השרון, מוטי מיזרחי. המורה הלך בעירום והטיל את מימיו על עיזבת־פרחים.

המעשה זיעזע את תושבי־הגליל, והציב בסימן שאלה את הסיכוי שהאירוע, שהיה צריך להיערך אחת לשנתיים, אכן יהפוך מוסד של קבע.

גם העצים הצבועים בוורוד של מנשק'ה קדישמן וזעזעו את תושבי הגליל, וגם כוונתו של הפסל התל־אביבי בוקי שוורץ לצבוע את ההרים סביב תל־חי. תושבי האיזור לחמו ברעיון של שוורץ, ובסיומה של

"המבחן" של נויפלד
חיילים מן הגדוד

על מילחמות וחמורים

"הכמיר" של אורנר
מטוסים מן המשימות

נקבעה לפני שנה והתכנסות אמנים שנייה בתל־חי, אך מילחמת־הלבנון מנעה את האירוע.

לפני שבוע התכנסו האמנים במ־קום בצילה של המילחמה הבלתי־נגמרת. מישרד־החינוך העניק עזרה כספית, והתנועה הקיבוצית סייעה גם היא.

הפעם גם הגיעו אמנים מחו"ל, כמו הפסל האמריקאי דיק אופנהיים, שבנה מכונה דמיונית של מה הארם. אופנהיים התעקש לבוא ולהציג בתל־חי. בוונציה הוא פגש את אמנון ברזל, וביקש ממנו לבוא ולהציג את עבודתו בישראל, ולוא פעם אחת.

חנינה נויפלד, אלמנת המילחמה הנמשכת, אמנית ומורה לאמנות במיכללת תל־חי, הציבה גדר־רשת באורך של 150 מטר, היוצרת מבוך. הנכנס לתוכה הולך בה בעיקולים, ומתקשה למצוא את דרכו בחזרה.

הגדר — מבוך שמה — נבנתה בעזרתם של חיילים מהגדוד של בעלה, הקצין שנפל.

רב אורנר מקיבוץ חצור בנה מטוס כפיר מענפי ויז. "זהו מטוס ששלחו אותו למשימות לאילר" הסביר האמן והוסיף: "הפצצה של נגסאקי עומדת להתפוצץ מעלינו בכל יום. כמו במילחמת העולם־השנייה!"

ההצהרות האמנותיות על המילחמה ועל הכעס לא מנעו מרבבות לבוא לראות את הפסלים, הציורים והמיצגים, במשך ארבעת ימי האירוע.

דגל של מדינה. מה שכולם ראו היטב, אם כי הדיעות על טיבו היו חלוקות, היה הפסל החזותי של מנשק'ה קדישמן, האיש שצבע כבשים בכיאגלה של תציה. הפעם עסק קדישמן בחמורים: שניים, בשר־דם, נוערים ולועסים, שהוצבו בשטח, ולידם כמה חמורים עשויים פח.

לרגלי ערת החמורים פרש קדישמן שלוש פיסות בד. הצבעים של שלוש הפיסות היו: ירוק, לבן וארגמן. צבע נוסף, השחור, סיפקה אדמת הגליל השחורה, שאליה הצמיד קדישמן את פיסות הבד בעזרת אבנים.

ארבעה הצבעים מרכיבים, כידוע, את דיגלה של מדינה שטרם קמה: פלסטין.

למה, בעצם, התכוון קדישמן?

ציסי מנשה ■

בפוסטר. על כך שמעו ממנו את היצירה. כל הענין היה מלוזה בהרגשה, שהאירוע יהיה, כנראה, חד־פעמי.

הסצנה של נגסאקי. נכל את

דיעות

אופציה פתוחה

מי שמבקש להתנחם, יכול לחשב גם חישובים אחרים.

התוצאה 302:436 בקרב על הירושה לא בדיוק הלהיבה את מעריציו של דויד לוי. אבל משעבר שבוע והם נאלצו להשלים עם התבוסה, באה הישועה ממקור בלתי־צפוי: התנ"ך.

מחשבי־חישובים מצאו כי שם, בתנ"ך, התוצאות היו הרבה יותר משביעות רצון, אפילו מדהימות: 41:957 לטובת דויד.

הם טרחו, מנו וגילו כי דויד (המלך) מוזכר בספר הספרים 957 פעם (וגם בצורה די אקטואלית: "ויאמר דויד, מה לי ולכם?" – שמואל ב' י"ט) לעומת יצחק (בן אברהם) המוזכר 41 פעמים בלבד.

אחת הפעמים שבהן מוזכר יצחק היא אפילו די נבואית: ("ויהי כי זקן יצחק..." — בראשית כ"ז).

ואז, כמובן, האופציה שוב תהיה פתוחה.

מונה חמש נשים, שעדיין אין זה עבורן פול־טיים־ג'וב.

אנשים חשובים, הזקוקים לשומר־ראש, מגלים שהאויב מס' 1 של שומרי־הראש ששכרו היא רעייתם. חלק מלקוחות אלה חוזרים בהם, אך רבים מעדיפים שומרת־ראש צמודה, שאינה בולטת לעין בזהותה האמיתית.

בעיטה לחבר. "אמא שלי או־מרת לי, בהודמנויות רבות, שהחתן שלי עדיין לא נולד. לפעמים גם אני חושבת שאני יותר מדי ברנינית. אך יכול להיות שיותר נכון, אינני נותנת צ'אנס לעצמי. ייתכן שזה בגלל העבודה שלי. אני חושדת בכל גבר."

האם היא פוחדת שלא תינשא? יש לה בכלל פחדים?

"יש לי פחדים, אבל לא מפני שטרם התחתנתי, עד לגיל 27. לפעמים קורים לי גם דברים מצחיקים.

"חברה שלי שאלה אותי השבוע: תגידי, מה קרה לך, איך יצאת עם הגבר הזה שראיתי אותך עמו אמש? לא היתה לו בכלל צורה!

"עניתי לה שהוא שמאי כמוני, המבקש עזרתי. אני משוכנעת שלא האמינה לי.

"פעמים רבות הגבר שעליי לשמור עליו, זוכה בארוחת־צהריים מפוארת, דווקא הדודות לי. אני מלווה אותו למקום שבו הוא נפגש עם אנשי־עסקים נכבדים, או עם אורחים מחו"ל.

"לא תמיד הכל מסתיים בטוב. פעם, הלקוח ששמרתי עליו גילה לחברו את זהותי. החבר החליט לבחון אותי, ללא שום אזהרה, הוא חסם לי את הדרך ברחוב ותפס את היד מאחורי גבי.

"נאלצתי לפעול מהר. החבר של הלקוח קיבל בעיטה בבטן ועוד בעיטה. הוא התכופף, הרים את ידיו למעלה והכריז: מספיק! די. אני לא צריך יותר!"

להוריד חמישה קילו. האם העבודה מעניינת או משעממת?

"הגבר שלי, הלקוח, לוקח אותי למיפגש חברתי. יש שם גברים ונשים בעלי מעמד, רובם די מבוגרים. חלק מהם מסתכלים עליי, ובעיניהם אני קוראת את השאלה: איך נרבקת אליו? איך הוא בכללי? אחרים מביטים באירוניה, כאילו רוצים להגיד לי: אל תתביישי. אנו יודעים הכל. תרגישי טוב. אנו מבינים.'

"אני מתאקלמת מהר. זה יותר נוח. בתחילה היה מפליא אותי שכולם. כל האנשים שליוויתי, דיברו על נושא אחד: מין. כאילו שלא עשו דבר אחר מהבוקר ועד הערב. עד שהופעתי."

כאמור, גבר חלומותיה של שומרת הראש טרם הופיע. יתכן שהוא טרם נולד. ובכל זאת, יש גבר אחד המסוגל לגרום לכך שתרזה חמישה קילוגרם בשבוע אחד.

זה קרה בחודש שעבר, כשהבוס שלה העיר לה על הופעתה המיק־צועית: "את צריכה להוריד חמישה קילו. שמנת נורא. איזו צורה של שומרת־ראש יש לך?"

פסטיבל

העיר חיפה מארגנת פסטיבל סרטים. וזו אמנם מה ברוכה מאוד, אך השם פסטיבל קצת גדול האירוע המתוכנן לסוף חודש ספטמבר 21־26). הגדרה קולעת ונכונה יותר תהיה — רנה מוקדמת של סרטים, הנמצאים כבר בארץ, חסני המפיצים, מוכנים להקרנה ומתורגמים. ומר, אין בינתיים אף סרט שהגיע במיוחד סטיבל הזה ואין אורחים ומלווים לסרטים — הבימאים שעשו אותם. לא השחקנים השתתפו בם ואף לא המפיקים שמימנו אותם. בכל זאת, טוב שיש דבר כזה. קודם כל, מפני זו הזדמנות לאנשי ענף הקולנוע להיפגש. קרים, מפיצים ובעלי בתי־קולנוע, מצד אחד, ושי הסרטים — בימאים, צלמים, שחקנים — מצד שני, יוכלו, אולי, בהזדמנות זו, מור קצת יותר טוב זה על טיבו של זה. מלבד ת, יש לברך על יוזמה של עיר — גם אם ריח וירות נודף מן היוזמה הזאת — אשר באה שרת את הקולנוע, שהוא עדיין המישור רבותי המוזנח ביותר במדינה.

סרט במחלוקת. אחדים מן הסרטים ראויים תשומת־לב מיוחדת. כך למשל, הזמן עמד לכת, סרטו של הבימאי ההונגרי, פטר גותאר, הוא יוצא־דופן הן בשפה הקולנועית שלו, והן בושא — הזעזועים החברתיים שעוברים על שפחה הונגרית אחרי התקוממות 1956.

על דנטון של הבימאי הפולני אנדז'י ואידה, שר צולם בצרפת, נטושים ויכוחים עזים מאוד. סרט מבוסס על מחזה שוואידה ביים פעמים בות בתיאטרון, ושהמערב ראה בו ביטוי ביקורת של הבימאי על תהליכי מהפיכות משחיתות את עצמן.

נהר של בוץ, הוא סרט יפני בשחור־לבן, שהיה ועמד, לפני שנה, לפרס אוסקר. זהו סרט צנוע, כל רגיש מאוד, איטי ופיוטי מאוד, אודות ערכת־היחסים שנרקמת בין בתה של יצאנית בנם של בעלי מזנון עלוב.

אפשר להוסיף לרשימה זו את בגידה, סרט מבוסס על מחזה של הארולד פינטר, שזכה ביקורות נלהבות בעולם, מרביתן מתייחסות שני השחקנים הראשיים, בן קינגסלי (גאנדי) ג'רמי איירונס (אהובת הקצין הצרפתי).

אוהבי הקולנוע ההונגרי יוכלו, במסגרת פסטיבלון הזה, לצפות בשניים מן הסרטים ישנים יותר שנעשו בהונגריה, והנמצאים מזה מה זמן, ב־16 מ"מ (כלומר לא בהפצה בתי־קולנוע) בישראל. הכוונה היא לסרט אמרי רגיש ומפוכח של קארולי מאק (בימאי בט אחר המוצג עתה בתל־אביב), בשם אהבה, לסרט מרהיב, רב־משתתפים ווירטואוזי מבחינה קולנועית, בשם ללא תיקווה, של המפורסם בין קולנועני הונגריה, מיקלוש יאנקו.

שערוריות בגרמניה. עוד כדאי להזכיר את הקו, סרט ספרדי יוצא־דופן של חיימה ה־ארמיני אן, המתאר מערכת־יחסים מוזרה סימבולית בין אינטלקטואל מתבודד בבית ספרי, לבין ילדה בת 12. וזהו סרט עדין, המדבר רמזים, העשוי לגרום הנאה מרובה לחסידי פייסנות בקולנוע.

ולבסוף, סרט שמבחינה קולנועית אינו הישג חשוב במיוחד, אבל יש בו אספקט ציבורי מעניין. שמו הוורד הלבן. זהו סרט גרמני של מיכאל רהובן, המשחזר, בדיוק רב, פרשה שהיתה — סיפורם של כמה סטודנטים שאירגנו מחתרת־אנטי נאצית במינכן, ב־1943, והוצאו להורג חמישה ימים אחרי שנלכדו.

הסרט עורר שערוריות בגרמניה, משום שהוא מציין, בהבלטה רבה, כי אותם החוקים שאיפשרו לנאצים להוציא את הסטודנטים הללו להורג, קיימים ושרירים גם היום וכל הנסיונות לבטלם עלו בתוהו.

בשל היבט זה החליטה ממשלת גרמניה־המערבית, שמרכזי התרבות שלה לא יפיצו את הסרט בעולם, למרות שהוא מדבר על גרמנים שפועלים נגד הנאצים ולמרות שהסרט זכה בכמה פרסים בגרמניה עצמה.

את הסרט הזה כדאי לראות בצמוד לסרט אחר, אשר כן מופץ על־ידי הרשויות בגרמניה, ובעזרתן אכן אפשר יהיה לצפות בו, בחודש הבא, בסינמטקים. שמו של הסרט הוא חמישה ימים אחרונים והוא מתרכז בחמשת הימים האחרונים שעברו על אחת ממנהיגות המחתרת הזאת, בין לכידתה ובין הוצאתה להורג. בימאי הסרט, פרסי אדלון, הגביל את עצמו ואת סרטו לאתר אחד בלבד, תחנת־המישטרה, שבה היתה הנערה, סופי שול, עצורה ושם נחקרה על־ידי הגסטאפו.

כל הסובבים את הנערה הם בעצם אנשים רחמדים למדי, מבינים ומשתתפים בצערה. ואולי העובדה שהם נראים נורמליים כל־כך, והידיעה כי אלה שאיפשרו למימשל הנאצי להשתלט, הופכת את הסרט הזה מפחיד במיוחד.

לסלי קארון הרקדנית־שחקנית הצרפתיה מגלמת בסרט את הניה, רעייתו של עקיבא ליבסקינד, אלוף־העולם הסובל ממחלת־לב.

עדנה פיינרו, עורכת מדור הקולנוע של „העולם הזה" היתה העיתונאית הראשונה שביקרה על בימת הצילומים של סרט מיוחד במינו, המוסרט בימים אלה בפארים — „מסע הרין", בהשתתפות מישל פיקולי, ליב אולמן, לסלי קארון ואחרים. לראשונה בהיסטוריה קבעו ביניהם הבימאי, ריצ'ארד דמבו והמפיק, ארתור כהן, תנאי מפורש בחוזה ההסרטה:

רק לא בשבת!

ריצארד דמבו הוא בחור יהודי עגלגל, באמצע שנות ה־30 של חייו. פניו עטורים זקן מדובלל, ועכשיו הוא נוהג לחבוש קסקט. בעבר היה דמבו עוזר־בימאי בקולנוע, אחר־כך עבר לעבוד בתיאטרון, והעלה הצגות באופרה של פאריס, תחת שרביטו של רולף ליברמן. למעשה, הוא היה אחד מאותם בימאי־בית, שתפקידם לדאוג כי הבימוי המקורי של הבימאי הכוכב, יישמר בכל מיקרה, על אף השינויים שנערכים בצוות הזמרים.

עכשיו, חזר דמבו לקולנוע. לא עוד כעוזר־בימאי, ואפילו לא כבימאי של סרטים קצרים. כשהיה צעיר, עשה כמה כאלה, אבל לא הראה אותם לאיש.

היום, הוא יושב במיסעדה של מלון הפאר פרינס דה גאל בפארים, לידו ארתור כהן, מפיק סרטים, שאסף כבר שלושה פרסי אוסקר, והוא מספר על סרטו הארוך הראשון. בתרגום מאוד חופשי, אפשר לקרוא לו בעברית מסע הרץ.

דמבו עצמו כתב את התסריט, והיתה את מכירתו ככך שאיש מלבדו לא יביים אותו. מה שנראה תחילה כחוצפה, הפך עובדה קיימת, ויתרה מזאת, דמבו, אשר החליט, לפני כמה שנים יחד עם משפחתו, לחזור בתשובה, הציב „תנאי מפורש בחוזה, שיבטיח כי לא יצטרך לעבוד בשבת. וכך, שעה לפני כניסת השבת, הוא רשאי ללכת הביתה, ורק שעה אחרי צאת השבת הוא חייב לשוב לעבודה. תנאי שלא נשמע כמותו בתעשייה מתוקנת, במיוחד לא בתעשיית הקולנוע, שבה אין מכירים בחגים ומועדים.

„אילולא היו מאשרים את התנאי, אני יכול לומר בביטחון שלא הייתי חותם על החוזה," הוא מדגיש בחיוך. אבל החוזה נחתם, אולי משום שארתור כהן עצמו הוא יהודי שומר־מצוות, אולי מפני שמתוך תשעת השבועות של הצילומים מתוכננים ששה בצרפת, שם לא קשה לשכנע צוות שיעבוד יום אחד פחות.

עמנואל כהן והבימאי עמנואל, בנו הצעיר של המפיק ארתור כהן, מגלם בסרט מסע הרץ את בנו של ליבסקינד, שאת דמותו מגלם מישל פיקולי. השניים נראים בעת התייעצות עם בימאי הסרט ריצ'ארד דמבו.

המכבש הרוסי בפעולה

„מסע הרין" יכול להיות סרט אקטואלי מאוד, אם אכן תהיה התוצאה קרובה לתיאור של דמבו. „זו צריכה להיות התמודדות בין שתי אינטליגנציות צרופות," הוא מסביר, „התמודדות שמטרתה היחידה זה הניצחון השכלתני." נשמע כמו הרצאה באוניברסיטה? אין פלא, שכן דמבו שייך לאותם משוגעים־לקולנוע, הבולעים סרטים בצמא, ושהם בעלי השכלה קולנועית רחבה ובעלי נטיה להתבונן, לא פעם, בצד האקדמי של הקולנוע.

בעבר ניסה דמבו אפילו להשתלב בחוג־לקולנוע של אוניברסיטת תל־אביב, אך ויתר על כך, ופרטים מתחרויות קודמות על אליפות־העולם בשח, כמו זו שבין בובי פישר וספאסקי, והמרכיב החשוב ביותר, אולי — התופעה של גולים מכורח או מרצון.

גיבור סרטו של דמבו הוא פאוויוס פרום, כוכב עולה בשח־מת הרוסי. כאשר הוא מנסה לפלס דרכו לכתר העולמי, הוא מוצא את כל הדלתות נעולות בפניו, מפני שהמימסד שומר את הכבוד הזה לאלוף המחזיק בו כבר תריסר שנים, שחקן יהודי רוסי בשם עקיבא ליבסקינד.

פרום האימפולסיבי, עוזב ברוסיה את אשתו, מארינה, ואינו שב לשם אחרי תחרות בינלאומית במערב. הוא מפתח את הקאריירה שלו בשקדנות עד שהוא מגיע לז'נבה, לתחרות על הכתר העולמי, כאשר מולו יושב ליבסקינד. „זה מצב דומה מאוד להתמודדות קורצ'נוי־קארפוב," מציין דמבו. „אבל ביחס הפוך. אצלי, הגולה הוא הרעיון, וכיום אין הוא מרחיב על כך את הדיבור.

סיפור הסרט, לדברי דמבו, הוא תוצאה של כמה מרכיבים שונים. קודם כל, סיפורו של היפאני, יאסונארי קאוואבטה (חתן פרס נובל), בשם אמן הגו: הספר מתאר התמודדות בין שני שחקנים המשחקים במישחק מיזרחי עתיק בשם גו עיקר ההתמודדות בחלקה הרוחני.

מרכיב נוסף הוא התחרות על אליפות־העולם בשח־מת, בין קורצ'נוי וקארפוב, על כל האספקטים האנושיים והפוליטיים שהיו כרוכים

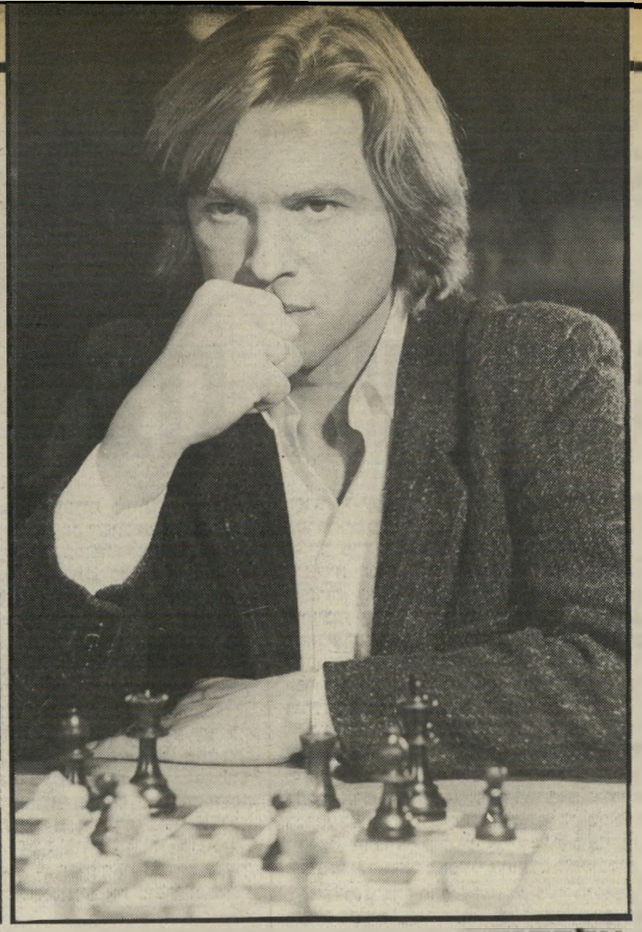

אלכסנדר ארבט השחקן הרוסי הגולה, המעצב את דמותו של פאוויוס פרום. גורלו של ארבט במציאות דומה להפליא לגורלה של דמותו הקולנועית – הוא היה שחקן מבטיח בברית־המועצות ועזב כדי לחפש את מזלו במערב.

מישל פיקולי השחקן הצרפתי המעולה מג
את דמותו של עקיבא ליבסקי
שחקן יהודי רוסי המחזיק באליפות העולם כבר 12 שנ
ליבסקינד דורש שיביאו עבורו ממוסקווה את רופאו היהור

הצעיר, והרוסי הוא המבוגר, לא כמו יחס הגילים בין קורצ'נוי לקארפוב."

הסרט מתחיל; למעשה, עם תחרות השח־מת בג'נבה, המקושטת בכל הפרטים, שהפכו באחרונה את אליפויות־העולם בספורט חומר לעמודים הראשונים בעיתונות. מילחמה פסיכולוגית, צוותי יועצים המכינים את הקרב על כל צדדיו, השימוש ביתרונות הקטנים ביותר (כמו איחור שיטתי לתחילת התחרות, כדי לעצבן את היריב), אפילו היפנוזה — דבר אינו חסר במאבק בין השניים.

כדי להוסיף מימד דראמתי, סובל אלוף־העולם המבוגר ממחלת־לב, ובשלב מסויים הוא דורש שיביאו עבורו, ממוסקווה, את הרופא היהודי שלו, שהצטרפותו נאסרה תחילה, מפני שבניו היגרו לישראל. ואילו במתנה של פרום הצעיר מורגשת עצבנותו של השחקן הגולה, היודע כי אשתו מאושפזת במוסד לחולי־נפש, אי־שם בברית־המועצות, ואין מתירים לה להצטרף אליו. אם לא די בכך, מפעילים עליה לחץ כבד להתגרש ממנו.

דמבו מנסה, תוך כדי תיאור כל התכסיסים של שני הצוותים, להבליט כמה עובדות יסוד. לדוגמה — בין כל אלה שמסייעים לצידו של ליבקינד, אין אפילו רוסי אחד טהור. אחד היועצים הוא גרוזיני, אחר הוא ארמני, ליבקינד עצמו הוא, כמובן, יהודי, ובכמה הזדמנויות אפילו גולש לדבר ביידיש, אם כי אין אפילו פעם אחת, בתסריט, רמז שהוא פחות מנאמן למישטר, התומך בו ומחזיק אותו במעמד של אלוף־עולם. רק כאשר רופאו היהודי נשלח אליו ממוסקווה ברגע של יאוש, הוא ממריץ אותו לערוק להצטרף לבניו בירושלים.

דוגמה אחרת היא החשדנות הבלתי־פוסקת השורה בשני המחנות. פרום, משוכנע שאחד היועצים שלו מדליף למחנה השני מידע על התחבולות שהוא מתכנן. פעמיים, במשך הסרט, הוא דורש שיחליפו את מקום מגוריו, מפני שהוא מאמין כי הרוסים שתלו בו מיקרופונים. נוכחותו של שח־מתאי ארגנטינאי הסוקר את התחרות, כעיתונאי, מעצבנת את פרום עד כדי כך, שהוא מאבד את שלוותו בכל פעם שהוא רואה אותו.

נורית כהן והגורו נורית כהן, בתו של המפיק, מופיעה בסרט בתפקיד קטן של צלמת־עיתונות, לצד השחקן יאסין חאן, שהרוסים נעזרים בו כדי להפעיל היפנוזה. גם לבנו השלישי של המפיק, מארקוס, יש תפקיד בסרט.

מול המצלמות, עורך דמבו חזרות למסיבת העיתונאים, שבה מכינים פרום ויועציו את הקרקע לקראת ההתמודות הגדולה. רוב העיתונאים היושבים בצייתנות באולם, ומחכים שהזרקורים יידלקו והמצלמה תתחיל לעבוד, הם ניצבים המקבלים שכר יומי. ביניהם אפשר להבחין בעיתונאי־צמרת צרפתי, האוסף כנראה חומר לכתבה, ובמפיקה הצרפתית שתהיה גם בעלת הזכויות על הסרט בצרפת, מארטין מריניאק.

בתפקידה הקטן כעיתונאית, שואלת מריניאק את המועמד לתואר האלוף מה ירדוף לו על אשתו.

דמבו מסתובב מלא התרגשות, מאזין לעצות של קוטאר, מתקן פרט אחד כאן ופרט אחר שם, מנסה להכניס את הכל למסגרת שראה בדמיונו. בצד מסתובב ארתור כהן, כתרנגולת הדואגת שכל אפרוחיה יהיו במקומם.

כהן הוא מפיק יוצא־דופן. עד היום עשה רק תריסר סרטים, אבל זה הספיק כדי ששלושה, בין בוץ ושמיים (סרט תעודי על חציית גיניאה החדשה), הגן של פינצי קונטיני ו'שחור לבן בצבעים, יזכו בפרס האקדמיה לאמנות הקולנוע, הלא הוא האוסקר.

הוא מעורב בעשיית סרטיו החל מן הרגע ששה היום להיכנס לקו־פרודקציות, העדיפה הפעם לשבת בצד. איש, אמנם, לא תירץ את הצעד הזה במניעים פוליטיים, אבל באווירה הפייסנית שמנסים ליצור היום בצרפת, יש למפיקים הרגשה ברורה שהיבט זה של העלילה, שיחק תפקיד לא מבוטל בהפחדת פקידי הרשת הממלכתית של הטלוויזיה.

על־גבי הנייר, לא היתה להם בעצם שום סיבה להיבהל. הסרט — שבו מופיעים שחקנים כמו מישל פיקולי, לסלי קארון, ליב אולמן, דניאל אולבריצקי, וברנרד ויקי, ואשר הצלם שלו הוא ראול קוטאר, שצילם רבים מסרטי הגל־החדש הצרפתי — הוא בדיוק מסוג ההפקות שהטלוויזיה הצרפתית אוהבת ליטול בהן חלק.

מעניין, שתפקיד פרום הופקד בידי שחקן רוסי גולה בשם אלכסנדר ארבט, שגורלו האישי דומה להפליא לזה של הדמות שהוא מגלם. בברית־המועצות הוא היה שחקן צעיר ומבטיח, וכאשר חש שאינו יכול להתקדם עוד, השאיר מאחוריו משפחה ובא למערב כדי לחפש את מזלו. עד עכשיו הופיע בתיאטרון, וזה התפקיד הקולנועי המשמעותי הראשון שבו זכה.

במלון סופיטל, שבפאתי פאריס, מצלמים את אחת הסצינות הראשונות בסרט. הכוכבים הגדולים טרם הגיעו, מי שכבר נמצא במקום הם ארבט ושחקן פולני בשם וויטק פשוניאק, שזכה בשנה האחרונה בתהילה, אחרי שגילם את רובספיאר בסרטו של אנדז'י ואידה, דנטון.

גם עניין המיסחור זוכה לתשומת־לב, בעיקר במחנה של פרום, שם עורכים, שוב ושוב, נסיונות לשכנע את המועמד לחתום על חוזים שיקשרו אותו לחברות מיסחריות. מצד שני, אם הרוסים אינם מוכרים את אלופם תמורת פירסומת, אין הם יוצאים צריקים יותר. לא זו בלבד שבעיניהם כל העניין קשור ליוקרה פוליטית אלא שהם אינם מוכנים אפילו להביא בחשבון אפשרות של תבוסה, וכל מחיר, כולל חיי־אדם, כדאי, אם אפשר למנוע ביזיון שכזה.

הטלוויזיה הצרפתית נבהלה

קשה להניח שהרוסים ישבעו נחת מן הסרט הזה, המתאר את שיטת הדיכוי הפועלת על כל הרמות, ואפילו אלוף־עולם אינו משוחרר ממנה.

מן הבית מורים לאלוף ולצוותו איך להתנהג ומה לעשות, ולביסקינד הוותיק, המבקש לזכות בניצחון אישי על יריבו, להוכיח לינוקא החצוף והצעיר כי יש לו עדיין הרבה מה ללמוד, מוצא את עצמו מקבל סיוע בצורה ובשיטות שאינן כלל לרוחו, מבלי שהוא, אישית, יוכל לעשות משהו בנדון.

למעשה, יש בתסריט נימה ביקורתית כלפי ברית־המועצות, עד שהטלוויזיה הצרפתית, אשר הראשון, כשהם עדיין תקציר הכתוב על כ
דפים, ועד לרגע האחרון, כשצריך להחליט
עריכה, לבחור מוסיקה, להחליט על שיט
שיווק; משום שכך, הוא מאמין שאחוז ההצלח
שלו גבוה כל־כך.

גם מן התסריט הזה הוא עדיין לא מרוצה
הסוף, ומזמן לזמן רומז לדמבו שאפשר ח
לשנות פה ושם. ומי שמכיר את ארתור, סבור
השינויים אכן יעשו. אבל הוא שבע־רצון במי
מספקת, כדי להיכנס להרפתקה זו, דבר שו
עושה תמיד בזהירות רבה.

בינתיים, הוא צריך למהר. על פי החוזה
דמבו עובד בימים הנוראים, והצוות צריך לענ
כל יום שעות נוספות, כדי לעמוד בלוח־הזמנ
מתי הסרט יהיה מוכן? כהן אינו נוקב בתאריכ
כאשר יסתיימו הצילומים יתחיל התהל
הארוך והחשוב ביותר — העריכה. "א
בישראל היו מקדישים יותר זמן לעריכה, אול
הסרטים היו יוצאים טובים יותר," הוא או
ומוסיף: "סרט כמו שחור לבן בצבעים ניצל
על שולחן העריכה, אחרי שנכשל תחילה, כיש
חמור, במולדתו צרפת. צריך להשגיח עד הר
האחרון." וכהן מתכוון בהחלט לעמוד
המישמר.

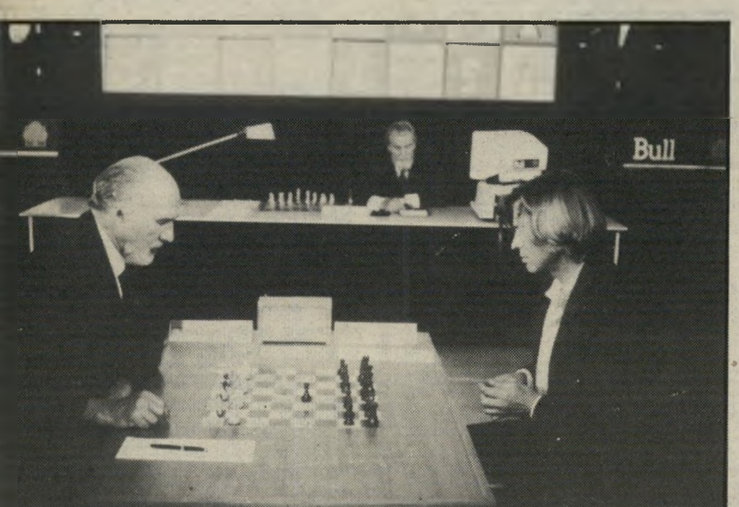

התמודדות רוחנית השחקנים אלכסנדר ארבט ומישל פיקולי בתפקי
פרום וליבסקינד, המתמודדים על תואר אלו
העולם, תחת עינם הפקוחה של נציגי השילטון הסובייטי, שאינם בוחלים בשום שיטה שהי
כדי להשיג את התואר לאיש הרצוי. "למעשה, זו התמודדות בין שתי אינטליגנציות צרופו
טוען הבימאי, בעל־תשובה שעבר לקולנוע מעבודותיו בתיאטרון ובאופרה הצרפתיי

השיר על העם היהודי שנהדג*

קדיש קטן

כמו על־פי חוק־כלים־שלובים תרבותי, צצו תי תרבויות־אחיות, במיזרח־אירופה של ישית המאה שעברה. מצד אחד, תרבות־ השכלה העברית ומן הצד השני תרבות־ההש־ ה־ביידיש. הראשונה גבירה והשניה אמה, כך

משורר קצנלסון
קדיש במילים

פחות לפי דבריו של **מנדלי מוכר־ספרים**. שכתב: **נטשתי את הגבירה העברית, בדי לשרת את האמה האידית!**

• *דאס ליד פון׳ם אויסגעהענגן יודישן אלק – קינתו של יצחק קצנלסון על העם יהודי, שנכתבה ביידיש, בראשית השואה.*

תרבות־ההשכלה־העברית היוותה את הבסיס והתשתית, שעליהם קמה הציונות, שהפכה את ארץ־ישראל למיקלט עבור יהודי אירופה, תרבות שהוליכה במשך 150 שנה, בדרך־לא־דרך, את מחציתו של העם היהודי בדרכו להקמת ישראל. לעומת זאת, היוותה תרבות־היידיש את תרבותו של הפרולטריון היהודי במיזרח־אירופה, תרבות בעלת גוון מעמדי יותר, תרבות שהוליכה את המוניה אל אותה ארץ־המחר של הקומוניזם, ארץ שלא קמה, בסופו של דבר.

המרכז־התרבותי של העברית תקע יתד בין שתי מילחמות־העולם בארץ־ישראל, תוך הת־ רחקות מאירופה. במקביל, בין שתי מילחמות־ העולם, הגיעה תרבות היידיש במיזרח־אירופה לשיא פריחתה, אולם הוכחדה בידי **אדולף היטלר** ובידי **יוסף גורגשווילי סטאלין**. היטלר הרג את המון קוראי היידיש, בעוד שסטאלין חיסל בשיטתיות את סופרי ומשוררי היידיש.

ראשיתה של ספרות ושירת היידיש בבבא בוך. צאינה וראינה והמעשה בוך, היתה כספרות על־גבולית (לא לאומית), ספרות ושירה בכתיב עברי, שבסיסה היה בתוכן יהודי־עממי. כך צמח לו במאה שעברה, בהדרגה, הרומן הפופולארי ביידיש, שאחד מראשוני כותביו היה **אייזיק מאיר דיק**, שבמקביל אף ביזה לשון זו, וכתב עליה: **אליבא דאמת, אין שום לשון בפינו. אין אנו יודעים לדבר אלא דאריגן** (אחד מכינוייה של היידיש — ד"ע), **שאיננה בגדר לשון כלל. שפה בלולה היא. תערובת של גרמנית עתיקה, לשון הקודש, רוסית, פולנית, אנגלית, ספרדית, צרפתית. לשון היא ששום אומה מן האומות אינה מדברת בה ואינה מבינה אותה...**

בהדרגה הפכה היידיש ללשון אמינה של כתיבה־ספרותית. **ש"י אברמוביץ**, המכונה **מנדלי מוכר־ספרים**, היה מהראשונים שניסו לשכנע כי אפשר לחבר ביידיש יצירות־מופת ספרותיות. ביחד אתו הגיחו לאוויר־העולם הקלאסיקונים של היידיש, **שלום עליכם** ו־**ל פרץ**, כאשר לצידם עשרות ומאות סופרים ומשוררים, שיצרו אותה תשתית מפוארת, של ספרות ל„עם בלא מולדת", כפי שכונו יהודי מיזרח־אירופה.

י"ל פרץ היה נושא הדגל במאבק שהתנהל בראשית המאה, בין ספרות היידיש והספרות העברית, ואחד מיזמותיה של הוועידה לספרות ולתרבות יידיש, שנערכה בטשרנוביץ (1908). המאבק הפך עד מהרה את ספרות ושירת היידיש לתרבות מהפכנית, שהשתלבה בנטיית ליבו של הפרולטריון היהודי במיזרח־אירופה לעבר המהפ־ כנות בכלל, והמהפיכה הבולשביקית בפרט.

בשנות העשרים של המאה הנוכחית צצו קבוצות של משוררי וסופרי יידיש בכל רחבי מיזרח־אירופה, החל בווילנה דרך וארשה (שהפכה לבירת תרבות היידיש), וכלה במרכזים יהודיים בברית־המועצות. במקביל צצו גם תיאטראות־ יידיש, תרבות קולנוע ביידיש, כתבי־עת, יומונים, וכל שאר מאפייני התרבות המקובלים.

כאמור, נרצחה תרבות היידיש בימי מילחמת־ העולם השניה ובימי־השחור של הסטאליניזם. כל שנותר הוא, להספיד תרבות זו, כמאמר שירו של יצחק קצנלסון .השיר על העם היהודי שנהרג בקדיש־קטן של מילים, במיסגרת מדור זה.

מהפכנים

לפני שנים רבות ראה־אור סיפרון קטן בעברית, בשם ביכורי השירה היהודית המהפ־ כנית • בעריכתו של ד"ר י. **רובין**. סיפרון זה מאחד בתוכו את ערך ההליכה אל העם, שהוא בבחינת מצוות־עשה לכל מהפכן, ואחד מערכי הייסוד של שירת־היידיש, בדרכה אל שיאיה.

שיריהם של המשוררים המהפכנים ביידיש, שנועדו להלהיב את ההמונים, מצאו קרקע כשרה — השיר העממי היהודי שקדם להם.

אחד מראשוני המשוררים המהפכנים ביידיש, היה **דויד אדלשטאט** (1892־1866). שהיה חבר בתנועה האנארכיסטית היהודית, ועורך ביטאונה פרייע ארבעוטער־שטימע. אדלשטאט קרא בשיריו תגר על „יפי־הנפש" שבין המשו־ררים, המתללים את היכל השירה: **... אבל אנשים, למה הפכתם ההיכל / לשוק, לשוק מזוהם?! / ריחכם תמכרו ויקר־כבודכם, / והאמת תגרשו לבית־עולם...**

משורר־מהפכן רוזנפלד
חיילים אנו בצבא החירות

על הפועלים והמנוצלים, כתב אדלשטאט, בשירו הנפח הזקן: **עובד ומחשל אזיקי הברזל / לאל הממון בעולם / ולכל עריץ השוכב סרוח / על כיסאו המגואל בדם...** בשירו אנארכיא (אנארכיה), הוא כותב על אחד מעיקרי המאבק היהודי המהפכני, בסוף המאה שעברה, כנגד כבלי הדת היהודית:

עולם יהפכו בו לדיר ולרפת / בתי־מידרשות ובתי־כנסיות, / יכו לרסיסים כל גרזם וכל

• ד"ר י. רובין. *ביכורי השירה היהודית המהפכנית; ספריית פועלים; 1946; 80 עמ (כריכה רכה)*

מי מריבה

הציונות: כאדם מבוגר השב לעריסתו...

גדול סופרי היידיש היה, הוזה ויהיה י"ל פרץ, שנולד בחודש מאי 1852, בעיירה וישוג' — לא הרחק מהבית, שבו נולדה כמה נים מאוחר יותר, מנהיגת המהפיכה־הגרמנית, וזה לוכסמבורג. את מרבית חייו בילה י"ל רץ בוארשה.

שירו הראשון היה, למרבה האירוניה, שיר יבורי, שבו כתב: **מי יקרא שיריך, היש בשיר נעלתך? / תועלתך בו, המשורר קרא / שם ימעת חמלה לעיני יצורה / שם שבטי־מוסר אנשי חזנה ורשע...**

פרץ עבד בווארשה, בוועד־הקהילה היהודית, מחלקת בית־הקברות. בראשית שנות התשעים של המאה שעברה היפנה פרץ את יצירתו מן עברית ליידיש, ואף הביע דעתו על תפקיד הידיש במהפיכה היהודית: **מי שדוגה לדגיון אל יבו ומרחו של העם השפוט והתבים, אלה מהמעמדות הנבוהים יותר קוראים להם בזילזול המון־העם מוכרח לכתוב דאך־נון.**

הוא החל משתתף באסיפות פועלים יהודים, אף פירסם קונטרסים שהיו מתוזם הרוחני של חוגי הפועלים היהודים הסוציאליסטיים בפולין וברוסיה.

בשנת 1894 פירסם י.ל. פרץ קונטרס־עיבורי שם חותך, ובו מאמרי־ביקורת חריפים נגד פולחן־הלאומיות. שם כתב בין־השאר: **ארץ שראלז הלא היא גם ערש מולדת הכנענים, שלישתים והשומרונים: הוא שלל את הציונות, מאוחר יותר, בשנת 1907, אמר פרץ בראיון על הציונות: זה רעיון שאינו ניתן להשמה. מאחת שקפותיו שנטשות לשיחזי זכויותיהם של כל העמים, ללא שאיפות מיוחדות;**

עד מדרה הפך י.ל. פרץ להיות ראשה ומנהיגה של התנועה היידישיסטית. בוועידת טשרנוביץ (1908), כאשר הוכרז על מעמד לשון היידיש בחיי העם היהודי, נחלץ פרץ להגנת שתי שכבות רמוסות בעם היהודי — ההמון והאשה — שהיידיש היתה שפתם. בנאומו, באותה ועידה, אמר: **המדינה — היא הפרשע הגדול ביותר; העם. לא המדינה — זאת המילה הנדושה האומה — לא המולדת... תרבות מיוחדת, לא**

סופר י"ל פרץ
הגלות: שדה מערכה

גבולות ושומרי־גבולות. תהיה השמידה על חיי העמים. המדינה, שהיו מקריבים לה עמים קטנים וחלשים, כשם שהקריבו בימים קדמונים ילדים למולך, המדינה שבגלל האינטרסים של המעצמות והעמים השלישים נאלצו להשחית ולייישר בה הבול: צבא אחד, לשון אחת, בית־ספר אחד. מדינה כזאת מאבדת את זוהרה...

בנגיעה מן העבר, ניכא י.ל. פרץ את כל אותן מכשלות של המדינה לעתיד־לבוא, שעליה חלמו הציונים — נציגי הפלג התרבותי האחד, המאמינים בתרבות העיברית. בראיון, שהעניק בשנת 1911, אמר פרץ דברים קשים על הציונות. **הציונות, וכמובן זה בלאומיות וראשה את המלוכה של האומה היהודית בתקופת „המולדת", זהו עניין נושן מדי בשבילי. הבריחה מן המציאות לשם הצלת המיזיונומיה הלאומית במקום מיוחד, נעלה מהביעה ומסידית הזגל. אולם האידיאל שלי הוא מילוכות וניבחון. וכלות היא שוויזיהמעשיבה. לכן לא אוכל להתבוחש לה...**

בהזדמנות נוספת המשיל י.ל. פרץ את הציונות בדימוי: **אין אדם מבחר שב אל העריסה, ומה גם, עם גדול ומשורשה... בהרצאה, שנשא ב־1914, המשיך וטען: האידיאל שלנו הוא קל־לאומי — בואם לתם הלאומים היהודים והלאים אותו בשיעודיה אחת ובלשון ממיימת. נובלים בשיראותה את השקפה היהודית העולמית. האידיאל שלנו אינגו הצטמקות בתבניות ממיימות, כי אם להשתפך על פני כל העולם...**

קודם למותו שב והבהיר פרץ את ביקורתו על הציונות, ועל מה שהיא מייצגת: **אם תחזית העם היהודי נקראת אצלך „ציונות" — מה טוב תיינו שיוך לכאן. יש לי חלק בזה. בציונות המדינית אין לי שום אמון. לגלות איני מתבחש. זהו שורש־המערכה שאנחנו וזיבים לנצח בו. עם כל הנעלעים לארץ־ישראל, לא לבולדת' במובן הגרוי, ולייני מאמין בכל עוז בעם־עולם יהודי, כפי שחזה אותו הנביא. מיעוט מיספרי בכל מקום, אך רוב במובן תרבות המשיר. אותי הניצחון ותיבנה ציון הנבואית, לא המדינית...**

לדעתי, למרות תקומת־ישראל והקמת המדינה: למרות הצבא והביטי בעוצמתו בעולם: אין לי ספק בכך שהשקפתו של יצחק לייבוש פרץ ניצחה. מדינת־ישראל ולילה בתרבות. אנשי־דוח נרמסים בה עד עפר. אותם שגרירי עם עולם המהוזים מיעוט מיספרי בכל מקום הפכו לרוב במובן תרבות המשיר. אני מתכוון לאנשי־דוח והסופרים היהודיים בארצות־הברית, הכותבים אנגלית ולאנשי־דוח והסופרים היהודיים בצרפת, הכותבים צרפתית ולאחרים בארצות אחרות.

כיום, בראשית שנת תשמ"ד, עדיין לא ברור לנו, אם התרבות העברית ושני מיליון נדבקיה, אכן ניצחו את תרבות היידיש וחצי מיליון נדבקיה. בארצות־הברית וחל בשנים האחרונות רנסאנס של תרבות־היידיש, ולעתיד פיתרונים.

אין ספק שתרבות־היידיש, כין שת־מילחמות־העולם, היתה תרבות אידיאולוגית־שורשית, שהגיעה להמוני קוראים שהלכו אחריה באש ובמים. התרבות הישראלית של השנים האחרונות, רחוקה מלהיות תרבות עם אידיאולוגיה מוסרית, זו או אחרת. וספק אם היא מגיעה להמונים כלשהם.

סהר — / האנארכיה היא זאת. בשיר אחר הוא מוסיף: משיח ויהדות שניהם מתו כבר. / משיח חדש הלך ובא, / הפועל היהודי, קרקן הגבירים, / את דגל הדרור כבר ישא!

ארלשטאט, שגדל ברוסיה הצארית, נמלט לארצות־הברית, שם כתב את שיריו המהפכניים.

מדף ספרים

אודים מוצלים מאש

בין ניכסי צאן־ברזל של הספרות והשירה באידיש (ראה: השיי על העם היהודי שנהרג), שניתן להשיג בחנויות הספרים, מומלצים הספרים הבאים:

- משה בסוק, מיבחר שירת אידיש, הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- מרדכי סבר, משירת סופרי אידיש בברית־המועצות, הוצאת אל"ף.
- כתבי דויד ברגלסון, הוצאת ספריית־פועלים.
- סופרי אידיש בברית־המועצות, בית־הספרים הלאומי (פקסימילות).

כמוהו היה גם המשורר **יוסף בובשובר** (1873־1915), שכתב באחד משיריו, רבולוציה (מהפיכה): **הנני בכובד השבט. בשמש לזרח מתחלת. / הנני: ברזח של זעף. ברעם ואש מתחוללת. / הנני: בלבת הלהט אשר על גבי הזולקנים. / הנני: כסער הבא מצפון ומחריב אוקיאנוסים.**

אחד מגדולי שירה נדירה ונשכחת זו הוא **מורים רוזנפלד** (1862־1923), שהאי־מאמין המעמדי שלו נצעק בכל אחת משורות שיריו: **חיילים אנו בצבא־החירות. / הגלנו בעזו תדרוך בשדרות. / באנו אנשות לגאול מעבדות. / עולם ומלואו לפדות מצרות. / בהתלהבות־אמת. בריב קוח וחיל. / ככה נצעדה לקראת תותחים. / לאור־יום נהפוך חשכת־ליל. / אנו חיילים אמיצים ודרוכים. / דוהות על דוהות מחסור שבלנו. / היינו בדמי כל חזקן כראבים. / עד מזות בצמוקה התגלגלנו. / הרעב המילנו תמיד בזבובים. / נברייה: נחייה. לא נמות! — / אימה נפילה על שבעים ובוטחים. / נעקור מני שורש שילטון האלמוות. / אנו חיילים אמיצים ודרוכים! / מזויינים בכלי־משחית חזקים. / לא עוד שמנו ייקרא .חלשים" / אם מארכם בראשנו. הלא נהי ענקים. / ואם לאסל אחינו. נגדיל מעשים.**

מורים וינצ'בסקי (1856־1930) היה מהפכן־סוציאליסט יהודי, שנידון לא אחת למאסר וגירושים, ועבר ברדך־נדודיו בהרבה ארצות־אירופה. הוא היה מראשוני המארכסיסטים בתנועה הסוציאליסטית היהודית, למרות שהיה זמן שבו התקרב כמעט לאנארכיזם. אחרי המהפיכה הבולשביקית הזמין לברית־המועצות, והוצג כסכא של הסוציאליזם היהודי. בשיי רו רצוני האחרון, כתב וינצ'בסקי: **לימות לא בעבד כורע תחתיי, / קרקן לעונת ולשבול, / עם נשק ביד והדגל מנף — הה, ככה ללחם ולישול...**

בשירו מארסיליייזה, כתב בין־השאר: **גם אתה אזור עזו, פועל ישראל, / הסר זרוק אבק־דרורות, / תביר, תדע מי לך גואל, / מי ממך יסיר קשיי־הצרות. / גם בירושלים אם ישלוט בעל־הון, / יוסיפו ימיך היות רעים, / וגם נגדו תצא בכל מלוא־האון, / כיאות לבן־חשמונאים. / התאוששו, בני עוני מר..**

כנופיית כופרים

בפולין שאחרי מילחמת־העולם הראשונה נוסדה חבורת־משוררים שכינתה עצמה לעס־טערער כאליסטרע (כנופיית כופרים). חבורה זו הסעירה את שירת היידיש של תקופתה. עם חבריה נימנו **מרין מארקיש, אורי צבי גרינברג, מלך ראוויטש** (אביו של הצייר **יוסל ברגנר**) ואחרים.

משוררי כאליסטרע היו בהלם התרבותי, שבא עליהם במילחמת־העולם. הם הביאו ליידיש ברזיונית שירה רומנטית־לירית ביחד עם הזעקה, הכפירה, הפיכחון והיחפנות, או כמאמר פרץ מארקיש: **אין לנו דרך־ארץ לפני המילה המדמסת!** היתה זו גירסה־יהודית תוקפנית לאכספרסיוניזם המרכז־אירופי שאחרי מילחמת־העולם.

באחת מחוברות ביטאונם כאליסטרע, שימש כמוטו קטע משיר של **משה ברודרזון: אנו. בחורים, אנו — כאליסטרע שמחה מזומרת / אנו הולכים בדרך לא־דרעה, / בימים עמוקי מרה־שתורה / בלילות של מדא — / דרך התחתים אל הכוכבים...** בסיפרו ספר המעשיות של חיי, כתב על כאליסטרע המשורר מלך ראוויטש: **באליסטרע היתה צלידמים בלי אובייקט מוצק מאחוריה. האובייקט שלה לא שטח בי אם זמן. ה־באליסטרע" היתה הד זעקת־כאב נוראה. תרזעת־התצוצרה פתאומית — מתוך התצוצרה בלי יד האוחזת בה... כאשר התפוררה הכאליסטרע הלך פרץ מארקיש לברית־המועצות, ואילו אורי צבי גרינברג עלה לארץ ישראל, והמיר את היידיש בעברית.**

חבורה אחרת של יוצרים ביידיש, היתה יונג ווילנע – שרייבער און מאלער גרופא יונג־ווילנא (קבוצת סופרים ציירים וילנה הצעירה). חבורה זו התקבצה בשנת 1927 בביתו של המשורר **ש. סאגלא (שלמה בעלים)**. חברי הקבוצה קראו זה לזה מיצירותיהם. בין ראשוניה בלטו **י. שטרן, י. זיפער, אברהם סוצקובר, חיים גראדה** ואחרים. בשנת 1934 הם פירסמו את בטאונם, שסימלו היה אילן מלבלב על רקע שער הכניסה לרובע היהודי של וילנה, כאשר ברקע נראים ארובות בתי־חרושת ושמש עולה. חלק מיוצרי יונג ווילנע היו קשורים למיפלגות השמאל הראדיקאליות ברחוב היהודי.

רוסאנס

בין שתי מילחמות־העולם הגיעה היצירה ביידיש לשיא־כוחה. בשנת 1925 הוקם בווילנה יידישער וויסנשפלעכער אינסטיטוט (מכון למדע יהודי). שהתפרסם בראשי־התיבות שלו איוו"א. במוסד זה ישבו מדענים יהודים ומיסדו את כללי הדיקדוק והכתיב של מה שהיתה "שפת העם". **מכס ווינריך**, פילולוג יידיש, הוציא לאור את געשיכטע פון דער יידישע שפראך – ארבעה כרכים עבי־כרס, ובהם כללי לשון וכתיב חד־משמעיים.

שירת וספרות היידיש פרחו. בווארשה היתה אגודת סופרי ומשוררי היידיש, שמזכירה היה **מלך ראוויטש**, שהצליח לכנס חלק מסיפורי עוללותיה בסיפרו האוטוביוגרפי והמונומנטאלי ספר המעשיות של חיי' שראה־אור גם בתירגום לעברית.

סופרים ומשוררים כאיציק מאנגר, **חיים גראדה, י.י. זינגר** (אחיו של **יצחק בשוויס־זינגר**) ו**יצחק קצנלסון** סיפקו שירה וספרות לקהל קוראים פוטנציאלי, שמיספרו עלה באותה עת על 11 מיליון קוראים

סופר ברגלסון
עינויים והוצאה להורג

— פי שלושה, בערך, מהקהל בכוח של הסופרים הישראלים, נכון לעכשיו.

חלק מרנסאנס יצירתי זה היה בברית־המועצות, שם הוקם תיאטרון ממלכתי ביידיש, וכתביי־עת ממלכתים ביידיש פירסמו גל חסר־תקדים של יצירות מעולות, שלא נפלו באיכותן מיצירות אחרות שנכתבו בברית־המועצות באותה תקופה ברוסית.

הסובייטים ראגו להקים גם מכוני מדע ומחקר לתרבות היידיש, שאותה ראו, ובצדק, כתרבות הפרולטריון היהודי. תיאטראות־היידיש הציגו בפני אולמות מלאים. אז דרך כוכבם של סופרים ומשוררים רבים. יוצרים צעירים אלה, האמינו בימי המהפיכה הבולשביקית, שהמרינה הרוסית תאבר, עם שינוי המישטר, את הבעייה הלאומית היהודית.

יחד עם זאת, כאן המקום להעיר, שהיה אבסורד כלשהו בשיגשוגה של תרבות היידיש בברית־המועצות, אבסורד שלא תאם את הגזרות העם, שניסח סטאלין.

בשנות השלושים פירסם **אברהם פרימאן** ביידיש שני כרכים מתוך רומאן בשם 1919. **דויד ברגלסון** פירסם כמה רומאנים. אחד מהבולטים והמעולים שבסופרי היידיש בברית־המועצות היה **סיניחם (פיניה) בן מנחם־מנדל כהנוביץ**, שקבע לעצמו את הכינוי הספרותי דער ניסתר (הניסתר). בשנים הראשונות של המאה, היה בן־חסותו הספרותי של י.ל. פרץ.

החל באביב 1920 עבר דער ניסתר להתגורר במוסקבה (ואף התגורר זמן קצר, ביחד עם **מארק שאגל**, בבית־תומים יהודי בפרברי הבירה הסובייטית). הוא הפך, כבר בראשית שנות ה־30, סופר נדרף, שנחשב מיסטיקן וסימבוליסטן. במהלך שנות ה־30 פירסם בהמשכים את הרומן שלו בית משבר שהופיע לבסוף ב־1939 במוסקבה, בהוצאת דער עמעס.

אגף אחר של אותו רנסאנס ספרותי של היידיש התחולל בארצות־הברית, שם חיו באותה עת לא מעט קוראי יידיש, והיתה מערכת מו"לות נפוצה.

ביצירת היידיש, שבין שתי מילחמות־העולם, מצויים כל אותם גורמים מהפכניים ספרותיים, שקשה למצוא אותם בספרות ובשירה העבריים של אותה תקופה. היצירה העברית סיפקה אז את צרכיו של מיעוט בעם היהודי.

העיירה בוערת

אחרי מילחמת־העולם הראשונה, בפסח 1919, התקיימה בקראקוב מסיבה בהשתתפות סופרי יידיש. את האווירה התרבותית ששררה במסיבה, שינה המשורר־מלחין **מרדכי גבירטיג**, שהוציא מכיסו חליל־דועים והחל מחלל את שיריו. כשסיים לחלל, החליטו הנוכחים לפרסם ברפוס את שיריו ולייסד הוצאת־ספרים עממית, שכונתה דאס ביכעלע (הספרון). לאט־לאט עברו לחניו של גבירטיג לבמות היידיש הזעירות של וארשה, קראקוב, וילנא, לבוב וניו־יורק.

ב־1938, אחרי הפרעות בעיירה הפולנית פשיטיק, חיבר גבירטיג את שירו המפורסם ס'ברענט (העיירה בוערת), שיר שבמשך זמן קצר הושר בתפוצות ישראל, ובתקופת השואה הושר בכל הגיטאות של מיזרח־אירופה. השיר היה מעין עיר התהריגה הביאליקית ביידיש. בשירו תיאר גבירטיג, בין השאר, את מסא האימה, העומד בשער עבור יהודי אירופה: **אש, אחים, סביב תבער. / כבר קרב היום המר / ובאש המתלקחת / נעלה כולנו יחד / ונתרה. כלאחר קרב, / שרידי בתוך שדרב. // ואתם עומדים מנגד / למראה העיירה; / ואתם עומדים מנגד והאש נוברה. // אש, אחים, סביב תיבער. / רק ידכם תעמוד בצר. אם לכם תיקר העיירה — / מהרי — כבי התבערה. / בדמכם כבי האש, / לאל ידכם כי יש...**

כל אותו פרולטריון יהודי בן יותר מעשרה מיליון דוברי יידיש, במיזרח־אירופה, שימש מטרה לכוח השטן ההיטלראי ושלחיו. מכונת־ההשמדה הנאצית הצליחה. במהלך ההשמדה, לקטוע כמעט סופית את הגזע התרבותי העבות של תרבות היידיש במיזרח אירופה, כדיברי שירו של **דויד הופשטיין**, בשירו תהלוכה:

הילבים אנחנו בראשותי מוריך. / אנשות פרסעת. / במיצעד גאה. אמיץ, להט וקר, — / צעד־צעדו / על עמודי־קלון עוד מבלבל לו / אלוהים קדמון, / ומטולא־אויר עוד יתנשף לו / הגל האדום שבע־החמים — ולא נרתיע צעד; / ומבושים מעוררים — הלמים על תוף מתח, / וירונון מציליתים — מלטשים תדר של צליל המה / באזויר המרתף, / ולמרימים את צעקתה זורקת / חצוצרה מובהקת...

שיר, המתאר את תוצאות חיסול יהדות מיזרח־אירופה ותרבותה, הוא שירו של **יעקב גלאטשטיין**, בלי יהודים, הניפתח בתיאור:

בלי יהודים אין עוד אלוהי־היהודים... בו קלסתר יהודי בערת, מכל עין יהדות יהרת, ואנחנו בצלמנו־בדמותנו אותך אוזינו ועשינו / אין ארץ ואין עיר על סני תבל כולה / ואלוהי לשם אתנו לא גלה. / כל גולגולת יהודי שנתרסקה — קדרה / היא אלוהות מבוייש ושבורה...

איציק פפר, מתאר את מה שנותר אח ההשמדה: **אך מה רבות העיירות־החרבות. נמרשות רובצות מאין־אדם. / אהבתי כי מיל תצאנה יחפות. / אהבתי השירים בפשטותם**

הרוגי מלכות

בשנת 1941 הקימו הסובייטים את הוו היהודי האנטיפאשיסטי, שבו פעלו רוב סופ ומשוררי היידיש בברית־המועצות, כדי לסי

סופר מרקיש
אין דרך־ארץ למילה המודפסת

לרוסים במילחמתם בנאצים. במהלך המילחמ הותרה הרצועה, ובברית־המועצות התקיים ל מיני־רנסאנס של תרבות היידיש, תהלי שהביא לחידוד הרגשת הייחוד הלאומי היהודי אחרי מילחמת־העולם השניה ניתן האו למסע חיסול תרבות היידיש בברית־המועצו בידי סטאלין. תחילה, במאמרי ביקורת והתקפ על יוצרי היידיש. אחר־כך, סגירת מוסדות המחקר והיסיפריות. בשנים 1948־1949 נאסר מאות סופרים ופעילי תרבות יידיש בברית המועצות.

בחודש יולי 1952 התקיים במוסקב מישפט־חשאי לסופרי ומשוררי היידיש. מבין 25 נאשמים ניזונו 24 למוות. הבולטים שבי הרוגי־מלכות אלה היו: **מרין מארקיש, דויד ברגלסון, לייב קוויטקו, דויד הופשטיין, איציק פפר** ואחרים. דער ניסתר, מת קודם לכ בבית־הכלא.

באחרונה הגיעה לידי המצבה הספרותי שפירסם בית הספרים הלאומי לזכר הסופרי הרוגי־המלכות. זהו תיק ובתוכו פקסימיליו (העתקות הדפסה) של סיפרי הרוגי־המלכו האלה, ביידיש, בנוסח המהדורות הראשונו בחלקם עם רישומים של **מארק שאגאל** ואחרים. התיק נחשב בעיני אחד מנכסי־ התרבות המרגשים ביותר שראו אור בארץ". זהו נכ המומלץ לכל בית, על אף מחירו היקר.

היה היתה תרבות יידיש מרגשת ואינה עוד וכמאמר הסופר והמשורר **חיים גראדה**, בשיר חסנה שאוכל: **אני הסיתן על ידרתו יחידה, / ומרגיש על שפתי: לשוני היא נובלת; / מי ית ויבלתי לומר, כי אני הסנה / ובוער באש שאינה מאכלת...**

• סופרי יידיש בברית־המועצות: דוד ברגלסון – **מעשה ביכל** (ברלין 1929); יחזקאל דאברושין – **פאראנאכטאן** (קייב 1917); שמואל הלקין – **לידער** (קייב 1922); דויד הופשטיין – **שדוייאר** (קייב – 1922); פרץ מארקיש – **די קופא** (ורשה – 1921); דער ניסתר – **מעשה לעץ** (פטרוגראד 1917); שמואל פרסוב – **שער בלאץ** (מוסקבה 1922); איציק פפר – **שפענער** (קייב 1922); לייב קוויטקו – **פוינלע** (ברלין 1922); אהרון קושניראוו – **וועגט** (קייב 1921) ויצחק קיפניס – **אקסן** (קייב 1923). בהוצאת בית הספרים הלאומי ירושלים, מחיר הקופסה 3500 שקל.

מאת דן טומר

רכילות השנה

תשמ"ג הגיעה לקיצה, תשמ"ד החלה, נבואות שחורות מוטחות לעברנו מכל צד, האפוקליפסה מתרפסת ברחלת. אפוקליפסה אצל רכלנית היא שנת־בצורת. איש לא יבגוד ברעותו, אשה לא תצמיח קרנים לבעלה. ארס לא יימוג מכוסות תרעלה. בקיצור, קץ העולם בשבילי, ידידי, יקרה רק אם אתם תלכו בתום השנה הקרובה לבית־הכנסת ללא סיבה הגונה להטות על חטא.

בשנה שחלפה ספיקתם לי בקושי תעסוקה, וכבר עמדתי לפתח בעיצומים, לולא נמצאו פה ושם נואלים ליסורי הקשים. דיפרפתי בעמודי העיתון של השנה החולפת, וחיפשתי צימוק או שניים. מתרים מהם העלו חיוך על שפתי, אחדים העלו פיהוק, ומעטים נמצאו ראויים לנשיכה הגונה.

הבה נדפוף ביחד, נפלה בינים מכמה ראשים, ונעדכן את הטעון עידכון.

הסיפור הנשיאותי

ה„סיפור" בה'א הידיעה של השנה החולפת נתרחש בצידם האפל של אורות הזרקורים. בעוד לה מאירים בזוהר את מישכן הנשיא, הגיעו שואיהם של **אופירה ויצחק נבון** למשבר ציני, כשהם מוסתרים ונחבאים מעיני הציבור.

פירסום המשבר במישפחת נבון — לאחר שכבר נרגעו שם הרוחות — הביא למעשה פרישת נבון ממישרתו הרמה.

לא היה כימעט עיתונאי שלא טיפס על הגברת אופירה. כל צער מצדיה, כל אמירה שבפיה, כל

אופירה נבון
להשתקם

נגד שלכשה הונחו מייד על שולחן הניתוחים הציבורי, ונותחו באיזמל חד ובשימחה גלויה לאידה.

רוצים רוגמה קטנה? מה לא נכתב על הכובע שקנתה בניו־יורק ב־117 דולר, איך העזה, מה היא חושבת לה, מה פיתאום, ועוד ועוד.

לפני שבועיים נודע על חשבון השיפוץ של בית־הנשיא. הנשיא והגברת **אורה הרצוג** שיפצו את הבית בהוצאה של מיליוני שקלים. כימעט אין פוצה פה ומצפצף. הראו לי עיתונאי צלם הרצים אחרי רעיית הנשיא מחנות לחנות, ומסקרים את צעדיה מסביב לשעון. אין, ואיני מאמינה שיהיו.

הסכם־הגירושין בין אופירה ויצחק נבון נגנז, בני־הזוג הפכו אזרחים מהשורה, יצחק מבלה שעות עם מישפחתו, עוזר לאופירה לקנות רהיטים, יושב לצידה בבריכת־השחייה, וחיי הזוג הולכים ומשתקמים. וכך, לאחר שהכתרנו, ובצדק, את סיפור הסכם־הגירושין כרכילות השנה, איננו יכולים שלא לשלוח כמה מעמיתינו־למיקצוע להכות על חטא ביום־הכיפורים, על חטא שחטאו לאופירה ויצחק נבון.

על שייחסו להם התנשאות — חטאו.
על שהאשימו אותה בשחצנות — עוו.
על שטפלו עליה עלילות שווא — זדו.
על שחשדו בה כמעמידת־פנים — פשעו.
על כל אלה עליהם להכות ולהתנצל.

העיתונות שימשה בפרשה זו לא רק כאמצעי־דיווח על המתרחש במדינה. בפרשה זאת שימשה העיתונות נשק פוליטי בידי אויבי יצחק נבון, ואויבי יצחק נבון נמצאים לא מימין ולא משמאל, אלא בתווך. המערכה נוהלה בגלל חישובים פרסונאליים בתוך המערך עצמו.

ולוא פיתחתם, ידידי, חוש־דיח כשלי, הייתם גם אתם מגיעים למקורות הסירחון.

ימים נוראים

מה עשו לך **יא עיני**, אחו בלאטה?
שגם הם יכו על חטא, יא כפרתי?
ממש בימים נוראים אלה יושבים הפרקליטים מהמדינה והשוטרים מהמישטרה, וצריכים להח־

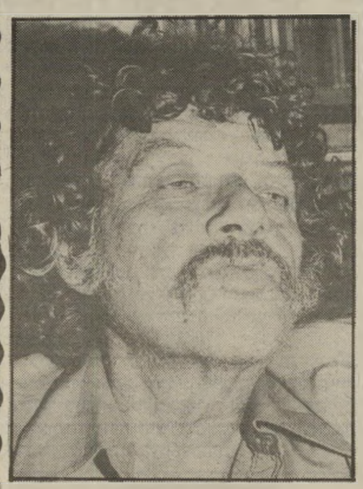

רן בן־אמוץ
שתתבייש לה

ליט אם יש עניין ציבורי להגיש אישום נגדך. מה אתה אומר, יא אחי, יש עניין ציבורי או אין?

לא צריך לעשות סקר כדי לדעת מה הציבור רוצה, חומר. אנחנו, לעומת זאת, מאחלים לך דווקא גמר טוב, ושולחים עוד כמה ברכות.

שלא תצטרך להסתובב בדיזנגוף עם חולצה חדשה. שלא תנעל נעליים, אינעל כל שונאיך ואוייבך! שלא ילחצו לך היבלות — בינתיים. שלא יחייכו מאחורי גבך ברחוב, ושלא תצטרך למרוח חיוך רחב על פניך בצאתך לרחוב ובלכתך ברחב. ושלא תצטרך לנועץ בראשך לכל אידיוט מזדמן. שיירדו ממך מהר. שחתיכותיך לא יפרסמו זיכרונות. המלעונות. היזהר משכנות צעירות, ושמור ידיך בכיסיך, יא אלבי!

אזע יור אוף דיר, כמה שאני שמחה בשימחותיך, וכואבת את כאביך זיסלה. אוף הגב...

יהיו שולחנות ערוכים לפניך, כלי שיעלה לך גרוש, ושישפוך הציבור את כל השמאטע שלו לפתח ביתך, חומר־גלם לפסליך, מחמלי.

שישחרו נערות בנות 18 ויום ליצועך. ושתמשיך לדאוג לרווחת הידידים, יו נו ווט איי מין. שמה שהיה פעם טוב בשניים, והיום טוב רק בארבע, יהיה טוב גם אם תצטרך חצי תריסר או תריסר שלם. (בקיצור, שישרה השפע בביתך). שלא תרד מהכותרות, מחמלי, אבל רק בעמודים הפנימיים!

זהו, מותק. שנה טובה.

ביצה שלא נולדה

עם הידידים שיש לי, האם זה פלא שאני מחפשת שונאים? בוצקלה, פוצקלה, מותק שלנו — מה לאז פלא שאני נפוחה כמו כדור? ואז בשקט, בשקט, תוקעים סיכה, ובום — זה מתפוצץ לך בפנים.

את הסיפור על נישואיהם הקרובים של **אבי פילוסוף**, מבעלי עלית, ו**דליה רבין** קיבלתי בשימחה אמיתית. לא סתם שמועה, או הקשיבי, „אינסייד אינפורמיישן"! ממש, ישר מפי הגבורה! מותק. את לא „אינסייד". את מאוד „אאוטסייד". לא חתונה ולא בטיח!

חברות — יש, ידידות — יש, חתונה — אין, לפחות בינתיים. וסליחה על שהוטעיתי והטעיתי.

אקסטרא־לארג'

הנרי זימנד הולך בגדולות, אין אצלו דברים קטנים. יש סיכוי טוב שיוכה בתואר אקסטראוואי גנט מס' 1 של המדינה.

לפני שלושה שבועות רצא להציג את הכלה החדשה לפני הציבור, ובחר במופע־סיום של שבוע־האופנה בדולפינריום כבכימה נאותה.

החתן השתדל להתלבש כיאות לאירוע, אך הציב לעצמו תנאי שיוריד שיבעה קילו ממישקלו, או שיתחתן כמו שלוך. (בשביל **דפנה** הוריד 30!) נחיה ונראה. יוריד את העודף או שלוך הוא שלוך.

לחתונה מוזמנים רק 400 אורחים, וזה קצת

אנדרה בוראטס והנרי זימנד
הנסיכה

אנדרה בוראטס פיקששה את המטוס, והאקסטרא נותר עם שאו גדול — אך בלי הצגה.

המופע הבא יהיה עוד יותר. ב־7 בנובמבר מחתן הוא את אנדרה לעצמו לאשה. סיפרו בעיר שהוא שכר את הילטון לאירוע. מה פיתאום? הם יתחתנו בגן־האורנים, וגם זאת כדי לרצות את האבא המאושר של הנרי. זימנד־סניור מבסוט עד הגג שבנו תפס בתולה חסודה במקום מפורדת + שניים, שגרמו לו שיברון־לב.

אם כבר, אז כבר. הנרי הזמין הפתעות. השימ־לה לכלה תהיה משהו בנוסח נסיכה מהאגדות. זמר, זמרת, תיזמורת והפתעה! הפתעה! חכו ותראו.

מדהים, זה לא מסתדר לי, זימנד מתחתן עם פחות מאלפיים אורחים? מה קרה?

לפני החופה, כדי שלא תתחרט ותברח, ישים לה איזה תכשיט קטן עם סלעים נוצצים. הבחור לא הולך עד מחצית הדרך. כשהוא מכה, זה נוק־אאוט.

ירח־דבש? גם זה בתוכנית. שמעתם על בורה־בורה וטאהיטי? קחו גלובוס, סובבו ימינה ועוד קצת, עד שתגיעו לאוקינוס שקט, תרדו עם האצבע למטה־למטה, ופיתאום תראו גרגיר קטן, כמו מה שהזבוב עושה אחרי סעודה. זהו, הגעתם!

כדי שלא ישתעממו בשממה של בורה־בורה, לוקחים את השדכנית ובעלה כטרמפיסטים. מגיע להם, בחיי. הלוואי עלי.

„מה עוד לא סיפרת לי, זימנד?"

„הפרודה (דפנה נוי־דסקין) עדיין בפלורידה."

„היא התקשרה? צילצלת אליה?"

„לא. היא בטח כועסת! פחד?"

מה לעשות? שתיכעס.

נסיון מחודש באפרופו

אוף, שכחתי, כבר מזמן רציתי לספר לכם על גילגולי **נחי לאור**, אחד מבעלי אפרופו. אחרי שנחי התגרש מ**רחלי**, רעייתו, סיפרו שהנער סבל משיברון־לב.

עד שהופיעה בשטח **רונית ברוך**. הבחור התאהב וגם היא קצת. עוד רגע והיו מתחתנים. אבל נחי עשה קצת עיניים ללקוחות היפות והצעירות של בית־הקפה, והופ — רונית ברחה, כמו כל ישראלית בעוסה, לניו־יורק (קריית־גת כבר לא טוב?)

נחי טיפס למטוס וטס בעיקבותיה. זה לא עזר. כתב מיכתבים, טילפן, שידר שדרים, אפס: בסוף צץ רעיון, והוא הציע פגישה באיזור ניטרלי, באמסטרדם. ההצעה התקבלה, הוא שלח כרטיס, ובעוד המישלחת הכועסת הגיעה מניו־יורק, הגיעה המישלחת המפייסת מישראל. הדיונים בין הצדדים לא הועילו, צד א' חזר לאפרופו, וצד ב' לניו־יורק.

נו טוב, למה למתוח אתכם, אחרי מאמצים בלתי־נלאים של צד א' הגיע צד ב' ארצה לפני שבוע. חיוכים על ימין ועל שמאל, הרבה קצפת־בונוס על העוגות. למה לא? נחי תפס סוף־סוף את ברוכי.

נחי לאור וריקי
הלשעבר

רחל מרחלת על כל העולם

משלחת מטאבה

המרים הרשמיים שנופקו למישלחת היו מיכנסים קצרים ומגפיים. כשביקשה המישלחת להיכנס לברבדוס, נשאלו חבריה בחוסר־אדיבות אם יש להם כרטיסים להמשך הדרך, וכיצד יממנו את שהותם באי, ועוד שאלות מביכות וטיפשיות. השניים משכו בכתפיים, וכשגם זה לא עזר נזכר נלסון, משך מגף אחד מרגלו והניף אותו אל על. הכסף שהתפזר שיכנע את השילטונות, והאורחים התקבלו ברוב פאר והדר. רפי ניסה לברוק באופן אישי את בעיית הידרדרות המוסר באי, כשפנה לדוגמנית־פרוצה נחמדה. התנאים סוכמו, אך כשהגיש את כרטיס־האשראי, התפרצה: "לא רוצה ישראכרד". לך ותבין את הנייטיבס.

כשנסעתי לאילת להקביל את פני המישלחת החוזרת, מצאתי את פאפו במלון לברו, אפילו לסופי־שבוע מגיע פאפו למלונו לבד.

אחרי שחזר ממשיך נלסון במילחמתו הארוכה לחיסול האלכוהוליזם בארץ. הוא מנסה בכוחות עצמו בלבד לחסל את מלאי־הבירה המצוי במדינה, כדי שאוזרחיה לא יוכלו להשיג בקבוק או שניים להנאתם. האיש הזה לבדו, בעוד יד אחת תחובה בכיסו, משמיד מדי יום ביומו בין 30 ל־35 בקבוקים, המהווים סכנה לציבור.

לנלסון יש כמה סוביות נסתרות. הנחשפות כאן בפעם הראשונה לעיני הציבור. הראשונה: קלוסטרופוביה, פחד ממקומות סגורים, שבגללה לא צפה בסרט־קולנוע מזה 20 שנה. כשאלכס גילעדי סחב אותו לתחרות כדורסל, הצטייד נלסון ב־20 בקבוקונים של ויסקי. זה עזר, אך רפי הצטער שלא לקח עוד בקבוק גדול כרזרבה. לכבוד התגלחת המפורסמת ערך **ינוקא** מסיבה לכבודו במועדון של אביה סונסטה. רפי החזיק מעמד רבע שעה בדיוק ונמלט על נפשו.

הפוביה השניה נוגעת לחתיכות. ראשית, הוא לא מתחיל עם אחת המביאה מזוודות גדולות וגדושות, שמא לא תדע מתי לעזוב. ושנית, אין לה ציציות ראויות להתכבד בהן שתשב בבי זה לא בשבילו, אפילו שהדוקטור גלעדי ני לשכנע אותו שזה רק בלוטות וזה. הן לא צריכ להיות קטינות. לא איכפת לו אפילו אם יתקר לגילו המופלג, הן לא מוכרחות להי דקות־גיזרה. להיפך. אך ציצים שיהיו כ שצריך.

וזה מזכיר לו את חברו. עד היום הוא אינו מנ את **ארנון מילצין**, זה מביא בכל פעם חתי יותר משגעת מקודמתה, אבל בחזית — מיגר חניה. כמה עוגמת־נפש הוא גורם לנלסון!

עכשיו יש לו למיסכן צרות עם מס־הכנסה. דורשים חלק מזקנו. זאת אומרת חלק מהמח ששולם עבור זקנו. נלסון פנה **לרמי כס** שיטפל בנושא. הרי זה היה זקן פרטי לגמרי, שנים גידל וטיפח, עדר וחישקה. עכשיו בז המדינה ורוצה להפוך את הז"ל לרכוש ציבורי

אלי פאפרשדו ורפי נלסון בקאריביים
לובסטר לארוחת־הבוקר

בקאריירה הארוכה שלו הוליד רפי כמ צאצאים. על שלושה הוא יודע, היתר סח ניחושים. האחד, בנו **מלאה לוין**, אשתו לשעב בתו של השופט העליון **דב לוין**. השני נמצא ע אמו בארצות־הברית, ומסרב לבוא ולשרת בצה"ל ובכך גורם לזעם עצור באביר־מולידו. ואי השלישי גרל והולך אי־שם בבריטניה, האמ אשתו של רב־חובל אנגלי שלא שיער ולא חש אף פעם בפרי־ביטנה של אשתו.

וכמו אצל כולם, מרבה נכסים מרבה דאגה. ז שנים שרפי מכין בכל פעם צוואה חדשה. פע הוא מותיר את ירושתו לזה, ופעם לאחר. יש ר בעיה קטנה אחת: החוק מחייב לחתום על מיסמ כזה לא בגילופין, ומזה שנים לא מצא עורך־הדי המכין את הצוואות. את רפי כשאינו בגילופי חוץ מזה, מי שרואה את רפי אינו מאמין שצר להתכונן להנמיך את הדגל בטאבה לחציי־התור

הדוקטור והיפהפיה

קארין דונסקי
צמיגי שומן

כשהבעל התחיל להימאס, ארזה לו מיזוו קטנה, ולפני שנישקה אותו לשלום, עשתה אי סיבוב בחדר־השינה, ובגיל 34 נולד בן, משו עבודת־יד.

את מקומו תפס מאהב שרמנטי, דוקטור רצי מאוד. האהבה פרחה, אשתו לא הפריעה. אב משהו צרם. משכה שנה, משכה שנתיים, משכ שבע שנים, ואז הכריזה, בווידוי אישי מעל דפנ שדי נמאס מהקמצנות שלו.

אחרי הפירסום, שעורר הדים בין חדר לבנימינה, עשתה חושבים עוד פעם. אז מה א הוא קצת חסכן? חסר לה משהו? ואיפה התכונו הטובות? דוקטור חשוב זה לא הולך ברגל.

חשבה חשבה, והחזירה אותו לחיקה המפורס משכה עוד כמה חודשים, וצרות חדשות. העס התפוצץ סופית.

עכשיו התבשרתי שיש אנגלי המסתוב בשטח, ואחרי שבועיים הציע נשואין. האנגל מתעסק בסחר־אניות, ולאלה יש כסף, וכב אמרתי שהוא אנגלי, לא סקוטי.

נ.ב. — הדוקטור עשה מאז דיאגנוזה חדש וגילה צעירה, עשירה ונשואה.

מלים למנגינות

את עוללות זמרינו בתום שנה כאן נימנה.
אולי לחרוזינו יימצא מלחין שוטה
מצדי צרפתי או נבקש, כיאות,
להעמיד ערב־זיכרון בהיכל התרבות.

●

שימי, שימי, אל תבכה
כי אתה בחור יפה.
קח אחרת במקומה
של האשה שנעלמה!

●

לאילנית בליבי רוב תרעומת
על שהחליפה שירה בתעלולי־פירסומת
והאם תחת שירה ומופעים
צופן עתידה האבסת זוללים?

●

החזתה **מירי אלוני** בכוכבים
כי היא וג'סי נפרדים?
האם על־ידי איצטגנין נקבע,
שאומני יכבוש את ליבה וידה?
הסייע אסטרולוג לזמרת
לתפוס שוב מקום טוב בצמרת?

●

חזה במונסון וילה בונה
סמוך **לאלנבי**, אמרגנה,
אולי משום כך — יכול להיות —
שלא בדקה בציציות
ובמועדון תשיר עם מופע ציצים
כי את הקירות השלימה, אך חסרים עציצים!

●

מעיני **רביץ** דמעות זולגות
על כי משוש ליבה חזר לגלות,
בלוס־אנג'לס ישוור מנגינה וקצב
בעוד היא על בימותינו תשיר בעצב.

●

כשנורית גלרון פוצחת בשיר
נידום כולנו, יקשיב הזמיר.
בשנה שחלפה לא עצרה מאוצה
שכן, אחרת לא היתה מספיקה
לפגוש בגבר וגם להחליט
כי כראי להינשא, ולהוציא תקליט
כשדה־בר באביב הגברת פורחת
זה מספיק? לא! גם ביטנה טופחת!

●

לוסטיג עשתה תפנית של ממש
כשניפרדה לשלום **מחלב ודבש**
לשיר בחרה כסולנית
כשרודיק מלווה ובעל ברזמנית.

●

טולידנו יקירנו רב העלילה
החליף השנה סוף־סוף דירה:
פנטהאוז מפואר ורחב־מימדים
ותוכנית־יחיד המכה גלים.

●

בניו־יורק, לפתע, **אריק סיני** כרע
גם לג'אבר כמוהו יש סתם כיס־מרה,
אין כחיך האשה לעידוד החלמה
וכשבריאים ושלמים אפשר שנית להותירה,
ולחזור לנערה שאת ליבו שבתה.
אולי בגלל ריבוי עיסקי נשים
מפיו לא שמענו שירים חדשים?

●

לירדנה ארזי נותר די זמן
להקליט, להופיע ולמצוא חתן,
את מועד החופה שומרת בסוד
את לחמי ופיתי מנסה ירדנה לשרוד.
אך ברכות תישלחנה מלוא חופנים,
כי השימחה, כך נילחש לי, תוך
שבוע־שבועיים.

●

אילנה רובינא לא חדלה להדהים,
ביושבי כסית שילחה ברקים ורעמים
כשיום בהיר וצח החליטה לגאול
מיסורי גירושיו — את **איציק קול**.

●

אריק איינשטין האחד והיחיד
החלים מהתאונה והדפיס תקליט,
אם את הירקון צ'יץ בקרוב יטהר
נבקש מאריק על פקקי־תנועה לזמר.
או שבבחירות הקרובות בו כראש־עיר נבחר
ולצ'יץ נועיד קאריירה של זמר!

מודעות בטלפון

לכל העתונים

בכרטיסי אשראי במחירי המערכת

DINERS CLUB INTERNATIONAL ISRAEL LTD

ויזה

ישראכרט

שרות ת.ד. ללא תשלום - חניה חופשית במקום

פרסום אידיאל

אבן גבירול 110 ת"א, פתוח 7.30 - 20.00 רצוף

03-227117/8

מפעל לסדינים חשמליים שילם פיצויים לאחר שסדין חשמלי גרם לשריפה

מאת דוד זוהר

מפעל [redacted] לייצור סדינים חשמליים, שילם פיצויים כסך 154[illegible] שקל עקב תביעת נזיקין שהוגשה לבית המשפ[illegible] על שריפת דירה שנגרמה כתוצאה[illegible] שולם בעקבות

מעריב "חיפה והצפון" 2.2.83

עם סדין חשמלי וסטפליה זה לא קרה!

כי:
- וסטפליה הוא בעל תו תקן ישראלי (הראשון בארץ) ונמצא בפיקוח מתמיד של מכון התקנים.
- מיוצר בארץ עפ"י ידע ארופאי של למעלה מ־40 שנה.
- עשוי בשיטת הבידוד הכפול.
- עמיד בטמפרטורות גבוהות (125^0).
- עמיד ברטיבות (נבדק בתנאים של 3750 וולט! כשהוא שקוע במי מלח לצורך בדיקת פריצת מתח).

אך זה עוד לא הכל

כי:
- וסטפליה הוא חם ונעים.
- עשוי מפרווה רכה.
- בעל 2 או 3 דרגות חום.
- נורת בקרה המאירה בחשיכה.
- 3 שנות אחריות.
- וסטפליה – סדין חשמלי שתענוג לישון עליו.

לילה טוב עם וסטפליה

westfalia

פרפקטשן הצפון בע"מ טל: 04-666794

יצרני סדין חשמלי וסטפליה.

קמרה אובסקורה

המרכז ללימודי צילום

- לימודי בוקר, אחה"צ וערב למתחילים ולתלמידי שנה א' ושנה ב'
- מערכת לימודים גמישה
- מסלול מיוחד לתלמידי שנה ג' (בת"א) בהדרכת פיל פרקים, מרצה בכיר במחלקה לצילום PRATT NY.
- לכל הלומדים, קורסים נוספים ברישום, ציור, תולדות האמנות ועוד.
- הסדר מיוחד לחברי קבוצים.
- תחילת שנת הלימודים: 9.10.1983
- פרטים והרשמה 10.00 – 20.00

מספר המקומות מוגבל

ת"א אלנבי 57, 298191, 298191

י-ם בצלאל 6, 233502, 223573

חיפה הנביאים 13, 662773

טלפן לקבלת חוברת הסבר

למד צילום בחברה טובה

איתן עמיחי

הדברת מזיקים

בע"מ

מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובמזים.

רמת-גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272

טל. 790114-5-6 רש' מס' ע"ז עסק 481/75

שמירת על בריאותך ורכושך

איתן עמיחי - הדברת מזיקים

ספור אהבה של

פרנסיס פורד קופולה

("הסנדק","אפוקליפסה עכשיו")

אחד מהלב

One from the Heart

סרטי שפירא בע"מ מציגים

נסטסיה קינסקי ("טס")
פרדריק פורסט ("רוד")
ראול גוליה ("הסערה")
טרי גאר ("טוטסי")

מוסיקה: טום ואיטס

צלם: ויטוריו סטוררו ("אפוקליפסה עכשיו")

בכורה ארצית

"צפון" ת"א 4.30–7.15–9.30

"כפיר" ירושלים

זקוק דחוף למודעה?

מודעון

לשרותך 24 שעות ביממה

03-622828, 623311

לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

תן טרמפ לחייל

עמוס לויטוב, צעיר השבויים הישראליים במצריים, מספר ביום השנ
העשירי למילחמת יום־כיפור איך עבר את המילחמה בשבי, מה ה
היחסים בינו ובין חבריו, מה עבר עליו במשך חצי שנה בבידו

„בחיים זה לא כמו בסרט. כשאתה שבוי, אתה לא יכול שלא להסגיד מידע"

„המנטאליות שלי כשבוי היתה כמו של בהמה המובלת לשחיטה. הקול נעשה חלש, והקומה שחה"

„היו לוקחים אותי לחקירה, מכים אותי, כותשים אותי, רומסים אותי. הפכתי אדם מאמין"

„יחסי־מין ושיחות על מין היו טאבו. לא דיברנו על מין, ולא עסקנו במין. כל אחד התלבט עם עצמו"

„בשלב מסויים התלטתי שלא לשחק עוד את הגיבור, ועשיתי סוויטש. התחלתי לצעוק, לבכות, לכאוב"

„אני מטבעי אגרסיבי, ולולא הייתי עוצר עצמי, היו מצבים שבהם כימעט הרמתי ידיים ויכולתי גם להרוג"

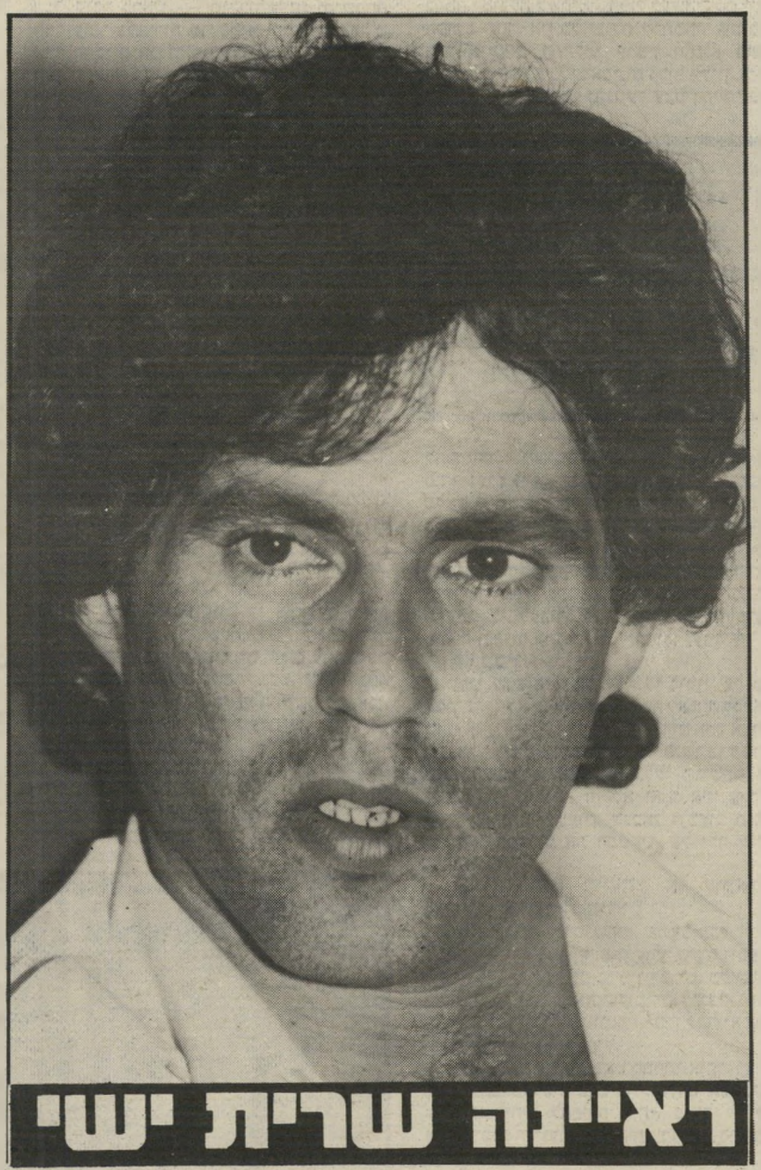

ראיינה שרית ישי

„עשיתי הסבה לגיהינום!"

בכתבה על קופת־חולים לכלבים „מכל־בי", אשר שודרה בטלוויזיה בראש־השנה, הרשים בהופעתו עמוס לויטוב, הוגה הרעיון ובעליה של קופת־החולים.

אם שמו של עמוס היה מוכר לחלק מן הצופים, הרי זה מפני שהוא היה השבוי הצעיר ביותר, שנפל בשבי המצרי בתקופת ההתשה.

עמוס יצא אז לגיחתו המיבצעית השלישית בסך הכל כנווט מטוס „פאנטום",
עם הטייס עמוס זמיר. השניים תקפו עמדות טילים מצריים לא הרחק מקאהיר, ונפלו בשבי.

בסיפרו של הצנחן, יאיר דורי, הוא מכונה „עמוס היפה". כשנפל בשבי היה בן עשרים וחצי, כמעט ילד. אחרי שלוש וחצי שנים בשבי חזר הביתה כגבר מחושל. במשך חצי שנה ישב בבידוד מוחלט, כשהיצורים החיים היחידים שראה היו נחילי הפישפשים על קירות תאו ועל גופו. מכות־חשמל, „פלאקות", עלבונות ועינויים אחרים היו מנת חלקו יום יום, במשך חצי שנה. מאוחר יותר הצטרף לחבריו ובילה איתם שלוש שנים, שבהן הספיק ללמוד את השפה האנגלית על בוריה, ללמוד את לי־מודי השנה הראשונה של הטכניון, ולתרגם ביחד עם חבריו את „ההוביט".

עד היום היה עמוס לוויטוב מנוע מלספר על חוויותיו מהשבי, ובפעם הראשונה הוא מגולל את סיפור שנותיו בשבי. היום, בגיל 33, גרוש ואב לילד בן 4, הוא מתגורר עם חברתו, אשת יחסי־הציבור, טלי עומר.

עמוס, יליד קיריית־חיים, סיים את קורס־הטייס בסוף שנת 1967. הוא מספר,
כי בניגוד לאחרים, הלך לקורס כי ה
שונאים ולא מת על הליכה ברגל. עם זא
היה ברור לו שהוא רוצה לשרת בחיל קר
האלטרנטיבה היתה חיל־האוויר.

מישפחתו עלתה ארצה בשנות ה־
מפולין. אמו היתה חברת קיבוץ רמת־רו
חניכת השומר־הצעיר. אביו, ש
ממישפחה אמידה הוא קבלן לעבוד
חשמל. לעמוס אח תאום בשם עודד וא
מבוגר ממנו, בשם עוזי.

בהיזכרו בתקופת שיביו הוא מספר
חוויותיו הקשות בבידוד, ועל היחס

(המשך מעמוד 55)

שהתפתחו בין עשרת השבויים, במשך השנים ששהו יחד, יחסים שנותרו הדוקים וחמים עד היום. לדבריו הם עדיין מרבים להיפגש.

ב־16 בנובמבר ימלאו 10 שנים לשיחרורו על עמוס לוויטוב ושל חבריו מהשבי המצרי. עמוס כאילו חזר לחיים רגילים. הוא הצליח להשתלב בחזרה בצה"ל, נשא אשה הוליד בן והתגרש.

האמנם אפשר לעבור שלוש וחצי שנים בשבי, מבלי שאלה ישאירו באדם את חותמן?

■ ■ ■

● מתי נפלת בשבי?

בעיצומה של מילחמת ההתשה. התאריך המדוייק הוא ה־5 ביולי 1970. באותה תקופה הגיעו לחיל־האוויר הפאנטומים, ואני הייתי בקורס השלישי על מטוס זה. הספקתי לטוס על הפאנטום שלושה חודשים ולבצע בסך־הכל שלוש גיחות מיבצעיות. בגיחה השלישית תקפנו מערך־טילים בעומק מצריים, ליד ביל באס, וחטפנו טיל „אס־איי 3".

● מה היתה מטרת התקיפה שלכם?

באותה תקופה, הסובייטים התחילו להיכנס לפעילות מיבצעית במסגרת הכוחות המצריים, וביחד הם ניסו לקדם את מערך־הטילים לכיוון התעלה, כדי להפריע לחיל־האוויר לפעול בצורה חופשית. הקונספציה שלנו היתה לנסות ולכתוש את החלקים האחוריים של הגנת הנ"מ, ולעכב את ההתקדמות לכיוון התעלה. חמישה ימים קודם לכן התחילו תקיפות בעומק, ונפלו שני פאנטומים. אחד הטייסים חולץ במיבצע מדהים ובן־זוגו נפל בשבי. שני הטייסים האחרים נפלו בשבי. אחד מהם, אייל אחיקר המכונה „לוס", נפצע קשה.

● מה הרגשת בשחטפתם את הטיל?

היינו המטוס השלישי שנפל בתוך חמישה ימים. 10 אחוז מכלל הפאנטומים נפלו. אחרינו נפל עוד מטוס. מפקר־הטייסת נהרג, ומנחם עיני נפצע קשה ואחר־כך נשבה. אחריהם נפל פאנטום נוסף עם יגאל שוחט, שהוחזר מייד בגלל שנפצע קשה. בן־זוגו של יגאל, גולדוואסר, היה בבידוד, בתא לידי. הוא נפגע באבריו הפנימיים. שמעתי אותו זועק לרופא. למזלו הרע, הערבים מתרשמים מדם. כשהם רואים דם, הם מייר לנטוש. כל הזמן היה איזה טיל קרקע־אוויר נעול עלינו.

● דיברתם ביניכם?

כל הזמן. ברגע שחטפנו את הבומבה והמנועים הלכו לנו, החלטנו לנטוש. שיחררנו תחמושת כדי להיות יותר קלים ולדאות. הודענו למטוס מיספר 1 שנפגענו ושאנחנו נוטשים. חיפשנו שטח נקי בתוך החולות, ונטשנו בגובה נמוך. איך שהמצנח נפתח, הגעתי לאדמה.

● מה אמרתם זה לזה לפני הנטישה?

נוטשים, נוטשים. זה מה שאמרנו. במצבים כאלה אין נוסטלגיה ואין סנטימנטים. מה שכן, הכל עובר בראש — תולדות־חיים ומישפחה. הכל עובר במהירות פנטסטית. תמונות, מצבים. אחד הדברים הברורים ביותר שאני זוכר, היתה תמונה של הבית ושל ההורים, ואת הקטע שרופקים בדלת ומודיעים להם.

נטשנו במרכז מוצב מצרי, למזלנו הטוב, כי אחרת מצבנו היה הרבה יותר קשה. הכניסו אותנו לאחד המוצבים. ישבו עלינו שני רוסים ואחד מהם אמר לי: „אתה רוסי".

עשרות חיילים הקיפו אותנו ורצו לעשות בנו לינץ'. הקצינים ניסו להדוף אותם ובשלב מסויים נפלט לאיזה קצין כדור, שעבר לנו ממש ליד העיניים ונתקע לקצין אחר בזרוע.

נלקחנו לאוור קאהיר בעיניים סגורות ובידיים כבולות. בדיעבד, אני יודע שלקחו אותנו לעבאסייה, למיתקן של המוחבראת — המודיעין שלהם. שם עברנו חקירות אינטנסיביות ועינויים.

■ ■ ■

● מהו הזיכרון הקשה ביותר שלך מהעינויים שעברת שם?

הזיכרון הקשה ביותר שלי לא קשור דווקא לעינויים. אני זוכר שבמשך ארבע שבועות לא היו לי יציאות, או בעברית צחה — לא חירבנתי, כי לא בא אוכל לפי. הייתי מובא מחקירה לתא, מוכה מאויים ונפחד. לא יכולתי להכניס שום־דבר לפה. היו נותנים לי אורז עם כאלה נבטים, או קוסה מבושלת, ואני לא מחרבן. התחלתי לחשוב שזה מתוכחם, שהם עושים את זה כדי להתנכל לי. לקחתי נבט, שמתי בפה והנחתי בפינה של הצינוק. זה התקשה כמו אבן. חשבתי שהם פשוט עושים לי סתימת קיבה, ואז הפסקתי לאכול גם אורז.

● וזה היה נכון? הם ניסו לסתום את קיבתך?

לא. זו היתה הפנטזייה שלי. החושים במצב כזה כל־כך מחודדים. לרוע מזלי, גם קיבלתי משמשת הטייסים האחרים. חוץ מאיתנו היו שם אבינועם קלדס ורן אבידן, בנו של שמעון אבידן. אחר־כך נשבו שני השקמיסטים, מוטי את מוטי. אחריהם נישבו שני הצנחנים, יאיר דורי ודוד לוי, ואחר־כך נפלו רמי הרפז ואייל אחיקר. אחריהם אני, עמוס זמיר ומנחם עיני, שהיה פצוע קשה. יאיר דורי השתחרר אחרי 10 חודשים ואייל אחיקר אחרי שנה וחצי. שניהם היו פצועים קשה. כשבי נשארו אחד הצנחנים, רן אבידן שהיה מילואימניק, שני השקמיסטים ואנחנו הטייסים.

● מה עבר עליך בבידוד?

פשוט גיהנום. המנטליות שלי היתה כמו של בהמה המובלת לשחיטה. הקול נעשה שקט יותר, הקומה שחה. אין כל יכולת להתמודד עם מצב כזה. פיתאום התחלתי להבין ולקנא בחוזק הפנימי של אנשים שמאמינים בכוח עליון. הייתי בלי נשק, לא יכולתי להגן על עצמי, הייתי נתון

> **„במשך ארבעה שבועות לא חירבנתי. הייתי בטוח שהמצרים סותמים לי את הקיבה בכוונה"**

לחסדיהם ולמשוגות ליבם של הסוהרים. בא סוהר, נכנס לתא ומפצלח את האמא שלי במכות, פלאקות, חשמל, הכל הלך. החקירות היו איומות, כללו מכות ועינויים. חיפשתי כוח שאוכל להיתלות בו. באיזשהו מקום התחלתי להיות אדם מאמין. אני זוכר שהיו לוקחים אותי לחקירה ואני הייתי מתפלל בפנים, עושה תפילה ומתחנן שיעזור לי לעבור את החקירה. הייתי מוכה, מעונה ובפנים התנגנה לה תפילה: „עזור לי."

● בכית?

לפני שנפלתי בשבי היה לי דימוי של גבר חסון וחזק. לא יכולתי לצעוק. זה לא היה לכבודי. טחנו אותי ואני לא צעקתי. עד שיום אחד אמרתי לעצמי — מה אני מטומטם? אני פישר בן עשרים וחצי. החלטתי לשנות את כללי המישחק, לא לשחק את הגיבור. זה לא יאמן איך על־ידי סוויטש אפשר לצעוק, לבכות ולכאוב תופת. שיחקתי למצרים את התפקיד של ילד שוטה ומפוחד.

● זה היה מישחק או שבאמת הרגשת שוטה ומפוחד?

אף אחד לא יודה שהוא שוטה, אבל הייתי מפוחד — זה בטוח. הדימיון עובד שעות נוספות. נוסף לפחדים אתה גם מדמין דברים. כל יציאה שלך מהתא אתה בטוח שעומדים להוציא אותך להורג. הייתי בבידוד טוטאלי. יכלו להוציא אותי להורג ואיש לא היה יודע.

הראיתי את הפחד. לא הסתרתי אותו. רציתי לתת להם תחושה שהטיפול שלהם אפקטיבי, שהם מצליחים להפחיד אותי. בגלל שהייתי צעיר, כמות הידיעות שלי היתה מועטה. הרגשתי כאילו כרתו את ראשי.

● באותם רגעים, לבדך בתא, כשהחזירו אותך מחקירות, על מה חשבת?

כאשר החקירות נעשו דלילות יותר, חשבתי על התאברות. זה תהליך העובר על כל שבוי.

● להתאבד מייאוש?

לא, לא מייאוש.

● מדיכאון?

מדיכאון, לא בגלל הרוע, אלא בגלל שהסגרתי אינפורמציה. חשתי בוגד בערכים. במולדת בחברים. זו תחושה שקשה לחיות איתה. כשהיה לי קצת זמן לעצמי, חשבתי איך אני, עמוס לויטוב, הייתי מסוגל לבגוד בכל הנורמות שהתחנכתי עליהן. בדיעבד, הסתבר לי שדיברתי הכי פחות והסגרתי הכי מעט אינפורמציה. אבל אז הייתי ממש מיואש.

● מדוע בעצם הרגשת כבוגד, הרי היית בשבי. לא היתה לך ברירה.

אני תולה את הקולר בנורמות שהיקנו לנו. כטייסים מותר למסור רק שם, דרגה, סוג דם ומיספר אישי. זהו. ובנוסף, הסטריאוטיפ של הערבי הטיפש, שאפשר לעבוד עליו. אני הייתי צעיר נורא. ניסיון לא היה לי, והייתי בטוח שלא עמדתי במיבחן כפי שקיוו וציפו ממני, או כפי שהתנהגו השבויים לפני. ואז, יום אחד נתקלתי במסמר בתא. חשבתי שאולי הם שמו את המסמר בכוונה, כדי שאתקע לי אותו בראש. ואז נתקע לי הרעיון בראש. התחלתי לחשוב על ההתאבדות, לא בגלל שהיה לי רע וחרא, אלא בגלל תחושת הבגידה.

● מה מנע את ההתאבדות?

איך הנחתום מעיד על עיסתו, אבל החינוך שקיבלתי בבית הגביר בי את כושר העמידה וההתמודדות. הייתי כמו חתול שנופל על רגליו. עינו אותי, כתשו אותי, הפילו אותי, ואני אמרתי אי־קיי. שלום עולם, אני עובר לגיהנום והמערכת שלי התחילה לעבור מהר מאוד לפסי הרכבת של הגיהנום.

■ ■ ■

● יצרת קשר עם השבויים האחרים שהיו בתאי בידוד לידך?

ניסיתי ליצור קשר על־ידי נקישות. הקירות היו עבים ודלת משוריינת סגרה עלינו מפני העולם. בדיעבד אני יודע, שלידי היה הצנחן דוד לוי. הוא שמע את הנקישות, אבל פחד להגיב. הוא לא ידע אם זו מלכודת. פעם אחת, במשך חצי השנה, החבר'ה המצרים התרשלו וכשהם הוציאו אותי מהתא, הם פתחו בר־זמנית תא מולי וראיתי מישהו עומר ברקע, אחד משלנו. זיהיתי את פיר. זו היתה התרגשות שקשה לתאר אותה. יצאתי מתהליך הגיהנום והייתי בריא בגופי. פה חבורה, שם חבורה, והדמיון עובד וציפיתי לראות את האחרים שבורים ופגועים. פיתאום אני מסתכל ובתוך המפתן אני רואה גוויה ללא סימנים חיצוניים של פגיעה.

● דיברתם?

מייד סגרו את הדלתות וצעקו בפאניקה איומה. המיפגש הזה נתן לי הרגשה טובה, שמתחת לאותו גג יש עוד מישהו כמוני, וזה נתן לי תקווה בלתי־רגילה. מובן, שמרי פעם שמענו צעקות אחד של השני ואת השלשלאות על הרגליים והאזיקים, אבל מלבד זאת, ההפרדה היתה טוטאלית.

● נחקרת על־ידי הרוסים?

לא. נחקרתי על־ידי המצרים בעזרת מתורגמן.

באחת החקירות הציעו לי סיגריה. פיתאום, מתוך הגיהנום, מחווה אנושית, מין קש. אחזתי בו כאילו אני טובע. עישנתי את הסיגריה וזה נתן לי כוח בלתי־רגיל. העובדה שנותנים לי סיגריה, אבל לא הרגשתי טוב מהסיגריה. נעשיתי מטושטש. אחר־כך, בחקירה נוספת, שוב הציעו לי סיגריה. עישנתי גם אותה. הרגשתי מטושטש. אחרי כמה שנים הייתי בארצות־הברית. באחד המקומות נתנו לי לעשן מריחואנה. חטפתי מכה ותוך פרק זמן קצר עצמתי עינים ודמעות חנקו את גרוני. במשך שלוש שעות ראיתי צבעים וגמגמתי איך שהם סידרו אותי ואני תליתי תקווה במחווה האנושית שלהם. זה היה שנתיים אחרי ששוחררתי והבנתי שהם נתנו לי שם, בשבי, סיגריה עם חשיש, ואני באמת הרגשתי מטושטש והשליטה שלי על הפה נחלשה. בכיתי, תליתי כל־כך הרבה תקוות בהומאניות של מתן הסיגריה, ואז הסתבר לי שהם פשוט סידרו אותי.

● מתי פגשת בנציגי הצלב־האדום?

אחרי שלושה חודשים הגיע מסייה בואזר, איש מקסים, והעוור שלו ג'אן.

יום אחד נפתחה הדלת ונציג המודיעין הכניס לי שתי חבילות ושני מיכתבים ואמר לי שהסאלב אל־אחמד יגיעו. אני מסתכל על המעטפות ולא מאמין. זיהיתי את כתב־היד של אמא שלי. התחלתי לרעוד. הרגשתי זרם עולה בי. לא שלטתי על עצמי. רציתי שהוא יצא מהחדר. לא רציתי לבכות לידו, אבל לא יכולתי לעצור. פיתאום התחילו הדמעות מהאף ומהעיניים. כל הגוף העד מבכי.

● מתי יצאת מהבידוד?

בוקר אחד, בצורה הכי באנלית. אמרו לי: „יאללה, אלבש," שמו לי שחור על העינים והוציאו אותי. כל־כך השתוקקתי לרגע הזה, שלא האמנתי שהוא מתקיים.

הלכתי קשור־עיניים. הכניסו אותי לחצר, הורידו לי את הכיסוי, שמו לי מיטה בחצר והכניסו אותי לחדר. לקח לי זמן להתרגל לאור. פיתאום אני רואה אנשים מחייכים. התחלתי לזהות את עמוס זמיר ואת אנשי חיל־האוויר. התחבקנו. הם היו מופתעים, כי הייתי קריר ומסוייג. אחד מהם אמר לי: „עמוס, אתה לא מכיר אותי?" אמרתי לא, ועשיתי עם הראש כן. הם חשבו — יה אללה, זה יצא דפוק בשכל. אומר לא ועושה עם הראש כן. אחר־כך התחלתי לבדוק את הקירות. הם הסתכלו עלי, בטוחים שיצאתי מדעתי בחקירות. שאלתי אותם — בדקתם אם יש פה האזנה? הם אמרו שלא. אמרתי — בוא נצא לחצר. חלק מהם התלבשו על החפצים שלי וניערו אותם מהפישפשים. הם לא הבינו מה אני רוצה. ואז סיפרתי להם שבחקירות אמרתי שאני לא מכיר חלק מהם. בטח שאני מכיר אותך קאלדס, בטח שאני מכיר אותך פיר, אבל אני צריך לעמוד מאחרי הדברים שאמרתי לחוקרים, ואמרתי שאני לא מכיר אתכם. וכך החברה, נוכחו לדעת שאני לא רפוק.

קשה לתאר את ההרגשה. פיתאום עברית, וחברים. אחת ההחלטות שקיבלתי ביני לביני, שכאשר אהיה ביחד עם האחרים, אעזור לזולתי ללא שום הגבלה. החלטה נוספת היתה שאנצל את הזמן כדי להשלים את כל פערי האינפורמציה

עמוס וטלי

„לפי גוון וקצב המיכתבים ידעו השבויים מתי האשה מתפרפרת..."

נותנים טיפול. גולדוואסר נפגע פגיעות פנימיות. הם לא הביאו לו רופא והוא מת.

● ידעת שהוא מת?

שמעתי את הצעקות שלו. אחרי פרק זמן הצעקות פסקו. בשלב יותר מאוחר נודע לי שמת.

● מה קרה לכם ברגע שחטפתם את הטיל?

היינו בגובה שבעה מטרים. אני ועמוס זמיר הצלחנו לזרוק את החימוש ולקחת כיוון לאזור שנראה לנו שקט. היה לנו ברור, שהביתה אנחנו לא חוזרים.

● חשבתם שתהרגו?

לא היה לנו ספק. שיגרו עלינו טילים ונכנסנו ליעף. כל הזמן ניסינו להתחמק מטיל. כשאתה רואה טיל, סימן שהוא לא התפוצץ. החלטנו אזיקי נסיך יפים כאלה, הם לחצו לי על המרפק, הבשר התנפח וכיסה את האזיקים. כמעט קיבלתי גנגרנה מהאזיקים, וכך נמשכו החקירות יום יום במשך חודש וחצי.

● כיצד התנהלו החקירות?

הם ניסו להוציא אינפורמציה ואנחנו, כל אחד בדרכו שלו, ניסה לא למסור אינפורמציה. ראיתי הרבה סרטים בחיים שלי, אבל החיים זה לא סרט. זה מאמץ ומאבק מתמשך — מאבק פיסי ושכלי. בניגוד לסטריאוטיפ של החוקר המצרי, הוא בעל־מיקצוע ויודע את עבודתו. חשוב לזכור שהיינו קבוצה. אנחנו היינו קבוצה והם היו מאמתים ועושים השוואות בין האינפורמציות.

● היית מבודד בעת החקירות?

בידוד טוטאלי במשך חצי שנה, כמו כל אחד

שצברתי. שאלתי מי יודע אנגלית. אמרו לי שפיר, שעלה מארצות־הברית, כשהיה בן 13. למחרת היום התחלנו ללמוד אנגלית. עד אז ידיעותי באנגלית שאפו לאפס. אחר־כך הייתי המילון של החבר'ה. במקום להסתכל במילון הם היו שואלים אותי. הוא לימד אותי סונטות של שייקספיר. עד היום אני יודע בעל־פה את הנאומים של ברוטוס ושל מארק אנטוני. לקח לי שנתיים אחר־כך לעבור מאנגלית של שייקספיר לאנגלית מדוברת. קיבלנו המון ספרים. קראתי בתקופת השבי בין אלפיים לשלושת אלפים ספרים.

■ ■ ■

● איך התנהלו החיים בתא המשותף?

היה לנו סדר־יום קבוע. למדנו ביום. מנחם עיני היה מהנדס אווירונאוטיקה. הוא העביר קורסים של שנה ראשונה בטכניון, מתמטיקה, פיסיקה ואלגברה. הלימודים אושרו כשחזרנו ארצה.

למדנו אנגלית בשתי רמות — מתקדמים ומתקדמים יותר. למדתי ספרדית לפי ספר של „עשה זאת בעצמך" וקראנו בלי סוף. בכל יום שישי, בשבע בערב, היתה לנו אסיפת־חברים. היינו מכבים אורות, מדליקים נרות שהצלחנו להשיג, ומחליטים החלטות אסטרטגיות ופותרים בעיות. היינו מחליטים מה לבקש ומה להגיד לצלב־האדום וגם פותרים חיכוכים פנימיים.

● על איזה רקע נוצרו החיבורים?

לא כולנו היינו מאותה שיכבה סוציואקונומית, והיינו מפוזרת הארץ.

● האם נוצר מנהיג טבעי?

נוצרו שני פלגים, שבאופן טבעי לכל פלג היה מנהיג. היה הפלג של רמי הרפז והפלג של מנחם עיני.

● לאיזה פלג השתייכת אתה?

אני ומנחם עיני היינו אופוזיציה, נלחמנו למתן ביטוי אישי. הרפז היה המבוגר בינינו. כשהיה צורך במשא־ומתן עם מפקר בית־הסוהר הוא ייצג אותנו.

● איך זה שדן אבידן לא הסך מנהיג. הוא היה מבוגר ומהאריות של אריק שרון?

בגלל תכונות אישיות. הוא איש נעים־הליכות, חביב ולא מנהיג מטבעו. חוץ מזה, רמי היה רב־סרן ובעל אישיות מאוד בשלה.

● מה היה המעמד שלך, כבנימין שבחבורה?

למרות זאת, הייתי חבר מאוד קרוב של מנחם עיני, שהיה מבוגר ממני בעשר וחצי שנים. במקום סגור כזה נוצרת פתיחות שלא רומה לשום פתיחות בחיים בחוץ. נחשפנו וחשפנו. הפתיחות שלנו היתה מעל ומעבר למה שאנשים מכירים בחברה נורמלית. היינו מישפחה. ראינו אחד את השני במצבים האינטימים והקשים ביותר. אני מתאר לעצמי, שהשאלה הבאה שלך תהיה האם נוצרו יחסים מיניים.

● זו בדיוק השאלה הבאה שלי.

אז שיהיה ברור מעל לכל ספק, שלא נוצרו.

„ראיתי מסמר נעוץ בתא. הייתי בטוח שהם רוצים שאהרוג את עצמי. בשלב מסוים רציתי להתאבד"

● מדוע לא?

בבתי־סוהר רגילים החזק שולט. אנחנו היינו אנשים מסוג אחר. היינו לוחמים בארץ אוייב. לא דיברנו על סקס ולא עסקנו בסקס. כל אחד התל־בט בינו לבין עצמו.

● אז אימה הסתיחות?

זו היתה פתיחות בערבון מוגבל. לחמישה אנשי צוות אוויר היתה אשה בבית. נוצר מעין טאבו.

● טאבו על יחסי־מין או טאבו על שיחות בעניני מין?

גם זה וגם זה. בכלל, היו עוד דברים שהיו בבחינת טאבו. רוב החבר'ה היו נשואים ומאוד הטרידה אותם השאלה אם האשה מתפרפרת בבית. הם היו מסיקים את המסקנות לפי גוון וקצב המכתבים, והיו כאלה שהיו להם לבטים קשים ולא אמרו על זה מילה. זה היה טאבו.

● מאצ'ו עד הסוף?

לא יודע, אבל אם מישהו באמת דיבר על זה, זה היה בחדרי חדרים, כשאחד בוכה על כתפיים של מישהו. אותו דבר לגבי יחסי־מין. לא דיברו על זה. בכלל, הבעיה היתה פחות אקוטית כי לא יצא לנו לראות חתיכות. זה התחיל לעבוד כאשר קיבלנו טלוויזיה, ואם היתה אוננות, אז זה היה כל אחד בדרכו, בפינה שלו, ולא דיברנו על זה. אני לא הייתי קורא לזה מאצ'ו, אלא חוכמת ההישרדות.

● היו לכם קשרים עם המצרים?

במשך הזמן נוצרו ולא נוצרו קשרים אישיים. הם גרו לידינו. הם צפו באורח־ החיים שלנו. אנחנו צפינו באורח־ החיים שלהם, למדנו ערבית מדוברת. צפינו בתוכניות מקומיות. היתה להקה בשם „עמאשה עקאשה" והלהקה הזו הזכירה לנו את „הגשש החיוור". כשהם היו מופיעים על המירקע נפלנו על הריצפה.

● לפי דבריך נדמה כאילו תנאי השבי שלכם היו ממש „הילטון" לעומת השבי של אלה שנפלו בסוריה.

„שאמס באדן, שר־ההגנה המצרי לשעבר, היה פותח את הרדיו בקול רם, שנשמע חדשה"

ההבדל בין שבי במצריים ושבי בסוריה זהה להבדל שבין שני אברי־מין זכריים. בסוריה זה היה קצר ועבה במצריים צר וארוך. בסוריה, אחרי שנתיים הם קיבלו צלחת. לנו כבר היתה טלוויזיה וסיפקו לנו את רוב מאווינו החומריים. לכן היה לנו זמן להתעסק בעצמנו, להתעסק אחד עם השני. בסוריה הם היו עסוקים בבעיות חומר — איך להשיג ספר, איך להשיג מנורה, איך להשיג צלחת. סכין או מזלג. הם היו כל־כך עסוקים בבעיות האלה, שלא היה להם זמן לעסוק בבעיות־ הנפש. אנחנו היינו עסוקים כל הזמן בבעיות הנפש. היינו אוסף לא אחיד. בטח שהיו בעיות. היו מצבים שהרימו ידיים.

● על מה הרימו ידיים?

על דברים פעוטים, שקשה להאמין. למזלנו, היו כאלה שהיו מאופקים ומיתנו מצבים כאלה. אני, מטבעי, מאוד אלים. יש בי המון אגרסיביות וחוזק פיסי. אם לא הייתי הכי חזק בינינו, אז הייתי השני הכי חזק, ונתקלתי במצבים שאם לא הייתי עוצר את עצמי, הייתי ממש מרים ידיים ויכולתי גם להרוג.

היו מקרים שאנשים יותר מבוגרים ממני הלכו מכות על שטויות.

■ ■ ■

● אתה זוכר את הטיול הראשון לקאהיר?

הוא בא בעיקבות זה, שפה בארץ, הוציאו שבויים לקיבוצים. הטיול נערך שנה אחרי שנפלנו בשבי. עשו לנו סיור בנילוס, ב־„הילטון" ובפירמידות, עם ליווי צמוד. פיתאום, לפני הטיול, לקחו אותנו שוב לחקירות — מכות והתעללות — ואז בא איזה קצין והסביר שלא נהגו בנו כשורה, התנצל וכפיצוי נתנו לנו טיול. למזלי, יצאתי עוד פעמיים החוצה. פעם לקחו אותי לבית־חולים „מעאדי" לבקר את הטייס אייל אחיקר שנפצע בחוט־השידרה. הצטיידתי בתשורות ובמתנות. ידעתי שאייל אוהב נורא את אדית פיאף. לקחתי איתי תקליט. אחיקר היה מככירי הלוחמים, עם ותק קרבי. חודש לפני שנפלנו, נסעתי איתו לחו"ל, להתאמן על סימולטור של פאנטום. הכינוי שלו היה „לוס". הוא היה בן 35 ואני בן 20. נוצרו בינינו יחסים נפלאים. אז היינו שבויים. אני שלם בגופי והוא פצוע קשה. נורא התרגשתי, וכשנפתחה הדלת שניינו, כמו ילדים, נפלנו אחד על צוואר השני. הוא נעשה חיוור ורעד. ישבנו והסתכלנו אחד על השני. הוא היה פעם גבוה מאוד ומרשים. בבית־החולים הוא היה אדם שבור. למרות זאת, עדיין השתיירו בו הגבריות והחן הטבעי.

הנחנו את התקליט של אדית פיאף, וכך ישבנו — גבר בן 36 וילד בן 21 — והרמעות חנקו את הגרון. מאז אני לא יכול לשמוע את אדית פיאף.

● השכן הצמוד שלכם בכלא היה שר־ההגנה המצרי לשעבר, שאמס באדן. שישב בעיקבות תבוסת מילחמת ששת־הימים. האם היו לכם יחסים איתו?

התא שלנו היה מחולק לשניים. הוא קיבל את מחציתו ואילו אנחנו, עשרה חברה, את המחצית השניה. הוא היה מקבל מזון ממיסעדות משובחות ומישפחתו ביקרה אותו וכל סגל בית־הסוהר כינה אותו בשם „אפנדי" ונהג בו כבוד רב. החבר'ה האלה ידעו שהיום הוא למטה, אבל מחר הוא יכול לחזור ולהיות שוב למעלה. היתה להם חוכמת חיים.

נוצרו איתו קשרים אמצעיים. אני זוכר שבערב ראש־השנה הוא עשה לנו מחווה — הוציא את הפטיפון שלו קרוב לחלון, ושם עליו את ה„מולדובה". ביציאה הזו יש נעימה שרומה ל„התקווה", ויש האומרים כי „התקווה" נגנבה משם.

● איך השבתם לו?

שלחנו לו תשורה תקליט או מאפה שעשינו. מחווה נוספת מצידו היתה כשהיה מניח את הרדיו שלו בחצר, ופותח אותו בקול גדול שנשמע חדשות.

אבל אחת החוויות שלי מאז היתה, כשיום אחד שמעתי בחוץ קול לא מוזהה, מן צפצוף כזה. רצתי החוצה. הצצתי וראיתי שני יצורים. קיבלתי שוק: היינו עשרה גברים — שערות ושרירים — לא זכרתי שיש בעולם יצורים אחרים מלבדנו, והנה עמדו שם שתי הילדות של בדראן ונראו בעיני כמו „אי־טי", יצורים מהחלל, עם רגליים דקיקות, אף קטן, אצבעות קטנות. אותו דבר קרה לי כשראיתי בפעם הראשונה, אחרי שלוש שנים בשבי, אשה.

ישנו כתב בשם ארנו דה־בורשגרייב. הוא היה מקורב לשלטונות המצריים, ואיפשרו לו לראיין אותנו ולהביא איתו צלם. יום אחד נפתחת הדלת ותת־אלוף עדלי שריף בא איתו ועם הצלם. שלוש וחצי שנים לא ראינו אשה, ופיתאום נכנס לתא יצור ספוראדי קטן עם אצבעות קטנות. זו היתה הצלמת. חשבתי — אלוהים אדירים. שלוש וחצי שנים אני משתוקק למיפלצת הזאת? לא שהיא היתה מכוערת. היא היתה נחמדה, אבל היצור הזה, הגוף השבריר שאתה פוחד לגעת בו שמא יישבר, והקול הצפצפני. אני זוכר שהייתי בשוק, וכל הזמן חשבתי — לרבר הזה השתוקקתי כל־כך.

● איך עברה עליכם בשבי תקופת מילחמת יום־ הכיפורים?

היתה לי תחושה פנימית לא טובה, למרות שלא היו כל סימנים שמשהו לא בסדר. הצלחתי לשים יד, לא חשוב איך, על מכשיר רדיו. שמענו שמגייסים אנשים. בשתיים בצהריים פתחנו טלוויזיה ושמענו את ההודעה המצרית על המילחמה, ושכוחותיהם חוצים את התעלה ושיש אבידות לאוייב, והקרקע התחילה לבעור לנו. היתה תחושה שהולכת לנו המדינה. מייד בודדו אותנו בתאים נפרדים עם קירות הפישפשים הגעים. אחרי שלושה ימים צירפו אותנו מחדש, והחזירו לנו את הטלוויזיה והרדיו. הסבירו שבוודאי אותנו כדי להגן על חיינו.

ואז היינו ערים לתהליך של הגעת שבויים, והם התחילו להגיע בעשרות כל יום. זו היתה זוועה. שמענו את צעקותיהם בחקירה. זה היה נורא.

● יצרתם איתם קשר?

לא. הקשר הראשון היה כשחזרנו עם הפצועים ארצה במטוס.

● הסוהרים העבירו לכם מידע?

כן. שהצבא המצרי בדרך לתל־ אביב.

● האמנתם?

לא. למרות שידענו שתפסו את ישראל עם המיכנסים למטה, הצלחנו לשים יד על עיתונים מצריים וראינו שבויים לעשרות.

■ ■ ■

● כיצד היתה השיבה הביתה?

חזרנו ארצה ב־16 בנובמבר. ב־12 בנובמבר באו שאריף וארנו דה־ בורשגרייב ובנוכחותו הודיע לנו שיש הסכם החלפת שבויים ושעומדים לשחרר אותנו.

● איך הגבתם?

כלפי חוץ שמרנו על איפוק מאוד גדול. אחר כך, כשעזבו את התא, פרש כל אחד לפינתו. ציפינו וייחלנו ימים לרגע הזה, והנה הגיע היום והתחושה היתה קשה.

● מדוע?

כי השחרור שלנו היה מהול בכאב ובהרבה עצב על המילחמה ועל הקורבנות והנפגעים, זה האפיל ופגע בשמחת האנשים. ידענו שאנחנו עומדים לחזור כשהאומה מלקקת את פצעיה. היתה לי תחושה מחורבנת שקרה משהו לאחד מאחי, ואני זוכר ששאלתי את עצמי מי אני מעדיף שימות — אחי הגדול או אחי התאום. איזו הרגשה איומה.

איך שהגענו לארץ, לא עניינו אותי גולדה וכיבודים. ראיתי את אחי הגדול עומד קרוב למטוס, בפרצוף חיוור, ואמרתי — זהו, הלך אחי התאום. לא הבאתי בחשבון שאחי הגדול חיוור מהתרגשות.

● איך היתה הסגישה עם המישפחה?

המיפגש הזה נתן לי פליק איום ונורא. אבא שלי היה אדם חסון וחזק כשנפלתי, ובעת הלכתי לקראתו, ומולי בא אדם זקן, מקומט, מחורץ בפנים. מה שעבר עליו — פשוט לא ייאמן. הוא היה חיוור מאוד מהתרגשות, ואני חשבתי — מה קרה לו? השארתי גבר במלוא אונו ובכח הוא שבר־כלי.

● והתסתגלות לחיים מחדש?

כמעט שנה הייתי אסטרונאוט, למרות שדיברתי והתנהגתי כרגיל. לקח לי שנה לעמוד על הרגליים. לאט לאט החיים הכניסו אותי למרוץ הרגיל. מדתי כלכלה באוניברסיטה, ועד ימים אלה ממש שירתתי בצה"ל. במשך השנים התחתנתי ונולד לי ילד, עידן, שהוא בן 4. לפני שנתיים התגרשתי וכעת יש לי חברה, שנתיים כבר, ואני מה שנקרא תפוס.

● קיבלתם הטבות בעיקבות השבי?

אפסיות. כשהייתי נשוי, קיבלתי דירה ברמת־ השרון, מימנו לי את הלימודים ונתנו איזה סכום בשביל להסתדר.

● אתה לא נראה כמו טיפוס שמסתדר במיסגרות. איך זה שמייד אחרי השבי לא עזבת את צה"ל?

האמת שהייתי עוזב מזמן, אילולא נפלתי בשבי. כשחזרתי, היה העניין של הזרקת מוטיבציה בטייסים האחרים. הנה — הוא נפל בשבי ולמרות שישב שלוש וחצי שנים רוחו לא נפלה. זו היתה תרומה מאוד חשובה לחיל. מעבר לזה, אני מטבעי לא איש של מיסגרות, ודאי לא צבאיות. אורח־החיים בצבא לא תואם את השאיפות שלי ולא מיציתי את עצמי במיסגרת. אז החלטתי לקחת פסק־זמן מהצבא. אני לא יודע אם אלה גירושין סופיים.

● מה אתה עושה היום אחרי שפשטת את המדים?

אני נורא אוהב בעלי־חיים, כלבים וחתולים. אחרי שבמשך שנים אני לוקח את בעלי־החיים הפרטיים שלי לווטרינר ומוציא הון־עתק, חשבתי על רעיון להקים קופת־חולים לבעלי־ חיים. השגתי כמה משקיעים, והעסק יוצא לפועל. תמורת דמי מינוי שנתיים יוכלו בעלי־החיים לקבל טיפול בעשר מירפאות בגוש דן, בחיפה ובירושלים. במשך הזמן, אני מקווה להתרחב גם לאזורים מרוחקים יותר.

דמי המנוי יהיו בסך 70 דולאר לשנה, וזה יכלול חיסונים, ניתוחים וטיפולים קוסמטיים. תרופות יעלו במחיר אפסי, ונספק מזון משובח בחמישים אחוז במחירי השוק. כל חבר קופה יקבל 30 אחוז הנחה בפנסיונים. בתוכנית שלנו להקים גם בתי גידול ושיווק של בעלי־חיים ואחר־כך להקים בית־חולים וטרינרי בתל־אביב, ביחד עם פתיחת הפקולטה לווטרינריה באוניברסיטה העברית.

אז זהו, אחרי שהייתי שנים בצה"ל, אני הולך להתעסק עם בעלי־חיים. אני אוהב בעלי־חיים, אני חושב שמגיע לכולם, ללא יוצא מהכלל, טיפול רפואי שכל אחד יכול להרשות לעצמו.

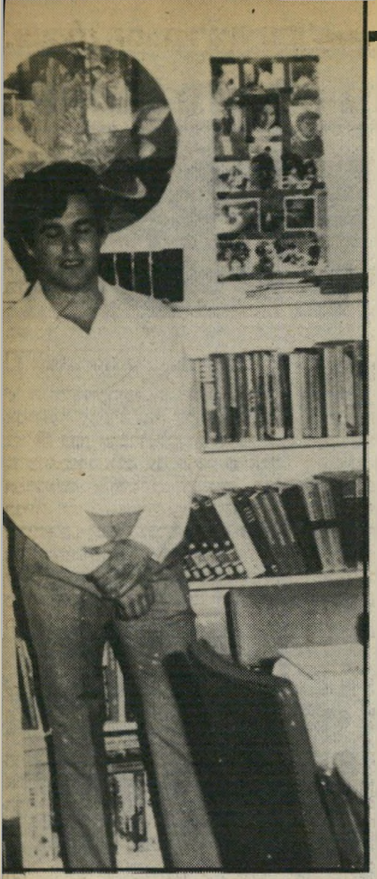

עמוס בתאו בשבי

„כשנכנסה צלמת לתא, קיבלתי שוק..."

ראיון בלעדי עם גיסה של הנרצחת:

רצח במקום הפלה

מרית שאני ואחיה זיהינו את הגופה השרופה. אני לא יכול ל־ומין עד עכשיו שזה קרה לכרמלה. צח זה דבר שיכול לקרות לעבריין, מישהו שמסתובב עם פושעים. אבל א לאשה אחראית ורצינית כמו רמלה.

כרמלה, שבמישפחה כינו אותה רמל, היתה תמיד בחורה רצינית. אשר היתה בערך בת 18, הכיש אותה חש והיא אושפזה בבית־חולים הפילהרמונית, וכאשר הכירה את שימעון חרמון, עורך־הדין החשוד ברצח, היתה קונה גם עבורו כרטיסים לקונצרטים.

אבל אני חושב שהוא התעלל בה. הרבה פעמים היא היתה מחכה עם הכרטיסים ביד, והוא בכלל לא היה מופיע ולא מודיע לה על כך.

לפני ארבע שנים קנתה כרמלה דירה בהדר־יוסף, ליד בית הוריה. היו סיבוכים בהעברת הדירה על שמה, עקר, או שאינו יכול להיות אב.

אבל לכרמלה היו בעיות בחצוצרה, והיא לא יכלה כל־כך בקלות להיכנס להריון.

אני יודע שהם לא השתמשו באמצעי־מניעה, כי כרמלה מאוד רצתה ילד. היא קיוותה כי הוא יתחתן איתה אם תכנס להריון, אבל היא השתעשעה גם ברעיון שתלד אפילו בלי נישואין. לפני כשנה היא פלטה משהו על כך בבית לפני ההורים, והם נדהמו.

כרמלה נהנתה מאוד מהנסיעה לחו"ל עם שימעון. היא שילמה את כרטיס־הטיסה שלה ואת חלקה בכל ההוצאות. אפילו עבור התמונות היא לוותה ממני כסף כדי לשלם לו שכר־טירחה. זה ממש הרגיז אותי.

ראיתי אותו עוד פעם בחתונה של גיסתי הקטנה לפני שנתיים. הוא בא אז עם כרמלה.

כל המישפחה הכירה אותו, גם ההורים. אבל הוא לא היה בן־בית אצלנו. אמה של כרמלה התנגדה לו, מפני שהיה גרוש. היחסים ביניהם עברו עליות ומורדות. הם נפרדו כמה פעמים, אבל בכל פעם היו חוזרים זה לזה, וכרמלה היתה אומרת לי שהיא אוהבת אותו.

בתחילת היכרותם הוא ביקש ממנה שתבוא לגור איתו, אבל אני יעצתי לה לא לעשות זאת. היא היתה מתייעצת מקשיבים ביחד למוסיקה.

במאי השנה הוא אמר לה שהוא נוסע לחוץ־לארץ, והציע לה לבוא איתו. הם היו צריכים לנסוע ביום ראשון. ביום שישי היא כבר הכינה מזוודה וחיכתה לטלפון ממנו, אבל הוא לא התקשר כל השבת. היא ניסתה להשיג אותו, אבל הוא לא היה בבית.

ביום ראשון הוא התקשר ואמר לה, שהנסיעה איתה לא מסתדרת לו, כי זה לא משתלם לו. לכרמלה לא היה כסף, והוא היה צריך להלוות לה את הכסף לכרטיס. הוא אמר שהוא נוסע עם ידיד. והוא באמת נסע.

כרמלה נפגעה נורא, והחליטה

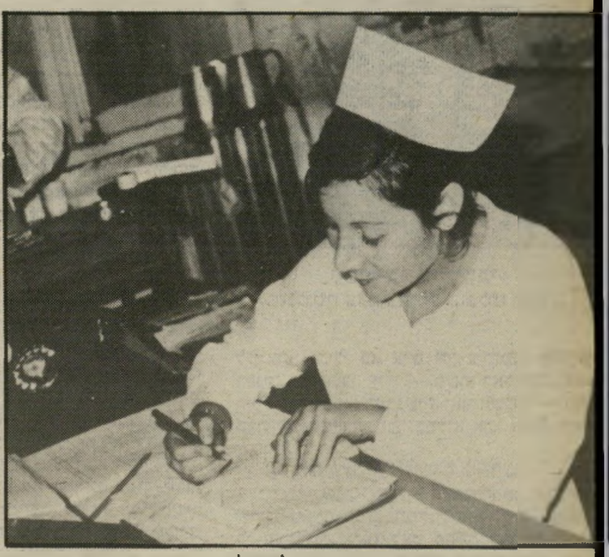

נרצחת כרמלה בלאס
הכשת נחש בגיל 18

איכילוב תקופה מסויימת. זה היה ברויק בזמן של בחינות הבגרות ואז החליטה להיות אחות רחמניה.

היא הושפעה מאוד מהאחיות שטיפלו בה בבית־החולים. היא עסקה במיקצועה 10 שנים תמימות, והשיגה תואר ב"א בסיעוד באוניברסיטת תל־אביב. לפני הרצח למדה לקראת תואר מסטר.

יחסים ושכר־טירחה

ד שימעון הגדול שלה היה מוסיקה קלאסית. היא לא שמעה שום מוסיקה אחרת, רק מוסיקה קלאסית. היה לה מינוי לתיזמורת

ולכן פנתה לעורך־הדין חרמון שיטפל בזה. כך הם הכירו. הוא היה בדיוק אחרי הגירושין מאשתו.

הוא לא מצא חן בעיניי. אמרתי לכרמלה, שלפי דעתי הוא לא מתכוון להתחתן איתה, מפני שזה עתה התגרש, והוא לא יתחתן כל־כך מהר.

אבל כרמלה התאהבה בו. היא היתה בחורה שלא יצאה סתם. היא לא אהבה לצאת סתם עם בחור לבית־קפה או לבר לבלות ערב. היא רצתה מישהו רציני ועל רמה, שתוכל לדבר איתו.

פגשתי את חרמון לפני כמה שנים במישרדו הקודם, כאשר הבאתי לו כסף או מסמכים. אני כבר לא זוכר. אבל אני זוכר שכעסתי על כרמלה. אז היא כבר היתה חברה שלו, הם קיימו יחסים, אבל

היא לא רצתה ממנו מזונות — אבל היא רצתה שיכיר באבהות. האם בגלל זה הוא רצח אותה?

חרמון – כפי שצולם בידי הנרצחת
טיול לחו"ל – עם אחרת

כרמלה בעבודה בבית־החולים "וולפסון"
שיחה עם המנהלת

אתי בכל דבר. היינו קרובים מאוד, היא היתה יותר קרובה אלי מאחותי. אמרתי לה, שלא כדאי לה לעבור אליו, כי לשניהם יש דירות, וזה לא יוביל לחתונה.

היא רצתה להתחתן, אבל הוא לא מיהר. היו עליה לחצים כבדים בבית. ההורים רצו מאוד שהיא תתחתן, ואני הייתי כל פעם מרגיע אותם.

לפני שנתיים וחצי נסעו יחד לחוץ־לארץ. שימעון אמר לה אז שאם היא תכנס להריון — הוא יתחתן איתה. הוא לא אמר אף מילה אז על כך שהוא שהצטלמו היא שילמה. כאשר חזרה ארצה, עשתה איתו את החשבון בביתנו, וזה היה ממש מגעיל. על כל דבר קטן הם התחשבנו, והיא שילמה את חלקה עד הגרוש האחרון.

השיחה האחרונה

כ רמלה סיפרה לי, כי הם יושבים שעות יחד וכל אחד עוסק בענייניו. הם היו קוראים ספרים, לנתק איתו את הקשרים.

דווקא בזמן שהוא היה בחוץ לארץ, גילתה שהיא בהריון. כאשר חזר, סיפרה לו על כך. התגובה שלו היתה: „זה לא ממני, כי אני עקר." אחר־כך ניתקו את היחסים ביניהם.

כרמלה היתה אשה גאה מאוד. היא כלל לא התכוונה לבקש ממנו מזונות, היא רצתה רק שיכיר באבהות על התינוק והיא תגדל אותו בעצמה. אני תמכתי בה ואמרתי לה, שמבחינה כלכלית אין לה מה לדאוג, כי אנחנו מאחוריה.

עורך־הדין החשוד ברצח

כאז מעצרו של עורך־הדין שימעון חרמון בחשד רצח כרמלה בלאס, סערו הרוחות במזנון בית־המישפט. תחילה לא זכר איש כי אי־פעם נחשך עורך־דין בעבירה חמורה כזו. רק מי מהוותיקים נזכר בעליזה פאנו, תלמידת מישפטים יפת־תואר, אשר בתחילת שנות החמישים רצחה בכוס מיץ מורעל את אשת מאהבה, המשורר רפאל אליעז.

במשך 20 יום נאסר פירסום שמו של עורך־הדין בן ה־34, עד שהשבוע התיר השופט, ד"ר אליהו וינוגרד, את הפירסום. קשה היה לתאר את הגבר נמוך הקומה, הממושקף והמקריח, כמי שעומד במרכזה של שערוריית־דמים וסערת־יצרים. גם בני־מישפחתו, יוצאי הונגריה רתיים מאוד, עשו רושם תרבותי ומישכל, עד שביום מעצרו הראשון של עורך־הדין התנפל אביו הקשיש על צלם־עיתונות ושבר את מצלמתו.

חצאי־שעות

כמעט כל החומר שבידי המישטרה נותר חסוי עד היום. היא לא גילתה עדיין באיזו דרך נרצחה כרמלה. רק בעת המעצר האחרון, אצל שופט־השלום אר־זיו־אב, גילה חוקר המישטרה רפ"ק תורג'מן כי בידי המישטרה יש מידע על כתמי־דם הזהים לדמה של כרמלה. שנמצאו בריכבו של עורך־הדין; וגם מידע על שרידי שטיחון שעטף את הגופה השרופה, ואשר היה שייך לחשוד ונמצא בעבר במכוניתו. המישטרה גם גילתה בתחתית הרכב שרידי צמחים הגרלים בשדות, בסביבה שבה נמצאה הגופה השרופה.

בעצת סניגורו, מנחם רובינשטיין, סירב החשוד לתת למישטרה כל הסבר לעובדות האלה. למרות שכאשר נעצר, מסר למישטרה 14 ערויות שונות, ובהן פירט את האליבי שלו, לא היה מוכן להמשיך לשתף פעולה עם המישטרה, ואפילו לא להסביר את הראיות המחשידות האלה.

האליבי של חרמון לערב הרצח מורכב מכמה פגישות. את ראשיתו של הערב בילה, לדבריו, בחברתו של עורך־דין אחר, אשר מסר לו נתונים לצורך נסיעה וטיול בחו"ל. משם טילפן חרמון לידיד אחר, עורך־דין גם הוא, שהיה מאושפז בבית־חולים תל־השומר, ואמר לו כי הוא עומד לבוא אליו מייד. הוא טילפן לעוד ידידה, ששמה נאסר לפירסום, וקבע אתה פגישה לסופו של אותו הערב. הוא מסר לה את מיספר־הטלפון ליד מיטתו של עורך־הדין המאושפז וביקש שתתקשר לשם.

המישטרה חושדת כי כל הפגישות האלה, אשר אושרו על־ידי אחדים, תוכננו בקור־רוח ובדייקנות של שעון שווייצי, כדי לבנות אליבי, ולאפשר לחרמון בחצאי שעות שבותרו בין הפגישות לרצוח את כרמלה, לארוז את גופתה ולשרוף אותה מעבר לקו הירוק.

לפי רעתם של חוקרי־המישטרה, נפגש אומנם חרמון עם עורך־הדין שהדריך אותו בענייני נסיעה לחו"ל. אולם משם לא נסע ישר לבית־החולים, אלא נפגש עם כרמלה, כפי שקבע מראש. תוך חצי שעה בפגישה זו רצח. לפי חשדה של המישטרה את כרמלה. הוא הטמין את גופתה במקום כלשהו, אולי אפילו בתא־המיטען של מכוניתו, והמשיך בדרכו לבית־החולים. אחרי שעתיים בערך עזב את בית־החולים ונסע לידידה שאיתה קבע פגישה. לדעת המישטרה, ברווח הזמן שבין שתי פגישות אלה, הספיק עורך־הדין לארוז את הגופה בשטיחון שהכין לעצמו מראש. הוא נפגש עם הידידה והחזיר לה ספר ארכיטקטורה שקיבל ממנה. כאשר נפרד ממנה, בשעת־לילה מאוחרת, לא חזר לביתו, כפי שטען, אלא נסע את הגופה הארוזה, נסע לשדה פתוח ליד בית־זית, ושם שרף את הגופה כדי להשחיתה ולמנוע זיהויה.

המרחק בין ביתה של הידידה וביתו של חרמון הוא קצר מאוד. וכאן התערב בתוכנית גורם בלתי־צפוי, כזה המכשיל את כל מיקדי הרצח המושלמים.

הידידה נדקה את ספר הארכיטקטורה שהחזיר לה חרמון, וגילתה כי הספר הושחת. תמונות שונות נגזרו מתוכו. היא התרגזה ומיהרה לטלפן לחרמון, כדי לדרוש ממנו שיקבה לה ספר חדש. להפתעתה, למרות שאמר כי הוא חוזר מייד הביתה, לא היתה תשובה מביתו.

היא שיערה כי הוא ירד לטייל עם כלב הדוברמן שלו, ועל כן הניחה את שפופרת הטלפון הפתוח על הכר והמשיכה לקרוא. היא חשבה כי ברגע שיכנס לדירת הגג שלו ישמע את צילצול־הטלפון ויענה לה.

אולם גם כאשר סיימה את קריאת הספר והחליטה ללכת לישון, לא היתה עדיין תשובה מביתו של חרמון. באכזבה סגרה את הספר שקראה, החזירה את שפופרת־הטלפון למקומה והלכה לישון.

עורך־הדין חרמון בבית־המישפט
כמו שעון שווייצי

לדעת המישטרה, לא נרדם עורך־הדין במכוניתו ליד הבית. כפי שטיפר, א
היה עסוק באותן שעות בהעלמת הגופה ובשריפתה.

להכשי
את חרמ

כאשר נרצחה, היתה כרמלה בהריון, בתחילת החודש החמישי. כרמלה הי
גאה ושמחה בהריונה, ורצתה בילד. לדברי בני־מישפחתה, לא התכוונה כ
לדרוש דמי־מזונות מחרמון, שלדבריה היה אבי הילד, אלא רק לדרוש ממנו להו
כאבהותו.

בבית־המישפט העלה סניגורו של חרמון את הטענה, כי מזה שנים אחדות, אד

אחרי שמסר 14 עדויות שונות על האליבי שלו, הפסי
חרמון לשתף פעולה עם המישטרה לפי עצת סניגור

היווכר ידידי, עורך־הדין חרמון הוא עקר. הוא עבר ניתוח מסויים, שג
לתא־הזרע שלו להיות מועטים מאוד, ולכן אינו יכול להפרות אשה.

טענה זו נבדקה על־ידי המישטרה, ומיסמך רפואי מפרופסור שטיפל בח
הוגש בתיק. איש־המישטרה סיפר, כי מיסמך זה אינו מאשר שחרמון עקר.

המישטרה ביקשה מהחשוד להמציא לה את הכגרים שלבש כאשר רחץ
מכוניתו, ולומר באיזה מוסך החליף את ארבעת גלגלי מכוניתו. אולם גם
שאלות אלה מסרב החשוד להשיב.

הסניגור, עורך־הדין רובינשטיין, טען בלהט כי המישטרה מנסה להכשיל
חרמון. לדבריו, לא אמרו לחשוד היכן במכוניתו נמצאו כיתמי־הדם, ומהו סוג ה
שנמצא. על שאלות כוללניות כאלה, סירב עורך־הדין לאפשר לחרמון לענות

חרמון יצא את ישראל לטיול בחו"ל עם ידידה אחרת, יומיים לאחר היעלמה
כרמלה. גם כאשר נודע לו על היעלמה ועל מציאת גופתה השרופה, לא מי
לחזור לארץ או להתעניין בגורלה.

לפני שובו ארצה, נפגש בחו"ל עם סניגורו, ובעיקבות התייעצות זו החל
לחזור. הוא נעצר מייד עם בואו. וגם האשה שהיתה אתו בטיול נעצרה.

אחרי תקירה ביקשה האשה־להיחקר במכונת־אמת על נכונות גירסתה, כי
ידעה מאומה על הפרשה. המישטרה ערכה לה מבחן כזה, ואחרי שש שעות תמי
שוחררה ממעצר.

במהלך חקירה זו סיפרה האשה דברים שונים על תגובותיו של חרמון לידי
מהארץ בדבר הירצחה של כרמלה ומציאת גופתה השרופה. חרמון עצמו לא הז
עדיין להיבדק במכונת־אמת. השבוע הוארך מעצרו ב־11 יום נוספים, אשר יש
את 30 היום שבהם מותר על פי החוק להחזיקו במעצר ללא כתב־אישום. אחרי
יום יש צורך באישור של היועץ־המשפטי לממשלה.

אילנה אלון

שמה נאסר לפירסום.

אליבי בטלפון

לפחרת בבוקר, יום השלישי, עברה אחותה אתי מוקדם ליד דירתה של כרמלה, ואני תושב שהיא ראתה כי האור בדירה דולק. כרמלה נהגה להשאיר אור בדירה כשיצאה בערב, והיתה מכבה אותו כאשר חזרה. אתי הציצה לדירה, אבל כרמלה לא היתה בבית. הדירה היתה מסודרת מאוד. אפילו אנשי המישטרה התפלאו מהסדר והנקיון של כרמלה.

המישפחה התחילה לדאוג רק כאשר בשעה 3 לא הגיעה כרמלה לפגישה עם אתי אצל הרופא. אתי טילפנה לעבודה של כרמלה, ומשם נמסר לה שהיא לא היתה בכלל.

כאשר שמעתי שכרמלה לא היתה בעבודה, ידעתי שקרה משהו. היא היתה כל־כך אחראית, שלא היתה מתפרפרת סתם כך מהעבודה.

המישפחה התחילה לטלפן לחברות של כרמלה ולחפש אחריה. אני החלטתי להתקשר לשימעון ביום הרביעי בבוקר, אחרי שכרמלה עוד לא חזרה. לא ידעתי את מיספר־הטלפון שלו, והשגתי אותו במודיעין 14.

מביתו לא היתה תשובה. טילפנתי לבית הוריו. אחיו ענה לי, ובהתחלה אמר שהם לא מכירים את כרמלה, כי לאחיו יש חברה קבועה, ואני בוודאי מתכוון למישהו אחר.

אמרתי לו כמה דברים, וגם סיפרתי לו שכרמלה בהריון. אז הוא התרכך, ואמר שאחיו נסע לחוץ־לארץ, ושלא יתכן כלל כי נפגש עם כרמלה ביום השני בערב, כי הוא היה במקום אחר. הוא ישר נתן לי אליבי היכן היה אחיו ביום השני בערב.

ברור שכרמלה לא התאבדה. כי אילו רצתה להתאבד, אז היתה עושה זאת בכבוד, בבית שלה, והיתה משאירה מיכתב למישפחה. חשבתי אז, שאולי חטפו אותה כדי להכריח אותה לעשות הפלה, חשבתי גם על תאונת־דרכים.

הורענו למישטרה על העלמה, והם לא כל־כך לקחו את זה ברצינות בהתחלה. הם אמרו לי, שאולי הסתלקה לאיזה מקום עם בחור.

אבל אני מכיר את כרמלה: היתה לה דירה שלה, היא יכלה לעשות מה שה
רוצה, היא לא היתה סתם מסתלק
היא גם היתה כל־כך אחראית. שבכ
יום היתה מטלפנת לשאול אם כו
בסדר.

יום אחר, בערך שבוע אחרי העלמ
טילפנו אליי מהמישטרה וביקש
שאבוא. הרגשתי שהם מצאו משהו. ה
אמרו לי שנמצאה גופה שרופ
וביקשו שאני ואחיה ננסה לזהות אות
היו עדיין קירעי בגדים על הגופ
ואנחנו זיהינו אותה ללא כל ספק.

כרמלה בנוסף בשווייץ
המיזוודות היו מוכנות

מדוע הולכת המדינה מדחי אל
דחי ומתי יחזור מנחם בגין לחיים הפוליטיים

■ סיסמה חדשה שפעילי שלום עכשיו עומדים לאמץ: המדינה הולכת מדחי אל דחי — ממפקד אצ"ל למפקד לח"י.

■ האם התפטרותו של **מנחם בגין** מראשות־הממשלה היא סוף דרכו הפוליטית? הכוכבים סותרים טענה זו. האסטרולוג הבאר־שבעי **עמוס שיאון**, עורך־דין במיקצועו, העוסק באסטרולוגיה כתחביב, חוזה שלבגין יהיה מה לומר בחודש מרס הבא. לדעתו, באותה תקופה תהיה לבגין פעילות חשובה מאוד מאחרי הקלעים, ובמאי יהיה בידיו המפתח להעלות מחדש את ישראל לכותרות העולמיות.

■ שיאון נוהג להכין מדי שנה תחזית מפורטת למקומן ידיעות בארי־שבע, של העי־ תונאי הוותיק **יצחק שתיל**. לדבריו, השנה תהיה מוצלחת לבני מזל גדי. אין בני מזל גדי בין חברי הממשלה.

■ שתיל הוא אוהד מכבי תל־אביב, אולי מפני שהוא בך דודו של המנהל הוותיק של קבוצת הכדורסל התל־אביבית **שמואל** (־שמלוק") **מחרוב סקי**. איש־הספורט שאל את שיאון על סיכויי מכבי בגביע אירופה בעונה הבאה. האסטרו־ לוג השיב, שחודש מרס יהיה חר־ דש טוב למכבים בגביע־אירופה. אך לדעתו, אסור היה להם לוותר על שירותיו של הכדורסלן **ג'ק צימרמן**, משום שהוא בן מזל גדי.

■ נושא אחרון שאליו התייחס שיאון היה הבחירות המתיציפליות, שייערכו ב־25 באוקטובר. לדעתו, מי שהחליט כי ביום זה ייערכו הבחירות, הוא שלומיאל. כי ביום זה הירח יהיה ב־90 מעלות לכוכבים ונוס ומארס, חזהו יום שבו הכל ישתבש. הקלפיות לא ייפתחו בזמן, תקלות טכניות יעיבו על הבחירות, והעיקר: צפויה עריקה המונית של מצביעים ממחנה למחנה.

■ **פלאטו שרון** הצטער על כך **שדויד לוי** לא נבחר כמרכז חרות כמועמד המיפלגה לראשות־הממשלה. פלאטו סיפר, שיש לו מערכת־יחסים הדוקה עם סגן ראש־הממשלה. "יש לנו שפה משותפת — צרפתית." הסביר פלאטו את מהות הקשר שבין השניים.

■ מסע הבחירות המוניציפ־ ליות של **אליהו נאווי**, ראש עיריית באר־שבע, נערך בסימן המספר עשר. לפני תשע שנים, כאשר נבחר כמועמד מיפלגת העבודה, היה זה אחרי שגבר על יריבו במיפלגה **מיכה טלמון**. התוצאה היתה 88:98 לטובתו. בשבוע שעבר, כאשר הוצעה שוב מועמדתו כנציג מיפלגת העבודה, הוא הפסיד לח"כ **אורי סבג**. התוצאה: 91:101 לרעתו. השנה תהיה זו הפעם השניה שנאווי יתמודד בראש רשימה עצמאית.

■ דובר אגד **גידעון טלמור** החליט לבלות את הימים שבין ראש־השנה ויום כיפור במסע בעיקבות השמש. הוא יצא עם אשתו **יהודית** לבלוי באי קוסטה דה סול, שבספרד, אחרי ששב משידות מילואים ארוך, כאחראי על בטיחות־רכב בצבא.

■ **ניסים טאיטו**, המזכיר הראשון לענייני עיתונות בשג־ רירות ישראל בצרפת, שהוא גם דובר השגרירות, נאלץ לעבוד מבוקר עד לילה ברציפות. השבוע הוא בא לחופשת חג, רון בצרפת. המרובר במחזה־ לשניים האי, שבו מופיעים השחקנים **מכרם חורי ויוסוף אבו־דרדה**, הדוברים ערבית. ההצגה הועלתה קודם לכן בהאג שבהולנד, וזכתה בביקורות יוצאות מן הכלל. בימאי ההצגה **עמית גזית** העניק הסברים באנגלית במהלך ההצגה, ולקהל הצופים חולק דף הסבר בהולנדית.

■ אחת ממשתתפות נפש יהודי **דליה שימקו** היא דוב־ רת צ'כית. בעיקבות כך הפכה למתורגמנית ללהקת פנטומימ־ אים מפראג, שהיו אובדי־עצות משום שאינם דוברים אנגלית. גם היא לא שבה עדיין לארץ. אחרי שהמחזה הועלה בלונדון, היא נסעה לסקוטלנד לשבוע נופש.

■ הצגה אחרת של ישראלים שהועלתה באדינבורו, היתה סוחרי הגומי של התיאטרון הקאמרי. **אלברט כהן**, אחד ממשתתפי ההצגה, נסע לשם עם שני בניו. לאחד מהם, **עדי**, היה חלק בהצלחת מחזהו של **חנוך לוין**. הוא ניגן בלהקה שליוותה את השחקנים.

■ **אורי עזסר**, מנהל התי־ אטרון הקאמרי, שב מאדינבר־ רו והופתע לראות בחזית התי־ אטרון, על לוח האירועים, תמו־ נות מההצגה האידיוטית, המוע־ לית בתיאטרון בימי הפגרה. עופר רגו ששוכרי האולם עושים שימוש בלוח התיאטרון הרישמי, ודרש להסיר מייד את התמונות.

■ סירטו של הבמאי **אילן אלדד** המגילה, שהוצג בארץ ונכשל מבחינה מיסחרית, זוכה בהצלחה מעבר לים. הוא יוצג מחוץ לתחרות הרישמית של בלווית ילדיו ואשתו **עליזה**. טאיטו, לשעבר כתב ידיעות אחרונות בבירת הנגב, ניצל את שהותו בארץ כדי לנוח בשעות אחר־הצהריים, לראשונה מזה זמן רב.

■ טאיטו רגיל לעבוד קשה בחו"ל. מייד כשהגיע למקום מר־ שבו בצרפת, פרצה מילחמת־ הלבנון. ערב יציאתו לחופשה קצרה, נאלץ לטפל בפניות של עיתונאים רבים בעניין התפט־ רות בגין וההתמודדות על תפ־ קיד היורש בתנועת החרות.

■ **אייבי נתן**, המועמד לראשות עיריית תל־אביב, הביא **לפנינה רזונבלום** חולצת־טי, שבציורה הקידמי מוטבעת הסיס־ מה: איבי נתן – ראש עיר עם לב. פנינה פנתה לבדרן **דודו דותן**, הציגה לפניו את החולצה ושאלה לדעתו. לדותן היתה הצעה אחרת: "לך מתאים ללבוש חולצה שעליה כתוב: 'צ'יק' על כל ציק."

■ בימים שבהם עקב הציבור אחרי המתרחש בלישכת ראש־הממשלה, נאלץ דותן להר־ פיע במקומות שונים בארץ. הוא העיר על כך: "אני נמצא במצב לא נוח. פה בארץ הממשלה משעשעת ואני צריך להרגיע." על מאבקי־הכוחות בחרות אמר דותן: "בממשלה שלא היה בה חתרן בלתי־נלאה, לא מצאו גם יורש טיבעי."

■ אנשי תיאטרון חיפה אינם נרגעים מהצלחת המחזה נפש יהודי בפסטיבל אדינבורו. בחזרה לארץ, הם הביאו איתם רגל רישמי ענק של הפסטיבל, שאותו קיבלו במתנה מהנהלת הפסטיבל, כאות תודה על ההצגה המשובחת. בתיאטרון ממתינים למנכ"ל **נועם סמל**, האיש שדחף במשך שנה את התיאטרון להופעה בפסטיבל, כדי שיחליט היכן לתלות את הדגל.

■ סמל, שהיה עם שחקני התיאטרון בסקוטלנד, יצא אחר־ כך מייד לפאריס, כדי לטפל בהעלת הצגה אחרת של התיאט־

שרה דורון השרה הליברלית ללא־תיק מפשפשת בתיקה. דורון, שבאה לטקס ברית־המילה של בנם של גליה ומיקי אלבין, חיפשה בתיקה את המתנה שהכינה לרך הנולד, שמואל. דורון, שעל תוארה המיניסטריאלי נפוצו בדיחות ללא ספור, לא נפרדה מהתיק הלבן שלה במשך כל הטקס.

חנה אבנור מברכת את מפקדי מישטרת מחוז תל־ אביב. אבנור, נשיאת בית־המישפט המחוזי בתל־אביב, הוזמנה על־ידי מפקד המחוז להרמת כוסית לכבוד השנה העברית החדשה. את הברכה לנוכחים קראה אבנור מהכתב. הפגישה נקבעה לשעה 5 אחרי־הצהריים. מפקד המחוז, אברהם תורגמן, ומפכ"ל המישטרה, אריה איבצן, המתינו בסבלנות לבואם של אבנור וראש עיריית תל־אביב, שלמה להט, שבאו באיחור קל.

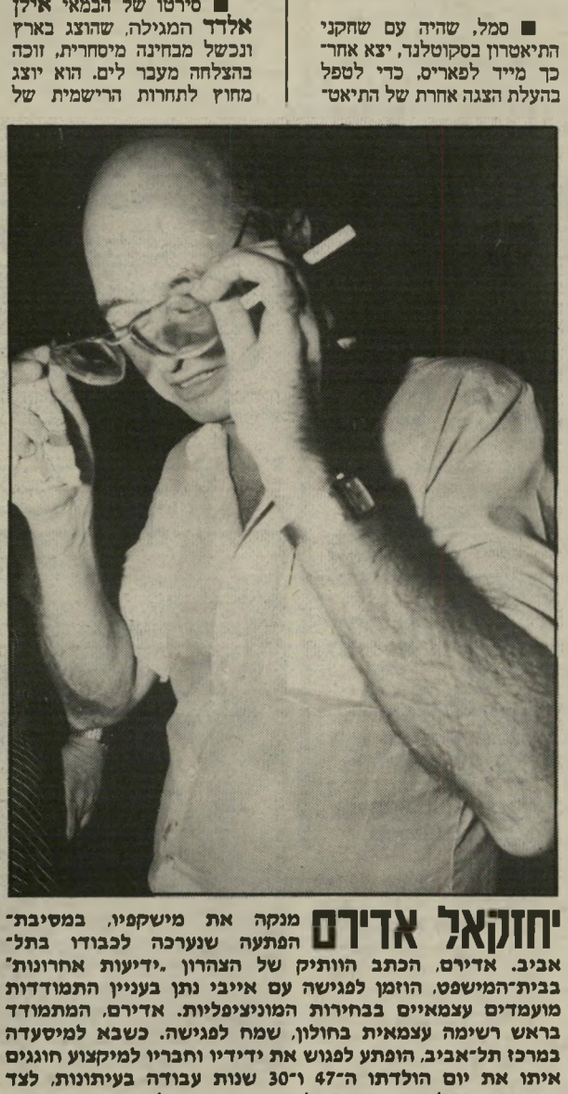

יחזקאל אדירם מנקה את מישקפיו, במסיבת־ הפתעה שנערכה לכבודו בתל־ אביב. אדירם, הכתב הוותיק של הצהרון "ידיעות אחרונות" בבית־המישפט, הוזמן לפגישה עם אייבי נתן בעניין התמודדות מועמדים עצמאיים בבחירות המוניציפליות. אדירם, המתמודד בראש רשימה עצמאית בחולון, שמח לפגישה. כשבא למיסעדה במרכז תל־אביב, הופתע לפגוש את ידידיו וחבריו למיקצוע חוגגים איתו את יום הולדתו ה־47 ו־30 שנות עבודה בעיתונות, לצד שופטים ופרקליטים, שיחזקאל שאדירם עובד לצידם שנים רבות.

יהודית טאובמן

הלא היא יהודית מיזרחי־מזור, ניצבת לצד בעלה אלפרד (מימין) ועם שני ילדיה, טיפאני והרברט ג'וניור (משמאל). טאובמן, מלכת המים של העולם הזה בשנת 1958 וסגנית מיס־תבל בשנת 1964, זוכה בהתעניינות גדולה באירופה. אחרי שנודע כי בעלה המיליונר עומד להיות בעל המניות העיקרי של סותבי – החברה מס' 1 בעולם למכירות פומביות (העולם הזה 5.9.83). בעיקבות ידיעה זו מגלים העיתונים האירופיים עניין בישראלית שהצליחה מעבר לים.

פרס איטליה. לפני זמן קצר הוא הוקרן בפסטיבל זלצבורג, במיסגרת סרטים אירופיים לטלוויזיה, ונרכז על־ידי רשת הטלוויזיה השנייה בחשיבותה בגרמניה, להקרנה בחודש הבא.

■ **אמנון בן־דרור**, מוע־מד המערך לראשות מועצת קרית־אונו, שהוא עורך־דין במיקצועו, יעשה הפסקה קצרה במסע הבחירות שלו. הוא יצטרף בסוף החודש למישלחת של לישכת־עורכי־הדין, המוזמנים להיפגש עם עמיתיהם במצריים. בן־דרור, חבר הלישכה, שהוא דובר ערבית, החליט שלא לוותר על השתתפות בסיור.

■ הסימפטיה שרוחשים לו המצביעים בקרית־אונו, החזירה למירוץ, אחרי היעדרות של קא־דנציה, את **אביגדור ורשה**, שהיה ראש־המועצה במשך שתי קדנציות רצופות. ורשה, עורך־דין חבר מרכז תנועת החרות, מתמודד בראש רשימה עצמאית. ורשה הסביר את מניעיו להתמו־דדות המחודשת בטענה הבאה: „צריך לעצור את הארומים."

■ **רותי** אשתו, של **מאיר שיטרית**, ח"כ חרות וראש ה־מועצה המקומית יבנה, היא אשת יחסי־ציבור. את הניסיון שרכשה בעבודתה ברשת־מלונות גדולה ינצל עתה בעלה. רותי נרתמה לעזרתו, ותנהל עבורו את כל הצד הפירסומי והתיקשורתי של מערכת־הבחירות.

■ כאשר חזרו הפרקליטים של מחוז תל־אביב לעבודה אחרי פגרת־הקיץ, מצאו שלט מאיר־עיניים תלוי על לוח־המודעות. על השלט נרשם: „ברוכים הב־אים כתה א'". את השלט כתב הפרקליט הוותיק **עוזי שרטר**, הידוע בחוש־ההומור שלו.

■ הכתב הוותיק של מעריב לענייני מיפלגות **משה מייז־לס** הוא שדר ברדיו וינה. בזמן המילחמה בלבנון הוא גם שידר עבור הטלוויזיה האוסטרית. על שידורים אלה הוענק לו עתה תואר של פרופסור־כבוד ומדלי־ית־הצטיינות על שידוריו, מטעם ממשלת אוסטריה.

■ המישנה למזכ"ל הסתד־רות המורים **יצחק ולבר** התב־קש על־ידי שר־החינוך והתרבות **זבולון המר** לתמוך בקיצוצים במערכת החינוך. ענה לו ולבר: „מורי ישראל לא יתנו יד לאגודת־ישראל ולאגודת צרכ־ני־הווידיאו בארץ". השיב לו המר: „חשבתי שהמורים בארץ אינם עסוקים בפוליטיקה, אלא בגופו של עניין." ולבר לא נשאר חייב: „כשאנחנו אומרים כן, זה לגופו של עניין. כשאנחנו אומרים לא — זה פוליטיקה."

■ על מה הם דיברו? הפרו־פסור הבארי־שבעי **עמי ריק־לים**, העובר בקרייה למחקר גרעיני, הוא גם יושב־ראש הוועד־דה הישראלית לחקר קרינות, ובתוקף כך חבר בוועדה המדעית שליד האיגוד הבינלאומי לחקר קרינות, שמושבו בהולנד. כך הזדמן לו להיות מוזמן, עם עוד 20 מדענים בכירים מכל העולם, לשיחה עם מלכת הולנד, במקום מושבה בהאג. נושא השיחה, בו גילתה המלכה עניין: איך מסל־קים פסולת גרעינית ממקומות ישוב.

■ ויקלים, למרות מעמדו החשוב, הוא דווקא הפחות מוכר שבין בני המישפחה. אחיו הוא המנצח **שלום רונלי ריקלים** ובן־דודו הוא **משולם ריקלים** המפורסם, המתגורר בארצות־הברית.

■ ח"כ אגודת־ישראל **ש־מואל הלפרט** נפל באחרונה קורבן לשתי גניבות. באחת פרצו לדירתו בהיעדר המישפחה וגנבו חפצים בשווי של חצי מיליון שקל. מייר אחר־כך נפרצה מכו־ניתו, תיק ג'יימס בונד שלו נח־תך, והפורצים חיפשו בו דפנות כפולות. המקומון בני־ברק ראי־ין את אשתו **שרה** על הפריצה לביתם. לדבריה, עבדו הגנבים בערב שבת לאור נרות, אחרי שניתקו את החשמל. היא הכחי־שה שהרכוש הוא ממישפחתה העשירה. להיפך, לטענתה, אביה איבר בתחילת שנות ה־50 את כל רכושו, ונאלץ להתפרנס מהכנ־סות של חנות בגדים קטנה בקריית־אתא. „לא בוטיק," הד־גישה אשת הח"כ. מדוע אם כן, אין היא מתקינה סורגים לדיר־תה? „אני לא אוהבת לחיות בבית־סוהר."

■ מאז הודיע מנחם בגין על כוונתו להתפטר, הבחין ח"כ הע־בודה **מיכה חריש** בשינוי שחל בבניין המיפלגה ברחוב הירקון בתל־אביב. „למדנו לש־תוק," הוא התפאר באוזני חבריו.

■ הבלש הפרטי **יחיעם בן־ארי** מתמחה במעקבים אח־רי בני־זוג מסוכסכים. אך על מי קרה מוזר שבו נתקל באחרונה, טרם שמע מעולם. על פי בקשת הבעל, הוא תפס אשה דתית בוגדת. היא היתה בחודש השמי־ני להריונה, וניהלה רומן סוער עם שכן בדירתה בבני־ברק. הם היו נפגשים בגינה, בבית־החולים על שם שיבא בתל־השומר.

■ בפעם התשיעית מתמודד ראש עיריית חולון **מנחם אילון** (74) על תפקיד ראש העירייה מטעם המערך. בערב ראיונות אמר לו המראיין **איתן דנציג**: „יריביך טוענים, שאתה מבוגר מאוד, ולכן אינך יכול לנהל את העיר ביעילות הנד־רשת." השיב איילון: „אני קורא לכל הצעירים שכוחם במותניהם, שיבואו להתמודד מולי."

■ דנציג שאל אותו על בעיית המטוסים החולפים מעל בתי־העיר, בדרכם לנמל התעו־פה בן־גוריון. השיב אילון: „לכל עיר המיטרד שלה. לתל־אביבים יש את רידינג ולנו מטוסים." בטרם סיים לומר את דברו, חלף מטוס מעל חולון, ומנע מהקהל שישב באולם את האפשרות לשמוע את דיברי ראש־העיריה.

■ ערב פירסום מסקנותיו של הבורר בסיכסוך הרופאים, **דויד שוהם**, סיפר הפרופסור **איבור סובר**, שובת הרעב הראשון, שהביא לתפנית בשביתת הרופ־אים כי אחת הסיבות להחלטתו היו השמועות העקשניות שרופ־אים בערים הגדולות, מרויחים כסף רב ושהקליניקות הפרטיות שלהם משגשגות. משהתמשכה השביתה של סובר, אמר מנהל המחלקה האזרולוגית בבית־חולים על־שם סורוקה בבאר־שבע: „הרגשתי שהרפואה הצי־בורית הולכת ומתמוטטת." הוא החליט על שביתת רעב, אך פחד שמא תגיע מההסתדרות הרפו־אית בתל־אביב הוראה לא לשבות רעב. „כמה שמחתי לשמוע בטלוויזיה, כאשר הודיעו שאני מתחיל לשבות רעב ממחרת היום." כך לא יכלו לאלץ אותו לחזור בו. אך בסיכומו של דבר מודע סובר לכך שהרופאים היו נאיביים בדרך המאבק שבחרו. לדעתו, פרשת הלידו – יציאת הרופאים מבתי־החולים לחופי־הים, ביניהם חוף לידו בטבריה – פגעה נואשות בתד־מית הרופא והפכה אותו אוייב הציבור.

פסוקי השבוע

● איש הטלוויזיה **דן כנר** מספר, שכאשר הוא התחיל לעבוד בטלוויזיה, התעוררה אצלו „בעיית תסרוקת". הוא נהג להסתרק כשהשביל בשערותיו בצד שמאל. המאפרים החליטו, שהשביל חייב להיות בצד ימין. לכן, אחרי כל הופעה בטלוויזיה, לפני צאתו מהבניין, הוא היה משנה את התיסרוקת. הגיעו הדברים לידי כך, שאפילו חברים לא זיהו אותו ולא האמינו שהוא עובד בטלוויזיה.

● **הפרופסור עקיבא ארנסט סימן**: „אם לומר (מנחם) בגין אין מצפון, הרי כאבי־מצפון יש לו דווקא מזמן לזמן."

● **ח"כ העבודה יוסי שריד**, בוועדת־החוץ־והביטחון של הכנסת: „את המילחמה בלב־נון ניהלה חבורה שהיא תערובת של הרפתקנים, שרלטנים, חלו־שי־אופי ודעת וסתם אידיוטים."

● **הרב מנחם הבהן**: „מאז ומעולם לא היה קשר בין חטאים, עוונות ופשעים ובין ‚מחל לנו'."

● **ח"כ הליכוד, יגאל הורוביץ**: „כשאמרתי ‚אין לי', התכוונתי ‚אין לנו'. לי דווקא יש."

● **ראש עיריית יהנם־בורג, אלן גד**, אחרי סיור שע־רך לו צ"ץ' בתל־אביב: „ראיתי מקומות שבהם תנאי המגורים גרועים יותר ממגורי הכושים ב־יוהנסבורג. למשל, איזורים ביפו ובשכונת־התיקווה."

● **הנ"ל**, אחרי ביקור בטיי־לת: „חשבתי ששוברי־הגלים נבנו מטעמי־ביטחון, למנוע כניסת פלסטינים לעיר."

ספורט

כדורסל

כדורסל כשר

כליגה הארצית בכדורסל, להבדיל מהליגה הלאומית, אסור להחזיק שחקנים זרים.

דויד שולמן, יושב־ראש המועצה הדתית של נתניה, פותר בימים אלה את הבעיה הנובעת מאיסור זה, החל גם על קבוצתו, אליצור־נתניה.

מל הווארד, שחקנה השחור של בית"ר תל־אביב לא היה הכדורסלן היחיד שזכה, בשנה שעברה, לטיפולו הצמוד של העורך־דין המתמחה **ג'ימי אליסון**. גם טרי סייר, האמריקאי, זכה בימים אלה ל"חיתון־פיקטיבי" נוסח הווארד, אולם — הוא עשה זאת בג'ורג'יה, ארצות־הברית ולא בקפריסין כמו מל הווארד. כי ג'ימי אליסון שוהה שם בימים אלה, כדי לסייע לדוד שולמן באיזורו טרי, כדי שאליצור־נתניה תוכל להינות

כדורסלן הוויארד
חיתון כדת וכדין

מסיועו המאסיבי של שחקן החיזוק האמריקאי בעונה הנוכחית.

כל מה ששולמן היה צריך כדי להשיג את מטרתו, הוא הסכמה של יהודיה שתסכים לנסוע לג'ורג'יה ולהינשא לכדורסלן האמריקאי. כך זוכה הצעירה לא רק בטיול באמריקה, אלא גם להגרלת חשבון־הבנק שלה.

מספרים שכל העיסקה עלתה לדויד שולמן 8000 דולר. הכלה הפיקטיבית לא היתה, אלא אמריקאית עולה חדשה, המתגוררת בבית מילמן, ברמת־אביב שבתל־אביב, המארח וקולט עולים חדשים בעיקר מארצות־הברית.

כדורסלן בתשובה. היו"ר שולמן אומנם הכחיש את הסיפור מכל וכל, אך לעומת זאת, אין הוא מכחיש כי הסוכן האמריקאי הפרטי שלו, דאג להציע לו את טרי סייר נשוי כבר ליהודיה, ומוכן ומזומן לבוא ולשחק בשורות הקבוצה הנתנייתית הדתית כמתאזרח, כמו שהחוק דורש. שולמן הוסיף, שהוא לגמרי לא מחויב לקחת את סייר, כי הוצעה לו הצעה לא פחות מפתה: שחקן אמריקאי שחור "חוזר־בתשובה", המתנשא לגובה של 2.02 מטר, שהשלים את לימודיו בישיבה אוניברסיטאית בארצות־הברית וכיום הוא לומד בישיבה מקומית בארץ, ומחכה שיקראו לו לשחק בליגה הישראלית. שולמן לא היה מוכן לגלות פרטים נוספים.

תקציבים

בעל המאה ולא בעל הדעה

כל הדיוט, שיעיין בחוברת התקציב החדשה של מרכז־הספורט, שאושרה לקראת השנה החדשה, יישתעמם למראה המיסמך היבש, המכיל נתונים סטאטיסטיים שיגרתיים. המבינים בדבר יבחינו מייד, בין השורות, בעובדות המצביעות על נקודות־תורפה מעניינות. ראשית, ברור כי השתתפות ההסתדרות בתקציב מרכז־הספורט, קטנה יותר מאשר בשנים הקודמות, והיא מגיעה ל־13.7 אחוזים בלבד, מסך כל התקציב. לעומת זאת, ב־1981/2 השתתפה ההסתדרות ביותר מ־20 אחוז, כלומר ב־50 אחוז יותר מאשר היום.

"ואת אומרת," אומרים אנשי הספורט, "וזהי ירידה ריאלית, שאינה שולית כלל וכלל. רק מי שיש לו עין מיקצועית, יכול להבחין שב־ הסתדרות ובוועד־הספורט, הגיעו למסקנה, שאין חשיבות למוסדות הספורט של הפועל, כי עובדה שהתייחסותם קטנה משנה לשנה. כל זאת, למרות שבאחרונה מגלים ראשי ההסתדרות, רצון וכוונה להשתתפות ומעורבות יתר במרכז הפועל, בכל הקשור לאחריות וניהול. "הם רוצים אחריות בניהול, אך לא אחריות כספית, וזה לא עולה בקנה־אחד עם התיזה שבעל המאה הוא בעל הריעה," מוסיפים אנשי הפועל בכעס.

כדורגל

ביקור הפיזיותראפיסט

ברטי מי, הפיזיותראפיסט הנחשב מיספר 1 במיקצועו, בתחום הכדורגל של הליגה האנגלית, יבוא בחודש הבא לארץ, לסידרת הרצאות, כאורח של התאחדות־הכדורגל הישראלית.

הפיזיותראפיסט, שהפך בעבר גם מנהלה של קבוצת ארסנל והצליח לזכות עימם בזכיית ה"דאבל" (ליגה וגביע), נמצא כיום בהנהלה הטכנית של קבוצת הצמרת וואטפורד, שהזמר אלטון ג'ון פרש עליה את חסותו.

הקבוצה האנגלית, שסיימה בעונה שעברה במקום השני בליגה האנגלית, התמודדה כזכור מול האולימפיים של המאמן יוסף מירמוביץ והתוצאה היתה תיקו מכובד.

בחודש הבא יבואו האנגלים של וואטפורד, ביחד עם ברטי מי, למישחק־דעים חוזר, הפעם באיצטדיון רמת־גן. אוהדי הכדורגל הישראלים יוכלו להנות מנתח של כדורגל אנגלי ופיזיותראפיסטים ישראליים יוכלו להנות מנתח של פיזיותראפיה, שיעניק להם המומחה האנגלי באמצעות הרצאותיו. אולי אם ילמדו ממנו ישפיע הדבר על איכות מישחקו של הכדורגלן הישראלי ויקרב אותו במיקצת לעמיתו האנגלי.

כדוריד

הפיל הלבן של ראשון

אולם הספורט החדש והמוכן לשימוש של הפועל ראשון־לציון, עומד סגור כבר חצי שנה. רק אנשי ראשון־לציון, המעורים במתרחש בעירם, יודעים מדוע לא הסכימה מועצת־ הפועלים של ההסתדרות למסור את מפתחות האולם.

הכל יודעים בראשון שתרומתו של **חנניה גיבשטיין**, ראש־העירייה לכל מיפעלי הספורט בעיר היתה מכובדת. כדי לסיים את בניית אולם הכדורסל המפואר מימנה העירייה כ־25 אחוז מתקציב הבנייה.

כבר שנתיים מחכים בראשון לפתיחה המיוחלת. אך רצה הגורל, ורווקא עכשיו, כשבנייתו נסתיימה, עמדו בשער הבחירות המוניציפליות. מועצת־הפועלים של ההסתדרות החליטה לדחות את הפתיחה החגיגית של ההיכל עד אחרי הבחירות. בראשון יודע כי ההחלטה באה כדי לא לתת במה פוליטית נוספת לראש־העירייה, גיבשטיין, המועמד העצמאי והבלתי־מיפלגתי.

פתיחה חגיגית של אולם מסוג כזה מחייבת עריכת טקס והזמנת כל הנוגעים בדבר.

בוועד־הפועל מעדיפים לדחות את הטקס לעוד חודש וחצי. במשך כל ששת החודשים שחלפו חיפשו את כל התירוצים האפשריים — דובר אפילו על כך שהשעון האלקטרוני של האולם עדיין לא מותקן במקום המיועד לו.

כחברי־חדרים הודה **גד אגוז**, הממונה על הנכסים בוועד־הפועל, שקיבל הוראה מפורשת ממועצת־הפועלים לא לתת מפתחות, למרות עינוייהם של השחקנים.

הסיפור החלמאי של ראשון אינו מסתכם רק באי פתיחת האולם. מסתבר כי האולם החדש נבנה למטרות כדורסל וכדורעף בעוד בראשון־לציון

ראש עיריה גיבשטיין
כמו בחלם

ספורט הכדוריד דווקא הוא הענף הייצוגי של העיר. אך האולם אינו גדול דיו כדי לערוך בו מישחקי כדוריד חוקיים.

"זה לא נורא העיקר שיש מועדון לחבר," הגיב גד אגוזי לשמע טענתם של אנשי הכדוריד בהפועל ראשון־לציון.

כדורסל תשמ"ד

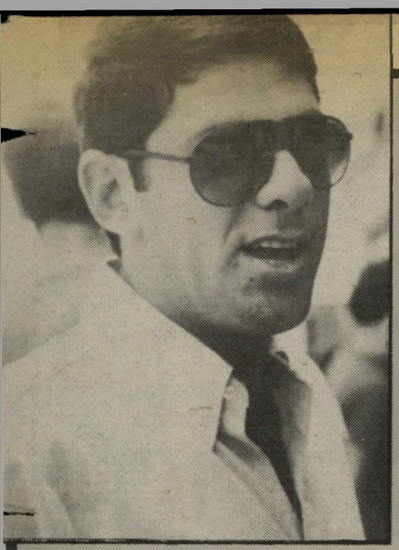

מאמן מליניאק
אין מה להגיד

לחלק העליון של הטבלה. מאחר שתהיה ליגה צפופה בגלל שבכל שבוע יתקיימו שני מישחקים, לא אחד כמו בעבר — גורמים כמו פציעות של שחקני מפתח עשויים להשפיע על כל מערך המאבק. אסור לשכוח שיש פליי־אוף, ואז, בעצם, הכל נשאר פתוח. לדעתי, הפועל רמת־גן מסוגלת להפתיע את מכבי תל־אביב, אם כי גליל־עליון כבר הרבה שנים טובה, והיא יכולה, בפעם הראשונה בתולדותיה, להיכנס להתמודדות היוקרתית של גביע קוראץ."

על דבריו של המאמן החדש של מכבי רמת־גן מוסיף את דעתו גם יושב־ראש קבוצת הפועל רמת־גן, איתן מגידו: "להערכתי, מכבי רמת־גן תיסוג השנה, מפני שאחרי שנה מוצלחת באה בדרך־כלל נסיגה. הצלחה זה כמו מרגוות, מטפסים ואחר־כך עומדים, והקונץ הוא לא לרדת. אם מכבי רמת־גן לא תרד, אז בשנה הבאה היא תהיה עם מבט לאליפות. כי יש לה בסיס מצויין של שחקנים."

דעתו של השופט הבינלאומי לכדורסל, **ערן עמית** (36), שונה מעט:

"מהמישחקים שראיתי עד עכשיו, לא נראית לי ליגה יותר קשה מהשנה שעברה. האמת היא שהליגה תהיה יותר קלה, מפני שאול ויליאמס איננו כבר. זה 50 אחוז יותר קל. גם על השחקנים זה מקל, לא רק עלינו השופטים. שמעתי תגובות של שחקנים. אני חושב שהעונה, הפועל תל־אביב תתברג בצמרת. בעיקר מפני שלבון מרסר ופיני חוזו השתפרו מאוד.

"גם גליל־עליון תהיה השנה קבוצה טובה. יש להם שחקן חזק מאוד, **מקרזמק** (2.10). אבל, לדעתי, איכות הליגה לא תהיה גבוהה מאשר בשנה שעברה, כי את מה שהיה פה בליגה אני חושב שלא נראה הרבה זמן. כי ככל מישחק לא ידעו מה תהיה התוצאה. כשהמאבקים שקולים, גם השופטים ניגררים לרמה טובה של שיפוט."

מאמן שרף
נשימה ארוכה

מאמן כהנא
תפועל רמת־גן תפתיע

מאמנה של מכבי רמת־גן, אומר: "התחזית שלי לעונה החדשה היא שמכבי תל־אביב תישאר האלופה. אחריה יתנהל קרב קשה בין חמש־שש קבוצות שהבולטות ביניהן, לדעתי, תהיינה הפועל רמת־גן, הפועל תל־אביב, גליל־עליון וגם מכבי רמת־גן, אני מקווה, ועפולה.

"אחת משתי החיפאיות, מכבי והפועל, תצטרף מה חוזים אנשי הכדורסל של הליגה הלאומית בכדורסל. "פתחת ביום החמישי השבוע, ואיזו קבוצה עשויה להפתיע העונה שתהיה משופעת במישחקים ורוויית מתח מתמיד?

צביקה שרף (32), מאמנה של מכבי תל־ אביב האלופה, אומר: "אני חוזה ליגה שמחולקת לשניים. שש קבוצות הישובות בטבלה למעלה, וחמש־שש קבוצות בטבלה למטה, ואלה יהיו די קרובות זו לזו. ביניהן יהיו בית"ר תל־אביב, קיריית מוצקין, מכבי־דרום, הפועל־חיפה ומכבי־חיפה. את כוחה של עפולה עדיין לא הספקתי להעריך. קשה לי להצביע על קבוצה שעשויה להפתיע בעונה הקרובה. אבל אני

שופט עמית
טוב בלי ויליאמס

מעריך שלא יהיה שינוי משמעותי ביחסי הכוחות. נראה לי, שאולי כפר גילעדי תעלה בכמה נקודות, ואילו גליל־עליון תילחם על המקום השלישי או הרביעי. מוקדם עדיין להעריך. גם מישחקי המיבחן, שהיו עד עתה, לא מהווים קנה־מידה. אני בטוח שכל הקבוצות ייצטרכו השנה, מנה גדושה של אורך־רוח עם נשימה ארוכה מתמיד."

אריה מליניאק (30), מאמנה של הפועל־ חולון, אומר: "התחזית שלי לעונה הנוכחית היא מעונן חלקית. לי אין מה להגיד בתחילת העונה. מישהו היה יודע מה יהיה, הכל היה אחרת. אני רק בטוח שהפועל־חולון לא תהיה אחרונה, אבל גם לא תהיה ראשונה. לדעתי, גליל־עליון תפתיע בעיקר במישחקי־הבית. אני חושב שהם יינצחו העונה בבית, בשני מישחקים מתוך ארבעה".

העיקר — לא לרדת. רני כהנא (30),

מרים בנינזוני

התחזיות הקודרות של אילן פקר

בימים אלה, כשהביטוי "שנת תשמ"ד" עדיין. צורם את האוזן וגורם לאי־שקט וחרדה, נאות האסטרולוג, אילן פקר, להסביר מה הוא רואה במפה האסטרולוגית של שנה זו, ואם אכן מוצדקים החששות שהתעוררו עם כניסת השנה החדשה. לדעת אילן פקר, שנת תשמ"ד פותחת, למעשה, תקופה חדשה. הוא אינו מתייחס רק לשנת תשמ"ד עצמה, אלא גם לשנים שיבואו אחריה.

פקר טוען שהשנה ייפתח עידן חדש בשילטון. סימן ראשון לכך הוא התפטרותו של ראש־הממשלה, מנחם בגין, שהיתה כעין שיחזור של מצב שכבר התרחש בעבר. הכוונה למה שקרה בשנת 1953, כשבן־גוריון פרש מראשות־הממשלה בגלל סיבות אישיות. ההיסטוריה חוזרת על עצמה. ההסבר האסטרולוגי למצב זה קשור לכוכב שבתאי, שנכנס למזל עקרב, וכתוצאה מקרינתו הקשה של כוכב שבתאי כלפי ההורוסקופ של המדינה, קרה אז והיום שמנהיג פרש מסיבות אישיות.

אין ספק, שגם שילטון הליכוד עומד בסימן שאלה, כתוצאה מאותה קרינה של כוכב שבתאי. נראה כי השילטון בישראל יהיה ותון במצב קשה מאוד, הן בגלל אי־יכולת להביא פתרונות כלכליים וחברתיים והן בגלל אי־יכולת להציג בפני העם שילטון ברור והחלטי. מעכשיו, תהיה התרוצצות גדולה מאוד בתוך המיפלגות. אם המערך יידע לנצל נכון את המצב, קיים סיכוי למהפך. אין ספק, שלרבין ולנבון סיכוי לתפוס תפקיד מרכזי בשנה הקרובה. לשמיר תקופה קשה ויתכן שהממשלה, אם אכן תקום, לא תחזיק מעמד זמן רב. מכל מקום, נראה שיש סיכוי רב שתקום ממשלת ליכוד־לאומי.

מבחינה כלכלית, המצב יהיה קשה ביותר. מיתון חדש יעיק על המדינה – גזירות כלכליות חמורות ביותר, שכמותן לא היו מאז קום המדינה. אילן מוסיף שאלה שמצפים לבוא המשיח בקרוב, אולי צודקים. דבר אחד ברור – הוא יגיע רכוב על חמור, מפני שפשוט לא תהיינה מכוניות בשימוש, בגלל יוקר הדלק ומחירי המכוניות.

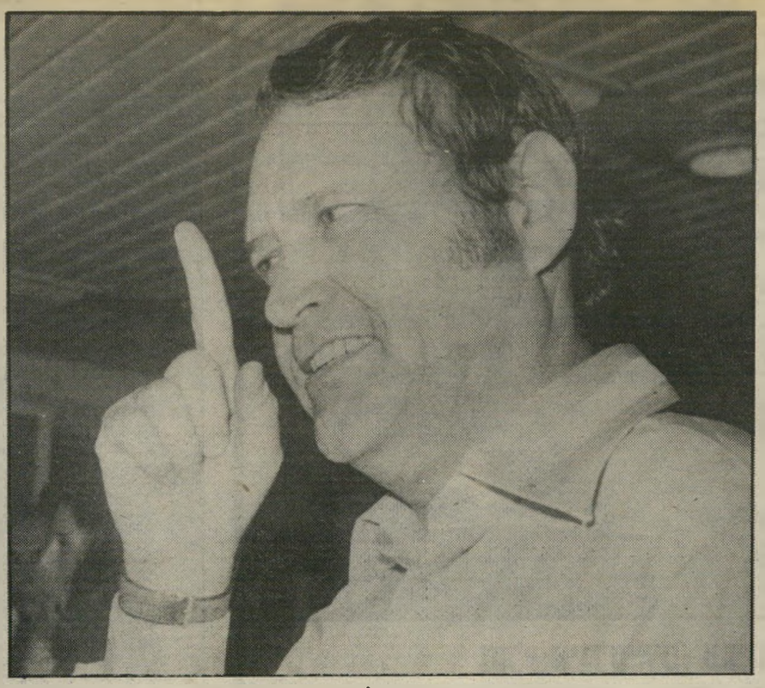

אסטרולוג סקר
לשמיר תקופה קשה

לישראל צפויות התמודדויות על עצם קיומה, כפי שתמיד היה וכפי שתמיד יהיה. ההתמודדויות תהיינה בתחום הביטחוני הכלכלי והחברתי. האיום על קיומה של ישראל לא יבוא רק מבחוץ, שכן, גם מבית צפויות בעיות לא מעטות.

שנת תשמ"ד מעוררת מחשבות נוגות ואולי אף פחדים. אילן טוען שאין כל טעם לחשוש, אף כי מצב הכוכבים השנה יהיה קשה. אך עם ישראל עבר מצבים קשים יותר, תקופות מורכבות ומסובכות מצפות לנו עד סוף המאה.

למעשה, שנה זו פותחת עידן חדש. השנים הראויות לציון הן 1987 ו־1988, שבהן עלולה לפרוץ מילחמה קשה ובעקבותיה מצבנו יהיה חמור עוד יותר. בשנים 1992 עד 1995, שבהן צפויים לעולם אסונות־טבע גדולים, רעידות־אדמה, שטפונות ומילחמת־עולם, ואפילו מילחמה גרעינית שבה תושמד מחצית האנושות.

בתוך כל זה, דווקא ירושלים תהיה במצב טוב יותר. לירושלים כוחות קוסמיים מיוחדים וכל הקרוב יותר לירושלים יהיה בטוח יותר. מקומה של ירושלים, במובן הקוסמי, בא לידי ביטוי גם בקונגרס העולמי

דבר הכוכבים: אסונות־טבע ומילחמת עולם גרעינית, שבה תושמד מחצית האנושות

לאסטרולוגיה ופרה־פסיכולוגיה שיתקיים בדצמבר השנה, אשר ירכז את גדולי החוזים, המכשפים והמדיומים מכל העולם. אין ספק, שלעם בישראל תהיה הזדמנות להציץ לעולם המוזר הזה מקרוב, ולהנות ממידע מעניין.

נושא הכינוס יהיה שנת 1984.

התקופה הקרובה היא גם תקופה של חשבון־נפש לבנקים. מרכז הבנקאות יימצא בזעזועים רציניים, וזה ישפיע על המבנה הפיננסי הבין־לאומי. יקומו בנקים בסיגנון חדש – בנקים של סחורות, לא של כספים. סחר חליפין בסחורות וכלכלה חקלאית, יתפסו את מקומה של הכלכלה הנהוגה היום.

עלה
21 במרס – 20 באפריל

בשני תחומים עלולות להיווצר בעיות השבוע. הראשון קשור לעבודה. אי הבנות ובעיות תיקשורת יגרמו לכעס שאיננו מוצדק. לכן אל תמהרו להאשים את עמיתיכם לעבודה, וברור קודם לכן את הסיבה. עומס־עבודה ו־תוסר־זמן יגרמו עייפות רבה. עד כי בריאותכם עלולה להיפגע. עליכם להשתדל למצוא זמן למנוחה. בשטח הרומנטי המצב עדיין אינו ברור. בזמן הקרוב, בני המין השני נמשכים אליכם יותר מתמיד.

* * *

השבוע כדאי לחשוב ולהחליט על תחום לימודים חדש. בתחום זה תוכלו להצליח במיוחד השנה, ותפתיעו אפילו את עצמכם. מי־כתב שיגיע מחוץ־לארץ יגרום שימחה. סכום כסף שיישלח אליכם. יגיע בדיוק בזמן שאתם זקוקים לו יותר מכל. בשטח העבודה עלולות להיווצר בעיות השבוע. הקפידו על כל דבר שאתם מבצעים, וביחוד היו זהירים ביחסכם לממונים עליכם. בשטח האהבה יחסיכם עם בני הזוג מתערערים.

* * *

בתקופה זו הכל מתקלקל. המכונית עלולה לגרום בעיות. לכן הזיהרו ובידקו את הרכב לפני הנסיעה. אביזרים שונים בבית כמו מכונת־הכביסה או הטלפון, עלולים להתקלקל. אך אל דאגה זה יסתדר. הבריאות מעסיקה אתכם בימים אלה. אל תעמיסו על עצמכם יתר מדי, והשתדלו לנוח. פגישות רומנטיות קשורות השבוע לנסיעות. לא קל יהיה להיפגש, ויהיה עליכם להשקיע מאמץ ולבטל תוכניות אחרות.

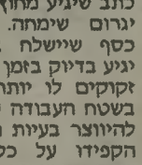

שור
21 באפריל – 20 במאי

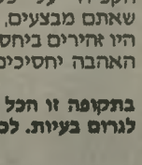

תאומים
21 במאי – 20 ביוני

סרטן
21 ביוני – 20 ביולי

השבוע אתם עלולים להסתכסך דווקא עם אחיכם או אחיותיכם. עלולים להתפתח ויכוחים גדולים. עדיף לוותר על כך מראש ולתת לתקופה לעבור. ביחסים עם שכנים ה־מצב רגיש, וגם כאן כדאי להימנע מדיבורים מיותרים ומוויכוחים. מבחינה כספית אין יצ־בות, לכן בעלי־עסקים חייבים לשקול פעם נוספת לפני שהם מתחי־לים בפרוייקט חדש. אכזבה שהיתה בשטח הרומנטי, תסתיים בהפתעה נעימה.

* * *

השבוע אתם מצטיינים בהמון רעיונות לא מעשיים. הקשורים לכספים ולעבודה חדשה. אל תמהרו לה־תלהב. לא כל מה ש־נראה טוב ברגע ה־ראשון, אכן יוכיח את עצמו, ובתקופה זו עדיף לא להתחיל בשום דבר חדש. חשוב שתשגיחו על הארנק או על התיק, מכיוון שהשבוע אתם נוטים לאבד כספים ולשכוח היכן הינחתם כל דבר. בני מזל קשת גורמים למבוכה, לכן עדיף להתרחק מחברתם לפחות השבוע.

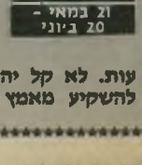

מאזניים
23 בספטמבר – 22 באוקטובר

אריה
21 ביולי – 21 באוגוסט

בתולה
22 באוגוסט – 22 בספטמבר

השבוע אתם נוטים להבטיח דברים שאינכם יכולים לקיים. אל תמהרו לרוץ לעזרתם של אחרים, מכיוון שלבסוף יאשימו אתכם ללא הצדקה. אלה שחושבים על נסיעה ארוכה, עדיף שידחו אותה לזמן מה. התקופה אינה מתאימה לתיכנון לטווח ארוך, אך בעוד מיספר שבו־עות תוכלו לבצע כל דבר ללא תקלות. וזב־ריאות של בן־הזוג או של בן מישפחה אחר, גורמת לכם דאגה, אך תוך זמן קצר המצב יהיה יותר קל.

מאזניים
23 בספטמבר – 22 באוקטובר

בתקופה זו אינכם חזקים, ואתם נוטים לחלות. מצב־הרוח מדוכדך למדי, וקשה לכם להסתדר עם בני המישפחה ועם ידידים. עליכם לנייס את כל המשאבים כדי לעבור תקופה זו מבלי לחס־תכסך עם הסביבה ה־קרובה. במקום העבו־דה המצב אינו ברור, חצעות שמושמעות ב־אוזניכם בתקופה זו מפתות, אך אל תמהרו להשיב. עדיף להמתין. ידידים מן העבר הרחוק עומדים לבוא להתאחד במפתיע.

* * *

רעיונות חדשים יעזרו לקדם ענייני קריירה: הממונים עליכם נוטים להתיידד איתכם אחרי שלמדו שעליכם אפשר לסמוך. הצער־תיכם יתקבלו על ידם, לכן כדאי לדאוג לקדם את האינטרסים שלכם במקום העבודה. חפצים שונים עלולים ללכת לאיבוד. הקפידו בעיקר לקחת מפתח, כיוון שאתם נוטים לשכוח דווקא את המפתחות. לקראת סוף־השבוע הבא, תהנו מפגישה רו־מנטית. בן־הזוג מעוניין להתקשר ולהתראות.

עקרב
22 באוקטובר – 22 בנובמבר

קשת
23 בנובמבר – 20 בדצמבר

השבוע תוכלו להנות כמעט מכל דבר שבו תעסקו, בשטח הקריירה אתם עומדים לפני קידום, אל תציעו את עצמכם, והמתינו שהה־צעות יגיעו אליכם. כעת תוכלו לתכנן את נסיע־תכם הבאה עם בן־הזוג. כספים יגיעו במפתיע, ואז תוכלו לבצע את כל מה שתיכננתם. ידידי־יות מתהדקות בתקופה זו ועשויות להפוך לק־שרים מסוג אחר. בני מזל טלה יהוו לכם חברה נעימה השבוע, כדאי לנסות לחדש עימם את הקשרים.

גדי
21 בדצמבר – 19 בינואר

בתקופה זו אתם חושבים על נסיעות לחוץ־לארץ. אולם כעת עלולים להיות עי־כובים. הנסיעה לא ת־עבור ללא תקלות. אם אפשר לדחות אותה ב־שבועיים, תוכלו להנות יותר ולבצע את המ־תוכנן. מצב הבריאות של בן־הזוג אינו טוב, אך הוא אינו מספר על כך ואינו מראה זאת. עליכם לשים לב אליו ולהשגיח שמצבו לא יתדרדר. בעיות כספיות עלולות להיווצר השבוע. תוך זמן קצר המצב ישתפר לטובה.

* * *

השבוע לא יהיה קל, אינכם מרגישים טוב ומתאמצים יותר ממה שמותר לכם. לשם שינוי השגיחו על עצמ־כם והוריד מעט מהה־תחייבויות. כספים של בני מישפחה אחרים גו־רמים לכם דאגה ואפילו כעס. אין ברירה, נסו לטפל בעניין כמיטב יכולתכם, אם כי, כרגע, תתקשו למצוא פיתרון למצב המסובך. בשטח הרומנטי הדברים אינם מסתדרים לשביעות רצונכם, המתח שנוצר ביניכם לבין בני־הזוג מביא לעצבנות.

דגים
19 בפברואר – 20 במרס

* * *

עליכם להיות זהירים מאוד בתקופה זו. צרות לא מעטות צפויות בחיי המישפחה בגלל דיבורים מיותרים. בשטח הרומנטי ייתכנו קשיים, ואפילו ניתוקים. למרות הכאב יתברר מאוחר יותר שהניתוק היה לטובה. תוך זמן קצר מאוד, אתם עו־מדים להתחיל בקשר חדש. פחות מסוכן ו־הרבה יותר בריא. במ־קום העבודה אתם נו־טים להתפרץ ולהתרגז. רצוי שתארגנו לכם כמה ימי חופשה. לאחר מכן תרגישו טוב.

אנשים בעולם

חולין איגלסיאס: שני מלכים לספרד

שוער־הכדורגל לשעבר של ריאל מדריד, שהוכתר לאחרונה כמוכר התקליטים הגדול ביותר בכל הזמנים, הוזמן לספרד על־ידי מישפחת המלוכה, כדי להופיע בקונצרט מיוחד, שכל הכנסותיו קודש לקרן ציבורית על שם המלכה **סופיה**. כאשר הגיע למולדת, התקבל **חוליו** ככבוד מלכים. כאשר שהה במחיצת המלך **חואן קארלוס** ורעייתו (תמונה למעלה), לא היה ספק שמול ההמונים ניצבים שני מלכים.

אדי בארקלי: בודד בפעם השישית

כאשר צולמה התמונה למעלה, לפני כשנה, נדמה היה ש**אדי ברקליי** מצא, סוף סוף, את מבוקשו, כדמותה של **דניאל פראנסו**, רעייתו הששית. 375 יום לאחר מכן, התגרש ברקליי, בסוף שנות הששים שלו, פעם נוספת. „מה אפשר לעשות." הוא נאנח. „הן אינן מחזיקות מעמד בקצב החיים המטורף שלי. אני תוסס, פעיל, סביבי רוחשים תמיד חברים, אני ישן בקושי חמש שעות בלילה." אז מדוע הוא נושא אותן בכל זאת? „אין לי ברירה, הן דורשות זאת ממני," משיב המיסכן.

סינאטרה נגד סינאטרה ★ החטא הפאריסאי ★ מיכנסיו של קאפוטה ★ מיק ג'אגר חוגג פעמיים

פראנק סינטרה תובע לא פחות מ־10 מיליון דולר פיצויים על שימוש ללא רשות שנעשה בשמו. הנתבעים הם שלושה אחים מלאס־וגאס, שפתחו מועדון־לילה בשם האחים סינאטרה, שבו מופעים שונים של סטריפטיז, חקיינות, קוקסינלים וכרומה. סינאטרה, הטוען כי מעולם אינו מרשה שישתמשו בשמו תמורת סכום קטן מחצי מיליון דולר, זועם במיוחד. לדבריו, המועדון נפתח אך ורק כדי לבלבל את הלקוחות אשר עומדים לבוא בקרוב ללאס־וגאס, כדי לצפות בו עצמו, בהופעותיו במלון גולדן נאגט. שם הוחתם על חוזה שמן ביותר. עתה, הוא סבור, יהיו כאלה שיילכו לאותו מועדון־לילה מפוקפק תחת להגיע למקום הנכון. רק בעיה אחת יש לו לזמר המהולל: שלושת האחים הנתבעים, שמם הוא **סינאטרה**. אומנם, הם לא קרובי־מישפחה, אבל מה לעשות, יש יותר מסינאטרה אחד שעזב את איטליה כדי לחפש את מזלו בארץ כל האפשרויות ●●● השחקן **ג'רי לואיס** מצא עצמו בימים אלה מעורב בפרשה מביכה ביותר, שעה שהוא עסוק בצילומי סרט חדש בשם החזק אותי לפני שיקרה אסון — קומדיה שאותה מצלמים בפאריס. אחד המיסעדנים במקום הוציא עליו דיבה שבשעת ביקור במיסעדה לואיס, הוא אמר, מהל את יינו בקוקה קולה — מעשה הנחשב תועבה בעיני כל צרפתי ראוי לשמו. לואיס פרסם מיד הכחשה בעיתונות. הודיע שאין הוא שותה קוקה קולה מאז שעבר ניתוח לב פתוח, וחוץ מזה, בכלל לא אכל במיסעדה מאז שהתחיל לעבוד על הסרט. „האיש הזה כנראה רוצה להוכיח שהוא בדחן גדול ממני," אמר לואיס על המיסעדן ●●● הסופר **טרומן קאפוטה**, אחת הדמויות הססגוניות של חיי הבוהמה הניו־יורקית, נמצא לאחרונה אשם בשתי עבירות שונות. עבירה ראשונה — נהיגה בגילופין. קאפוטה כבר נידון על עבירה דומה לפני שבע שנים, ועתה הוא הודה באשמה בלי שום בעיות. עבירה שנייה: הוא הופיע בבית־המישפט לבוש במיכנסיים קצרים. השופט גער בו קשות, החליט שזה ביזיון בית־הדין וקבע שגזר־הדין יינתן בסוף אוקטובר. אם כעסו של השופט לא ישכך עד אז, הוא עשוי לקנוס את קאפוטה ב־500 דולר ואולי אפילו לשלוח אותו לשנת מאסר ●●● סולן להקת האבנים המתגלגלות, הזמר **מיק ג'אגר**, עומד להפוך אב בפעם השנייה. ידידתו, דוגמנית הצמרת **ג'רי הול**, היא בחודש הרביעי להריונה. לג'אגר (40) יש כבר בת מאשתו הראשונה **ביאנקה**. אם, חלילה, דאג הזמר שלא יהיה אוכל לפה הנוסף בבית, חששותיו נמוגו. הוא חתם, יחד עם הלהקה כולה, על חוזה עם חברת סי־בי־אס, המבטיח להם 28 מיליון דולר עבור התקליטים הבאים שלהם. ג'אגר יקבל 6 מיליון עבור כל אחד מארבעת התקליטים הבאים. אז מה הפלא שהוא יכול להביא ילדים לעולם?

מארגרט תאצ'ר: מקרה עין

גברת הברזל, השולטת ביד רמה באימפריה הבריטית, אינה נוהגת להרכיב משקפיים. אבל מה לעשות? באחרונה הסתבר, שאפילו **מאגי** הקשוחה, עשויה בשר ודם.

שעה שהשתתפה, כיאה לתפקידה, במסיבה חגיגית שנערכה בארמון באקינגהם, חדר גרגיר אבק לעיניי ובחוצפה שמייד החשידה אותו כחבר מיפלגת־העבודה, החל גורם צרות לגברת השמרנית הראשר נה. בלי היסוס, החליטה להקריש את סוף־השבוע הפנוי הראשון לניתוח קל, שהיה אמור לסדר את העניינים בלי בעיות. טיפול עדין ומסוכן מאוד, באמצעות קרני לייזר, התגלה כחסר־יעילות מול גרגיר האבק העקשן, והגברת תאצ'ר אושפזה לשלושה ימים. עברה ניתוח של ממש, עם הרדמה כללית וכל הטקס, וכשיצאה מן המרפאה, כיסו מישקפיים כהים את עיניה. אור חזק מדי עשוי, לעת עתה, להזיק לה, כך קבעו הרופאים.

אבל אל להם, ליריביה הפוליטיים, לשמוח בטרם עת. את המסמכים הקשורים לניהול השילטון בארצה, היא יכולה לקרוא גם בלי אור שמש, ומה שנוגע להחלטות — היא מוכנה לקבל אותן גם בחושך. לראיה, רק לאחרונה החליטה לשגר את חיל־האוויר הבריטי להגן על חיילים בלבנון.

לעיתונאים שהתעניינו בשלומה, אמרה שהיא חשה רק גירוי קטן בעין, אבל חוץ מזה „היא 101 אחוז בסדר." במילים אחרות, יכול להיות שהגוף הוא בכל זאת בשר ודם, כפי שהוכיח גרגיר האבק השובב, אבל בכל מה שנוגע לרוח, הגברת הזאת בהחלט ראויה לכינויה, היא עשויה מברזל.

ל״די די: יש לה או אין לה טעם

תודה בכך מישפחת המלוכה או לא תודה — הדמות הפופולארית ביותר בכל האימפריה, כיום, אינה כלל נצר לשושלת וינדזור, אלא תוספת טריה וזרה, הנסיכה דיאנה, לבית ספנסר. כל מה שהגברת הצעירה הזאת עושה זוכה לסיקור עיתונאי חסר תקדים. נתיניה עסוקים השכם והערב באוכל שהיא אוכלת, בדברים שהיא אומרת וכמובן, בבגדים שהיא לובשת. ויכוח קבוע נטוש בין האופנאים. חלקם סבורים שהיא אחת הנשים האלגנטיות בעולם, אחרים טוענים שאין לה כלל טעם, ואת אלה האחרונים מרגיזה העובדה שרוב הנשים ברחבי האיים הבריטיים מחקות אותה בכל מעשיה. בית־המלוכה שבע נהת מן הפופולאריות שהוא זוכה בה באמצעות הנסיכה, ולכן, כנראה, אנשי הבית מוכנים לסלוח לגברת הצעירה.

התסרוקת „הנועזת" עם יהלומי־החצר בקבלת־פנים רישמית

לבוש ספורטיבי לפי טעמה האישי לתחרות הפולו של צ׳ארלס

השמלה השקופה שהרגיזה

מלמלה סגולה חיוורת וכובע לבן, לביקור הרשמי בקנדה

מחשופים עמוקים מדי לדעת חצר באקינגהם

הכתף הכחושה שהדאיגה

שמלת קרפ דה־שין וכובע לייצוג באוסטרליה

מילה של ליברלים וליחשושים של מיליונרים ★ רקדניות ג'אז לכבוד תשמ"ד ★ מי הופיע כשהוא רכוב על סוס

חתן וכלה דניאלה הלס, דיילת במיקצועה, הכירה את רזי פלד, תקציבן, במסיבת חברים. רזי הוא בנו של חיים פלד (פירסום פלד). החתונה נערכה בחצר בית הורי החתן, בהרצליה פיתוח.

חתונת הפלדה

מועמד המערך לעיריית תל־אביב, רב בן־מאיר, בא, הרים כוסית ואמר: „אני ממהר לחוג בית," ועזב את המקום.

שמעון פרס בא לבדו, היישר מפגישות עם מרכיבי הקואליציה, עם אנשי תמ"י, ועם יגאל הורביץ. הורביץ אף הוא הגיע, וכך נפגשו השניים בשנית במקום האירוע.

דובר סיעת המערך בכנסת, ד"ר ישראל („רוליק") פלג, בא עם אישתו ענת, ומיהר לדבר עם שמעון פרס על השיחות שהתנהלו בין ראשי הקואליציה אחרי־הצוהרים. פלג הוא ד"ר לתקשורת, ושותף במישרד חדש ליחסי־ציבור עם הפירסומאי חיים פלד.

שני השרים לשעבר, יגאל הורביץ וגד יעקובי, ניהלו שיחה ערה על ענייני כלכלה, כשבין שניהם עומדת אשתו היפה של יעקובי, נלה.

ראש מועצת כפר־תבור, מיכה גולדמן, חבר מרכז מיפלגת־העבודה, מנאמני יצחק רבין, בא למקום בגלל קשר מישפחתי. הוא בן אחותו של הפירסומאי חיים פלד.

סמוך לשעה 9 בא למקום עורך צהרון, שמואל שניצר, שעמד שעה ארוכה ושוחח עם פרס. אחריו הגיעו פולה ונוח מוזס. מוזס התקבל בנשיקה חמה על־ידי חיים פלד.

כל הרשימה הזאת ועוד רבים שאינם כלולים בה, כמו אנשי פירסום, תעשיינים ואנשי צבא לשעבר, באו באחד מימי השבוע לחצר ביתו של הפירסומאי חיים פלד, למסיבת הכלולות שערך לבנו רזי.

בחוץ עמד סוס, שעליו היה רכוב שוטר במדים, שהסתובב והשגיח על תנועת המכוניות. הוא שמר פן תיפגע חס וחלילה אחת המכוניות, וכיוון את הבאים לחניה מסודרת. בחתונה הוגשו מוצרי חלב ויין, וסלסלות־ענק גדושות בפירות העונה קישטו את החצר.

דוד ודודה ראש עיריית רמת־גן, ד"ר ישראל פלד, חבר המיפלגה הליברלית, בא לחתונה לברך את בן אחיו. לצד הדוד הליברלי, הגיעו לחתונה רבים מחברי מפלגת העבודה.

שינויים חדשות שימעון פרס, מחייך בפה מלא, וחושף את שיניו החדשות. כאשר אסתר רובין סיפרה לו בדיחה, היא כל־כך הצחיקה אותו, שהוא לא התאפק וחשף את שיניו.

מסיבה בלי סיבה

שוטרת מגי אסף (26), שוטרת לשעבר הנוהגת היום לשיר במועדוני־לילה בכל השפות, אוהבת במיוחד לשיר ערבית. „העצירות תמיד אמרו שיש לי קול יפה, ושאני צריכה להופיע על הבימה. הייתי שרה להן, והן שיכנעו אותי לעזוב את תפקידי במישטרה."

בת 10 ריטה אברהם היא רק בת 10, וכבר מופיעה כרקדנית ג'אז ודיסקו. „התחלתי לרקוד בגיל 7. ההורים שלי די מרוצים מכך, כל עוד הריקוד לא מפריע לי בלימודים. הם מרשים לי להופיע רק בחופשות. כשלמחרת לא צריך ללכת ללימודים." ריטה היא ילידת ראשון־לציון.

לרגל תחילת השנה החדשה החליטו הקולנועים הישראלים לערוך לעצמם מסיבה. את מסיבת תשמ"ד הפיקה וערכה סטודנטית לקולנוע באוניברסיטת תל־אביב, **דנה ציונה יונתי**. היא הזמינה למועדון אפוקליפסה המהודר 300 אנשי במה וקולנוע, כדי שיוכלו לאחל זה לזה שנת תשמ"ד טובה. אבל הקולנוענים, כנראה, לא יכלו לאחל ברכה כזאת, הם, כמובן, הפסידו מסיבה משגעת, וכפי שהבטיחה ההזמנה, תאפלה כל הלילה. בעלי המועדון ויונתי עצמה קיימו גם הבטחה לערוך את המסיבה עד אור הבוקר.

אך משום מה, כאשר נשאלו בעלי המקום מדוע בכלל ערכו את המסיבה ענו: „אין סיבה למסיבה."

פוליטיקה עזר וייצמן, האיש המדובר ביותר והמבוקש ביותר לתפקיד בכיר בממשלת הליכוד, שימש סנדק במסיבת ברית־המילה של שמואל, בנו של מיכאל אלבין. עזר מגיש את הרך הנולד לידי הסנדק השני, יצחק מודעי. מסביב לעזר עמדה כל הזמן חבורת עסקנים.

הסנדקים

ב בוקרו של ערב־ראש־השנה התכנסו כל עסקני המיפלגה הליברלית בבית־אסיה. הם לא באו כדי לדון בענייני הקמת ממשלה חדשה, אלא באו להשתתף במסיבת ברית־המילה. אם כי, למישמע הליד־שושים והסחר־מכר הקואליציוני בין המוזמנים בצידי האולם, אפשר היה לחוש שאר־טו־טו הליברלים הולכים להציע לנשיא את המועמד שלהם לראשות־הממשלה, אחרי שכבר בחרו, כמובן, בשר־הביטחון ובשר־החוץ, ואפילו קיבלו אור ירוק מהשגרירות האמריקאית בתל־אביב.

כל זה לא קרה. זה היה רק הרושם שנוצר ממבט ראשון.

האב והאם המאושרים עמדו בפתח האולם, חיבקו, נישקו ולחצו ידיהם של 1000 מוזמנים, שבאו להזין עיניהם ברך הנולד ובמוהל.

אך גם הם, ההורים ובנם, לא עמדו במרכז תשומת־הלב. חתני־השימחה האמיתים היו ללא ספק, הסנדקים. אחד מהם, **עזר וייצמן** התקבל בנשיקות על־ידי הנשים ובלחיצות־ידיים על־ידי הגברים. כולם רצו להחליף איתו מילה. עזר מילא את מבוקשו של כל אחד מהנוכחים, ופרש איתו לצד האולם. לשוחח איתו.

ייגאל הורביץ גילה לפתע את עזר בין הנוכחים. הם לחצו ידיים בחמי־מות, וכשגילו שהם מוקפים בצלמי־עיתונות, אמר: „עזר, בוא נעשה צילום כפי שצריך." שוב לחצו השניים ידיים ופנו לקצה החדר, לשוחח.

שאול אייזנברג הסתובב באולם עם נכדותיו, שהמצלמות קסמו להן. קשה היה להן להבין, מדוע סבם מסרב להצטלם ובורח בכל פעם שאיזה צלם מנסה להתקרב אליו.

כשהגיעה השעה להכניס את הרך הנולד בבריתו של אברהם אבינו, לבש האב המאושר **מיכאל אלבין**, האיש המרכזי בארץ של חברות קונצרן אייזנברג, את הטלית ונטל את בנו על

המזכירה מזכירתו הנאמנה של ראש־הממשלה, יונ קלימוביצקי, הופיעה לטקס הברית בבית אסיה ע אסתר, בתו של המיליונר שאול אייזנברג, הנשואה ליונתן זוכוביצק

אמא נרגשת גליה אלבין נבהלה כאשר המוהל ישראל רויטמן החזיק את בנה מעל גבה ביד אחת. „תוריד אותו, הוא יפול!" ביקשה גליה מהמוהל. בעת הברית עמדה בצד.

אייזנברג ונכדותיו שאול אייזנברג, המבלה בחו"ל יותר מאשר בישראל, בא לטקס הברית ולחופשת־חג בארץ. אייזנברג הוא הבוס של מיכאל אלבין. נכדותיו הקיפו אותו במעגל, והתרגשו למראה הבזקי המצלמות שכיוונו כל צלמי העיתונות לעבר סבן.

אלבין ייגאל הורביץ מלטף את האב המאושר, מיכאל אלבין, לאחר טקס הברית.

ידיו. הוא ביקש מהמוהל להזמין את עזר וייצמן לבימה.

המוהל הכריז ברמקול פעמיים, אך עזר לא בא. אלבין ירד מהבימה והלך לחפש את הסנדק , שהיה עסוק כל העת בשיחות פוליטיות.

אלבין מצא אותו וליווה אותו לבימה. שם לבש עזר את הטלית והתיישב על הכיסא המיועד, הביט במחזה כמשועשע.

המוהל הכריז שוב:

„יצחק מודעי מתבקש לעלות לבימה!" מודעי עלה מייד לבימה, נטל מידיו את **שמואל** הקטן (שנקרא על שם אביו של מיכאל אלבין) והתחיל מזמר ברכות יחד עם המוהל.

גליה, אמו של שמואל ואשתו של אלבין, שהיא שותפה בחברת־הסרטים רול, עמדה כל העת הרחק מהבימה. רק אחרי תום הטקס ניגשה לקחת את בנה מידיו של מודעי, ומסרה אותו מייד למטפלת האישית שלו.

אחרי שהשולחנות המלאים התרוקנו, המשיכו כל המוזמנים למסיבת־ברית אחרת, בביתו של **אברהם** („בומה") **שביט**, שגם לו נולד נכד. גם המוהל הלך לבית מישפחת שביט, לבצע את משימתו הבאה באותו היום.

תוכניות מועדפות בטלוויזיה הישראלית

יום רביעי
14.9

● **תעודה: מארב במסאי־מארה** (8.02 — **מדבר אנגלית**). סרט טבע מהפקות הבי־בי־סי, ובו ההתנגשות השנתית בין חיות־הבר הנודדות לבין האריות המלכותיים של קניה. העימות, שהוא מחזה מרהים, שאין דומה לו בטבע, מתרחש במסאי־מארה, שמורת־טבע מרהיבה בקניה. הסרט מתעד את עונת־הנדידה של יותר משני מיליון חיות־בר.

● **קולנוע: סיפורי בדים** (8.30 — **מדבר עברית**). התוכנית מנחה חנה זמר דיון, העוסק בהבטים הצבאיים, המדיניים והחברתיים של מילחמת יום־הכיפורים. במהלך הדיון, תוקרן כתבתו של מנחם (״מוקי״) הדר על המילחמה. עורך המשדר: דויד גלבוע.

יום חמישי
15.9

● **דרמה לילדים: ליבו של הקוסם** (5.30 — **מדבר אנגלית**). הקוסם, שאינו מוזמן לטקס־הטבילה של הנסיך והנסיכה, מקלל את שניהם. רק אחרי שנים רבות הוא מחליט להסיר את קיללתו.

● **תעודה: בין המילחמות** (9.30 — **מדבר עברית**). בחלקה השלישי של בתוכנית הפעם קטע מתוך הסרט הישראלי החדש יורדים על כל העולם בכיכובם של דורי בן־זאב ומאיר סוויסה. מגישים צבי ינאי ורחל גורדין.

● **סרט קולנוע: פרויד** (10.05 — **מדבר אנגלית**). סירטו של הבימאי ג'ון יוסטון, על אבי הפסיכואנאליזה, ד״ר זיגמונד פרויד. הסרט מתרכז בפרשייה אחת, שבמהלכה מטפל פרויד הצעיר בנערה וינאית, הסובלת מתשוקות מוזרות ומיחושים דימיוניים. פרויד בוחן את מחשבותיה הסמויות של הנערה, ומימצאיו מזעזעים את עולם רפואת־הנפש. בסרט מככבים מונטגומרי קליפט בתפקיד פרויד, וסוזאנה יורק בדמות החולה. הסרט הופק בשנת 1963.

קוהנר: פרויד
יום רביעי, שעה 10.05

שבת
17.9

● **חדשות: ראיון עם הרמטכ״ל** (9.00 — **מדבר עברית**). במלאות 10 שנים למילחמת יום־הכיפורים יובא במהדורת־חדשות מורחבת, ראיון מיוחד עם הרמטכ״ל, רב־אלוף משה לוי.

● **דרמה: איש בן־חייל** (10.30 — **מדבר אנגלית**). מחזה לתיאטרון, פרי עטו של ג'ורג' ברנארד שאו. עלילת המחזה מתרחשת בבולגריה, והיא מראה בדרך ההומור והסאטירה את הגישות הסנטימנטליות והרומנטיות למילחמה, לאהבה ולנאמנות. שאו חיבר את המחזה בשנת 1894. עלילת המחזה מספרת על בלונצ'לי, קצין בצבא הסרבי, הנמלט עקב תבוסת צבאו אל חדר־השינה של ראינה, ביתו של גנרל בצבא בולגריה. ראינה מסתירה אותו מפני החיילים הבולגרים המחפשים אחריו. עד לאותה פגישה היתה אהבתה של ראינה נתונה לסרגיוס, קצין בולגרי שהקסים אותה. בתפקיד בלונצ'לי מופיע שחקן התיאטרון הבריטי הנודע ריצ'ארס בראיירס, בתפקיד ראינה אליס קראיג, ובתפקיד ארוסה הבולגרי פיטר איגן.

יום ראשון
18.9

● **בידור: עוד להיט** (8.03). תוכנית המוקדשת לפיזמונים לועזיים.

● **תעודה: איש אחר** (9.30 — **מדבר עברית**). סרט המביא את דמותו של אברהם מכפר־זיתים, השוכן בבקעת הארבל.

● **סרט טלוויזיה: ג׳ימס דין** (10.10 — **מדבר אנגלית**). עיבוד טלוויזיוני לסיפור ידידותם של המפיק ויליאם באסט, והשחקן ואליל־ההמונים במחצית שנות החמישים, ג׳יימס דין. הסרט מתאר את הידידות שהתחלה כאשר שניהם היו תלמידים צעירים למישחק בניו־יורק. סטיוון מקהאטי מופיע בתפקיד ג׳יימס דין. הסרט הופק בשנת 1976.

קרייג וברייירס: איש בן־חייל
מוצאי־כיפור, שעה 10.30

יום שני
19.9

● **בידור: תהילה** (8.03 — **מדבר ומזמר אנגלית**). הפרק ״לא בקנזאס״ ממשיך ומספר הרפתקאותיהם של תלמידי בית־ספר לאמנויות בניו־יורק.

● **מותחן: אייגייר** (9.30 — **מדבר אנגלית**). הפרק ״ילדה של יום שישי״ מספר על אחד מבכירי מישטרת ניו־יורק, הפותר בעיות פשע מסובכות.

● **מוסיקה: ביתא אומן** (11.10 — **מוסיקה, מדבר עברית**). שידור חוזר של הפרק ״רימוי וצבע״.

יום שלישי
20.9

● **קומדיה: מישהו מטפל בך** (8.03 — **מדבר אנגלית**). עוד פרק בסידרה הקומית־אינפנטילית, המספרת מהווי חנות גדולה בלונדון.

● **בידור: הופעתן של החבובות** (8.30 — **מדבר ומזמר אנגלית**). החבובות מארחות את הרקדנית ג'וליט פראו.

● **סידרה רפואית: חדר מיון** (9.30 — **מדבר אנגלית**). למסך חוזרת, בפרק יחיד, הסידרה ״חדר מיון״, שהוקרנה אשתקד בטלוויזיה הישראלית.

● **סידרה חדשה: יום המזוזות** (11.05 — **מדבר אנגלית**). ראשון מתוך ארבעה פרקים, המספרים על אנטוני סקיפלינג, איש בודד ואפור, המגלה יום אחד, שמישהו זומם לרוצחו. האם הוא סובל ממחלת־דדיפה או שמא באמת מנסים לרצחו? מכסך איאן מקקלן, הפיקה חברת תמזה.

תוכניות מומלצות בטלוויזיה הירדנית

יום רביעי 14.9

● **סרט טבע: החלל הפנימי** (6.35 — **ערוץ 3 — 20 דקות — מדבר אנגלית**). סידרת טבע מרהיבה ביופיה, המתחקה אחר החיים מתחת לפני המים, בעזרת שני אמודאים הצוללים למעמקי הימים ומצלמים שוניות ובעלי־חיים ימיים בסביבתם הטבעית.

● **סרט דוקומנטרי: צרפת היום** (7.15 — **ערוץ 6 — 15 דקות — מדבר צרפתית**). מבט על חיי הרוח, הכלכלה, התעשיה והמדע בצרפת של ימינו.

יום חמישי 15.9

● **בידור: אולפן לאמנות** (7.20 — **ערוץ 3 — 40 דקות — מדבר ומזמר ערבית**). תוכנית בידור בהפקה מקומית, המביאה לאולפן הטלוויזיה אמנים בתחילת דרכם, המציגים מבחר מרשים של שירה, ריקודים ומישחק.

● **סידרה קומית: שלושה בדירה אחת** (8.30 — **ערוץ 6 — 25 דקות — מדבר אנגלית**). הסידרה המתארת באופן קומי את חייהם של שתי נערות וגבר בדירת סטודנטים, כשבאותו בניין גרים בעל־הבית השמרן (נורמן פל) ואשתו (אדרה לינדלי).

יום ששי 16.9

● **סידרה לילדים: לאסי** (1.10 — **בשני הערוצים — 25 דקות — מדבר אנגלית**). פרקים חדשים בסידרה המפורסמת לילדים אודות הכלבה, לאסי.

● **סידרה מדעית: קוסמוס** (6.20 — **ערוץ 3 — 50 דקות — מדבר אנגלית**). סידרה מדעית מרהיבה בצילומיה על היקום ועל הבלתי־נודע. דרך הרמיון אנו מפליגים לעולם מלפני 200 מיליון שנות־אור, לעולם של מיסתורין, שיתכן שיש בו חיים כמו בכוכב־הלכת שלנו.

● **סידרה הומוריסטית: לא יאומן** (8.30 — **ערוץ 6 — 25 דקות — מדבר אנגלית**). סידרה קלילה עם שחקנים המתחלפים בכל פרק. בסידרה סיפורים סאטיריים־הומוריסטיים עם סוף מפתיע.

יום שבת 17.9

● **סידרה בלשית: תאכר ואשתו** (6.30 — **ערוץ 3 — 50 דקות — מדבר אנגלית**). סידרת־מתח משעשעת עם השחקנים תים מטסון וקתרין היקס, בתור שני בלשים הנענים לפניותיהם של אנשים שונים המבקשים לפתור תעלומות שונות.

● **סרט קולנוע: 10.15 — ערוץ 6/3 — מדבר ערבית / אנגלית**). בשעה זו מוקרנים שני סרטי קולנוע בעת ובעונה אחת. דוברי השפה הערבית יוכלו לבחור בסרט המצרי בערוץ 3, ואילו מביני האנגלית יבחרו בסרט האמריקאי בערוץ 6, שהוא לרוב סרט ישן יחסית, המוקרן במסגרת ״פסטיבל סרטי קולנוע״.

יום ראשון 18.9

● **סידרה קומית: טקסי** (8.30 — **ערוץ 6 — 25 דקות — מדבר אנגלית**). סידרה אמריקאית הממוגזת בתוכה קומדיה עם דרמה. הסצינות מתרחשות בתחנת המוניות ״סן־שיין״ בניו־יורק, שבה טיפוסים שונים ויוצאי־דופן. החבורה רבה ומתקוטטת על כל שטות, אך מציגה חזית מלוכדת כלפי חוץ. בתפקידים הראשיים: ג'ד הירש, מרילו הנר, וג'ף קונווי.

● **סידרת מתח: מאגנום** (10.15 — **ערוץ 6 — 50 דקות — מדבר אנגלית**). סידרת־מתח אמריקאית בכיכובו של תום סלק, בעל [illegible] הספורטיבית הנאה, שהפך תוך זמן קצר [illegible] בארצות־הברית. מאגנום הוא בלש פרטי, שירותיו המיוחדים תמורת מגורים מפוארים [illegible] מחיה מכובדים. לצד תום סלק מככבים [illegible] הילרמן, לארי מקטי ורוג'ר מוסלי.

יום שני 19.9

● **תרבות ואמנות: מאה ציירים** (8.55 — **ערוץ 6 — 15 דקות — מדבר אנגלית**). סידרה מאלפת, המציגה [illegible] מפורסם וכמה מתמונותיו הידועות ביותר.

● **קומדיה בלשית: ברני מיקס** (9.30 — **ערוץ 6 — 25 דקות — מדבר אנגלית**). סידרה חדשה בכיכובם של [illegible] המתרחשת בתחנת מישטרה בניו־יורק, ומתמקדת בדמויות הפוקדות את תחנת־המישטרה, ובלשים, גנבים וכייסים, ואנשים הנקלעים לתחנה. כוכב הסידרה הוא הל לינדון בר־מילר שוטר־החרש.

● **ספורט: השבוע בספורט** (7.10 — **ערוץ 3 — 50 דקות — מדבר ערבית**). סקירה מקיפה של אירועי ספורט מקומיים ובינלאומיים.

● **דוקומנטרי: לקראת שנת אלפיים** (8.55 — **ערוץ 6 — 15 דקות — מדבר אנגלית**). סידרה דוקומנטרית קצרה, המתארת בוורוד את עולם המחר, על שכלוליו, המצאותיו והישגיו.

שידור

...ש"ע

...ני

...הצעיר **ישי גבריאלי** ...ויסטי, שחתם בטלוויזיה ..., שנועדה להציג לצופים ...שראלי הקצר. סידרו של ...לרדידות הסרטים של רוב ...הבוסר שלהם הוקרנו במסג... ...בו מעוף המעיד על העוצמה ...הישראלי, עוצמה של סיפור ...המציג דמויות אמינות.

...גלויות

● לזמרת־פסנתרנית **שרה'לה שרון** על תוכניתה, שהיתה נקודת־האור היחידה של מיש־

זמרת שרון
השירים נגמרים

דרי ראש־השנה בטלוויזיה. התוכנית, שהוקלטה בקיבוץ צורעה בהרי־יהודה, אירבה כבר את סוד הקסם הקיבוצי, שאיפיין את קודמותיה, תוך מעבר חד לארץ־ישראל־השניה, לקבוצת זמרות ממושבי־ההר, שתפסו בהצלחה את מקום זמרי הקיבוץ. אין־ספק שהמהפך העובר על החברה הישראלית הראה אותותיו גם בתוכנית זו, כאשר המסקנה, למישמע השירים, היתה: מכל שרידי הערות והגלויות בישראל, הולכת ונוצרת תרבות ישראלית, אשר שום קו אידיאולוגי או עדתי אינו מסוגל לפצלה. יחד עם זאת, יש ירידת־מה ברמת הרפרטואר. נראה כי לשרה'לה שרון עומדים להיגמר השירים.

צל"ג

מעגלי־יומרה

● למפיקה **דנה בוגן**, על תוכניתה היומר־נית סיכומים, מעגלים תשמ"ג, שהוקרנה בערב השידורים האחרון של שנת תשמ"ג. תוכנית זו, אשר שימשה תחליף לסיכום חדשותי ראוי לשמו של שנה מקוללת זו, מאפיין את גישתה של הנהלת־הטלוויזיה הנוכחית להתעלם מכל דבר השנוי במחלוקת ציבורית כלשהי. וכאשר מתחמ־קים, מתנפחת לה היומרה, שאיפיינה מישדר זה. הרושם של הצופה התמים בתוכנית זו, ששאפה לסקר את הישגי התרבות הישראלית בשנה שחל־פה, הוא שהתרבות הישראלית היא בבחינת מוליך עולמי בתרבויות למיניהן. המעגלים, שהועלו בדיון, בלוויית הדגמות של יצירות תרבות, עוררו גיחוך. מעגל ברברת התיאטרון הגיע לשיאו כא־שר **יהושע סובול** בישר לעם: „הגיעה עת שיקום דור חדש של מחזאים...“ מעגל אחד שהפתיע היה מעגל הספרות שבו לא ויתר המשורר **נתן זך** על השמעת בשורתו הפוליטית וביקורת חטאי הפוליטיקה הישראלית בשנים האחרונות. מפקחת־החינוך **בת־שבע שריף** ניסתה למכור לצופים קפסות, שבהן היא קוראת מחרוזיה. במעגל הקולנוע הישראלי, הפתיעה ד"ר בשם **מיכל סרידמן** בגימגומים חסרי־מובן, בעברית מצורפתת, או בצרפתית מעוברתת, שבהם ניסתה להוכיח קשר בלתי־קיים בין יצירתו הימתיכונית של **אלבר קאמי** לקולנוע הישראלי. את מעגל המוסיקה הישראלית הינחה בכישרון ד"ר **חנוך רון**, למרות שלא הקדיש די זמן בשיחתו לבחינת השאלה: מדוע צומחים בארץ מבצעים טובים למוסיקה, ומלחינים גרועים. גם בידי המלחין־היורד **נועם שריף** לא עלה להשיב על שאלה זו.

ליצנות דתית

● למנהל מחלקת הדת של הטלוויזיה **בנימין צביאלי**, על הופעתו של הרב הראשי האשכנזי **יצחק שפירא**, לקראת חצות היום הלפני אחרון של שנת תשמ"ג. הרב־הראשי נשא דרשה מובנת לציבור שאינו צופה בטלוויזיה, תוך שהוא מתעלם מהבעיות האמיתיות, אשר פקדו את החברה הישראלית במהלך השנה החולפת, ובעיות שיעמדו לפני חברה זו במהלך השנה הקרובה. כסמכות דתית עליונה, הוכיח הרב שפירא את אטימותה של הדת לרחש הרחוב. בכלל, בהבאת דבר הרב הראשי, לקראת חצות לילה, כאשר רוב הצופים חולמים במיטותיהם, יש משום ליצנות דתית, שאינה במקומה.

טלוויזיוטק

● למנהל הטלוויזיה **טוביה סער** ולמנהל מחלקת התוכניות שלה, **צבי** („צביקה“) **שפירא**, על מיכלול מישדרי ראש־השנה, שה־ציגו את הציניות והאטימות של מנהלי מדיום זה לקהל צרכניו, ואת תחושת הביטחון הנובעת מהעדר ערוץ מתחרה.

את מקום המישדרים המיוחדים לחג, שהובאו בשנים עברו, מילאו על המסך סרטים סינמסקו־פיים, שחלק לא־מבוטל מהצופים הספיק לראותם בשנים האחרונות (נמל תעופה והאוריינט אכספרס). המישדר המקורי היחידי היה זה של **שרה'ל'ה שרון**. לשיא האטימות הגיעו מתכנני מישדרי ראש־השנה במישדר טלוויזיה מצולם של המחזה „תחנת אוטובוס“, שהוקרן בערב החג. המישדר סילק מבתיהם את מרבית צופי הטלוויזיה.

הרושם הנוצר, למראה מדיניות הקרנת סרטים חדשים במסך הקטן, וסילוק תוכניות מקוריות בו, מעיד כאלף עדים על המדיניות של סער את שפירא. וכמאמר אחד מאנשי צמרת הטלוויזיה, „המנהל האידיאלי של הטלוויזיה הישראלית בימים אלה, עשוי להיות יו"ר התאחדות בעלי בתי־הקולנוע.“

כיפורים שכאלה

● למנהל חטיבת החדשות של הטלוויזיה **יאיר שטרן**, על איכות ורמת דיווחי החדשות במהלך ארבעת ימי החג (רביעי עד מוצ"ש). כאשר בלבנון נטבחו מאות חפים מפשע, באיזו־רים אשר נגטשו רק כמה ימים קודם לכן בידי כוחות צה"ל, הסתפקה חטיבת החדשות בהבאת קטעי דיווח קצרים מכתבים זרים (באמצעות הלוויין), בעוד שכתבי „מבט“ חגגו את החג בבתיהם. התחושה, שנוצרה למראה מהדורות החדשות האלה היא, כי בשנים האחרונות שכחו בטלוויזיה את התפקיד העיתונאי.

לקראת יום־הכיפורים הממשמש ובא, אמר אחד מוותיקי כתבי „מבט“, בעצב: „אם ביום־הכיפורים הזה תיפרוץ מילחמת־סתע, כפי שפרצה עשר שנים קודם לכן, איני יודע אם צה"ל ייתפס עם המיכנסיים למטה, אבל ברור לי שהטלוויזיה תיתפס גם עם התחתונים למטה. חטיבת החדשות הזאת אינה מאורגנת לתיפעול שידורים רבי־היקף. הדבר היחידי שיהיה בכוחה לעשות, זה יהיה כמינהגה בשנים האחרונות: רדיו מצולם מהאולפן.“

מאחרי הקלעים

הכישלון של סער

לסידרת כישלונותיו של מנהל הטלוויזיה, **טוביה סער**, הצטרף כישלון נוסף, והוא כישלון

כתב־תרבות ארבל
גניבה ספרותית?

הדיווח מאולם אוהל שם על בחירת יורשו של **מנחם בגין**. אלא שבכישלון זה נעוצים כל מאפייני השקפת עולמו של סער, כמנהל הטלוויזיה הישראלית.

במשך קרוב לשעתיים, אחת למחצית השעה, דיווחו **יורם רונן** ו**ניסים מישעל** מאולם אוהל שם על המתרחש במקום. בין ה„פריצות“ של רונן ומישעל הובאו „מילויים“ (פילרים) של זמרים שונים.

במסך הקטן חסרו הפרשנים, אנשי המיקצוע מהאקדמיה ומהכנסת, שהיו יכולים למלא את המסך בתוכן, בדבר המשמעויות של התפטרות בגין ובחירת יורשו והשינויים העתידים להת־חולל בפוליטיקה הישראלית.

מדיניות השידור של טוביה סער מבוססת כנראה על ההנחה שפרשנים עלולים לומר דברים, שאינם תחת פיקוחו של סער, העלולים לשבש את יחסיו עם אותם שמינו אותו לתפקידו. התוצאה: מסך חלול.

פלגיאט?

כתב הטלוויזיה לענייני תרבות ואמנות **עמום ארבל** אינו נהנה מיוקרה רבה. הראייה: כל כתב בטלוויזיה החפץ להכין כתבה בנושאי תרבות ואמנות עושה זאת, תוך התעלמות ממעמדו של ארבל ככתב האחראי לענייני תרבות ואמנות.

בשבוע שעבר הסתבך ארבל בעקבות כתבתו על המחזה מרד הימאים, ששודרה בהשבוע יומן אירועים, בשל השימוש שעשה בקטעי סירטו של הבימאי **יהודה** („ג'אד“) **נאמן**, יא ברעכעז, העוסק במרד־הימאים.

שיא זילזולם של הכתבים בארבל היה, כאשר פירסם ג'אד נאמן מיכתב למערכת בהארץ, שבו קבל על הגניבה הטלוויזיונית, שארבל גנב מסירטו. אחד הכתבים הציע להציב את ארבל בראש הדסק לפלגיאטים (גניבות ספרותיות).

ארבל התעלם מהנהגים המחייבים של מיסמך נקדי, המורה לכתבי טלוויזיה לציין בגוף הכתבה שימוש בקטעי ארכיון, ומקוריותו — בין השאר תצלומי העולם הזה. לא ברור אם מעשהו של ארבל ייבדק.

טבח וצביעות

במלאת שנה לטבח הפלסטינים במחנות צברה ושאתילא, מן הראוי להזכיר את אחד הפרקים האפלים של הטלוויזיה הישראלית, נכון לעכשיו.

טלוויזיה זו, שכמעט בכל מהדורת מבט שלה מוזכר דיכוי חופש הפרט בברית־המועצות, הזמינה לפני כשנתיים וחצי סרט תיעודי אצל הבימאי **אמנון רובינשטיין** (לא המישפטן והח"כ), על טבח הארמנים בידי התורכים בימי מילחמת העולם־הראשונה.

לחצים המופעלים בידי מישרד־החוץ התורכי על מישרד־החוץ הישראלי, הממשיך בלחצים על הטלוויזיה הישראלית, הביאו להקפאת הקרנתו של סרט זה, מתוך „מניעים מדיניים“.

בעשרת „מי־תשובה בין „כסה' ל„עשור“ מן הראוי שמנכ"ל רשות השידור **יוסף לפיד**, המזכיר את השואה בכל הזדמנות, יחזור ויהרהר באותו סרט על טבח הארמנים, ויאשר את הקרנתו, ולו ככפרה על טבח צברה ושאתילא.

החרם של שניצר

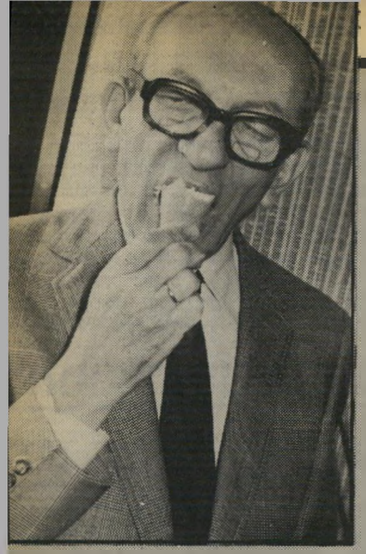

עורך שניצר
במקום

תגובת עורכי מאחרי הכותרות: שידורו של **נוח מזוז**, עורך ידיעות אחרונות בראש רשימת העודכים.

אווירה של מתח שוררת בחודשים האחרונים בין עורך מעריב **שמואל שניצר** ובין עורכי תוכנית־הדגל מאחרי הכותרות, **משה נסטלבאום** ו**משה מרזן**.

שורשיה של מתיחות זו, בפסילה שפסל שניצר את המאמרים של פרופ' **שלמה בן־עמי** ופרופ' **אמא כשר** בעיתונו. המאמרים פורסמו באחד השבועונים.

בשל פסילת המאמרים הוזמן שניצר להופיע במאחרי הכותרות ולהבהיר את עמדותיו. אולם שניצר סירב להגן בתוכנית על עמדותיו.

שניצר אף ניסה להפעיל לחצים על עורכי מאחרי הכותרות, בנוסח: „אנחנו נאסור על כתבי מעריב להופיע בתוכניתכם“ תשובת עורכי מאחרי הכותרות: „אז נביא את כתבי ידיעות אחרונותינו“ ריככה את אימו של שניצר.

השיא ב„חרם“ של שניצר על תוכנית הדדיו היה בשבת האחרונה, כאשר סירב להשתתף ב„פאנל העודכים“ שבחרו את עיתונאי השנה. שניצר הערים לבחור בגלי־צה"ל.

המנצח האמיתי: לפיד

האווירה השוררת במסדרונות בניין הטלוויזיה, מאז הישמע דבר התפטרותו של **מנחם בגין** היא, שהמרווית היחידי מן ההתפטרות עשוי להיות מנכ"ל רשות־השידור, **יוסף לפיד**.

לפיד, שהשגיא את עצמו במהלך השנים האחרונות על „חצרו“ של מנחם בגין, והשיא היה כאשר מזכירו האישי של בגין, **יחיאל קדישאי**, אמר לכתב הטלוויזיה **מנשה רז**: „מרוע אינכם שובתים ויוצרים מצב שבו נוכל לסלק את לפיד?“) בזמנו של לפיד אמנם אירבה הטלוויזיה את מרבית כתריה, אך המשיכה, למרות הכל, לעמוד כעצם בגרון השילטון, וזאת מעצם מהותה.

כעוד כמה חודשים התעתדו אנשיו של בגין להפקיר מנכ"ל רשות־השידור אחד משלהם, במטרה להפוך את הטלוויזיה לטלוויזיה של השילטון. היה מוסכם על הכל, שלפיד יסיים קדנציה וישוב למעריב.

אולם התפטרות מנחם בגין, עליית כוחו של השר **דויד לוי** (הכפלת כוחו במרכז הנבחר הבא של חרות) והטיפול הניתוח שהטלוויזיה טיפלה **ליצחק שמיר** — יצרו מצב חדש לגבי עתידו של לפיד כמנכ"ל רשות־השידור.

סיכוייו של לפיד להיבחר לקדנציה נוספת כמנכ"ל, גברו. גברה גם אפשרות השפעתו בהמלצות לבחירת חברי המליאה החדשה והעורך המנהל של הרשות.

ה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

לון „העולם הזה", שראה־אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, סקר
גו בכל ראש־השנה את מאזן סירטי תשי־ח (.הסרט הטוב תשי־ח,
ו הרע תשי־ח). בשער הגיליון הוסיעה „בוכבת השנה" בריזיט
. רשימה של יואל בראנד, אחד מגיבורי הדראמה הטראגית של
ון הברשל להציל את יהודי הונגריה בשנות השואה. „אל תחפו על
ו מילחמה", עסקה בזיבויים של פרשעי־מילחמה גרמנים
ידין בגרמניה המערבית.
ראשון בסידרת התחקירים של „העולם הזה" בעניין המשבר
ון ראה־אור תחת הכותרת „סופה של הקומנה." במדור „המרחב"

הזבאו גילויין של קצין ירדני על הקשר בין הנסיך העיראקי עבד אל־אילה וישראל, בימי מילחמת־העצמאות, תחת הכותרת „האמיר בגד בפלסטין".
בשער הגיליון: בוכבת השנה, בריזיט בדדו.

לאטו שרון הראשון ✶ הלאום: יהודי־ערבי ✶

יים כוהן ופגישתו השניה עם המרגלת האגן

„העולם הזה" 1094
תאריך: 17.9.1958

יהודי רשאי לעלות", אך שהוסיף שתי הסתייגויות: פרט לפושע או לחולה במחלה המסכנת את בריאות־הציבור. כתב מנוח: „בשעתו התקוממתי... נגד ההסתייגויות, משום שהן שמות לאל את החוק עצמו. יהודי, אף אם חטא. יהודי הוא. אין פושע שאי־אפשר להביאו על עונשו כאן, בבית, ואין מחלה שאי־אפשר לבודדה ולהקהות את הסכנה שבה..."
ולעניין יואנוביצ'י: „לאן ילך, אם שום ארץ אינה רוצה לקבלו? ליפז כל הטרגדיה היהודית,

תזכיר

את פרישתו של שגריר ישראל בארצות־הברית וראש משלחת ישראל באום **אבא אבן** חזה מדוד תצפית כבר לפני שישה שבועות, ומסר על התוכנית להעמיד את אבן באחד המקומות הראשונים ברשימת מפא"י בבחירות לכנסת. השבוע מסר גם היומן האמריקאי רב־התפוצה ניו־יורק הראלד טריביון יד־עה זו בעמודו הראשון, בהוסיפו כי מועמדים חדשים אחדים ברשימת המיפלגה השלטת יהיו בוחרי שימעון פרס ומשה דיין ●●● סרכן המילחמה ישעיהו קרני, שעל פרשת גיזמו ושיחזורו מצה"ל ריחוח העולם הזה לפני שבוע, העיד השבוע לפני קצין חוקר, שמונה מטעם המטכ"ל ומישרד־הביטחון, לחקור את האשמותיו של קולר על היחס הרע וה־ התעללויות כלפיו בבית־הכלא הצבאי, שבו נחבש. קולר האשים את קציני בית־הכלא וחיילין בהתעללות מכוונת, במאסר־יחיד ובשורה ארוכה של מעשים בלתי־אנושיים.

העם

דות מזהירה

קראת עונת־החגים עולה במדינה מדי שנה
של שני מוסדות: הדת והקיבוץ. הדת
רת בעונה זו זיכרונות־ילדות גם בליבם של
ם רבים, הממהרים לרכוש מקום
־כנסת, שלא ראו את תוכו מאז יום־הכיפור
". ואילו הקיבוץ מושך בעונה זו המונים
ם, הנזכרים לפתע שיש להם בנים, בני־דור
ים באחד המשקים, ומדרדים לשמחם
מנות זו בביקור לא צפוי.
מים האחרונים של תשי"ח לא עלו רק שתי
יים — הן גם התנגשו ראש אל ראש.
מנות: רצונו של הראשון־לציון יצחק רחמים
ז(•) לבקר במישקי הקיבוץ־המאוחד,
בם המוחלט של מנהיגי־הקיבוץ להרשות
ר זה.
תכן כי מיספר אוהדי־הקיבוץ גדול בארץ
ספר אוהדי הדת. אולם הפעם התייצבה
הקהל ברובה המכריע בצד הרב.
שון־לציון לא היה ראשון לחיבת הקהל
ר הטיל חרם על חלב הקיבוצים, כעונש על
ל חזירים. אך גם כופרים מוחלטים מודים
תה של הדת להפיץ את תורתה בדרכי שלום
שות נפשות ככל יכולתה.
קיבוץ לבדו ישבון. אולם סירובה של
ת הקיבוץ המאוחד לתת לכוהני־הדת להיכנס
ים משקיה — אפילו אם חברי משק מסויים
וצים בכך — היה בעל משמעות נוספת. הוא
ביטוי נוסף לשאיפה כמעט טוטאליטרית
מנהיגי הקיבוצים (שהם בעצמם יושבי־ראי

הקומונה הישנה שאבד עליה הכלח

במיסגרת התחקיר על המשבר בקיבוץ הובאו צילומים אלה עם הכיתוב הבא: „בראשית היתה קומונה א', כפי שהיא נראית כאן, בקיבוץ להב. לכל חבר היה תא משלו במחסן הבגדים הכללי של הקיבוץ, שבו היה מוצא מדי יום שישי שתי מערכות בגדים: לעבודה ולשבת. חולצה שהיה לובש בשבוע אחד חבר פלוני, עברה בשבוע שאחריו לשימושו של חבר אלמוני."

בוקש סוחר־הגרוטאות היהודי־ צרפתי ג'וזף חיים יואנוביצ'י ר ממשלת צרפת דרשה את הסגרתו.

מחרשתו, עשה אוזנך כאפרכסת:" כתב פעם כרל כצנלסון, במאמר שהיה מוקדש לפולמוס עם מנוח. כי יהושע מנוח הקרח, איש העליה השנייה, חבר דגניה א', הנמנה עם צדיקי מפא"י ששרדו מימי קדם, ממעט מאוד בכתיבה. אולם כאשר הוא נוטל את העט לידיו, הוא שוחה כמעט תמיד נגד הזרם.

השבוע יצא מנוח שוב מאחורי מחרשתו, כתב מיכתב למערכת דבר. העילה: צו הגירוש של שר־הפנים נגד ג'וזף חיים יואנוביצ'י, סוחר־הגרוטאות היהודי, אשר ממשלת צרפת דורשת את הסגרתו. צו זה נשאר בתוקפו גם אחרי שיואנוביצ'י העשיר לא מצא שום ארץ שהיתה מוכנה לקלטו. גירושו היה, למעשה, הסגרה — פעולה מדינית, שכל מטרתה היתה לפייס את ממשלת צרפת.

כל יהודי — כמעט. בפתיחת מיכתבו ציטט מנוח את חוק השבות, האומר כי „כול לאורך אלפי שנות גלותנו, עומדת פה לנוכח עינינו בכל חריפותה. האין אנו רואים את המתדפקים הגולים בכל הדורות, כשהם עומדים לפני שערים סגורים? היכול מישהו להסכים שהטרגדיה הזאת תחזור לעינינו, בשל הסתייגות שרירותית העושה את החוק היהודי נפלא — „כל יהודי יכול לעלות" — לאלץ?"
דרש מנוח: לעכב את צו־הגירוש עד למושב הבא של הכנסת, ולהציע בה לבטל את ההס־ תייגות לחוק־השבות.

היצאנית האמיתית. מנוח לא נשאר בלי מענה. לא חלפו 24 שעות ובמדור־המיכתבים של דבר כבר הופיעה התשובה. מאחר שהזמן היה כה קצר, נראה שהתשובה באה מצד מקורבי המערכת.
אמר המיכתב, בחתימת יצחק תרגי: „דבר זה עלול להתפרש כהזמנה ליהודים בכל מקום: פשעו ועברו על החוק — ישראל תשמש מיקלט בטוח בשבילכם!" (•)
היה זה יותר מוויכוח על גורלו של איש אחד. בהעמידו את האינטרס של המדינה מעל לעיקרון חוק־השבות, ביטא למעשה המיכתב השני דיעה „כנענית" מובהקת, בעור שיהושע מנוח היה האיש היחידי בכל מדינת ישראל שהרים את קולו למען האידיאל הציוני, אותו ביטא פעם זאב ז'בוטינסקי כאשר קיווה ליום שבו תהיה בארץ־ישראל יצאנית יהודיה אמיתית.

(•) דוגמה בת־זמננו, הוא סיפור עלילותיו של הח"כ לשעבר שמואל פלאטו־שרון.

אנשים

● **בעת** ביקורו האחרון של היועץ המישפטי לממשלה **חיים כהן** בבניין האום בניו־יורק, פגש מכרה ותיקה, אותה לא ראה זמן רב. היתה זו **מרי מרגנטים האגן**, הנתינה האמריקאית אשר נידונה בישראל באשמת ריגול לטובת סוריה. חיים כהן, שהיה התובע במישפטה, פתח בשיחה עם מרי, הזמין אותה שלוש פעמים לארוחות־צהריים, שבהן בילו השניים שעות ארוכות בשיחות ידידותיות.

● **ח"כ** הציונים הכלליים **פרץ ברנשטיין**, בעת הויכוח בכנסת בשבוע שעבר, אחרי שרבריו שוסעו בקריאת־ביניים של **הרי יחזקן באודר**: „חברי־הכנסת באדר, אל תעזור לי. חוץ מזה, אני חצי חרש ואיני יכול לשמוע את מה שאתה צועק."

● **ח"כ חרות יוסף שומסמן**: „אנחנו רגילים במדינה זו שתמיד אומרים בכל עניין: סמוך עליי, סמוך עליי, העניין ייסודר. והנה בעניין כלארשאטה מתברר שכל אחד אומר: אני סמכתי עליו."

● **אחרי** הביקורת החריפה שהתעוררה על השופט־העליון **שניאור זלמן חשין**, בקשר לדבריו בסיום חידון התנ"ך הבינלאומי, שבהם הודיע כי הוא מכיר את **עמוס חכם** מילדותו, מצא השופט חשין לנכון להשיב על כל אחת ששאלו אותו „איפה הייתה עד עכשיו, מדוע החשיות כל העת?" במיכתב למערכת דבר: „לא רק גאוניותו לא היתה ידועה לי, אלא עצם קיומו." חשין גילה במיכתבו, כי עוד ב־1921 שכרו הורי עמוס חכם דירה אצל הורין, ומאז לא שמע עליו דבר. לפי דבריו מסתבר, כי עמוס חכם הוא ביום בן 37 ולא בן 30 או 34.

דיעות

אחורי המחרשה

„בכל פעם שיהושע מנוח יוצא מאחורי

ו אביו של שר־המישפטים הדתי־ליברלי ממשלת הליכוד, משה נישים.

BROADWAY 80

בבדיקה של MONDE SELECTION המרכז הבינלאומי לבדיקת איכויות בבריסל, זכתה BROADWAY 80 במדליית זהב לשנת 1982 על איכותה המעולה.

טעם אמריקאי. תערובת אמריקאית.

מתאים לי.

אזהרה - משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות

שנה 48 | המחיר 100 שקלים (כולל מ.ע.מ.) | 72 עמודים | תשרי תשמ"ד, 14.9.83

הזה

היא רצתה בילד

האם משום כך נרצחה?

נרצחת כרמלה בלאס